

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 47' (93) - ΤΕΥΧΟΣ 9 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς Ἑπιμελείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ὙΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέροπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γεωραδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό **ΕΚΚΛΗΣΙΑ:** periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό **ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ:** efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό **ΘΕΟΛΟΓΙΑ:** theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 9^ο,
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	788
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ἐπιστολή γιά τό μάθημα τῶν Θεολογικῶν στή σχολεῖα πρὸς τόν Πρόεδρο</i> <i>τῆς Κυβερνήσεως καί τοὺς Προέδρους τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων</i>	789
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ	
<i>Ἡ Τακτικὴ Σύγκλησις τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας</i> <i>καί ἡ ἐκλογή νέου Μητροπολίτου</i>	801
<i>Βιογραφικὸν Σημείωμα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἄρτης</i> <i>κ. Καλλινίκου (Κορομπόκη)</i>	807
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ἡ Πολιτεία γεννιέται ἀπὸ τοὺς πολίτες τῆς, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία γεννᾶ</i> <i>τά μέλη τῆς (Εἰσήγησις στὴν Ι.Σ.Ι.)</i>	808
<i>Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ,</i> <i>Ἀντιφώνησις στὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας</i>	838
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
<i>ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸν Συμπόσιον</i>	840
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Μήνυμα πρὸς τὸ ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸν Συμπόσιον</i>	845
<i>Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου,</i> <i>Προσφώνησις στό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸν Συμπόσιον</i>	847
<i>Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ,</i> <i>Τὸ ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας (Προσφώνησις στό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸν</i> <i>Συμπόσιον)</i>	849
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	861
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	874
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	877
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	879

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Ὀκτωβρίου τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τήν Ἐπιστολή τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου πρὸς τόν Πρωθυπουργό καί τούς Ἀρχηγούς τῶν Κοινοβουλευτικῶν Κομμάτων μέ ἀντικείμενο τό Νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Δημοσιεύουμε ἐπίσης ἐκτενές Χρονικό τῶν ἐργασιῶν τῆς Τακτικῆς Συγκλήσεως τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (4 ἕως 7.10.2016), καθὼς καί τό βιογραφικό σημείωμα τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἄρτης κ. Καλλινίκου. Μπορεῖτε ἐπίσης νά διαβάσετε τήν Εἰσήγηση τοῦ Μακαριωτάτου στήν Ι.Σ.Ι. καί τήν Ἀντιφώνηση τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ι.Σ.Ι. Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ.

Στά Συνοδικά Ἀνάλεκτα δημοσιεύουμε τούς χαιρετισμούς καί τά ἀνακοινωθέντα πού ἀφοροῦν τό ΙΣΤ΄ Λειτουργικό Συμπόσιο, τό ὁποῖο διοργάνωσε στή Λαμία (19-21.9.2016) ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως.

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους συμπληρώνεται μέ τά συνήθη ὑπηρεσιακά κείμενα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων, καθὼς καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων-Διαχριστιανικῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἐπιστολή γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στά σχολεῖα
 πρὸς τόν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως
 καί τούς Πρόεδρους τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Ἀθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2016)

Ἀξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ παρούσα ἐπιστολή προέκυψε ἀπό τήν ἐπισκόπηση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὕλικου καί τῶν ὁδηγιῶν πρὸς τούς δασκάλους καί θεολόγους καθηγητές, πού διατίθενται ἀπό τό Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς (Ι.Ε.Π.) βάσει τῶν νέων Προγραμμάτων Σπουδῶν (Π.Σ.) γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Φυσικά ἀπόκειται στόν ἐκπαιδευτικό ἢ εἰδικότερη χρήση τῶν κειμένων καί μουσικῶν ἔργων τῆς διδασκτέας ὕλης, πού δέν ἀποτελοῦν σχολικά βιβλία. Ὡστόσο τό δημοσιευμένο, πλέον, ὕλικό μετουσιώνει σέ πρακτική μορφή σέ ποῖο μαθησιακό ἀποτέλεσμα ἀποβλέπουν τά νέα Π.Σ. καί παρουσιάζει μέ ἀπτό τρόπο τόν χαρακτήρα καί τούς σκοπούς τοῦ νέου μαθήματος. Ἡ δημοσίευση τοῦ παραπάνω ὕλικου ἐπιτρέπει καί ἐπιβάλλει νά ἐκφράσω τίς πρόδηλες ἀπορίες καί ἀντιρρήσεις, πού δημιουργοῦνται ἀπό τήν μελέτη του, σέ συνδυασμό καί μέ τίς θέσεις τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας σχετικῶς πρὸς τό μάθημα.

Ἐν πρώτοις ὀφείλω νά ἐπαναλάβω τό αὐτονόητο, γιά ποῖο λόγο εἴμεθα συνομιλητές τῆς Πολιτείας. Μέχρι σήμερα ἡ δημόσια ἐπιχειρηματολογία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων κατέληγε διαρκῶς μέ τήν ἐπωδό ὅτι «ἡ Πολιτεία ἀποφασίζει», σαφῶς ὑπονοώντας ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ νά ποδηγετήσῃ στήν Πολιτεία. Ἄραγε στήν δημοκρατική μας πατρίδα ἔχει χῶρο ἡ λουδοβίκεια ἀποψη ὅτι Πολιτεία εἶναι μόνο ὁ Ὑπουργός; Τό ὅτι ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς ὅτι τό ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ἔχει χαρακτήρα ἀριθμητικῆς διαπιστώσεως, ὅταν γίνεται λόγος γιά ἐπικρατοῦσα θρησκεία, εἶναι κάτι ἀσημαντό γιά τήν λήψη πολιτικῶν ἀποφάσεων σέ μία

δημοκρατία, ἐφ' ὅσον πρόκειται γιά ζητήματα θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσῆς; Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, στό τομέα τῆς θρησκευτικῆς ἀποστολῆς Τῆς, δέν ἐκπροσωπεῖ τήν θρησκευτική πλειοψηφία τῶν κατοίκων αὐτῆς τῆς χώρας; Ἀπευθυνόμαστε λοιπόν στήν πολιτική ἡγεσία τῆς Πατρίδας ὡς μία κοινωνική ὁμάδα, ἐνότητα Κλήρου καί Λαοῦ, ἐπί ἑνός ζητήματος θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, πού μᾶς ἀφορᾷ.

Δεύτερον, ὄλο αὐτό τό διάστημα ἡ πολιτική ἡγεσία τοῦ Ὑπουργείου ἐμφανιζόταν νά ἐπιχειρηματολογεῖ ἀπέναντι σέ αἰτήματα, πού οὐδέποτε προέβαλε ἡ Ἐκκλησία προκειμένου νά προσπεράσει τίς ἐπιφυλάξεις μας ὡς φανατικές, παλαιολιθικές, ἢ ἀντιδημοκρατικές. Οὐδέποτε ἰσχυρίσθηκε ἡ Ἱερά Σύνοδος ὅτι τό ἄρθρο 16 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος ὑποχρεώνει τήν Πολιτεία νά «κατηχεῖ» τά παιδιά μέσα στίς σχολικές αἴθουσες, ὥστε νά γίνουν χριστιανοί ἢ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀναμένει τέτοιου εἴδους ἐξυπηρετήσεις ἀπό τό Κράτος στό πλαίσιο τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Καί ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἐκκλησία δέν κρύβεται πίσω ἀπό τό Σύνταγμα· ἡ σχέση τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ μέ τήν ὀρθόδοξη πίστη εἶναι ἐνεργό συλλογικό βίωμα μέ ἱστορικό βάθος, γιά τό ὅποιο οἱ κληρικοί εἴμαστε κυρίως ὑπεύθυνοι, καί δέν ἐπιβάλλεται ἐξουσιαστικά ἀπό νομικούς κανόνες. Αὐτές λοιπόν εἶναι ἀναληθεῖς ὑπεραπλουστεύσεις, πού μᾶς ἀποδόθηκαν ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, προκειμένου νά ἀποφευχθεῖ μία ἔντιμη καί σοβαρή συζήτηση γιά τήν βελτίωση τῆς θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσῆς στό σχολεῖο, τήν ὁποία καί ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ.

Ἡ Ὄρθοδοξία δέν ἔχει τίποτα νά φοβηθεῖ ἀπό τήν σύγκριση μέ τά ἄλλα θρησκείματα καί δόγμα-

τα. Ἡ σύγκριση ὁμως προϋποθέτει ὅτι τό μάθημα παρέχει στόν μαθητή συνεκτική καί πλήρη εἰκόνα τῆς ἰδιαιτερότητας τῆς Ὁρθόδοξιας, δηλαδή ἕνα σύνολο δομημένων γνώσεων μέ ψυχραιμία, ἐπιστημονική - θεολογική προσέγγιση καί ὄχι σκόρπιες ψηφίδες κοινωνιολογικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ προβληματισμοῦ μέ ἀφορμή τό θρησκευτικό φαινόμενο. Ἐπί πλέον, προϋποθέτει τό ἀπαραβίαστο καί ἀνέλεγκτο του θρησκευτικοῦ φρονήματος τοῦ μαθητῆ ἀπό τό Κράτος.

Ἦδη ἀπό τό 2015 ἡ ρητορική τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας συστηματικά διαστρέβλωνε, κατά βολικό τρόπο, τόν ρόλο τοῦ ὑπάρχοντος μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ὡς μιᾶς δῆθεν ἀνελεύθερης καί προσηλυτιστικῆς διαδικασίας «παραγωγῆς πιστῶν» τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μέσα στίς σχολικές αἴθουσες. Ἀκούσθηκαν ἐπιθετικές ἀπόψεις κατά τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, ὅτι δηλαδή ἐπηρεάζει τήν «ταύτιση ἢ τήν σύγχυση τῶν χώρων τοῦ θρησκευτικοῦ μέ τόν δημόσιο πού εἶναι κατ' ἐξοχήν κοσμικός καί ἀνεξίθρησκος», ὅπως δήλωσε, σχεδόν ἀμέσως μετά τήν ἀνάληψη τοῦ χαρτοφυλακίου της, ἡ Ἀναπλ. Ὑπουργός κ. Σία Ἀναγνωστοπούλου, ἡ ὁποία τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀπαλλαγῆς χωρίς ὁποιαδήποτε ἐπίκληση λόγων θρησκευτικῶν συνειδήσεως (καί κατ' οὐσίαν δηλαδή ὑπέρ τῆς μετατροπῆς τοῦ μαθήματος ἀπό ὑποχρεωτικό σέ προαιρετικό).

Ἀργότερα, ἐντός τοῦ ἔτους 2015, ἄρχισε νά κυκλοφορεῖ μία νεώτερη θέση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὅτι τό μάθημα ὀφείλει νά ἀλλάξει, διότι αἴφνης ἡ πολιτική ἡγεσία ἄρχισε νά ἀνησχεῖ γιά τή διαφύλαξη τῆς «ὑποχρεωτικότητάς» του ἐν ὄψει τοῦ μέχρι τότε δῆθεν κατηχητικοῦ - προσηλυτιστικοῦ του χαρακτήρα. Αὐτό σηματοδοτοῦσε τήν ἔναρξη μιᾶς προσπάθειας νά τεθεῖ σέ ἐκβιαστική βάση ἡ κατάργηση τῆς πλειοψηφικῆς παρουσίας τοῦ γνωστικοῦ ὕλικου γιά τήν Ὁρθόδοξία καί τοῦ θεολογικοῦ χαρακτήρα τοῦ μαθήματος, προκειμένου νά εἰσαχθεῖ πλέον ἕνα μάθημα μὴ θεολογικό (π.χ. κοινωνιολογικό, ἱστορικό ἢ φιλοσοφικό) καί μέ ὑποβαθμισμένη τήν ὀρθόδοξη θρησκευτική παράδοση ὑπό τήν ἀπειλή τῆς εἰδ' ἄλλως καταργήσεως τοῦ μαθήματος.

Πιό πρόσφατα ἄρχισε νά κυκλοφορεῖ καί ἀκόμα νεώτερη ἐπιχειρηματολογία τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὅτι ἡ ὁμαλή ἔνταξη τῶν μεταναστῶν καί

προσφύγων στήν ἑλληνική κοινωνία, ἐπιβάλλει πλέον ἕνα διαφορετικό μάθημα Θρησκευτικῶν. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πρώτη συνέτρεξε καί στηρίζει αὐτούς τοὺς ἀπελπισμένους ἀδελφούς μας χωρίς διακρίσεις φυλῆς ἢ θρησκείας. Ἀπομένει ὁμως νά διευκρινισθεῖ, ἐάν αὐτή ἡ δικαιολογία περὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν συνδέεται μέ τήν ὑποβάθμιση τῶν μαθημάτων τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καί τῆς Ἱστορίας, γιά τά ὁποῖα προτείνεται νά μὴ ἐξετάζονται στό τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ὑφίσταται εὐρύτερος σχεδιασμός, ὥστε οἱ ἐπόμενες γενιές Ἑλλήνων πολιτῶν νά ἀποτελοῦνται ἀπό μία σχετική πλειοψηφία ἑλληνογενεοῦς πληθυσμοῦ μέ ἀσθενῆ ταυτότητα καί ἕνα ἄθροισμα ἐθνοτικῶν καί θρησκευτικῶν μειονοτήτων, γιά τίς ὁποῖες θά ἀκολουθεῖται ἡ πολιτική τῆς μὴ ὁμαλῆς ἀφομοιώσεώς τους ἀπό τήν ἑλληνική κοινωνία; Ἐάν ἔτσι εἶναι, πρόκειται γιά μία ἐκπαιδευτική ἐπιλογή ἐθνικῆς καί ἱστορικῆς ἐμβέλειας, γιά τήν ὁποία ὀφείλουν οἱ ὑπεύθυνοι νά δημοσιοποιήσουν τίς προθέσεις τους.

Σέ ἀντίθεση μέ τήν ἄποψη περὶ μὴ προσκολλησεως στό παρελθόν, πιστεύω ὅτι τά μαθήματα τῶν Θρησκευτικῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, Λογοτεχνίας καί Ἱστορίας ἀποτελοῦν ἀναγκαῖα μαθήματα ταυτότητας καί διαδραματίζουν σοβαρό ρόλο στή διαμόρφωση τοῦ φρονήματος τῶν αὐριανῶν ἑλλήνων πολιτῶν. Γιά τόν λόγο αὐτό, οἱ ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπερβαίνουν τίς συγκυριακές διαφορῆς ἐπιστημονικῶν ἢ πολιτικῶν χώρων. Ἡ Ἱερά Σύνοδος συνειδητά δέν τοποθετήθηκε στήν σχετική ἐπιστημονική διαφωνία τῶν δύο ἐνώσεων θεολόγων, τῆς «Πανελληνίας Ἐνώσεως Θεολόγων» καί τοῦ «Καιροῦ». Οἱ ἀπόψεις μας δέν σημαίνουν τήν συμπαράταξη ἢ ἀντιπαράθεση τῆς Ἐκκλησίας μέ τίς προτάσεις ἐκατέρως τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνώσεων ἢ τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐπὶ τοῦ θέματος.

Στίς 14.1.2016 ἐπισκέφθηκε τόν Ὑπουργό Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων κ. Νικόλαο Φίλη ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱεράς Συνόδου γιά νά τοῦ παραδώσει ὑπόμνημα μέ τίς θέσεις τῆς Ἱεράς Συνόδου γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ἀπευθυνόμενο σέ αὐτόν. Μέ τό κείμενο αὐτό ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος α) δήλωνε ὅτι διαφωνοῦσε μέ τήν ἄποψη ὅτι τό ὑπάρχον μάθημα ἦταν «κατηχη-

τικό», δηλαδή ότι αποβλέπει στη δημιουργία πιστών, β) δήλωνε ότι είναι στός πλευρό της Πολιτείας μέ στόχο τή βελτίωση του μαθήματος, όμως μέ κριτήρια έπιστημονικά και παιδαγωγικά, και όχι μέ πολιτική στόχευση και γ) πρότεινε επίσης νά διατηρηθούν οί παιδαγωγικές κατευθύνσεις και σκοποί τών ύπαρχόντων Προγραμμάτων Σπουδών και νά εμπλουτισθούν μέ όσα χρήσιμα (θρησκευολογικά, φιλοσοφικά κ.λπ.) στοιχεία είχαν τά -τότε πιλοτικά και ήδη ισχύοντα- νέα Π.Σ..

Ό κ. Ύπουργός δήλωσε στην αντιπροσωπεία της Ίερās Συνόδου, ότι θά πράξει ό,τι του ύποδειξει ό έπιστημονικός σύμβουλος του Ύπουργείου, τό Ι.Ε.Π., και παρέδωσε τόν φάκελο στον εκεί παριστάμενο Πρόεδρο του Ι.Ε.Π., Καθηγητή κ. Γεράσιμο Κουζέλη, άρνούμενος νά διαβάσει τό κείμενό μας μέ τήν αιτιολογία ότι πρόκειται για καθαρώς έπιστημονικό ζήτημα άποκλειστικής άρμοδιότητας του Ι.Ε.Π. Αναρωτιέται κανείς γιατί δέν επέδειξε άνάλογη άυτοσυγκράτηση και διακριτικότητα άπέναντι στις άρμοδιότητες του Ι.Ε.Π., όταν άκολούθως έσπευσε νά προκαταλάβει τό άποτέλεσμα του διαλόγου για τό μάθημα, δηλώνοντας έπανελλημμένα τίς προσωπικές του βεβαιότητες, ότι είναι «κατηχητικά» τά ύπάρχοντα Π.Σ. τών Θρησκευτικών, άναφερόμενος μάλιστα στις δικές του σχολικές έμπειρίες άπό τά βιβλία τών Θρησκευτικών. Τά ισχύοντα όμως βιβλία δέν γράφθηκαν τή δεκαετία του 1970 και ή πολιτική δέν άσκειται βάσει παιδικών άναμνήσεων ή ιδεολογικών άπωθημένων.

Δέν άντελήφθη ότι μέ τόν τρόπο αυτό άδίκησε ένα χρήσιμο σχολικό μάθημα, στοχοποίησε και περιθωριοποίησε τούς θεολόγους - εκπαιδευτικούς του Ύπουργείου Παιδείας, έμφανίζοντάς τους ως μισσιοναρίους, πού διεξάγουν θρησκευτική προπαγάνδα μέσα στην σχολική τάξη. Είναι ένδεικτικό ότι προχθές μόλις και ή κ. Άναπληρώτρια Ύπουργός Παιδείας υπέπεσε στό ίδιο σφάλμα, όταν δήλωσε ότι δέν καταλαβαίνει «γιατί ή Έκκλησία θεωρεί ότι άπειλείται, όταν ό Ύπουργός Παιδείας άποφασίζει νά εφαρμόσει αυτό πού οί ίδιοι οί θεολόγοι, δηλαδή ή έπιτροπή, του έχει εισηγηθεί» (24.9.2016). Δηλαδή ή πολιτική ήγεσία του Ύπουργείου έμμένει στην προκατάληψη ότι οί έπιστήμονες θεολόγοι, εκπαιδευτικοί του Ύπουργείου ή έπιστημονικοί σύμβουλοι του

Ι.Ε.Π., έκπροσωπούν τήν Έκκλησία μέσα στην σχολική κοινότητα.

Έθεσε λοιπόν ως άφετήρια της δημοσίας συζητήσεως τίς προσωπικές του πεποιθήσεις ως ενκλείδεια αξιώματα και προεξόφλησε τό άποτέλεσμα, χωρίς νά έχει παραλάβει οποιοδήποτε σχετικό έπιστημονικό πόρισμα του Ι.Ε.Π.. Η διαπίστωση του ύπάρχοντος μαθήματος ως «κατηχητικού» δέν προέκυψε ούτε άπό τόν «Έθνικό και Κοινωνικό Διάλογο για τήν Παιδεία». Έν πάση περιπτώσει αν υπήρξε έπιστημονικό πόρισμα του Ι.Ε.Π. περί του «κατηχητικού» χαρακτήρα τών προηγούμενων Π.Σ., όφειλε νά τό θέσει στην δημοσιότητα.

Άκόμα και εάν ήταν τό μάθημα όμολογιακό (όρος πού δέν ταυτίζεται μέ τό κατηχητικό) μέχρι σήμερα, δέν νομίζω ότι είναι όπισθοδρομικές οί ευρωπαϊκές χώρες, πού προσφέρουν στό ώρολόγιο πρόγραμμα τών σχολείων μάθημα Θρησκευτικών μέ όμολογιακό χαρακτήρα: ή Νορβηγία, ή Αυστρία, ή Κύπρος, τό Βέλγιο, τό Λουξεμβούργο, ή Όλλανδία, ή Γερμανία, ή Βόρεια Ίρλανδία (:Μ. Βρετανία), ή Ίρλανδία, ή Ίσπανία, ή Ίταλία, ή Πολωνία, ή Πορτογαλία, ή Σλοβακία, ή Τσεχία, ή Ούγγαρία, ή Βουλγαρία, ή Ρουμανία, ή Λετονία, ή Μάλτα και ή Λιθουανία.

Όφείλω επίσης νά επαινέσω τήν νομοθετική πρωτοβουλία του κ. Ύπουργού Παιδείας νά φέρει προς ψήφιση στην Βουλή διάταξη, μέ τήν όποία, πολύ εύλογα, έδωσε τό δικαίωμα στους Έλληνες Ίσραηλίτες και Ρωμαιοκαθολικούς συμπολίτες μας, ώστε νά διδάσκονται τά παιδιά τους τήν θρησκευτική τους πίστη μέ εκπαιδευτικό του δόγματός τους και της έπιλογής τους, τόν όποιο προτείνει ή οικεία θρησκευτική κοινότητα και τόν προσλαμβάνει τό Ύπουργείο Παιδείας (άρθρο 55 Νόμου 4386/2016, ΦΕΚ Α' 83). Φυσικά τό ίδιο ισχύει και για τά παιδιά τών μουσουλμάνων συμπολιτών μας στην Δυτική Θράκη. Τό άναπάντητο έρώτημα είναι γιατί τό Ύπουργείο Παιδείας άποφασισε νά στερήσει τό δικαίωμα άνάλογης θρησκευτικής εκπαίδευσης στα παιδιά τών όρθόδοξων χριστιανικών οικογενειών της χώρας μας.

Παρ' όλα αυτά δημοσιεύθηκαν στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 13 Σεπτεμβρίου 2016 οί Ύπουργικές Άποφάσεις, πού καθιερώνουν νέα Προγράμματα Σπουδών σε Δημοτικό, Γυμνάσιο,

Λύκειο βιαστικά, χωρίς να προηγηθεί καμία προ-παίδευση και ενημέρωση των καθηγητών θεολόγων και χωρίς να έχουν έτοιμασθει νέα βιβλία Θρησκευτικών.

Είχε σπεύσει μάλιστα ό έν λόγω κ. Υπουργός, λίγο πριν την όρισθείσα συνάντησή μας μαζί μέ τόν κ. Πρωθυπουργό τό βράδυ τής 1.9.2016, να προκαταλάβει τίς έξελίξεις μέ αίφνιδιαστική δήλωση στή Βουλή και Δελτίο Τύπου τό μεσημέρι τής ίδιας ήμέρας, ότι «άπό φέτος σε όλες τίς βαθμίδες τής εκπαίδευσης θά εφαρμοσθει τό νέο πρόγραμμα του μαθήματος τών θρησκευτικών».

Σχόλια για τό περιεχόμενο τών Προγραμμάτων.

Υφίσταται πάντοτε μία κατηγορία καλοπροαίρετων ανθρώπων, πού θέλουν να είναι προοδευτικοί, και στό άκουσμα κάθε μεταρρυθμίσεως τάσσονται αυθωρεί, λόγω ιδεολογικού αυτοματισμού, ύπερ τής μεταβολής μόνο και μόνο επειδή πρόκειται για κάτι καινούριο, χωρίς φυσικά να είναι ενήμεροι για τό περιεχόμενό της. Η ύποστήριξη είναι έπόμενο να συμβαίνει ιδίως για την μεταρρύθμιση σε ένα μάθημα, όπως τά Θρησκευτικά, πού έχουν στοχοποιηθεί ως «συντηρητικό» και «εκκλησιαστικό». Λόγοι ύπευθυνότητας έπέβαλαν στην Έκκλησία να μήν ύπαναχωρήσει, προτού μάλιστα λάβει και γνώση του εκπαιδευτικού ύλικού, άπό τίς επιφυλάξεις και αντιρρήσεις, πού εξέφρασε στόν κ. Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων γραπτώς μέ τό ύπ' 158/72/14.1.2016 ύπόμνημα τής Ίερᾶς Συνόδου και τίς προβάλλαμε ήδη άπό την έποχή πού έγιναν γνωστοί οί σχεδιαζόμενοι στόχοι και μέθοδοι του νέου μαθήματος.

Πλέον, άπό τό εκπαιδευτικό ύλικό κειμένων και μουσικών έργων και τίς σχετικές όδηγίες, δηλαδή τό βασικό όχημα εφαρμογής τών νέων Π.Σ., πού έχει άναρτηθει στην ίστοσελίδα του Ι.Ε.Π. (http://www.iep.edu.gr/index.php/el/?option=com_content&view=article&id=451) σταχυολογώ μερικά παραδείγματα και διατυπώνω την άπορία: αν ύποθέσουμε ότι ήταν ύπερβολικά «χριστιανικό» ή και «κατηχητικό» τό μάθημα τών Θρησκευτικών μέχρι τώρα, τί είδους μάθημα διαμορφώνουν πλέον οί παρακάτω ύπερβολές ή τά άσχετα μέ τό θεολογικό αντικείμενο κείμενα και μουσικά έργα;

Α. στην Γ' Δημοτικού, πού είναι ή πρώτη τάξη διδασκαλίας του μαθήματος τών Θρησκευτικών, τό εκπαιδευτικό ύλικό αναλύει θρησκευτικές έννοιες και τό περιεχόμενό τους σε διάφορα θρησκευματα:

i) στην «Θεματική Ένότητα 2: Θρησκευτικές γιορτές: μέρες γεμάτες χαρά και σημασίες» ό μαθητής τών 7-8 ετών διδάσεται «Χαιρόμαστε γιορτάζοντας»: την Ρός Άσανά (Έβραϊκή Πρωτοχρονιά), την Ίντ άλ-φιτρ τών μουσουλμάνων. Για τίς όρθόδοξες έορτές ύπάρχει μία μονοσέλιδη άναφορά για τά είδη τους.

ii) ακολουθει άναφορά στα θρησκευτικά σύμβολα τής κάθε θρησκείας και άνάλυσή τους, ενώ τό εκπαιδευτικό ύλικό πληροφορεί τόν όκτάχρονο μαθητή για «Τά 99 Ώραιότατα Όνόματα για τόν Άλλάχ τών μουσουλμάνων» και τά «Τά όνόματα του Θεού για τούς Έβραίους: Γιαχβέ, Άδωνάι, Έλοχίμ».

Σέ αυτόν τόν θεματικό κύκλο εκτίθενται οί έορτές μέ τά σύμβολα του Θεού, χωρίς να ύπάρχει όργανική και λογική σύνδεση άνάμεσά τους. Σέ μία άπό τίς θεματικές μέ τίτλο «Άναγνωρίζοντας σύμβολα του Θεού» άναφέρονται θρησκευτικά σύμβολα, πού δέν είναι σύμβολα του θεού τών θρησκειών. Δίπλα στα σύμβολα του Θεού στόν Χριστιανισμό (ίχθύς, άμπελος κ.λπ.), παρατίθενται σύμβολα, όπως ή ήμισέληνος, τό Γίν και Γιάνγκ κ.ά. πού δέν είναι σύμβολα τών θεών τών συγκεκριμένων θρησκευμάτων. Έντελώς άσχετη μέ την συγκεκριμένη Θεματική Ένότητα (έορτές) και τά προσδοκώμενα μαθησιακά άποτελέσματά της είναι ή ύποενότητα μέ τά όνόματα του θεού τών μουσουλμάνων και τών έβραίων. Δηλαδή, ή άπόπειρα συσώρευσης κοινών στοιχείων άπό διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις είναι όλοφάνερα πιεσμένη και επιπόλαια, μέ άποτελεσμα την σύγχυση τών μαθητών.

iii) πιο κάτω ύπάρχουν λίγες παράγραφοι ύπό τόν τίτλο «Η Κυριακή τών Χριστιανών» και ακολουθει τό «Σάββατο τών Έβραίων» (Τί σημαίνει «Σάββατο», Η Συναγωγή, Η Τορά, Η Μενορά, κ.λπ.), «Η Παρασκευή τών Μουσουλμάνων» (Ποιά ή σημασία τής «Παρασκευής», τό κάλεσμα σε προσευχή του μουεζίνη άπό τόν μιναρέ, νίψεις προσώπου, χειρών και ποδιών, άνυποδησία, Οί

πιστοί μέσα στο τζαμί την ώρα της προσευχής, Κοράνιο, Ίμάμης, Κοράνιο, Ίμάμης, Μία παρουσίαση του τζαμιού από Μουσουλμάνους συμμαθητές μας).

iv) δίδεται ως εκπαιδευτικό υλικό (σελ. 34) στους μαθητές απόσπασμα για την Ύπαπαντή του 12ετούς Ίησού («Ο Συμεών υποδέχεται τον μικρό Ίησού - Ύπαπαντή») και παράλληλα δίδεται στον μαθητή ή Σύμβαση των Ήνωμένων Έθνων για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNICEF 1989). Αναρωτιέται κανείς εάν πρόκειται για εκπαιδευτικό υλικό για τό μάθημα των Θρησκευτικών σε παιδιά Γ΄ Δημοτικού ή υλικό σεμιναρίου κάποιας μη κυβερνητικής οργάνωσης για τά ανθρώπινα δικαιώματα. Τό γεγονός λοιπόν της Ύπαπαντής του Ίησού ως παιδιού δέν αντιμετωπίζεται ως αντικείμενο ανάλυσης της θεολογικής επιστήμης, αλλά στό πλαίσιο μιās κοινωνικής, πολιτικής και νομικής ανάλυσης για τήν ιδιαίτερη θέση και σημασία των παιδιών στον κόσμο και τήν κοινωνία.

v) στή «Θεματική Ένότητα 6: Ποιός είναι ο Ίησούς Χριστός;» τό εκπαιδευτικό υλικό προτείνει στον μαθητή για τόν Χριστό τά εξής κεφαλαιώδη χαρακτηριστικά του Ίησού: «1. Ήρθε στον κόσμο σάν ξένος», «2. Ο Μεσσίας πού όλοι προσδοκούσαν», «3. Ένας δάσκαλος πού όλοι θαύμαζαν» «4. Κοντά σε όλους χωρίς διάκριση», «5. Άρνήσεις και κατατρεγμοί» και μέχρι εκεί. Ο Χριστός δηλαδή για έμάς τούς όρθοδόξους ήταν περίπου ένας φέρελπις, σοφός και κατατρεγμένος μετανάστης - δάσκαλος. Αγνοούνται ιδιαίτερες θεολογικές διαστάσεις πού αναδεικνύουν μία μοναδικότητα της αποστολής και του προσώπου του Κυρίου, χωρίς σύγχυση μέ κοσμικές έννοιες (δάσκαλος, ξένος κ.λπ.). Η πολύ βασική σωτηριολογική προοπτική της έλευσης του Ίησού «Οὐκ ἦλθον κρίναι τόν κόσμον, αλλά σῶσαι τόν κόσμον» επίσης παραβλέπεται πλήρως.

B. στήν Δ΄ Δημοτικού:

i) Στήν «Θεματική Ένότητα 1: Όταν οί άνθρωποι προσεύχονται» ο μαθητής των 9 ετών μαθαίνει γενικῶς, μέ όριζόντια ανάπτυξη, περί της «προσευχής» στήν Βίβλο, στήν Καινή Διαθήκη, στό Ίσλάμ, στον Ίουδαιισμό, καθώς και μία Ίνδιάνικη προσευχή. Η προσευχή δέν αναλύεται δηλαδή μέσα σ΄ ένα θεολογικό πλαίσιο, αλλά ως μία διεθνής

συνήθεια, από τήν άποψη της κοινωνιολογίας των θρησκειών.

ii) ακολουθεῖ ἡ «Θεματική Ένότητα 3: Σπουδαία παιδιά», όπου μεταξύ άλλων, δίδεται εκπαιδευτικό υλικό για τόν Ίσαάκ, τόν Μωυσή, Δαβίδ και ακολουθεῖ ο «Ο διψασμένος κότσυφας», λαϊκό παραμύθι από τό Μπαγκλαντές και «Ο Φαντασμένος» της Ζώρς Σαρρή - όλα αυτά μαζί. Τό βάρος πέφτει όχι στό παιδί ως έννοια μέσα στην θεολογία, αλλά στό πῶς οί διαφορες θρησκευτικές παραδόσεις, λαϊκές παραδόσεις, λογοτεχνικά κείμενα κ.λπ. αντιμετωπίζουν τό παιδί.

iii) στήν «Θεματική Ένότητα 4: Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί» παρέχεται εκπαιδευτικό υλικό μεταξύ άλλων για τό χριστιανικό Βάπτισμα, για τό Βάπτισμα και Χρῖσμα των Ρωμαιοκαθολικών, Βάπτισμα των Προτεστάντων, τίς «Τελετές ένηλικίωσης στον Ίουδαιισμό», τίς «Τελετές ένηλικίωσης των Μουσουλμάνων». Είναι ξεκάθαρη ἡ μή θεολογική, λαογραφική και έθνολογική όπτική της ανάλυσης.

iv) στήν «Θεματική Ένότητα 5: Ίεροί τόποι και ιερές πορείες» δίδεται εκπαιδευτικό υλικό μέ έναρκτήριο τό κείμενο: «Οί συμμαθητές και οί συμμαθήτρες της τήν άκούν και τήν ζηλεύουν: και πού δέν έχει πάει ἡ Ζωή! Αὐτά, όμως, μέχρι πέρσι· γιατί φέτος άλλαξε προορισμούς ἡ Ζωή: πρώτα σε ένα κοντινό κέντρο φιλοξενίας προσφύγων, μετά στό νοσοκομείο της πόλης μας, στό τέλος σε μία φυλακή. Τρόμαξαν τά άλλα παιδιά μόλις άκουσαν τούς νέους προορισμούς». Προφανῶς τό κείμενο αποβλέπει, πλὴν άλλων, νά ευαισθητοποιήσει τά παιδάκια της Δ΄ Δημοτικού για τό προσφυγικό πρόβλημα ως ανθρωπιστικό ζήτημα. Τό κάνει όμως όχι απλῶς μέ ὅρους απολύτως μή θεολογικούς και γενικά μή θρησκευτικούς. Τό εκθέτει ως ζήτημα κοινωνικής ψυχολογίας ἢ ως έρεθισμα για άναθεώρηση της προσωπικής μας βιοθεωρίας ἢ θεολογική διάσταση άπουσιάζει.

Στό ίδιο κεφάλαιο συνδέεται τό εκπαιδευτικό υλικό συγκεχυμένα μέ τήν πορεία των Έβραίων προς τήν Γῆ της Έπαγγελίας, τά ταξίδια του Ίησού, και μέ τούς τόπους προσκυνήματος των χριστιανών στήν Ελλάδα, των Ρωμαιοκαθολικών στήν Πορτογαλία, τό χάτζ στήν Μέκκα, τό Μπενάρς των ίνδουιστών στό Γάγγη κ.λπ. Τό ζήτημα είναι ἡ περιπλάνηση του ανθρώπου στήν αναζήτη-

ση του Θεού, πού δέν διαφέρει από τήν περιπλά-
νηση ενός πρόσφυγα, ως αντικείμενο κοινωνιολο-
γικής εξιστόρησης και φιλοσοφικής μελέτης.

v) στήν «*Θεματική Ένότητα 6: Χριστιανοί άγιοι και ιερά πρόσωπα άλλων θρησκειών*» δίδεται εκπαιδευτικό ύλικό για τόν άγιο Φραγκίσκο και τά ζώα, τήν Άγία Λυδία τήν Φιλιππησία, τόν Μωάμεθ, τόν άπεσταλμένο του Άλλάχ, τόν Ραββίνο Έλεάζαρ, τόν Βούδα τόν «φωτισμένο δάσκαλο», όπως άποκαλείται, τόν Κομφούκιο τόν «φιλόσοφο τής Άνατολής», τόν Λάο-Τσέ τόν γεροδιδάσκαλο κ.λπ..

vi) στήν «*Θεματική Ένότητα 7: Ίερά βιβλία*» δίνεται εκπαιδευτικό ύλικό για τήν Άγία Γραφή, τό «Ίερό βιβλίο των Χριστιανών», τό Κοράνιο των Μουσουλμάνων, τήν Τανάχ των Έβραίων, τίς Βέδες των Ίνδουϊστών, τό Ταό-Τέ-Κίνγκ του Λάο Τσέ. Έκτός των προβλημάτων πού δημιουργεί ή πρόχειρη παράθεση διαφορετικών θρησκευτικών στοιχείων κάτω από «κοινές» έννοιες, επιπρόσθετες δυσκολίες δημιουργούνται από τίς διαφορές στή νοηματοδότηση των στοιχείων αυτών. Έν προκειμένω, τά ιερά κείμενα έχουν διαφορετική σημασία και άξία στή ζωή των πιστών τόν Ίνδουϊσμό από ό,τι στό Ίσλάμ. Ο κατακερματισμός των θρησκειών σε επιμέρους στοιχεία προκειμένου να άναδειχθούν κάποιες όμοιότητες μεταξύ τους, δέν επιτρέπει στους μαθητές να κατανοήσουν τή λειτουργική θέση των στοιχείων αυτών σε ένα οργανωμένο όλο, όπως είναι ή θρησκεία, από τήν όποία έχουν άποκοπεί τά στοιχεία αυτά.

Γ. στήν Ε΄ Δημοτικού:

i) στήν «*Θεματική Ένότητα 1: Μαθητές και δάσκαλοι*» ό Χριστός παρουσιάζεται βάσει του εκπαιδευτικού ύλικού στους μαθητές απλώς ως δάσκαλος πού «δίδασκε παντού» («Ο Θεάνθρωπος ως δάσκαλος, συνοδοιπόρος και όδηγός»).

ii) στή «*Θεματική Ένότητα 2: Συμπόρευση μέ όρια και κανόνες*» δίδεται ως εκπαιδευτικό ύλικό ή «*Οικουμενική Διακήρυξη για τά Άνθρώπινα Δικαιώματα του Ο.Η.Ε. (1948)*». Η ύλη αυτή προσφέρεται σε παιδιά, πού, σε αυτήν τήν ηλικία, ακόμα δέν είναι σε θέση να άντιληφθούν τί είναι ό Ο.Η.Ε. και ή νομική και πολιτική έννοια των «άνθρωπινων δικαιωμάτων». Και έξ άλλου αυτό τό ύλικό έχει σχέση μέ ένα μάθημα θρησκευτικής

άγωγής ή τά Θρησκευτικά έγιναν μάθημα πολιτικής ήθικης ή προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων;

iii) στήν «*Θεματική Ένότητα 2: Συμπόρευση μέ όρια και κανόνες*» παρέχεται εκπαιδευτικό ύλικό στα παιδιά για τίς Δέκα Έντολές, τήν έντολή του Κυρίου για τήν άγάπη προς τους έχθρους, και τους «Κανόνες σε άλλες θρησκείες»: τήν Χαντίθ των μουσουλμάνων, τόν νόμο του Ντάρμα των Ίνδουϊστών, τόν κανόνα τής μή βίας των Βουδιστών, τήν άφοσίωση των Έβραίων στον νόμο,

iv) στήν «*Θεματική Ένότητα 3: Προχωράμε αλλάζοντας*» τό εκπαιδευτικό ύλικό ξεκινά μέ τόν όρο «Ζητώντας συχώρηση / δίνοντας συχώρηση» (sic) και κείμενα για τήν «Μετάνοια και συγχώρηση στή βιβλική έμπειρία», τήν «Συγγνώμη και άφεση στήν παράδοση τής Έκκλησίας», τή νηστεία και άσκηση στις θρησκείες του κόσμου: Ίσλάμ, Ίνδουϊσμός, Βουδισμός.

v) στή «*Θεματική Ένότητα 6: Άποστολές για τήν «καλή είδηση»*» παρουσιάζεται μέσα από κείμενα τό: «Χριστός Άνέστη!» Μία «καλή είδηση» για όλο τόν κόσμο. Η Άνάσταση έμφανίζεται στον μαθητή άποθρησκευτικοποιημένη, έξομοιωμένη μέ τήν έμπειρία μίας καλής ειδήσεως, να δίνεται βαθύτερη εξήγηση μέσα από τά προτεινόμενα κείμενα τής θεολογικής διάστασης τής Άνάστασης στήν όρθόδοξη θεολογία.

Δ. στήν Στ΄ Δημοτικού και στό Κεφάλαιο «3. Μπροστά στον “ξένο” σήμερα» ό μαθητής διδάσκει τήν άποψη του μαρξιστή δημιουργού Μπέρολτ Μπρέχτ για τους ξένους μέσα από τό ποίημά του για τόν όρο «μετανάστες». Ο μαθητής παραμένει άνυποψίαστος, ότι πολλά περισσότερα και βαθύτερα για τόν «ξένο» είχαν ειπωθεί στή γραμματεία τής Έκκλησίας μας (σε έπόμενη τάξη (Β΄ Γυμνασίου) παρατίθεται ό λόγος Άγίου Έπιφανίου «Δός μοι τουτον τόν ξένον») και κυρίως για τήν όρθόδοξη όπτική του ξένου όχι ως «άλλου» μέ τους όρους τής κοινωνιολογίας και τής πολιτικής ή έθνολογικής θεωρίας, αλλά ως «πλησίον» κατά τήν όρθόδοξη θεωρία.

Δυστυχώς όλη ή διδακτική ύλη είναι διαιρεμένη σε άφηρημένες έννοιες τής ψυχολογίας, τής πολιτικής έπιστήμης, τής κοινωνιολογίας τής θρησκείας, τής ήθικης φιλοσοφίας (λατρεία, άυτογνωσία,

αγιότητα, επικοινωνία, ήθος, προσευχή, γιορτή κ.λπ.), για τίς όποιες παρατίθενται σέ διαθηρησκει- ακό και πολιτιστικό επίπεδο απόψεις και δείγμα- τα γραφής από κείμενα.

Γνωρίζετε, όμως, κ. Πρόεδρε ότι για τήν συντρι- πτική πλειοψηφία τών παιδιών τό μάθημα στό σχολείο λειτουργεί στήν συνειδησή τους ως μία αυθεντική φωνή, μία κυριαρχική υπόδειξη του σχολείου για τό σωστό και τό λάθος. Τό μάθημα τών Θρησκευτικών λειτουργεί επίσης και ως ένα μάθημα βιοθεωρίας. Γι' αυτό και τά παιδιά πολλές φορές διατυπώνουν αντιρρήσεις ή άμφιβολίες για τίς απόψεις τών γονέων τους, μέ βάση όσα διδά- χθηκαν στήν σχολική τάξη. Και αυτός είναι και ό σπουδαίος παιδαγωγικός ρόλος τής Πολιτείας μέσω τής εκπαίδευσης τών παιδιών και τών νέων. Έτσι λοιπόν όλα τά παραπάνω παρέχονται ως εκπαιδευτικό ύλικό σέ ηλικίες, πού ό μαθητής - παιδί όρθόδοξης οικογένειας είναι αδύνατο νά έχει ακόμα ολοκληρωμένη και απόλυτα συνειδητή εικόνα τής δικής του θρησκευτικής πίστης, ακόμα και εάν πηγαίνει σέ κατηχητικό σχολείο τής Ένο- ρίας του. Και έρχεται τό εκπαιδευτικό ύλικό όχι μόνο νά μήν βοηθήσει τό παιδί μίας όρθόδοξης οικογένειας στή διαμόρφωση μίας συνεκτικής εικόνας για τήν Όρθοδοξία, αλλά νά κλονήσει και τίς νωπές ακόμα θρησκευτικές του πεποιθήσεις, νά του προκαλέσει σύγχυση, ένσπείροντας του τήν λογική άμφιβολία ότι δέν αποκλείεται τελικά ό Χριστός νά είναι και προφήτης του Ίσλάμ ή ότι όλες οι θρησκευτικές παραδοχές είναι τό ίδιο άληθεις - όλα αυτά σέ παιδιά τών 8 ή 9 ετών ετών χωρίς τήν άνεπτυγμένη κριτική ικανότητα και τό στέρεο γνωστικό υπόβαθρο, πού προϋποθέτει μία τέτοια συζήτηση.

Ε. χωρίς νά έχει προηγηθεί μία εις βάθος ανά- λυση για τόν Χριστό (Χριστολογία) ό μαθητής φθάνει στήν Β' Γυμνασίου για νά πληροφορηθεί:

i) στήν «*Θεματική Ένότητα 2. Ποιος είναι ό Θε- ός τών Χριστιανών; «Τίνα μέ λέγουσιν οι άνθρω- ποι είναι;» σχετικά μέ τίς «Γνώμες τών ανθρώπων για τόν Ίησοϋ Χριστό i. Πρόσωπα τής εποχής του (Πιλᾶτος, Νικόδημος, Ίώσηπος, Κέλσος) ii. Φιλό- σοφοι, καλλιτέχνες (Μπ. Πασκάλ, Μ. Μπουμπερ, Μ. Γκάντι, Τ. Λειβαδίτης)» και μετά από ένα εκπαιδευτικό ύλικό μέ κείμενα και υποθέματα μέ*

τίτλο «II. Ό Ίησοϋς Χριστός στήν Καινή Διαθή- κη» ακολουθεί εκπαιδευτικό ύλικό: «III. Ό Ίη- σοϋς στό Κοράνιο και στίς Χαντίθ i. Κοράνιο, Ό Υιός τής Μαρίας (2, 87 και 253. 3,45 και 4.157,171), Ίησοϋς και λόγος του Θεου (3, 39, 45 και 4, 71) Προφήτης (3, 49, 53), Έσχατολογικός προφήτης (93, 61) Θαυματουργός (21, 91 και 66, 12), ii. Χαντίθ. Ό Ίησοϋς άπρόσβλητος από τόν πειρασμό τή στιγμή τής γέννησής του. Προκύπτει τό έρώτημα για πόσους «Χριστούς» θά άποκτήσει γνώσεις ό μαθητής τών 13 ετών; Η ισόρροπη ανά- πτυξη σ' αυτήν τήν ηλικία, χωρίς μία στέρεη χρι- στολογική ανάλυση σέ προηγούμενες τάξεις, δέν προκαλεί, τό λιγότερο, θρησκευτική σύγχυση σέ έναν όρθόδοξο μαθητή, πού μπορεί νά έχει ακού- σει στήν οίκογένεια ή στό κατηχητικό για τόν Ίη- σοϋ και πληροφορείται στό σχολείο ότι υπάρχουν, όχι ένας, αλλά 3 «Χριστοί»;

ii) στή Β' Γυμνασίου και στήν «*Θεματική Ένό- τητα 3. Ποιος είναι ό άνθρωπος;» τό εκπαιδευτικό ύλικό εκτείνεται «Από τόν Όδυσσέα μέχρι τούς υπερήρωες τών σύγχρονων κόμικ» (άκολουθεί προτεινόμενο δοκίμιο του Ί. Μ. Παναγιωτόπου- λου «Τό τέλος του ήρωισμού», στίχοι από τά τρα- γούδια ό «Μικρός Ήρωας» του Λ. Κηληδόνη, και «Ό αγαπημένος ήρωάς μου» τής Τατιάνας Ζωγράφου).*

Ακολουθούν οι απόψεις του Έριχ Φρόμ και του Άγγελου Τερζάκη στό βασικό θέμα: «i. Η δύναμη και ή αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου» για νά συνεχίσει ή ύλη στό: «II. Ό σκοπός και τό νόημα τής ζωής του ανθρώπου: Η βιβλική πρόταση και ή θεολογική έρμηνεία» μέ άποσπάσματα κειμένων και βιογραφιών όρθοδόξων Άγίων (8 σελίδες) και νά καταλήξει μέ κείμενα για τό βασικό θέμα: «IV. Ό άνθρωπος στίς άλλες θρησκείες i. Ίουδαϊ- σμός, Ό άνθρωπος ως άντικείμενο τής θείας φρο- ντίδας (Ψλ 8, 5-7) ii. Ίσλάμ, Ό άνθρωπος ως «χα- λίφης» (τοποτηρητής) τής δημιουργίας του Θεου (Κοράνιο, 2, 30-34), Όρθοπραξία (Κοράνιο, Πέ- ντε Στύλοι), Ό άνθρωπος ως μικρόκοσμος (Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11), iii. Ίνδουισμός, Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και άτομική «ψυχή», Η λύ- τρωση του ανθρώπου μέσα από τήν άφοσίωση και τήν άγάπη, iv. Βουδισμός, Ό σεβασμός άπέναντι σέ όλα τά πλάσματα).

Δηλαδή ο άνθρωπος εντάσσεται σέ ένα προβληματισμό, πού ἀφορᾷ καλλιτέχνες, φιλοσόφους, παιδαγωγούς, ψυχολόγους καί τήν ἀντίληψη τῶν θρησκειῶν. Κέντρο τῆς ἀνάλυσης τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὑλικοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὡς ἔννοια ὄχι ἀπαραιτήτα θρησκευτική καί ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀνάλυσης αὐτῆς δίδεται ὑλικό γιά τήν θέση τοῦ ἀνθρώπου στά διάφορα θρησκευτά. Εἶναι σαφές ὅτι τό παραπάνω ἀντικείμενο θεματικά καί μεθοδολογικά δέν ἔχει πλέον κεντρική σχέση μέ τήν θεολογία, ἀλλά μπορεῖ νά τό διδάξει ἕνας φιλόλογος γιά τό μάθημα τῆς «Ἐκφρασης- Ἐκθεσης» ἢ τῆς φιλοσοφίας.

iii) Στή Β' Γυμνασίου «*Θεματική Ἐνότητα 4: Ἐμεῖς καί οἱ «ἄλλοι»*» οὐσιαστικά τό μάθημα ἐκτρέπεται σέ πολιτική ἐπιστήμη, κοινωνιολογία, ἠθική φιλοσοφία, καί θεωρία ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Τά βασικά θέματα ἐπαναλαμβάνουν τήν ὕλη τῆς ΣΤ' Δημοτικοῦ, ἀφοροῦν τόν «ἄλλον», τόν ξένον, τή διαφορετικότητα καί τόν σεβασμό πρός αὐτήν καί εἶναι: «Ποιός εἶναι γιά μᾶς ὁ «ἄλλος»; i. Ἀπό τίς παραδοσιακές κλειστές κοινότητες σίς σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες τῶν «ἄλλων», ii. Ὁ ἄλλος ὡς ξένος. Ἀπό τόν «μακρινό» στόν «ἀνεπιθύμητο», iii. Ὅψεις τῆς ἐτερότητας (γλωσσική, θρησκευτική, πολιτισμική, φυλετική ἐτερότητα), iv. Ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀπέναντι στόν «ἄλλο», «Ἀκρότητες καί ἐντάσεις: μισαλλοδοξία, ρατσισμός, διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες καί «δόλοκαυτώματα», προσφυγιά, ξενοφοβία, «Ὁ ἀγῶνας γιά τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί ἡ νομική κατοχύρωσή τους: Μία ἀπάντηση τοῦ πολιτισμένου κόσμου» ἐνῶ ἀκολουθεῖ ὑλικό μέ βασικά θέματα: «II. Ὁ ξένος σέ διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις i. Ἰουδαϊσμός «Ξένον μὴν καταπιέζετε, γιατί ξέρετε πῶς αἰσθάνεται ὁ ξένος, ἀφοῦ κι ἐσεῖς ἦσασταν κάποτε ξένοι» (Ἐξ 23, 9. Λευ 19, 33-34. Ἀρ 15, 15-16), ii. Ἰσλάμ, Ἡ μετοίκηση τοῦ Μωάμεθ καί ὁ μετανάστης στό Κοράνιο, Ὁ πιστός ὡς ξένος στόν κόσμο γιά χάρη τῆς πίστεως (Κοράνιο, 2, 18), iii. Ἰνδουϊσμός, ἡ ξενιτεία καί ἡ περιπλάνηση ὡς ὄρος τῆς φωτισμένης ζωῆς, iv. Βουδισμός, σεβασμός καί φροντίδα γιά τόν ξένο καί τόν περιπλανώμενο.

δ. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ «Ὁρθοδοξία καί Νέος Ἑλληνισμός» ὡς «βασικό θέμα» δίδεται μόνο στή Β' Γυμνασίου καί μέ ἐκπαιδευτικό ὑλικό

26 σελίδων στό τέλος τῆς διδακτέας ὕλης καί ἐπομένως καί τοῦ σχολικοῦ ἔτους (*Θεματική Ἐνότητα 6*), χωρίς νά ἐκτίθεται ὡς βασικό θέμα σέ καμία ἄλλη τάξη ἀπό τήν Γ' Δημοτικοῦ μέχρι τήν Γ' Λυκείου.

ε. Ἐξ ἴσου ἐντυπωσιακό εἶναι ὅτι ἡ Μητέρα Ἐκκλησία τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τό «Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλης» ὑπάρχει ὡς «βασικό θέμα» μόνο στό ἐκπαιδευτικό ὑλικό τῆς Β' Γυμνασίου καί στό τέλος τῆς σχολικῆς ὕλης, καταλαμβάνοντας ἕκταση μόλις μιῆς σελίδας (μέ 2 παραγράφους «α. Ἡ ἱστορία του», «β. Ὁ ρόλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στή σύγχρονη Ὁρθοδοξία»).

Ἀκόμα λοιπόν καί ἐάν τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἐπιθυμοῦσε νά μελετήσει τήν Ἐκκλησία, ὡς ἱστορικό φαινόμενο, μετατρέπόμενο σέ «ἱστορία θρησκειῶν», οἱ παραπάνω ἐπιλογές ἀποκαλύπτουν μία ἐπίμονη ἐνασχόληση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὑλικοῦ μέ σύγχρονα πολιτικά, φιλοσοφικά καί κοινωνικά προβλήματα, καί ὄχι μέ τήν ἀνάλυση τῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας στόν ἱστορικό χρόνο, οὔτε μέ τήν ἀνάλυση σύγχρονων ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, οἱ ὅποιοι ἀντιμετωπίζονται μόνο σέ ὅσο μέτρο ἔχουν συνάφεια μέ ἐπίκαιρα καί κοσμικά προβλήματα.

ΣΤ. Στό Λύκειο τό ἐκπαιδευτικό ὑλικό γιά τό μάθημα ἐπικεντρώνεται στήν μελέτη ἐννοιῶν ἀπό τήν ἀποψη τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας, τῆς κοινωνιολογίας, τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας καί κοινωνιολογίας τῆς θρησκείας. Ἐνδεικτικά:

i) Στήν Α' Λυκείου (Θρησκεία καί σύγχρονος ἄνθρωπος) καί στήν «*Διδακτική Ἐνότητα 1.1. Ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ*» δίδεται στους μαθητές τό τραγούδι «Ὁ Προσκυνητής» τοῦ Ἀλκίνοου Ἰωαννίδη μέ κενά σέ ὀρισμένους στίχους καί ὁ μαθητής καλεῖται νά βρεῖ ἀπό πού λείπουν καί συμπληρώσει τίς λέξεις: «ταξίδι - ψυχή μου - κάποιος - τάματα (2) - προσευχή - ἔρωτας - ἀγάπη».

ii) στήν Α' Λυκείου, στή «*Διδακτική Ἐνότητα 1.3. Ἐπικοινωνία*» (μέ τούς ἀνθρώπους; Μέ τόν Θεό;) τό ἐκπαιδευτικό ὑλικό παραθέτει πρός διδασκαλία καί μελέτη: α) ἕνα ἰνδιάνικο παραδοσιακό παραμῦθι (Ὁ Ἄνεμος) γιά τόν «Ἄνεμο», πού ἀπήγαγε τήν ὄμορφη κόρη ἑνός ἰνδιάνου φύλαρχου, β) τούς στίχους ἀπό τό τραγούδι «Ὁ

Μπαγάσας» του Νικόλα Άσιμου (1997, «*Ρέ μπαγάσα! Περνάς καλά εκεί πάνω...*»), γ) τούς στίχους από τό «*Περιβόλι*» (1966) και τήν «*Συννεφούλα*» (1966) του Διον. Σαββόπουλου, δ) τόν *610 Ψαλμό*, ε) στίχους από τό τραγούδι «*Umbrella*» (2007) της Rihanna, στ) κείμενα γιά τόν «*Θεϊό Έρωτα*» και τήν «*Προσευχή*», ζ) κείμενο του Ίσπανού Άγίου της Ρ/καθολικής Έκκλησίας Ίωάννου του Σταυρού, η) τούς στίχους από τό τραγούδι «*Δίψα*» (2003) του Νίκου Πορτοκάλογλου («*Δέν είν' ή Κίρκη, ή μάγισσα, του σέξ ή θεά, ή Καλυψώ, ή Ναυσικά μέ του μπαμπά τά λεφτά...*») και θ) άμέσως μετά άκολουθεϊ άπόσπασμα άπό τήν «*Επί του Όρους όμιλία*» (Ματθ. κεφ. 5-7).

Προφανώς, μόνο εάν υποβαθμισθεϊ ή βαθεία θεολογική και άνθρωπολογική διάσταση της «*Επί του Όρους όμιλία*» μπορεί νά συνδεθεϊ μέ τούς στίχους των παραπάνω τραγουδιών. Τό εκπαιδευτικό ύλικό δίνει τροφή γιά σκέψη πάνω σέ έννοιες, όπως ή «*έπικοινωνία*», πού έχουν, πλην άλλων, και θρησκευτική σημασία, προσπαθώντας όμως νά προβληματίσει γι' αυτές μέ τά εργαλεία της ψυχολογίας ή της μουσικής κ.λπ., αλλά πάντως όχι ως κύριο αντικείμενο θεολογικού προβληματισμού.

iii) στήν Α' Λυκείου τό κεντρικό ζήτημα της έλευθερίας και του αυτεξούσιου του ανθρώπου, στό όποιο έχει συνεισφέρει τόσο πολλές και κεφαλαιώδεις προτάσεις ή όρθόδοξη πατερική και έν γένει θεολογική γραμματεία («*Διδακτική Ένότητα 4.1 Έλευθερία*») περιορίζεται σέ εκπαιδευτικό ύλικό μέ πατερικά κείμενα μόλις μιάς σελίδας και έμπλέκεται μέ, άσχετα προς τήν όρθόδοξη όπτική, δοκίμια γιά τούς φυλακισμένους, στίχους από έλληνικό παραδοσιακό τραγούδι γιά τήν φυλακή, στίχους γιά τήν «*Έξοδο*» των Έβραίων από ξένα τραγούδια (spirituals, όπως τό «*Go Down Moses*» του Louis Armstrong κ.λπ.). Εϊναι σαφές και έδω πού πέφτει τό κέντρο βάρους: ή βασική θέαση του ζητήματος της έλευθερίας μέ άφετηρία τήν κοσμική όπτική διαφόρων τεχνών και έπιστημών (πολιτική, κοινωνιολογία κ.λπ.), στήν όποία άπλως συνεισφέρει και συμβάλλει και ή θεολογική προσέγγιση.

iv) στήν Β' Λυκείου δίνονται στόν μαθητή ως άφορμές γιά προβληματισμό γύρω από τήν έννοια

«*Στερεότυπα*» διάφορες φωτογραφίες, της μουσουλμάνας μαθήτριας μέ μανδήλα σέ έλληνική παρέλαση, από κατάσταση μουσουλμάνου ιδιοκτήτη μέ άραβική έπιγραφή στό κέντρο της Άθήνας, ή φετινή φωτογραφία της αιγύπτιας άθλήτριας και της γερμανίδας άθλήτριας από άγώνα μπίτς βόλεϊ στούς Όλυμπιακούς Άγώνες του Ρίο. Εϊναι ένδεικτική και έδω ή έξαλλαγή του μαθήματος μέ έπίκεντρο τήν κοινωνιολογία της θρησκείας, τήν έθνολογία ή τήν πολιτική έπιστήμη και όχι τόν θεολογικό προβληματισμό πάνω στίς διαθρησκειακές ή έθνολογικές διαφορές.

v) στήν ίδια τάξη, στό πλαίσιο νοηματοδοτήσεως της έννοιας «*Διάλογος*» δίδεται μία γελοιογραφία του Economist γιά τούς θρησκευτικούς πολέμους: ένα πεδίο μάχης γεμάτο έρείπια και νεκρούς, ένας έπιζών αναφέρει «*Όλα ξεκίνησαν μέ μία διαφωνία ποιανού ό θεός ήταν πιο ειρηνικός, καλοσυνάτος και συγχωρητικός*». Πρόκειται γιά άντιθρησκευτικά έρεθίσματα, πού υποβάλλουν στόν μαθητή, στό πλαίσιο ενός μαθήματος θρησκευτικής άγωγής, τήν άποδοχή της ιδέας ότι οι θρησκείες εϊναι υπάιτιες γιά τήν βία στόν κόσμο και ότι ή ισχυρή πίστη όδηγεϊ σέ μισαλλοδοξία. Αυτή εϊναι ή θέση του έπίσημου σχολείου στό πλαίσιο του μαθήματος των Θρησκευτικών; Και έν πάση περιπτώσει μήπως αυτό εϊναι αντικείμενο άνάλυσης της κοινωνιολογίας των θρησκειών ή του μαθήματος της άγωγής του πολίτη;

vi) έπίσης στήν ίδια τάξη, κατά τήν νοηματοδότηση της έννοιας «*Διάλογος*», παρατίθεται και ή έξιστόρηση του Σχίσματος Δυτικής Έκκλησίας και Άνατολικής Έκκλησίας του Χριστού. Η έξιστόρηση αυτή στό πλαίσιο της έννοιας «*Διάλογος*» βγάξει τό σύνθετο πρόβλημα του Σχίσματος από τήν άνάλυση της θεολογικής διαφοράς των δύο Έκκλησιών, και τό αντιμετωπίζει άπλως ως ένα πρόβλημα έλλειψης «*Διαλόγου*» μέ κοσμικά κριτήρια κοινωνικής ή ήθικης άνάλυσης.

Ζ. Η διδακτέα ύλη των Θρησκευτικών στό Δημοτικό Σχολείο συμπληρώνεται από προτεινόμενο μουσικό ύλικό γιά εκπαιδευτική χρήση. Τά προτεινόμενα μουσικά έργα συσχετίζονται μέ τίς «*θεματικές ένότητες*» της ύλης και τά «*βασικά θέματα*» τους και προτείνονται μέ όρισμένη σειρά μουσικά έργα της έκκλησιαστικής και της κοσμικής

μουσικής. Χωρίς φυσικά πρόθεση ύποτιμησης του έργου και της αξίας των δημιουργών, των οποίων τα τραγούδια επιλέχθηκαν και προτείνονται ως διδακτέα ύλη στο μάθημα των Θρησκευτικών, αναρωτιέται κανείς τί σχέση μπορεί να έχουν μεταξύ τους, αλλά και μέ το μάθημα των Θρησκευτικών, τραγούδια που θά μπορούσαν να είναι σπουδαίο αντικείμενο προβληματισμού και διδασκαλίας σε άλλα μαθήματα ήθικης ή μουσικής άγωγης, όπως ένδεικτικά:

α. στην *Θεματική Ένότητα 1* της Γ' Δημοτικού «Ζούμε μαζί» προτείνεται τό τραγούδι «*Άς κρατήσουν οι χοροί*» (1983) του Διονύση Σαββόπουλου και μαζί προτείνεται στους μαθητές (άμέσως μετά στο ίδιο κεφάλαιο) τό «*Απολυτίκιο Τριών Ίεραρχών, Ήχος α΄*».

β. στην *Θεματική Ένότητα 5* της Γ' Δημοτικού «Τά παιδιά: Η χαρά και ή έλπίδα του κόσμου» μέ βασικό θέμα: «Π. Ό Ίησους ως παιδί» προτείνονται τά τραγούδια «*Ήσουν παιδί σάν τον Χριστό*» (1966) του Μάνου Χατζηδάκη, «*Καλημέρα, τί κάνεις*» (1992) του Σταμάτη Σπανουδάκη, ακολουθεί τό «*Απολυτίκιον Ύπαπαντής*» και μετά προτείνεται τό τραγούδι «*Η μικρή Έλπίδα*» (1994) των «Χαϊνηδων». Πρόκειται για άξιόλογα τραγούδια, αλλά, επειδή άναφέρονται στά παιδιά, άρκεί αυτό για να συνδεθούν, από τήν άποψη του συγκεκριμένου μαθήματος, μέ τό έκκλησιαστικό γεγονός του Ύπαπαντής του Ίησού ως παιδιού και να άποτελούν έκπαιδευτικό ύλικό για τά «Θρησκευτικά»; Άφήνοντας στήν άκρη ότι έκκοσμηύεται και ίσοπεδώνεται ή ιδιαιτερότητα της έορτής της Ύπαπαντής για τους όρθοδόξους χριστιανούς, δέν είναι αυτή μία έξαιρετικά ρηχή και μή θεολογική προσέγγιση της εισόδου του μικρού Χριστού στον Ναό των Ίεροσολύμων, που τήν άποσυνδέει από τίς βαθύτερες θρησκευτικές και σωτηριολογικές διαστάσεις της; Άν τό Ύπουργείο Παιδείας πιστεύει ότι ό μαθητής του Δημοτικού είναι ακόμα άνέτοιμος για να διδαχθεί και να κατανόησει τήν θεολογική σημασία ενός έκκλησιαστικού γεγονότος είναι προτιμότερο να τό αφήσει για έπόμενη σχολική τάξη, άντί να τό ύποβιβάξει ή να ύπεραπλουστεύει τήν σημασία του, προκαλώντας και σύγχυση στά παιδιά.

γ. τό μουσικό ύλικό της Ε' Δημοτικού ξεκινά μέ τήν ύπόμνηση προς τον έκπαιδευτικό: «...καλό είναι να ύπάρχει μία σχετική προετοιμασία από τον διδάσκοντα πριν τήν άκρόαση ή να προτρέπονται οι μαθητές ώστε να άντλήσουν τίς σχετικές πληροφορίες. Ένα παράδειγμα: άποκτά άλλη διάσταση ή άκρόαση του τραγουδιού «*Η δική μου ή πατρίδα*» (1998), σε στίχους της Νεσίε Γιασίν και μουσική του Μάριου Τόκα, αν γνωρίζουν τά παιδιά ότι οι στίχοι του τραγουδιού γράφτηκαν τό 1977 από τή τότε δεκαοχτάχρονη τουρκοκύπρια ποιήτρια Νεσίε Γιασίν (Neshe Yashin), σήμερα καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου, και ότι ό έλληνοκύπριος μουσικοσυνθέτης Μάριος Τόκας ύπηρετούσε τή θητεία του ως φαντάρος κατά τή διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο τό 1974. Καί, βέβαια, έχει τή δική του σημασία να άκουστεί τό τραγούδι έρμηνευμένο, εκτός από τον Γιώργο Νταλάρα, και από Μάριο Τόκα ή τήν Δικαιοτική Χορωδία για τήν Ειρήνη, τραγουδισμένο και στίς δύο γλώσσες». Τό συγκεκριμένο τραγούδι δέν περιλαμβάνεται στο προτεινόμενο μουσικό ύλικό. Όσοτόσο οι ύποδειξεις του Ι.Ε.Π. για τήν δυνατότητα παρουσίασης της Τραγωδίας της Κύπρου μέσα από ένα τραγούδι, τό όποιο κατά τό Ι.Ε.Π. συμβολίζει τή «δικαιοτική συναδέλφωση» δίνει ένα ξεκάθαρο στίγμα: ότι τό *Ι.Ε.Π. ένθαρρύνει, όποιον δάσκαλο έπιθυμεί, να περάσει μέσα από τό μάθημα των Θρησκευτικών συγκεκριμένες πολιτικές άπόψεις πάνω σε ήθικά, πολιτικά, κοινωνικά ζητήματα. Δέν νομίζω ότι επιτρέπεται τό μάθημα των Θρησκευτικών να μετατραπεί σε διαδικασία μνήσεως των μαθητών σε συγκεκριμένες ιδεολογικές τοποθετήσεις, που θά διχάσουν τήν σχολική κοινότητα και για τίς όποιες καλό είναι τά παιδιά, άφου μορφωθούν κατάλληλα, να άποκτήσουν προσωπική γνώμη, χωρίς τήν άφ' ύψηλου ύπαγόρευση του σχολείου.*

δ. στην *Θεματική Ένότητα 2* της Ε' Δημοτικού μέ τίτλο «Συμπόρευση μέ όρια και κανόνες» προτείνονται ως εκπαιδευτικό ύλικό τά τραγούδια τό «*Κανονάκι*» (1979) του Διον. Σαββόπουλου, τό «*Ρίσκο*» (1985) των «Φατμέ», ή «*Βαβέλ*» (2016) της Νατάσας Μποφίλιου κ.λπ. Παραμένει και έδω άσαφές ποιά σχέση μπορούν να έχουν μέ μάθημα θρησκευτικής άγωγής, άντί να ένταχθούν σε μάθημα μουσικής παιδείας ή ήθικης.

ε. στην *Θεματική Ένότητα 3* της Ε' Δημοτικού με τίτλο «Προχωράμε αλλάζοντας» με βασικό θέμα: «Όλοι κάνουμε λάθη» προτείνονται ως εκπαιδευτικό υλικό τρία τραγούδια «*Ο παπαγάλος*» (2000) του Μίλτου Πασχαλίδη, «*Φτιάξε καρδιά μου τό δικό σου παραμύθι*» (1996) του Διονύση Τσακνή, και άμέσως μετά με θέμα «*II. Μετάνοια και συγχώρηση στη βιβλική εμπειρία*» προτείνεται τό «*Έλέησόν με, ό Θεός*» (ήχογράφηση 2016 από τόν Πατριαρχικό Ναό Άγ. Γεωργίου Κωνσταντινουπόλεως).

στ. στην ίδια τάξη, *Θεματική Ένότητα 4* «*Οί Προφήτες της Βίβλου: Κλήση για μετάνοια και άναγγελία του έρχομου του Μεσσία*» και βασικό θέμα: «*Κλήση και άφοσίωση, i. Ζωή γεμάτη περιπέτειες και άφοσίωση στον Θεό: "Ήλιος (B' Βασ. 17) "Ήσαΐας"*» προτείνεται ως εκπαιδευτικό υλικό τό τραγούδι «*Κεμάλ*» (1993) του Μάνου Χατζηδάκι, ένα σπουδαίο τραγούδι κοινωνικού και έπαναστατικού προβληματισμού, άσχετο όμως με τό θέμα του έρχομου του Μεσσία ως θεολογικού γεγονότος, μετά ό «*Καλόγερος*» (1972) του Γιάννη Μαρκόπουλου και στο ίδιο κεφάλαιο άκολουθούν ό Ψαλμός «*Μακάριος ό φοβούμενος τόν Κύριον*» και τέλος τό τραγούδι «*Άγγελος Έξάγγελος*» (1972) των Μπόμπ Ντίλαν - Διον. Σαββόπουλου.

ζ. στην ΣΤ' Δημοτικού στην *Θεματική Ένότητα 4* με τίτλο «*Η Θεία Εύχαριστία: Πηγή και κορύφωση της ζωής της Έκκλησίας*» με βασικό θέμα «*II. Τό μυστήριο της Θείας Λειτουργίας ή Εύχαριστίας: ή καρδιά της εκκλησιαστικής ζωής*» προτείνεται ως εκπαιδευτικό υλικό τό τραγούδι «*Εφτά ποτάμια*» (2005) των «*Χαϊνηδων*», άκολουθεί ό «*Μυστικός Δείπνος*» (1985) του Σταμάτη Σπανουδάκη, ή «*Λειτουργία του Άγίου Χρυσόστομου*» του Sergei Rachmaninoff (Opus 31) κ.λπ. Πρόκειται για άπόλυτο κυκεώνα.

Άναρωτιέται κανείς ποιά λογική άκολουθεί, εάν υπάρχει, αυτή ή «*λίστα τραγουδιών*» ως εκπαιδευτικό υλικό για τό μάθημα των Θρησκευτικών στο Δημοτικό. Έπιδιώκει νά προσεγγίσει τήν «*θρησκεία*» ως κοινωνικό φαινόμενο, έξω από τήν έσωτερική, θρησκευτική διάσταση πού έχει για τά ίδια τά μέλη της Όρθόδοξης Έκκλησίας εν προκειμένω; Προσπαθεί νά περάσει στον μαθητή της προεφηβικής ήλικίας τήν ύποσυνείδητη παραδοχή

ότι δέν έχει και τρομερή διαφορά ένα Ψαλμός του Δαυίδ από ένα τραγούδι του Μπόμπ Ντίλαν; Ότι κατά βάθος ή Έκκλησία είναι κοινωνικό - ανθρώπινο γεγονός, μήν άποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στο κυρίαρχο για έμās τούς Όρθοδόξους γεγονός ότι τήν έχει ιδρύσει ό Χριστός; Κατά συνέπεια, τό σχολείο προτείνει μία έξωτερική, καθαρά κοσμική όπτική για τήν Έκκλησία, πού άμβλύνει τήν ιδιαιτερότητα της σε σχέση με άλλες εκφάνσεις τής ανθρώπινης δραστηριότητας και μάλιστα με μη θρησκευτικό περιεχόμενο (π.χ. κοσμική μουσική).

Μετά τά άνωτέρω προκύπτει ότι τό μάθημα των Θρησκευτικών όντως δέν μετατράπηκε σε «*θρησκευσιολογία*», διότι και ή «*θρησκευσιολογία*» είναι κλάδος της Θεολογικής επιστήμης. Άπλως τό μάθημα καταργήθηκε και πρόκειται πλέον για ένα μη θεολογικό μάθημα, καθώς έχει εξαλλαχθεί πλέον σε διδασκαλία βασικών έννοιών μέσα από πολιτιστική, φιλοσοφική, ιστορική, κοινωνιολογική, ήθική ή και καλλιτεχνική προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου. Τό κέντρο βάρους έφυγε από τήν θεολογική ανάλυση, ό μαθητής παρατηρεί τήν θρησκεία άπ' έξω, από τήν άποψη άλλων επιστημών και τεχνών, όχι ως αντικείμενο της θεολογικής επιστήμης. Παράλληλα, τό νέο μάθημα ψάχνει και εκθέτει στον μαθητή θρησκευτικές άναφορές στον χώρο των επιστημών και των τεχνών, στην κοινωνιολογία, στην ιστορία, στην ήθική φιλοσοφία, στη λαογραφία, στη λογοτεχνία, στη μουσική κ.λπ.

Τό βέβαιο είναι ότι από αυτές τίς ψηφίδες γνώσεων δέν γίνεται στην σχολική τάξη άυτοτελής διδασκαλία του δόγματος και της λειτουργικής της όρθόδοξης χριστιανικής παράδοσης ή των άλλων θρησκευτικών παραδόσεων και ή όποια σύγκριση δέν λειτουργεί σε θεολογική βάση, αλλά σε έδαφος παρατήρησης των κοσμικών εκδηλώσεών τους.

Είναι άπολύτως σαφές ότι για ένα παιδί και ιδίως της προεφηβικής ήλικίας, χωρίς τήν κριτική ικανότητα ενός ένήλικα, τό εκπαιδευτικό υλικό συγγεί τίς διαφορές των θρησκευτικών αντιλήψεων και τό κυριότερο, δέν καταφέρνει νά μεταδώσει ολοκληρωμένες γνώσεις για τήν όρθόδοξη χριστιανική παράδοση ως άρμονικό σύνολο και τίς

θεολογικές διαφορές της από τα άλλα θρησκευόμενα. Οί θρησκευτικές παραδόσεις όμως δεν μπορούν, κατά την ανάπτυξη του μαθήματος των Θρησκευτικών, να αντιμετωπίζονται περίπου ως ποδοσφαιρικές ομάδες με τα έργα της κοινωνιολογίας, της ιστορίας, της πολιτικής ή της αισθητικής ανάλυσης.

Πλέον τό νέο μάθημα έγινε διδασκαλία ήθικης και πολιτικής θεωρίας, καλλιτεχνικής παιδείας, κοινωνιολογία των θρησκειών, πολιτισμός και ιστορία θρησκειών, και όλα αυτά για να διασωθεί, υποτίθεται, ή «υποχρεωτικότητα» του. Η θεολογική ύλη, όπου υπάρχει, αντιμετωπίζεται ασπόνδυλα, διότι ακριβώς τό εκπαιδευτικό υλικό αρθρώνεται όχι με κριτήρια επιστημονικά δόκιμης διδασκαλίας ενός θεολογικού μαθήματος, αλλά με κριτήρια τήν υπηρετήσης της σύνδεσής τους με τήν κοσμική τέχνη και τίς επιστήμες άλλων κλάδων και τήν ανάπτυξη μίας «κριτικής θρησκευτικότητας».

Ό όρος «κριτική θρησκευτικότητα» πού αναφέρεται ως εκπαιδευτικός στόχος του μαθήματος των Θρησκευτικών στίς πρόσφατες Υπουργικές Αποφάσεις τί σημαίνει; Ότι προφανώς ό μαθητής εκπαιδεύεται με στόχο να αναπτύξει μία συγκεκριμένη στάση εκλογίκευσης απέναντι στίς θρησκείες. Καί ό όρος χρησιμοποιείται αντιθετικά πρός τήν «ακριτή θρησκευτικότητα».

Δέν νομίζω ότι επιτρέπεται σε ένα δημοκρατικό Υπουργείο Παιδείας να στοχεύει στήν ποδηγέτηση των μαθητών για τόν πολιτικά όρθό τρόπο του «θρησκεύειν», ασκώντας θρησκευτικό πατερναλισμό. Όπως ό καθένας είναι ελεύθερος να μην πιστεύει, είναι ελεύθερος να πιστεύει με τόν συναισθηματικό, μυστικιστικό ή περισσότερο λογικό τρόπο πού επιθυμεί. Έργο του Κράτους, στό πλαίσιο άλλων μαθημάτων, είναι να διδάξει τόν σεβασμό κοινών ήθικοπολιτικών αξιών, ακόμα και εάν ή άτομική θρησκευτική τοποθέτηση τίς αποδοκιμάζει. Δέν μπορεί όμως να εκριζώνεται ή θεολογική επιστήμη από τό μάθημα των Θρησκευτικών, προκειμένου τό μάθημα να υπηρετήσει

(κοινά ή μή κοινά αποδεκτούς) σκοπούς πολιτικής καθοδηγήσεως.

Επομένως, τό συμπέρασμα είναι ότι τό μάθημα των Θρησκευτικών τώρα πλέον έγινε «κατηχητικό» μετά τίς Υπουργικές Αποφάσεις της 13.9.-2016, διότι προσπαθεί, με σαφή πολιτικά κριτήρια, να κατηχήσει και να στρατεύσει τούς μαθητές σε μία εκκοσμικευμένη στάση απέναντι στό θρησκευτικό φαινόμενο. Παράλληλα συντηρεί μία θεολογικά ρηχή προσέγγιση της Όρθόδοξης Έκκλησίας, εκμηδενίζοντας τήν ιδιαιτερότητα του όρθόδοξου δόγματος και της χριστιανικής παράδοσης, αφού τά καταβιβάζει και τά μελετά στό επίπεδο του άπλου κοινωνικού ή φιλοσοφικού κινήματος, όπως ό τροσκισμός ή ή οικολογική κίνηση.

Πρόταση

Η παιδαγωγική στάθμιση, ότι οι νέοι μας πρέπει να έχουν και θρησκευτική μόρφωση δεν είναι κατάλοιπο σκοταδισμού ή κάποιας ξεπερασμένης συντηρητικής ιδεολογίας, αλλά μορφωτική επιλογή, με σαφή παιδαγωγική στοχοθεσία, ή όποια δεσμεύει τήν Πολιτεία, ακόμα και εάν οι προσωπικές πολιτικές θέσεις των υπεύθυνων ή οι κομματικές αντιλήψεις όποιουδήποτε χώρου δεν συμφωνούν με αυτό.

Στήν μοναδική συνάντηση πού διοργανώθηκε από τό Ι.Ε.Π. με τήν συμμετοχή Έπιτροπής της Έκκλησίας της Ελλάδος, τό αίτημα της Έπιτροπής ήταν σαφές: ή έναρξη ουσιαστικού, επιστημονικά τεκμηριωμένου και δομημένου διαλόγου, προκειμένου να τεθούν ουσιαστικές βάσεις, ώστε με ασφάλεια να τύχουν εφαρμογής στήν εκπαίδευση οι αλλαγές, πού θά αποφασισθούν για τό μάθημα. Το αίτημα αυτό δεν απαντήθηκε ποτέ από τό Ι.Ε.Π., ούτε υπήρξε πρόσκληση για άλλη συνάντηση. Τό αίτημά μας για άνοιχτό και ουσιαστικό διάλογο παραμένει σε έκκρεμότητα, αλλά με προαπαιτούμενο τήν έναρξή του από μηδενική βάση.

Ό Αρχιεπίσκοπος
Ό Άθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ἡ Τακτική Σύγκληση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καί ἡ ἐκλογή νέου Μητροπολίτου

(4-7 Ὀκτωβρίου 2016)

Οἱ ἐργασίες τῆς Ι.Σ.Ι. τῆς 4.10.2016

Συνήλθε τὴν Τρίτη, 4 Ὀκτωβρίου 2016, σέ πρώτη τακτική Συνεδρία ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, στήν Αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Πρὸ τῆς Συνεδρίας ἐτελέσθη Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία στό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, ἱερουργήσαντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Γεωργίου.

Περί τὴν 9η πρωινή, στή μεγάλη Αἴθουσα τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐψάλη ἡ Ἀκολουθία γιά τὴν ἑναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀναγνωσθέντος τοῦ Καταλόγου τῶν συμμετεχόντων Ἱεραρχῶν, διεπιστώθη ἡ ἀπουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λήμνου καί Ἁγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου, Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκηνοῦ, Ξάνθης καί Περιθεωρίου κ. Παντελεήμονος καί Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ, οἱ ὅποιοι ἀπουσίασαν αἰτιολογημένα.

Ἀκολούθως, συνεκροτήθη ἡ Ἐπιτροπή Τύπου ἀπό τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιο, Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καί Μήλου κ. Δωρόθεο καί Πατρῶν κ. Χρυσόστομο.

Στή συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὡς Πρόεδρος τοῦ Σώματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας προσεφώνησε τὰ Μέλη Αὐτῆς εὐχαριστώντας τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς γιά τὴν προσέλευσή τους στήν Συνεδρίαση.

Ἀκολούθως ἀνέφερε τὰ ἑξῆς: «Σέ ἓνα κόσμο πού σπαράσσεται ἀπὸ ποικίλα προβλήματα, σέ μία κοινωνία καθημαγμένη ἀπὸ τὴν πολυεπίπεδη

καί πολυδιάστατη κρίση, ἡ ὁποία τὴν ταλανίζει, μέσα σέ μία περιορρέουσα ἀτμόσφαιρα ἀνασφάλειας καί ἀστάθειας καί ἔντασης, καλεῖται καί πάλι ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας νά ἀρθρώσει τὸν Λόγο τῆς Ἀληθείας καί τῆς Ἀγάπης. Ἐάν λάβουμε ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψη μας, ὅτι ἰδίως ἡ πρόσφατη ἐπικαιρότητα καί ἐν πολλοῖς καί ὁ δημόσιος λόγος ἔχει βομβαρδιστεῖ μέ ἀνεξήγητη φλυαρία, μέ ἀτεκμηρίωτη πολυλογία, μέ λόγια, λόγια, λόγια, τότε καθίσταται ἀπολύτως αὐτονόητο ὅτι ὁ Λόγος ὁ οὐσιαστικός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἐπιούσιος Ἄρτος, πού μπορεῖ νά θρέψει ἓναν κόσμο πεινασμένο καί ταλαιπωρημένο ἀπὸ τὰ τεράστια προβλήματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς.

Ἡ Ἐκκλησία μας δέν παρακολουθεῖ ὡς θεατῆς τὸ δράμα τόσο τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ὅσο καί γενικότερᾶ τῆς ἀνθρωπότητας, ἀλλὰ ὡς ἡ Μητέρα καί Τροφός τοῦ Γένους. Γιά τὸν λόγο αὐτὸ δέν διανοεῖται ὅτι μπορεῖ νά ἀπευθυνθεῖ στά παιδιά τῆς μέ ἰδεοληψίες, μέ ἀγκυλώσεις, μέ σύνδρομα μειονεξιῶν, μέ ἀπωθημένα ἀπὸ τὸ παρελθόν ἢ μέ φαντασιακὴ ἐνατένιση τοῦ μέλλοντος».

Κλείνοντας τὴν προσφώνησή του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε: «Συνερχόμεθα σέ αὐτὴν τὴν τακτικὴ μας Συνεδρία μέ ἀπόλυτη αἴσθηση τῆς εὐθύνης μας ὡς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας καί μέ ἐπίγνωση τῆς κρισιμότητας τῶν καιρῶν. Δέν πρέπει νά παραβλέπουμε, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐν μέσῳ ποίων συνθηκῶν καί ποίων καταστάσεων εὐρίσκεται, ἰδίως αὐτὴν τὴν περίοδο, ἡ Πατρίδα μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά μᾶς δοθεῖ αὐτὲς τίς ἡμέρες ἡ δυνατότητα νά ἀνταλλάξουμε γόνιμες σκέψεις καί νά καταλήξουμε σέ κατά Θεὸν ἀποφάσεις».

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱεραρχίας, ἀντεφώνησε ἐκ μέρους τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν.

Στή συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἀνέγνωσε τήν Εἰσήγησή του, συμποσομένη σέ 84 σελίδες, μέ θέμα: «Ἐκκλησιαστικοί Προβληματισμοί. Χθές - σήμερα - αὔριο». Κάνοντας ἀρχικά ἱστορική ἀνασκόπηση τῆς «Συνεργασίας Ἐκκλησίας - Πολιτείας», ὑπογράμμισε μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«1. Ὅποιαδήποτε πρόταση ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος (ἄρθρο 110 παρ. 2) ἀπόκειται στήν πρωτοβουλία τῆς Βουλῆς. Ἐπομένως ἡ ὁποιαδήποτε συζήτηση γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό θά γίνει μέ διακομματική Ἐπιτροπή τῶν Κοινοβουλευτικῶν Κομμάτων καί ὄχι μέ ἐκπροσώπους τῆς Κυβέρνησης.

α) Ἐπειδή μόνη ἡ Βουλή ἔχει τήν ἀναθεωρητική ἀρμοδιότητα,

β) ἐπειδή τά θέματα σχέσεων Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί ἑλληνικοῦ Κράτους ἔχουν σημασία δομική καί ἱστορική γιά τήν πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους καί δέν μποροῦν νά ἐπιλυθοῦν χωρίς συζήτηση μέ τό σύνολο τῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων, πού ἐκπροσωποῦν τόν Ἑλληνικό λαό.

Θά ἤθελα νά τονισθεῖ, ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ἀναθεωρητικές ἐπιδιώξεις, καμία σχέση δέν ἔχουν μέ τίς νομικές ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος, πού προκύπτουν ἀπό τήν συμμετοχή της στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση, ὅμως μᾶς βομβαρδίζουν ἢ ἐκφοβίζουν οἱ ἐδῶ παράγοντες, καθώς εἶναι ζήτημα πού δέν

ἀφορᾷ στούς πυλώνες τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνοποιητικῆς διαδικασίας. Χαρακτηριστικά τά κράτη μέλη τῆς Ε.Ε. τόνισαν στήν κοινή Δήλωση μέ ἄρθ. 11 τῆς Συνθήκης τοῦ Ἄμστερνταμ ὅτι: Ἡ Εὐρωπαϊκή Ἑνωση σέβεται καί δέν προδικάζει τό σύμφωνα μέ τό ἐθνικό δίκαιο καθεστῶς τῶν ἐκκλησιῶν καί τῶν θρησκευτικῶν ἐνώσεων ἢ κοινοτήτων στά κράτη μέλη. Ἡ Ε.Ε. σέβεται μέ τόν ἴδιο τρόπο τό καθεστῶς τῶν φιλοσοφικῶν καί ὁμολογιακῶν ἐνώσεων».

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε στήν ἐνότητα μέ τίτλο «Χωρισμός Ἐκκλησίας - Πολιτείας» τονίζοντας μεταξύ ἄλλων ὅτι, «ἡ προσωπική μου ἀποψη εἶναι, ὅτι ἡ Πολιτεία οὔτε θέλει, ἀλλ' οὔτε μπορεῖ πράγματι νά χωρισθεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία μέ ὄρους κοινωνίας, ὅπως δέν μπορεῖ νά χωρισθεῖ ἀπό ὁποιαδήποτε γνωστή θρησκεία. Προφανῶς μπορεῖ ἡ Πολιτεία νά ἐπιβάλλει μέ ἰδεολογικά κριτήρια τόν χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τίς θεσμικές λειτουργίες τοῦ Κράτους, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ἐπιβάλλει καί τόν χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Κοινωνία, ἀφ' ἑνός μὲν γιατί ὁ ὅρος χωρισμός δέν ὑπάρχει στήν πνευματική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνάπτει καί τά διεσπῶτα, ἀφ' ἑτέρου δέ γιατί ἡ ἐντυπωσιακή ἱστορική ἀντοχή τῆς πνευματικῆς σχέσεώς της μέ τόν λαό παραμένει ἀλώβητη ἢ καί ἐνισχύεται ἀπό τίς ἰδεολογικές προκλήσεις, ὅπως ἀποδείχθηκε ἐπίσης ἀπό τήν ἱστορική ἀντοχή τῶν Ὁρθόδοξων,

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος τελεῖ τόν Ἀγιασμό γιά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς στήν καταπίεση τῶν καθεστώτων τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὀφείλει νά ὀρίζει τίς σχέσεις τῆς πρός τήν Πολιτεία μέ ὄρους κοινωνίας καί ὄχι μέ ὄρους ιδεολογίας, δέν γνωρίζει τόν ὄρο «χωρισμός» στήν πνευματική τῆς ἀποστολή, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά τόν ἐφαρμόσει στήν κοινωνία, ἔστω καί ἂν ἐπιβληθῆ μονομερῶς ἀπό τήν Πολιτεία μέ ιδεολογικούς ὄρους, γι' αὐτό τήν ὀριστική ἀπάντηση στό ζήτημα αὐτό τή δίνει πάντοτε, θάπτον ἢ βράδιον ὁ ἴδιος ὁ εὐλαβῆς ἑλληνικός λαός.

Ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἀποψή μου δέν πρέπει νά ζητήσῃ ποτέ τόν χωρισμό ἀπό τό λαό τῆς, γιατί αὐτό ἐπιδιώκεται. Ἐκεῖ ἀποβλέπει τό ἐγχείρημα. Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε, εἶναι καί θά ὑπάρχει μάννα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ μέ ὅ,τι αὐτό σημαίνει. Ἡ Πολιτεία, ἂν τό θελήσῃ καί ἔχει τήν συγκατάθεση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἄς τό ἐπιχειρήσῃ τηρώντας βεβαίως τίς ὑποχρεώσεις πού ἔχει ἀναλάβῃ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας καί τίς σχετικές συμβάσεις.

Τό ζήτημα τῶν σχέσεων Κράτους καί Ἐκκλησίας ὑπῆρξε πάντοτε μεῖζον θέμα γιά δύο ὀλόκληρες χιλιετίες καί προκάλεσε πάντοτε ἀπρόβλεπτες πολιτικές, ἐκκλησιαστικές καί κοινωνικές ἐντάσεις, ιδιαίτερα ὅταν ἀντιμετωπίσθη ἀπό τίς δύο πλευρές μέ δογματική ιδεολογική ἢ ἐκκλησιαστική ἐσωστρέφεια. Οἱ σοβαρότερες κρίσεις σχέσεως Ἐκκλησίας καί Πολιτείας πάντοτε κατέληξαν σέ συμβατικές ρυθμίσεις μετά ἀπό ὀξύτατες καί ἀλυσιτελεῖς ἀντιπαραθέσεις, οἱ ὁποῖες ὑπῆρξαν πάντοτε ὀδυνηρές γιά τούς χριστιανικούς λαούς τόσο τῆς Ἀνατολῆς ὅσο καί τῆς Δύσης καί μέ σύγχρονες προοπτικές.

Ἡ σύνδεση τῆς προτάσεως γιά τήν ἀναθεώρηση τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ Συντάγματος μέ τήν ιδεολογική πρότασή του γιά χωρισμό Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ὑπερβαίνει τά ὄρια ἀρμοδιοτήτων ὄχι μόνον τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς. Ἄλλωστε οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας οὔτε εἶναι, οὔτε μπορεῖ νά εἶναι μία προσωπική ἢ ιδεολογική ὑπόθεση ἐργασίας, ἀφοῦ εἶναι ὑπόθεση ἑνός λαοῦ καί μάλιστα ὄχι μόνον μέ μεγάλο ἱστορικό βάθος. Ὅλη αὐτή ἡ ἐπιδίωξις εἶναι ρῆξις ἰδεῶν».

Κάνοντας ἀναφορά στούς διακριτούς ρόλους Ἐκκλησίας - Πολιτείας ὁ Μακαριώτατος, μεταξύ τῶν ἄλλων ἀνέφερε, ὅτι «οἱ διακριτοί ρόλοι ἤδη

ὑπάρχουν, ὅπως ἀναφέρει ὁ νῦν Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στό βιβλίο του «Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος. Ὑπό τό πρῖσμα τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐμπειρίας». Κατ' αὐτόν οἱ διακριτοί ρόλοι προκύπτουν ἀπό τή συγκρότηση τοῦ περιγράμματος τοῦ Κράτους δικαίου δηλ. ἀπό τήν συνταγματική καί ἔννομη τάξη καί εὐρίσκονται στά ὄρια ἐκκοσμηκεύσεως τῶν σχέσεων Κράτους καί Ἐκκλησίας ὑφισταμένου τοῦ πολυθρόνητου διαχωρισμοῦ».

Ἀφοῦ ἀναφέρθηκε ἀναλυτικά στίς νομοθετικές ρυθμίσεις ἐπί ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων τῆς τελευταίας ὀκταετίας, ὁ Μακαριώτατος ὀμίλησε γιά τήν ἐκκλησιαστική περιουσία τονίζοντας τά ἑξῆς: «Ὅση καί ὁποια εἶναι ἡ θρυλουμένη αὐτή περιουσία δέν μπορεῖ νά ἀξιοποιηθῆ οὔτε ἕνα τετραγωνικό μέτρο γῆς ἂν δέν συναινέσῃ ἡ Πολιτεία. Ἐχουν ἐπιβληθῆ σέ αὐτή τόσα βάρη καί τόσες δεσμεύσεις πού πιστεύω, ἂν δέν βρεθῆ τρόπος Ἐκκλησία καί Πολιτεία νά συνεργαστοῦν εἰλικρινά καί μέ ἀποφασιστικότητα δέν γίνεται τίποτε. Ἄν ἐπιτευχθῆ αὐτή ἡ συνεργασία τότε τό ὄφελος τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δυνατότητες ὀφέλειας τῆς Πολιτείας καί κυρίως ἡ ἀνακούφιση τῶν πτωχῶν καί ἀναγκασμένων ἀνθρώπων θά ἐπιτευχθοῦν....

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος δηλώνω ἀπό τή θέση αὐτή ὅτι μέ βάση τόν ὑπάρχοντα νόμον 4182/2013 (ἄρθρο 83 ἔπ.)-(ΦΕΚ 185/Α'/13.9.2013) προσκαλῶ τήν Πολιτεία ἀπό αὔριο τό πρωί, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί τά Μοναστήρια Πεντέλης καί Πετράκη νά ἀρχίσουμε τήν διαδικασία ἀξιοποίησεως τουλάχιστον τοῦ πρώτου ἀκινήτου τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τά ὑπόλοιπα ἀκίνητα νά ἀρχίσει ἡ ἐκκαθάριση, ἡ τακτοποίηση καί ἡ καταγραφή».

Στήν Εἰσήγησή του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἀναφέρθηκε στά ὀικονομικά τῆς Ἐκκλησίας καί στό φιλανθρωπικό-κοινωνικό ἔργο τῆς. «Ἡ ὀικονομική ἀσφυξία πού ἔχει πλήξει τήν χώρα μας ἦταν φυσικό νά πλήξει καί τόν ὀικονομικό ὀργανισμό τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ βαρεῖα φορολογία ὀδηγεῖ μέ μαθηματική ἀκρίβεια στό κλείσιμο πολλῶν ἀπό αὐτά τά ἰδρύματα. Ἀπαιτεῖται συγκρότηση μόνιμης Ἐπιτροπῆς γιά συζήτηση μέ τήν Πολιτεία γιά τό ἔργο αὐτῆς τῆς διακονίας».

Ὁ Μακαριώτατος ἀναφερόμενος στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν παρέπεμψε στήν ἐπιστολή πού ἀπέστειλε στόν κ. Πρωθυπουργό, στίς ἀποφάσεις τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου καί στά ἰσχύοντα περὶ τοῦ μαθήματος στή Γερμανία.

Κλείνοντας τήν Εἰσήγησή του ὁ Μακαριώτατος ἔκανε τίς ἀκόλουθες προτάσεις:

1. «Δέν θά ἤθελα νά συνεχισθεῖ αὐτός ὁ τρόπος λειτουργίας Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, ἐκείνης δηλαδή ἀπό τό ἔτος 1834 μέχρι σήμερα. Τῆς καταπίεσεως, τῆς ἀναγκαστικῆς σιωπῆς, τῆς Βαβυλώνας αἰχμαλωσίας ἢ τῆς ὑπό πατρωνίαν διαβίωσης.
2. Ὁ χωρισμός Ἐκκλησίας καί Πολιτείας δέν εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Ἡ Ἐκκλησία δέν χωρίζεται ἀπό τά παιδιά της. Ὅποιος θέλει ἀποχωρεῖ. Ὅποιος θέλει ἐπιστρέφει.
3. Νά καθιερωθεῖ ὁ τρόπος τῶν Διακριτῶν Ρόλων, πού ἐν μέρει λειτουργεῖ σήμερα, ἀλλά τῶν Καθαρῶν Διακριτῶν Ρόλων μέ τάση συνεργασίας, ὅταν τό χρειάζεται ὁ λαός μας.
4. Τρόπος Στελέχωσης τῆς Ἐκκλησίας.
5. Ἀξιοποίησις τῆς ἐναπομεινάσης ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας σέ συνεργασία μέ τήν Πολιτεία.
6. Ἀντιμετώπισις τῶν παρενεργειῶν τῶν ἀποφάσεων τῆς Κοσμικῆς Δικαιοσύνης.
7. Ὑλοποίηση τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως στή Βουλή τήν Τετάρτη 28 Σεπτεμβρίου 2016, σύμφω-

να μέ τήν ὁποία θά συνεχισθεῖ ἡ συνεργασία μέσα ἀπό ἀμοιβαῖο διάλογο ἀπό μηδενική βάση Ἐκκλησίας - Πολιτείας γιά τό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν.

8. Ἡ Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι καθωρισμένη. Αὐτήν θά ἀκολουθήσουμε σταθερά κάτω ἀπό ὁποιοσδήποτε κοσμικές συνθήκες. Πυλῶνες μας θά συνεχίσουν νά εἶναι:

α) «ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου», β) «ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» καί γ) «οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι ἀλλά διακονῆσαι».

Μετά τήν Εἰσήγηση τοῦ Μακαριωτάτου ἔλαβαν τόν λόγο Ἀρχιερεῖς προτείνοντας τό αὐριανό πρῶτο θέμα πού θά ἀπασχολήσει τήν Συνεδρία τῆς Ἱεραρχίας νά εἶναι τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Τέλος συμπληρώθηκε ὁ Κατάλογος τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων καί ἐψηφίσθησαν ὅλοι οἱ ὑποψήφιοι.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας θά συνεχίσει τίς ἐργασίες τήν Τετάρτη 5 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.

Ἡ Ἐπιτροπή Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας

Οἱ ἐργασίες τῆς Ι.Σ.Ι. τῆς 5.10.2016

Συνῆλθε τήν Τετάρτη, 5 Ὀκτωβρίου 2016, στή δεύτερη Τακτική Συνεδρία της ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό

Στιγμιότυπο ἀπό τήν ἑναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

τήν Προεδρία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, στήν Αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Μετά τήν προσευχή ἀνεγνώσθη ὁ Κατάλογος τῶν συμμετεχόντων Ἱεραρχῶν καί διεπιστώθη ἡ ἀπουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λήμνου καί Ἀγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου καί Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ, οἱ ὅποιοι ἀπουσίασαν αἰτιολογημένα.

Κατόπιν ἐπικυρώθηκαν τά Πρακτικά τῆς χθεσινῆς Συνεδρίας.

Στή σημερινή Συνεδρία συζητήθηκε τό θέμα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Ἀρχικά ὁ Μακαριώτατος ἀνέγνωσε τήν ἐπιστολή τοῦ Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Εἰρηναίου, διά τῆς ὁποίας τοῦ ἐκφράζει τήν ἀπόλυτη συμφωνία του γιά τήν ὅλη στάση καί τοποθέτησή του σχετικά μέ τό θέμα αὐτό.

Κατά τή διεξαχθεῖσα συζήτηση οἱ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς κατέθεσαν διεξοδικῶς γνώμες καί ἀπόψεις. Κατέληξαν δέ ὁμοφώνως στό νά ζητηθεῖ συνάντηση τοῦ Μακαριωτάτου μετά τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐντός τῆς ἡμέρας προκειμένου νά τοῦ ἐκθέσει τίς ἀπόψεις καί τήν σύμφωνη γνώμη τῆς Ἱεραρχίας σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν. Ἐπίσης γιά τό ἴδιο θέμα ἔχει ζητήσει συνάντηση καί μέ τόν Πρόεδρο τῶν ΑΝ.ΕΛ. κ. Πάνο Καμμένο. Τόν Μακαριώτατο θά συνοδεύουν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. Εὐστάθιος, Φθιώτιδος κ. Νικόλαος καί Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας θά συνεχίσει τίς ἐργασίες Της αὐριο, Πέμπτη 6 Οκτωβρίου ἐ.ἔ.

Ἡ Ἐπιτροπή Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας

Οἱ ἐργασίες τῆς Ι.Σ.Ι. τῆς 6.10.2016

Συνήλθε τήν Πέμπτη, 6 Ὀκτωβρίου 2016, στήν τρίτη Τακτική Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, στήν Αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Μετά τήν προσευχή ἀνεγνώσθη ὁ Κατάλογος τῶν συμμετεχόντων Ἱεραρχῶν καί διεπιστώθη ἡ ἀπουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λήμνου καί Ἀγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου, Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ καί Ἐλασσῶνος κ. Χαρίτωνος, οἱ ὅποιοι ἀπουσίασαν αἰτιολογημένα.

Κατόπιν ἐπικυρώθηκαν τά Πρακτικά τῆς χθεσινῆς Συνεδρίας.

Ἀρχικά ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθηκε στή χθεσινή συνάντηση τοῦ ἴδιου, τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. Εὐσταθίου, Φθιώτιδος κ. Νικολάου καί Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικολάου, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μεθώνης κ. Κλήμεντος καί τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Θεόδωρου Παπαγεωργίου, μέ τόν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀλέξη Τσίπρα, τόν Πρόεδρο τῶν ΑΝΕΛ κ. Πάνο Καμμένο, τόν Ὑπουργό Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων κ. Νικόλαο Φίλη καί τήν ὑφυπουργό παρά τῷ Πρωθυπουργῷ καί Κυβερνητική Ἐκπρόσωπο κ. Ὅλγα Γεροβασίλη.

Κατά τή συνάντηση αὐτή, ὅπως δήλωσε ὁ Μακαριώτατος, ἐνημέρωσε τούς συνομιλητές του γιά τά ὅσα διαμείφθηκαν στίς δύο τελευταῖες Συνεδρίες τῆς Ἱεραρχίας, μέ ἀφορμή τήν Εἰσήγησή του καί κυρίως ἀναφορικά πρός τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, τό ὁποῖο ἔχει ἐξαιρετική ἐπικαιρότητα καί σημασία.

Ὁ Μακαριώτατος ἐπισήμανε στήν Ἱεραρχία ὅτι τό καταστάλλαγμα ἀπό αὐτή τή συνάντηση εἶναι:

1. Ἄμεσος διάλογος γιά τό τρέχον Πρόγραμμα Σπουδῶν προκειμένου αὐτό νά ἐξετασθεῖ καί ἐν τέλει νά ἀξιολογηθεῖ στό τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς. Πρός τοῦτο ἡ Ἱεραρχία θά ὀρίσει ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπή. Ἡ Ἐπιτροπή θά ἐμπλουτισθεῖ καί μέ εἰδήμονες προκειμένου ἄμεσα νά ξεκινήσει ὁ διάλογος μέ τό Ὑπουργεῖο Παιδείας.

2. Γιά τήν τρέχουσα χρονιά θά ἀξιοποιηθοῦν τά ὑπάρχοντα βιβλία Θρησκευτικῶν, τά ὁποῖα ἔχουν ἤδη διανεμηθεῖ στους μαθητές.

Κατόπιν τῶν τοποθετήσεων τῶν Ἀρχιερέων ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ περαιτέρω στάση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς διαλόγου.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος ἀνέφερε ὅτι σέ τηλεφωνική ἐπικοινωνία πού εἶχε νωρίς τό πρωί τό Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μέ τήν ὑφυπουργό παρά τῷ Πρωθυπουργῷ καί Κυβερνητική Ἐκπρόσωπο κ. Ὑλγα Γεροβασίλη, ἐδόθη ἡ διαβεβαίωση ὅτι γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἰσχύουν τά ὅσα εἰπώθηκαν στή χθεσινή συνάντηση μέ τόν Πρωθυπουργό καί γι' αὐτό κάθε ἄλλη ἐνέργεια εἶναι προσωπικές ἐρμηνεῖες τοῦ καθενός.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας θά συνεχίσει τίς ἐργασίες Τῆς αὐριο Παρασκευή 7 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.

Ἡ Ἐπιτροπή Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας

Οἱ ἐργασίες τῆς Ι.Σ.Ι. τῆς 7.10.2016

Συνήλθε τήν Παρασκευή, 7 Ὀκτωβρίου 2016, στήν τέταρτη Τακτική Συνεδρία της, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, στήν Αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Μετά τήν προσευχή ἀνεγνώσθη ὁ Κατάλογος τῶν συμμετεχόντων Ἱεραρχῶν καί διεπιστώθη ἡ ἀπουσία τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λήμνου καί Ἀγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου καί Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ, οἱ ὁποῖοι ἀπουσίασαν αἰτιολογημένα.

Κατόπιν ἐπικυρώθηκαν τά Πρακτικά τῆς χθεσινῆς Συνεδρίας.

Ἐν συνεχείᾳ ἀρχισε ἡ ψηφοφορία περί τοῦ τρόπου πληρώσεως τῆς κενῆς Μητροπολιτικῆς Ἰδρυᾶς Ἀρτης. Ἐπί συνόλου 79 ψηφισάντων, ἡ πρόταση δι' ἐκλογῆς ἔλαβε 70 ψήφους καί ἡ πρόταση δι' καταστάσεως 9 ψήφους. Ἐπίσης εὐρέθησαν 3 λευκές ψήφοι. Ἔτσι ἡ Ἱεραρχία ἀπεφάνθη ὑπέρ τῆς πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως δι' ἐκλογῆς.

Ἀκολούθησε ἡ διαδικασία τῆς πληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρτης δι' ἐκλογῆς. Γιά τήν κατάρτιση τοῦ τριπροσώπου ἐπί συνόλου 79 ψηφισάντων ἔλαβαν:

1) Ἐπίσκοπος Ἐπιδαύρου κ. Καλλίνικος, ψήφους 61

2) Ἀρχιμ. κ. Θεολόγος Ντούβαλης, ψήφους 27

3) Ἀρχιμ. κ. Πλάτων Κρικῆς, ψήφους 14

Ἐπίσης εὐρέθησαν 3 λευκές καί μία ἄκυρη ψήφοι.

Ἐπί τῆς δευτέρας ψηφοφορίας, καί γενομένης τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων, ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Ἀρτης ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἐπιδαύρου κ. Καλλίνικος, μέ 66 ψήφους, ἐπί συνόλου 79 ψηφισάντων, ἐνῶ ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Θεολόγος Ντούβαλης, ἔλαβε 12 ψήφους. Ἐπίσης εὐρέθη καί 1 ἄκυρη ψήφος.

Ἀκολούθως ὁρίσθηκε ἡ ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπή διαλόγου μέ τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, Ἔρευνας καί Θρησκευμάτων περί τοῦ τρέχοντος Προγράμματος Σπουδῶν, προκειμένου αὐτό νά ἐξετασθεῖ καί ἐν τέλει νά ἀξιολογηθεῖ στό τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς. Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης κ. Ἐφραίμ, Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος καί Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος. Ὅπως ἀποφασίσθηκε κατά τή χθεσινή Συνεδρίαση, ἡ Ἐπιτροπή θά ἐμπλουτισθεῖ καί μέ εἰδήμονες προκειμένου ἄμεσα νά ξεκινήσει ὁ διάλογος μέ τό Ὑπουργεῖο Παιδείας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἀσχολήθηκε καί μέ τήν ψήφιση Κανονισμῶν.

Μετά τό πέρας τῆς Συνεδριάσεως, ἀκολούθησε τό Μικρό Μήνυμα τοῦ νεοεκλεγέντος Μητροπολίτου στήν αἴθουσα Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Κατά τήν κρατοῦσα Ἐκκλησιαστική Τάξη, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρτης κ. Καλλίνικος ἔδωσε τό Μέγα Μήνυμα ἐντός του Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἐπί παρουσία πολλῶν Ἱεραρχῶν, Κληρικῶν καί λαϊκῶν Χριστιανῶν.

Τέλος ἀπό τήν Δευτέρα 10 ἕως καί τήν Τετάρτη 12 Ὀκτωβρίου 2016, συνέχεται ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς 160ης Συνδικῆς Περιόδου, γιά νά ἀσχοληθεῖ μέ θέματα τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως.

Ἡ Ἐπιτροπή Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας

Βιογραφικόν Σημείωμα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἄρτης κ. Καλλινίκου (Κορομπόκη)

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἄρτης κ. Καλλίνικος (κατά κόσμον Κωνσταντῖνος) Κορομπόκης γεννήθηκε στίς 6 Ὀκτωβρίου 1967 στό Ἄργος Ἀργολίδος. Εἶναι ἀπόφοιτος τοῦ Λυκείου τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (1985) καί πτυχιούχος τοῦ Νομικοῦ Τμήματος τῆς Σχολῆς Νομικῶν, Οἰκονομικῶν καί Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ

Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1991) καί τοῦ Τμήματος Θεολογία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς (1996) τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου.

Ἐκάθη μοναχός στήν Ἱερά Μονή Ἁγίας Φωτεινῆς Ναυπλίου στίς 28 Ἰουλίου 1991 ἀπό τόν Μητροπολίτη Ἀργολίδος Ἰάκωβο Β', ὁ ὁποῖος καί τόν χειροτόνησε στόν Καθεδρικό Ναό τοῦ Ἁγίου Πέτρου Ἄργους Διάκονο στίς 18 Αὐγούστου 1991 καί Πρεσβύτερο στίς 13 Ὀκτωβρίου 1996.

Διακόνησε στήν Ἱερά Μητρόπολη Ἀργολίδος ἐπί 18 συναπτά ἔτη ὡς Ἱεροκήρυκας, καί παράλληλα ἀσχολήθηκε μέ τήν μελέτη καί συγγραφή τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Μητροπόλεως καί ἐποίησε ἱερές ἀκολουθίες τοπικῶν τῆς Ἀργολίδος Ἁγίων ἐγκεκριμένες ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο.

Στίς 14 Ὀκτωβρίου 2009, ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετά τήν εἰσήγηση τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀργολίδος Ἰακώβου, τόν ἐξέλεξε Βοηθό Ἐπίσκοπο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, μέ τόν τίτλο τῆς πάλαι ποτέ Διαλαμφάσης Ἐπισκοπῆς Ἐπιδαύρου.

Στίς 26 Ὀκτωβρίου 2009, χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος στόν Καθεδρικό Ναό τοῦ Ἁγίου Πέτρου Ἄργους, ἀπό τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, κ. Ἱερώνυμο καί ὀρίσθηκε ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος.

Ἡ Πολιτεία γεννιέται ἀπό τούς πολίτες της, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία γεννᾷ τὰ μέλη της

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Εἰσήγηση στήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 4.10.2016)

«Τά πνευματικά ὄπλα δέν εἶναι εὐκόλο νά συγκριθοῦν μέ τά κοσμικά καί ἅπαξ ξεφύγουν ἀπό τά χέρια τῆς ἐξουσίας, εἶναι δύσκολο νά τά ξανακερδίσουν»

(T. Wyse, πρὸς κόμη Malmesbury,
Ἀθήνα 7 Ἰουνίου 1852)

1. Πρόλογος

Σεβασμιώτατοι, ἅγιοι Ἀδελφοί

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας συνερχομένη εἰς τό μέσον μιᾶς ταραχώδους καί κρίσιμης ἐποχῆς γιά τόν τόπο, τήν κοινωνία καί τήν ἀνθρωπότητα γενικώτερα δέν εἶναι δυνατόν νά ἀντιπαρέλθει καί νά μήν λάβει ὑπ' ὄψιν τῆς μικρά καί μεγάλη θέματα τοῦ καθημερινοῦ δημόσιου λόγου καί ἰδιαίτερα τά «μυθεύματα» καί τίς ἀνώριμες σκέψεις ἢ ἄν θέλετε τίς ιδεοληψίες καί τά παράγωγά τους εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας μας, πού θέλουν νά μᾶς γυρίσουν εἰκοσαετίες πίσω.

Τήν ἴδια ὥρα πού ὁ ἴδιος ὁ Πρωθυπουργός τῆς Χώρας μας κάνει λόγο γιά συνταγματικές μεταρρυθμίσεις καί ἀλλαγές, στό Κοινοβούλιο γίνονται ἀτέρμοι μονομαχίες γιά οὐσιαστικά τῆς ζωῆς θέματα, στόν ἡμερήσιο Τύπο καί τά Μ.Μ.Ε. ὑπεύθυνοι ἢ ἀνεύθυνοι μᾶς βομβαρδίζουν μέ δημοσιεύματα καί ξύλινοους λόγους στηριγμένοι σέ μυθεύματα καί μυθοπλασίες πού τούς ἀνέθρεψαν κατὰ τό παρελθόν, πιστεύω, ὅτι καί τό σῶμα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει χρέος νά ἐκφράσει τίς θέσεις τῆς σέ θέματα οὐσίας, νά ἐκζητήσει αὐτά πού τῆς ἀνήκουν καί τῆς πρέπουν, ὄχι σήμερα ἀλλά ἀπό αἰῶνες.

Σέ ἓνα καινούργιο κύκλο μιᾶς ἐποχῆς πού ἤδη ἔχει ἀνοίξει μπροστά μας τί εἶναι αὐτό πού ζητᾶμε, πῶς θά ἐργασθοῦμε, ποιά εἶναι τά μέσα καί τά μέτρα πού θά ἐφοδιάσουν τήν ψυχή μας,

τόν νοῦ μας, τά χέρια μας, τήν διακονία μας γιά μία διακονία τοῦ λαοῦ μας κάθετη καί ὀριζόντια. Δηλαδή τοῦ δρόμου τοῦ Οὐρανοῦ καί ἐκείνου τῆς ἀνθρώπινης καί πονεμένης κοινωνίας.

Καί τοῦτο μέ τήν συναίσθηση, ὅτι δέν εἴμαστε ἡ Ἐκκλησία τῶν ἀλαθῆτων ἢ τῶν τελείων. Εἴμαστε ἡ Ἐκκλησία τῶν μετανοούντων. Καί φανέρωση τῆς πραγματικῆς μετάνοιας δέν εἶναι νά ἀναμνησκᾶται κανεῖς τό παρελθόν καί νά μεμψιμοιρεῖ, ἀλλά νά κοιτᾷ μπροστά κατὰ τό: «ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενοι, ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι»¹.

Ὅλοι οἱ προβληματισμοί πού μέ καλή προαίρεση καί πραγματική ἀγωνία τέθηκαν μπροστά μας, δέν ἀναιροῦν τήν δική μας ὑποχρέωση γιά αὐτοκριτική, γιά ἀναστοχασμό καί γιά ἐπαναπροσδιορισμό τῶν κινήσεών μας.

Ὅλα αὐτά μέ παρεκίνησαν νά ζητήσω ἀπό τήν Δ.Ι.Σ. τῆς Ἐκκλησίας μας νά εἶμαι Εἰσηγητής στήν παροῦσα σύναξη τῆς Ἱεραρχίας μας. Εὐχαριστῶ τούς ἀδελφούς πού τό δέχθηκαν.

Τό θέμα πού θά ἀναπτύξω εἶναι: «Ἐκκλησιαστικοί Προβληματισμοί. Χθές - Σήμερα - Αὔριο»

2. Ἐκκλησιαστικοί Προβληματισμοί.

Χθές, Σήμερα, Αὔριο

Οἱ προβληματισμοί μας, τό ἐνδιαφέρον μας γιά τά προβλήματα τῶν συνανθρώπων μας, οἱ παρεμβάσεις, οἱ διαμαρτυρίες, τά παράπονα, ἀκόμη καί οἱ ἀπαντήσεις μας πολλές φορές δέν γίνονται κατανοητά ἢ παρεξηγοῦνται ἀπό διάφορους φορεῖς τῆς δημόσιας ζωῆς, ἀκόμη καί ἀπό θεσμικούς παράγοντες τῆς Πολιτείας, ἀλλά καί ἐνίοτε οἴκοθεν, ἀπό ἀνθρώπους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου, διότι εἴτε λόγω παρανοήσεων εἴτε καί λόγω δικῶν μας ἐκτροπῶν τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ παρόντος, λησμονεῖται ὅτι ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας μας δέν

είναι λόγος ενός ιδεολογικοῦ φορέα, δέν εἶναι ἕνας ἄσαρκος φιλοσοφικός στοχασμός, δέν εἶναι ἕνα κομματικό μανιφέστο, δέν εἶναι λόγος διχαστικός καί ἐριστικός, ἀλλά Λόγος Χριστοῦ, λόγος θεολογικός καί βαθύτατα ἐκκλησιαστικός, καί ὡς ἐκ τούτου μία ζωντανή καί ἐναργής ὑπεριστορική μαρτυρία ἐντός τῆς ἱστορίας.

Γι' αὐτό πρὶν ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἄλλο κρῖνω ἀπαραιτήτο νά θέσω τό θεολογικό ὑπόβαθρο πάνω στό ὅποιο ἐδράζονται καί μποροῦν νά γίνουν καταννητοί ὅλοι οἱ περαιτέρω εἰδικότεροι προβληματισμοί, πού θά σᾶς ἐκθέσω.

3. Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας

Γιά νά προχωρήσει κανεῖς στήν διατύπωση καί-ριων πρακτικῶν ἐκκλησιαστικῶν προβληματισμῶν ὀφείλει νά τολμήσει νά θέσει τό πρωταρχικό ἐρώτημα «τί εἶναι Ἐκκλησία» καί κατ' ἐπέκταση ποιός εἶναι ὁ σκοπός καί ποιὰ ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας μέσα στήν ἱστορία καί πέρα ἀπὸ αὐτήν.

Διότι ἡ Ἐκκλησία πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ζωή καί ἡ ζωή δέν ὀρίζεται, ἀλλά βιώνεται. Βιώνεται μέσα ἀπὸ τόν διάλογο, πού ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας ἀνοίγει μέ τόν ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς προκειμένου νά ἀπαντήσει στά μεγάλα ὑπαρξιακά του προβλήματα καί ἐρωτήματα.

Ἔρχεται ὁ Χριστός μέσα στήν καρδιά τῆς ἀνθρώπινης περιπέτειας καί ἀναζήτησης καί προκαλεῖ τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία δίνοντας τούς ὅρους καί τά ὄρια, γιά νά μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νά ζήσει τήν ὄντως ζωή: «ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶ πρώτη καί μεγάλη ἐντολή. δευτέρα δέ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταῦταις ταῖς δυσίν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καί οἱ προφῆται κρέμονται»².

Ἄλλο τό νόημα τῆς ζωῆς, ἄρα καί ἡ φύση τῆς Ἐκκλησίας, βρίσκεται σέ αὐτήν τήν προοπτική ζωῆς. Στήν ἀγαπητική κοινωνικότητα καί κινητικότητα τόσο στήν κάθετη ὅσο καί στήν ὀριζόντια διάστασή της. Ἐνας κόσμος πού μπορεῖ νά στρέψει τήν ἐλευθερία του στήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί στήν ἀγάπη πρὸς τόν ἄλλον ἄνθρωπο εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία δηλαδή εἶναι ὁ κόσμος ὅπως τόν θέλει ὁ Θεός ἕως τήν ἐσχατολογική ἀπερραίωσή του. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἡ Βασιλεία ἀλλά εἰκόνα Της. Παραπέμπει σέ αὐτή προληπτικά, πρόσκαλεῖ στήν ἐνθαδική μετοχή της ἀπὸ τοῦ νῦν καί ἕως τοῦ αἰῶνος. Τά συστατικά στοιχεία αὐτῆς τῆς κοινότητας τῶν ἐσχάτων διαφοροποιοῦν οὐσιωδῶς τήν Ἐκκλησία ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἄλλο θεσμό τοῦ κόσμου τούτου, γι' αὐτό καί πολλές φορὲς εἶναι δύσκολο νά μᾶς καταλάβουν καί νά μᾶς κατανοήσουν, καί συγχρόνως πολύ εὐκόλο νά μᾶς παρεξηγήσουν, νά μᾶς δοῦν μέ ἐπιφυλακτικότητα, νά μᾶς ἀντιμετωπίσουν μέ καχυποψία.

Ἀσφαλῶς ἐμεῖς δέν παρεξηγοῦμε αὐτούς πού δέν μποροῦν νά μᾶς καταλάβουν καί νά μᾶς ἀποδεχθοῦν. Δέν εἶναι εὐκόλο κανεῖς νά κατανοήσῃ ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει ἕνας θεσμός πού ἐνῶ τόσο πολύ μπορεῖ καί ὀφείλει νά ὁμοιάζει ἐξωτερικά μέ ὅλους τούς ἄλλους θεσμούς - νά ἔχει συγκεκριμένη θέση στό πολιτειακό status, νά ἔχει (αὐτο)διοίκηση, ἐσωτερικό δίκαιο καί κανονιστική νομοθεσία, δομή καί ὀργάνωση, οἰκονομική αὐτοτέλεια καί τεχνογνωσία, κατηρτισμένο προσωπικό καί ἐξειδικευμένα στελέχη - καί συγχρόνως μπορεῖ καί ὀφείλει νά διαφέρει τόσο πολύ ἀπὸ ὅλους τούς ἄλλους θεσμούς, διότι ἀσκεῖ μία καί μοναδική ἐξουσία: *τήν ἐξουσία νά ἀγαπᾷ. Νά ἀγαπᾷ ὀλοκληρωτικά τόν Θεό καί ἀπροϋπόθετα τόν ἄνθρωπο.*

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὡς τέτοια οὔτε μάχεται οὔτε λησμονεῖ τούς ὑλικούς καί ἱστορικούς ὄρους τῆς ἱστορίας. *Ἡ Ἐκκλησία προσλαμβάνει, θεραπεύει καί ἀναφέρει στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ τόν κόσμο, τίς συστατικές προϋποθέσεις καί τή λειτουργία τους.*

Αὐτή ἡ ἀγαπητική πρόσληψη τοῦ κόσμου ἀπὸ τήν Ἐκκλησία δέν χωράει διακρίσεις οὔτε ὑπόκεινται σέ κανενός εἶδους περιορισμό.

Δέν εἶναι τυχαῖο ἄλλωστε ὅτι ὁ Κύριός μας στόν διάλογό του μέ τόν ἀνήσυχο ἄνθρωπο πού ἀναζητάει τήν αἰώνια, τήν ἀληθινή δηλαδή ζωή, ἐξειδικεύει καί ἐρμηνεύει τό νόημα τῆς πραγματικῆς ἀγάπης μέσα ἀπὸ τήν παραβολή τοῦ καλοῦ σαμαρείτη καί ἀπαντᾷ τόσο τολμηρᾶ καί ρηξικέλευθα στήν πάντοτε ἐπίκαιρη ἐρώτηση: «τίς ἐστὶ μου πλησίον».

«Πλησίον» δέν εἶναι ὁ ὁμοεθνής, δέν εἶναι ὁ ὁμόθρησκος, δέν εἶναι ὁ ὁμοϊδεάτης, δέν εἶναι ὁ συστρατευμένος σέ μία κοινή πεποίθηση ἢ ἰδεολογία. «Πλησίον» εἶναι «ὁ ποιήσας τό ἔλεος». Ὁρος καί προϋπόθεση τῆς ἀληθινῆς ζωῆς εἶναι ἡ εὐσπλαχνία, ἡ ἀγάπη ἢ θυσιαστική, αὐτή ἡ ἀγάπη πού ὑπερβαίνει κάθε ἐγωιστική ἀγκίστρωση, κάθε προκατάληψη, κάθε ἐμπόδιο. Ὁ ἄλλοεθνής σαμαρείτης γίνεται τύπος καί τόπος τοῦ Χριστοῦ, γιά νά φανερώσει ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό «πανδοχεῖον» τῆς ἀγάπης, ἀφοῦ δέχεται τούς πάντες καί τά πάντα, προσλαμβάνει καί θεραπεύει τούς πάντες καί τά πάντα: «τό γάρ ἀπρόσληπτον καί ἀθεράπευτον, ὁ δέ ἦνωται τῷ Θεῷ τοῦτο καί σώζεται» κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεόλογο.

Συνεπῶς ἡ προοπτική αὐτή τῆς Ἐκκλησίας ἀφορᾷ ἀνεξαιρέτως στόν κάθε τραυματισμένο ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς, τόν ὁποῖο σπλαχνίζεται καί δένει τά τραύματά του «ἐπιχέων ἔλαιον καί οἶνον».

Ἡ Ἐκκλησία οὔτε συσχηματίζεται μέ τήν ἱστορία καθιστάμενη ἄθυρμά της, οὔτε δραπετεύει ἀπό αὐτήν τήν προσλαμβάνει, «ἐπιβιβάσας αὐτήν εἰς τό ἴδιον κτήνος», καί τή μεταμορφώνει. Μεταμόρφωση σημαίνει τήν ἀνακαινιστική διάρρηξη τοῦ παρόντος ἀπό τό μέλλον. Γιατί ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει ταυτότητα ἀπό τά ἔσχατα.

Αὐτή ἡ ἐσχατολογική πραγματικότητα ξεκαθαρίζει μέ ἀπόλυτη σαφήνεια καί κατηγορηματικότητα ὅτι αἰώνια ζωή ὑπάρχει μόνο στήν ἀληθινή ἀγάπη: «ἐπέινασα γάρ, καί ἐδώκατε μοι φαγεῖν, ἐδίδησα, καί ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καί συνηγάγετέ με, γυμνός, καί περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καί ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην, καί ἤλθετε πρός με»⁵.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀληθινή ζωή στόν βαθμό πού βιώνει μέσα στήν τραγικότητα τῆς ἱστορίας αὐτήν τήν ἐσχατολογική πραγματικότητα. Ὅταν δηλαδή ὑπάρχει γιά τόν ἄνθρωπο καί ὄχι ὅταν ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος γι' αὐτήν. Ὅταν ὑπάρχει γιά τόν ἀναγκασμένο καί πονεμένο ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς. Καί ὅταν τόν διακονεῖ ἀγαπητικά, γιατί στό πρόσωπο τοῦ κάθε ἐλαχίστου ἀδελφοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνί τούτων

τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε»⁶.

Ὡς πυρηνικό στοιχεῖο κατανόησης τό παραπάνω, προσανατολίζει τήν Ἐκκλησία στό ραγδαῖα μεταβαλλόμενο περιβάλλον τῆς παρούσης ἐποχῆς. Ἐκκοσμίκευση, φονταμενταλισμοί, ἐθνικισμοί, οἰκολογική κρίση, φτώχεια, πόλεμοι, προσφυγιά, ἄσκηση κάθε μορφῆς βίας, οἰκονομικοί ἀνταγωνισμοί, σύγκρουση συμφερόντων, μηδενιστική σχετικοκρατία, δικαιωματοκεντρισμός εἶναι μερικά ἀπό τά κύρια χαρακτηριστικά του σπαρασσόμενου κόσμου μας.

Θυμίζει ἡ ἐποχή μας καί ὁ κόσμος μας αὐτόν τόν φιλόδοξο νέο, πού ἀπομακρύνθηκε ἀπό τίς ρίζες τῆς πραγματικῆς ζωῆς, αὐτονομήθηκε ἀπό τήν ἀσφάλεια καί σιγουριά τῆς παραδόσεώς του, καί «ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καί ἐκεῖ διεσκόρπισε τήν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως»⁷.

Ἡ Ἐκκλησία παραμένει αὐτή ἡ ἀνοιχτή εὐσπλαχνική ἀγκαλιά, πού προσμένει τόν ἄνθρωπο νά ἔλθει «εἰς ἐαυτόν», νά βρεῖ τήν δύναμη νά πεῖ «ἀναστάς πορεύσομαι πρός τόν πατέρα μου»⁸, νά μετανοήσει δηλαδή, νά ἀλλάξει νοῦ, τρόπο σκέψης, νοοτροπίας καί ζωῆς, καί ἀπό αὐτοκαταστροφική θεότητα νά μεταμορφωθεῖ σέ κατά χάριν Θεό.

Ἡ Ἐκκλησία στόν σύγχρονο κόσμο τῆς διαρκοῦς ρευστότητας διαθέτει τό ἀκίνητο - ἀμετάβλητο (δόγμα) στοιχεῖο τῆς Ἀποκάλυψης καί τό κινητό - μεταβαλλόμενο (ποιμαντική πράξη) στοιχεῖο τῆς προκειμένου νά φανερώσει τό εἶναι Της. Δέν ἀποτελεῖ ὑποχρέωση «προοδευτικότητας» ἡ συνεχῆς ποιμαντική μέριμνα προσαρμογῆς στά σύγχρονα δεδομένα ἀλλά ὄρο ἐπαλήθευσης τῆς φύσης τῆς Ἐκκλησίας. Καί ἡ ἐκκοσμίκευση καί ἡ ἀπολίθωση εἶναι δύο ὄψεις τοῦ ἴδιου νομίσματος, πού φανερώνουν ἀπουσία τοῦ μυστηρίου τῆς Πεντηκοστῆς: ἀγιοπνευματική ἐνότητα ἐν ἑτερότητι.

Τό ζητούμενο αὐτό τῆς ἐνότητας τό διαζωγραφίζονται τά λόγια του Ὁσίου Πορφυρίου τοῦ Κασσοκαλυβίτου ὡς ἐξῆς: «ὁ Χριστός προσεύχεται στόν Πατέρα Του λέγοντας “ἵνα ὦσιν ἕν.” Τό λέει καί τό ξαναλέει κι οἱ ἀπόστολοι παντοῦ τό τονίζουν. Αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο βάθος, ἡ μεγαλύτερη ἔννοια πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἐκεῖ βρίσκεται τό μυστήριο· νά ἐνωθοῦν ὅλοι σάν ἕνας ἄνθρωπος ἐν

Θεῶ. [...] Εἶμασθε ἕνα ἀκόμη καί μέ τούς ἀνθρώπους πού δέν εἶναι κοντά στήν Ἐκκλησία»⁹.

Μέσα ἀκριβῶς σέ αὐτό τό πλαίσιο κινεῖται καί πορεύεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅπου γῆς, ἐδῶ καί εἴκοσι καί πλέον αἰῶνες. Ὅποιες καί ἄν εἶναι οἱ ἱστορικές συνθήκες παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅποιο καί ἐάν εἶναι τό πολιτιστικό περιβάλλον κάθε ἐποχῆς, ὅποιες καί νά εἶναι οἱ οικονομικές περιστάσεις, ὅπως καί ἄν διαμορφώνονται κατά περίοδο οἱ ἱστορικοί καί γεωπολιτικοί συσχετισμοί, ἡ Ἐκκλησία ἀκολουθεῖ ἀταλάντευτα τήν πορεία της μέσα στόν κόσμο πάνω ἀκριβῶς στό σταθερό θεμέλιό της ἀγάπης πρὸς τόν Θεό καί τῆς ἀγάπης πρὸς τόν ἄνθρωπο.

Ἡ ἀδιάψευστη ἐμπειρία τῆς ἱστορίας ὅλης τῆς οἰκουμένης ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ Ἐκκλησία πορεύεται «ἐν τῷ κόσμῳ», ἀλλά δέν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»¹⁰. Διότι εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, καί ὡς ἐκ τούτου «οὐκ ἦλθε διακομηθῆναι», ἀλλά «διακομησά»¹¹.

Ἡ ὑπερδισχιλιετής παρουσία τῆς Ἐκκλησίας μέσα στήν οἰκουμένη δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ μία διακονία ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Αὐτή ἡ διακονία τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης καί θυσιαστικῆς προσφορᾶς, μέ ὅλες τίς ἐπιμέρους μορφές καί ἐκφράσεις της, δημιούργησε καί τήν λεγόμενη ἐκκλησιαστική περιουσία, τό ἀπαραίτητο ὕλικό μέσο γιά τήν εὐδόωση τῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας, καθώς ἡ ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἕνας ἄγευστος συναισθηματισμός, μία ἀνούσια ἀγαπολογία, ἀλλά ἀγάπη σαρκωμένη, ἀγάπη πού σαρκώνεται στά προβλήματα καί στόν πόνο τῶν ἀνθρώπων κάθε ἐποχῆς.

Σέ πολύ λίγα χρόνια συμπληρώνονται διακόσια χρόνια ἀπό τήν ἐναρξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης καί τήν μέ πολλούς ἀγῶνες δημιουργία τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ πολλή φρόνηση καί σύνεση συγκρότησε εἰδική ἐπιτροπή, ἀπηρτισμένη ἀπό ἀξιόλογα στελέχη της, Κληρικούς καί λαϊκούς. Ἐπιλογή τους ἦταν, μέ σύμφωνη γνώμη τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου, νά πραγματοποιεῖται κατ' ἔτος σχετικό μέ τό θέμα συνέδριο, νά ἐκδίδεται κατ' ἔτος σχετικός τόμος μέ τίς ἀνακοινώσεις τῶν συνεδρίων, μέ στόχο τό ἔτος 2021 νά ἔχουν ἐκδοθεῖ δέκα τόμοι πού θά ἀναφέρονται

στό μεγάλο αὐτό γεγονός καί σέ ὅ,τι συνδέεται μέ αὐτό.

Ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση καί ἡ πορεία αὐτῶν τῶν διακοσίων περίπου ἐτῶν μέχρι σήμερα ἀποτελεῖ μία πολύτιμη ἐμπειρία, πού φανερώνει τό πῶς ἡ ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας σαρκώνεται μέσα στήν ἱστορία, ἀλλά καί τό πῶς οἱ πειρασμοί τῆς ἱστορίας στέκονται ἀπέναντι στήν Ἐκκλησία καί τήν προσφορά της, τότε ἀλλά καί κυρίως σήμερα...

Ἡ ἐλευθερία αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ποτίστηκε ἀπό τό αἷμα καί τήν ψυχή τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνέπνευσε καί τούς ὑπόδουλους Ἑλληνες.

«Ἐβδομήντα τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἔλαβαν ἐνεργό μέρος στόν Ἀγῶνα, σαράντα δύο ἀρχιερεῖς ὑπέστησαν ταπεινώσεις, ἐξευτελισμούς, φυλακίσεις, διώξεις κάθε εἶδους, βασανιστήρια, ἐξορίες κ.λπ. Δύο Οἰκουμενικοί Πατριάρχες (Γρηγόριος ὁ Ε' καί Κύριλλος ὁ ΣΤ') καί σαράντα πέντε Ἀρχιερεῖς (Μητροπολίτες) ἐκτελέσθηκαν ἢ ἔπεσαν σέ μάχες.

Κατά τόν γάλλο Πρόξενο Πουκεβίλ οἱ κληρικοί θύματα τοῦ Ἀγῶνα ἀνέρχονται συνολικά σέ ἑξί χιλιάδες».

Κατά τόν τοῦρκο Μώραλη Μελίκ Μπέη «τόν λαόν (τῆς Πελοποννήσου) ὑπεκίνησαν οἱ ἔχοντες συμφέροντα καί σχέσεις μετά τούτων οἱ ἔμποροι, οἱ πρόκριτοι, καί κυρίως οἱ Μητροπολίται καί γενικῶς οἱ ἀνήκοντες εἰς τόν κληρον, δηλαδή οἱ πραγματικοί ἡγέται τοῦ ἔθνους».

Ὁ δέ Ζανί Ζαντέ σημειώνει «τά σχέδια ἐτηροῦντο μυστικά μεταξύ τοῦ Πατριάρχου, τῶν Μητροπολιτῶν, τῶν Παπάδων, τῶν Δημογερόντων»¹².

Δέν πρέπει ἐπίσης νά λησμονεῖται ὅτι τό νέο ἑλληνικό κράτος δέν θά μπορούσε νά ἔχει ὑπόσταση καί νά κάνει ὄχι μόνο τά πρῶτα, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τά ἱστορικά στοιχεῖα, ἀλλά καί τά ἐπόμενα βήματά του, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ τεράστια προσφορά τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς περιουσίας της.

Αὐτό τουλάχιστον βεβαιώνουν καί ἀποδεικνύουν ἱστορικά κείμενα, γεγονότα καί πηγές.

4. Συνεργασία Ἐκκλησίας - Πολιτείας

Μέ τήν ὑποταγή τῆς Βυζαντινῆς στήν Ὀθωμανική αὐτοκρατορία ἡ τύχη τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων ἀφέθη στά χέρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-

τριαρχου, υπευθύνου πλέον για την διοίκηση, την καθοδήγηση και την φροντίδα των προβλημάτων του.

Οι κοινότητες των υποδούλων πού άρχισαν αργότερα σιγά-σιγά να δημιουργούνται, σχημάτισαν την φύτρα δημιουργίας φορέων συνεργασίας και συναλληλίας για την ανάπτυξή τους.

Μέσα από αυτές τις δομές θά καλλιεργηθεί ο έρωτας για την έλευθερία, ή σιωπηλά αναδυόμενη προεπαναστατική περίοδος, τό ξέσπασμα της Έπαναστάσεως, ή απόκτησις της Έλευθερίας. Κυρίαρχο σύνθημα του αγώνος ήταν τό «Γιά του Χριστού την πίστη την αγία και της πατρίδος την έλευθερία».

Ό Άνδρούσης Ίωσήφ

Ήταν από τους πολύ λίγους επισκόπους πού σώθηκε από τίς τουρκικές φυλακές της Τριπολιτσάς αλλά και ό θεμελιωτής της ιδέας της άγνης συνεργασίας (συναλληλίας) Πολιτείας και Έκκλησίας για τό καλό και την πρόοδο του γένους.

Ός μινίστρος (Ύπουργός) της Θρησκείας γράφει στίς 15 Μαρτίου 1828: «Πρός τόν έκλαμπρότατον του Έκκλησιαστικού».

«... Έπειδή τό έθνος ει μέν έχει τώρα παρά ποτέ την μεγίστην ανάγκην και δείται χρημάτων όσων εις άπάντησιν των δεινών και δέν υπάρχουν άλλοθεν δανεισταί, κρίνω συμφέρον και αναγκαϊον και όσιον τό να έξαργυρωθώσιν εκ των ιερών σκευών μερικά, διά τά όποια να δώση τό Γένος εις τούς πατέρας έθνικάς όμολογίας και να λάβη τουτα τά άργυρά σκεύη οϊον κανδήλας άργυράς, θυμιατήρια, ζώνας, δίσκους, θήκας ιερών λειψάνων και άλλα όμοια, επειδή ταυτα, αν, ό μή γένοιτο, αποτύχη τό Γένός, θέλουσι μείνει των τυχόντων, ευδοκιμήσαι όμως, δύναται να αναπληρώση σύν τόκω τό δάνειον...».

Τη 15η Μαρτίου (1828) εν Κορίνθω

Ό Μινίστρος της Θρησκείας

Άνδρούσης Ίωσήφ

Ή πρότασις του Μινίστρον της Θρησκείας έγινε αποδεκτή και έτσι ή:

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΕΘΕΣΠΙΣΑΤΟ:

Έπειδή νέος στόλος έχθρικός, έκπλεύσας από τόν Έλλήσποντον, διευθύνεται καθ' ήμων

Έπειδή ό άσπονδος ήμων έχθρός, καιτοι επιμένει νικηθείς από τά όπλα μας, επιμένει μεταχειριζόμενος όλα τά δυνατά μέσα, διά να έκπληρώση τούς έκδικητικούς αυτου σκοπούς εναντίον της πατρίδος και της ιερῶς ήμων θρησκείας.

Έπειδή, εφ' όσον φαίνεται μεγαλυτέρα ή επιμονή του έχθρου προς κατορθωσιν των άδίκων και άνοσιών σκοπών του, επί τοσούτον και ήμεις, θαρρούντες εις την θείαν αντίληψιν, εις τό δίκαιον του επιχειρήματος και εις τάς προσητέρας μας τύχας, να διπλασιάσωμεν την προθυμίαν μας, και να δείξωμεν εις τόν έχθρον και εις όλον τόν κόσμον, ότι άπεφασίσαμεν να θυσιάσωμεν τό πᾶν, διά να υπερασπισθώμεν την πίστιν, πατρίδα, έλευθερίαν, τιμήν, τά υπάρχοντα και την ιδίαν μας ύπαρξιν.

Έπειδή, όμολογουμένως, τό άρμοδιώτερον μέσον εις ματαιώσιν των σκοπών του έχθρου είναι ή ταχίστη έκπλευσις του έθνικου στόλου, ή δέ στέρησις των χρημάτων είναι τό μόνον εμπόδιον του αναγκαιου τουτου επιχειρήματος, και επομένως μᾶς αναγκάζει να προσδράμωμεν εις άμέσους πηγάς, όσον ειμπορούν να μᾶς δώσωσιν εκ του προχείρου την απαιτουμένην χρηματικήν ποσότητα· επειδή μόναι άμεσοι πηγαί, όπου πρέπει να κατεφύγωμεν εις τοιαύτην κατεπείγουσαν χρείαν, είναι ό χρυσός και ό άργυρος των Μοναστηρίων και Έκκλησιών, μέταλλα, τά όποια γινόμενα νομίσματα, προσφέρουσι τό έτοιμότατον μέσον διά να πλουτήση τό έθνικόν ταμείον, και ούτω να κατασταθῆ επιτήδειον εις τό να παρέξη τάς απαιτουμένας δαπάνας προς υπεράσπισιν της πατρίδος· ή δέ άφαιρέσις αυτη του χρυσοῦ και του άργύρου, άπλών κοσμημάτων και έργων πολυτελείας θεωρουμένων, δέν αντιβαίνει ποσῶς εις τό προς την άγιαν Έκκλησίαν όφειλόμενον σεβας, της όποιας ό θεμελιωτής και νυμφίος ήγάπησε την άπλότητα, ταπεινώσιν και πτωχείαν.

Έπειδή τό συμφέρον και ή σωτηρία της πατρίδος είναι σφικτά ένωμένα με την ύπαρξιν και λαμπρότητα της θρησκείας, και εἰς εκείνη χαθῆ, αυτη βεβαίως καθυβρίζεται και καταπιέζεται, ώστε και μόνος αυτός ό ισχυρός και αναντίρρητος λόγος δικαιώνει ικανῶς τά προς σωτηρίαν της Πατρίδος λαμβανόμενα μέτρα:

α: Όλα τά χρυσά και άργυρά σκεύη των Μοναστηρίων και Έκκλησιών, των κατά πᾶσαν την

έλληνικήν επικράτειαν, νά δοθῶσιν εἰς τό ἐθνικόν ταμεῖον.

β: *Τά αὐτά σκευή ἢ τό ἀντίτιμον αὐτῶν ἐξ ἐθνικῶν κτημάτων νά ἀφιερωθῶσι πάλιν εἰς τά Μοναστήρια καί Ἐκκλησίας, ἀφ' ὧν ἐλήφθησαν, μετά τήν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος.*

γ: *Ἐξαιροῦνται ἀπό τόν ἀριθμόν τῶν εἰρημένων σκευῶν αἱ εἰκόνες, τά ἱερά δισκοπότηρα καί αἱ λαβίδες.*

...

Ἡ πρωτοβουλία καί σωτήρια αὐτή ἐνέργεια τοῦ Ἰωσήφ Ἀνδρούσης ἀπέφερε ὀκτακόσιες (800) ὀκάδες χρυσοῦ καί ἀργύρου, πού ἐτέθησαν στήν διάθεση τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμεῖου «ὥστε αὐτό, κατά τόν σκοπόν, νά κατασταθῇ ἐπιτήδειον εἰς τό νά παρέξῃ τās ἀπαιτούμενας δαπάνας πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος».

Ἀναφερόμενος ὁ ἱστορικός (Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος) στό συγκλονιστικό αὐτό γεγονός τό περιγράφει ἄπλά:

«Καί συνεισέφερον προθύμως αἱ κατά τόπους Ἐκκλησίαι καί Μοναί: λυχνίας ἀργυρᾶς, καί κηροπήγια καί εἴ τι τῶν ἐντός τῆς Θείας Τραπεζῆς καθιερωμένων χρυσῶν καί ἀργυρῶν, ἐπαρκοῦσαι πρὸς διατροφήν τῶν ἀγωνιζομένων πενήτων, καί κουφίζεσθαι τό δυνατόν τās φοβερᾶς ἀνάγκας τοῦ πολέμου. Συνήχθησαν δέ περίπου λίτραι δισχίλια τετρακόσιαι (ἢ 800 ὀκάδες) ἀργύρου καί χρυσοῦ καί νόμισμα ἀπό τούτων ἤθελον κόπτειν».

5. Ἡ Δ' Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων στό Ἄργος (11 Ἰουλίου 1829)

Στίς ἐργασίες αὐτῆς τῆς Ἐθνοσυνέλευσης, στήν ὁποία συμμετεῖχαν καί ἀρχιεροὶ Ἀρχιερεῖς, φαίνεται ἡ ἐπικράτηση τοῦ πνεύματος συνεργασίας Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ὅπως τό ἐξέφρασε ὁ ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καί ἀποδεικνύεται περὶτρανα ἀπό τίς ἀποφάσεις της. Ἐκεῖ διαβάζουμε:

«...πολλά περί πολλῶν ἐψηφίσθησαν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς πατρίδος· ἐξετασθέντος δέ καί τοῦ προβλήματος πόθεν ἂν ἔχοι ἡ Κυβέρνησις ἀσφαλῆ καί διαρκῆ τόν πόρον εἰς βελτίωσιν τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καί τῆς Παιδείας» ἀπεφάσισε:

«Γ' Ἡ Κυβέρνησις θέλει συστήσει Γαζοφυλάκιον ὑπό τήν ἰδίαν τήν ἄμεσον διεύθυνσιν, εἰς τό ὁποῖον θέλει ἀποτίθεσθαι τά ἐπί τῶν κληροδοσιῶν καί τά ἀπό τῶν ἱερῶν καταστημάτων (Μοναστηριῶν, Ἐκκλησιῶν) συλλεγόμενα χρήματα προσδιωρισμένα ἐξηρημένως εἰς βελτίωσιν τοῦ Ἱερατείου, εἰς προικισμόν τοῦ Ὁρφανοτροφείου, εἰς ὑποστήριξιν τῶν Ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων, Σχολείων τυπικῶν, Σχολείων διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς, πολιτικούς κ.ἄ.»

Ὁ Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας πού ἦλθε στήν Ελλάδα στίς 5 Ἰανουαρίου 1828, ἀπῆλθε στίς 8 Ὀκτωβρίου 1829 ἐγκύκλιον «Πρὸς τοὺς ἱερωτάτους Μητροπολίτας, Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους καί Ἐκκλησιαστικούς Τοποτηρητάς στήν ὁποῖαν μεταξύ τῶν ἄλλων λέγει:

«... Τό ὑπ' ἀριθ. ΙΑ' ψήφισμα τῆς εἰς τό Ἄργος Δ' Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνελεύσεως σκοπόν ἔχει τήν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Κλήρου.

Προθυμούμενος νά ἐνεργήσωμεν ὅσον τάχιστα τό ψήφισμα τοῦτο, κατεστήσαμεν διὰ τοῦ ΛΔ' ψηφίσματος τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καί τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεῖαν, θεωροῦντες τās δύο ταύτας ὑπηρεσίας ἀχωρίστους, ὡς μίαν ἔχουσαν ἀρχήν, τόν πατέρα τῶν φώτων, καί πρὸς ἓνα συντρεχούσας σκοπόν, τήν ἠθικήν τῶν πολιτῶν διαμόρφωσιν, ἥτις εἶναι ἡ βᾶσις τῆς κοινωνικῆς καί πολιτικῆς τοῦ ἔθνους ἐπανορθώσεως».

...

«Προσκαλεῖσθε καί ἡμεῖς σεβάσμιοι Ἱεράρχαι, νά διευθύνησθε πρὸς τήν Κυβέρνησιν διὰ τῆς Ὑπηρεσίας ταύτης καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τήν σφαιρᾶν τῶν καθηκόντων της, χορηγοῦντες ὅλας τās πληροφορίας, δι' ὧν θέλει δυνηθῆ νά συντελέσῃ εἰς τόν σκοπόν τοῦ ἔθνους καί τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις εἶναι ἡ βελτίωσις τῶν ἀναγκαίων εἰς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ, ἵνα σχολάζοντες τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν ἐνασχολῶνται ἐπιμελέστερον περί τήν ὑπηρεσίαν τῶν θείων καί τήν τῶν ψυχῶν παιδαγωγίαν καί προστασίαν».

6. Τό Νέο Πνεῦμα

Μετά τή δολοφονία τοῦ πρώτου Κυβερνήτου τῆς χώρας μή φαντασθῆτε, ὅτι ἀφέθη ἡ πρωτοβουλία στοὺς Ἑλληνας νά ἐπιλέξουν τήν διαδοχή του.

Ο ιστορικός Charles A. Frazee με τό εξαιρετο βιβλίο του «Αυτόκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος» φανερώνει μέ πηγές ἀπό τά ἀρχεῖα τῶν πρεσβειῶν Ἀγγλίας, Γαλλίας καί Ρωσίας τίς δραστηριότητες καί πρωτοβουλίες γιά τήν πλήρωση τῆς κενωθείσης θέσεως τοῦ νέου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Τό χειμῶνα τοῦ 1831 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων δυνάμεων (ἐρήμην τῶν Ἑλλήνων) διαβουλεύονταν μέ σκοπό νά ἐπιβάλλουν τόν μελλοντικό Κυβερνήτη τῆς χώρας μας. Μετά τήν ἄρνηση τοῦ πρίγκιπος Λεοπόλδου σκέφθηκαν τόν δευτερότοκο γιό τοῦ βασιλιᾶ τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου, ὁ ὁποῖος δέχθηκε τήν πρότασιν τῶν πρεσβευτῶν ὑπό τόν ὄρον ὅτι ὁ γιός τοῦ Ὁθωνας θά συνοδεύεται ἀφ' ἑνός μὲν ἀπό Ἀντιβασιλεία, γιατί ἦταν μόνο δεκαεξέ χρόνων καί ἀφ' ἑτέρου ἀπό ἕνα βοηθητικό σῶμα Βαυαρῶν στρατιωτῶν. Οἱ ἴδιες ξένες δυνάμεις κατὰ τά συμφέροντά τους φρόντισαν νά ἐπιλεγοῦν ὡς Ἀντιβασιλεῖς ἄνθρωποι εὐνοούμενοι τῶν Κυβερνήσεών των. Αὐτοὶ ἦσαν ὁ συνταγματάρχης Ἐυδεκ, ὁ Μάουρερ, μέχρι τότε κυβερνητικός ἀξιωματοῦχος στό Μόναχο καί ὁ κόμης Ἰωσήφ Ἀρμανσπεργκ.

Ἐπιλεγμένοι στόχοι τῆς Ἀντιβασιλείας ἦσαν α) ἡ ἀποκοπή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, β) τό κλείσιμο τῶν Ὁρθόδοξων Μοναστηριῶν καί δήμευση τῆς περιουσίας τῶν, γ) ὁ ἀσφυκτικός διοικητικός ἔλεγχος τῆς Ἐκκλησίας ἐν παντί. Γι' αὐτό καί ὠμολόγησε τά ἐξῆς: «Καί ὅσο γιά μένα, πείστηκα ὅτι αὐτό τό παγκοσμίου σημασίας ἱστορικό κείμενο θά σφραγίσῃ τήν ἀρχή μίας νέας ἐποχῆς καί ὄχι μόνο τήν Ἑλληνική Ἐκκλησία».

Ὁ πρωταρχικός ἀρχιτέκτονας τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαμόρφωσης στήν Ἑλλάδα ἦταν ὁ ἀντιβασιλέας Georg Μάουρερ, ἕνας γερμανός Προτεστάντης μέ νομική κατάρτιση, πού τήν ἀπέκτησε στή Γαλλία τοῦ Ναπολέοντα. Στό ἐπιστημονικό του πεδίο ἦταν μεγαλοφυΐα. Σέ διάστημα μικρότερο ἀπό χρόνο, εἶχε συντάξει ὄχι μόνο τό καταστατικό τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ἕναν ἀστικό κώδικα πού ἡ ἀξία του ἀπεδείχθη μεγάλη γιά πολλά χρόνια.

Τώρα πού δημοσιεύθηκαν τά ἀρχεῖα τῆς περιόδου ἐκείνης ἀποκαλύπτονται τό ἔργον τῶν ξένων

δυνάμεων καί ὁ σημαντικός ρόλος τῶν πρεσβευτῶν τους στήν τραγική πορεία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Πρώτη ἐπιδίωξη τοῦ Μάουρερ ἦταν ἡ ἀποκοπή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Καί τοῦτο γιατί σύμφωνα μέ τή γνώμη του, ἦσαν φανερό σέ ὅλους, ὅτι ἡ Ρωσία εἶχε ἐπεκτατικά ἐνδιαφέροντα σέ βάρος τῶν Ὁθωμανῶν καί ὅτι αὐτή ἡ χώρα θά μπορούσε νά χρησιμοποιήσει τούς Ὁρθόδοξους πληθυσμούς τῶν Βαλκανίων γιά νά ἐπιτύχει τόν σκοπό της. Πολλοί Ἑλληνες κληρικοί ἦταν ἀφοσιωμένοι στή Ρωσία καί θά μπορούσαν νά ὑποστηρίξουν τίς φιλοδοξίες τῶν Ρώσων σ' αὐτή τήν περιοχή. Ὁ Μάουρερ ὑποστήριζε ὅτι ὁ τσάρος θά μπορούσε εὐκόλα νά χρησιμοποιήσει τόν διορισμό τοῦ Πατριάρχου ὡς μέσο γιά νά ἐλέγχει τήν Ἑλληνική Ἐκκλησία, ἔτσι ὥστε ὁ μόνος τρόπος πού ὑπῆρχε γιά τό καινούριο κράτος τῆς Ἑλλάδος νά ἀποκρούσει αὐτήν τήν πίεση θά ἦταν μία Σύνοδος ἀνεξάρτητη ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Μάουρερ, ὡς προτεστάντης ἔβλεπε τήν Ἐκκλησία ὡς ὑπηρεσία καί ὑφιστάμενο τοῦ Κράτους. Ὁ δέ Γάλλος ὑπουργός ἐσχολίασε ὡς ἐξῆς τό θέμα: «ὁ χωρισμός τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πράγμα στό ὁποῖο ἡ Ἀντιβασιλεία εἶχε προσδώσει τή μεγαλύτερη σπουδαιότητα, ὁ πρωταρχικός σκοπός τοῦ ὁποῖου εἶναι ἐμφανῶς νά μετακινήσει τούς μελλοντικούς ἰσχυρούς τρόπους ἐπιρροῆς τῆς Ρωσίας». Στό ἔργο αὐτό συνεργάστηκαν ἄριστα οἱ πρεσβευτές τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας. Γιά τούς λόγους αὐτούς προώθησαν τήν «Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πού δημοσιεύθη στίς 23 Ἰουλίου (4 Αὐγούστου) 1833.

Στό ἄρθρο 1: *Ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολική Ἀποστολική Ἐκκλησία τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐν πνεύματι μὲν ἀναγνωρίζει ὡς κεφαλὴν τόν Κύριον καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κατὰ δέ τό διοικητικόν μέρος ἔχει ἀρχηγόν τόν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος ...».*

Κατά τό 2 ἄρθρο: *Ἡ ὑπέρτατη Ἐκκλησιαστική ἐξουσία ἐναπόκειται ὑπό τήν τοῦ Βασιλέως κυριαρχίαν εἰς χεῖρας Συνόδου διαρκοῦς, φερούσης τό ὄνομα «Ἱερά Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος».*

Στά άρθρα 6 και 7: Γίνεται λόγος για τον Βασιλικόν Ἐπίτροπον, ὁ ὁποῖος προεδρεύει εἰς ὅλας τὰς συνεδριάσεις τῆς Συνόδου καὶ ἀντιπροσωπεύει παρ' αὐτῆς τὴν Κυβέρνησιν. Κάθε πρῶξις γενομένη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ εἶναι ἄκυρος.

Συνολικὰ ὑπῆρχαν εἴκοσι πέντε ἄρθρα πού τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ ὑποδούλωνε ὅλο καὶ πῖο πολὺ τὴν Ἐκκλησία στὴν Πολιτεία. Ἄν ὑπῆρξε ποτέ μία Ἐκκλησία χωρὶς κύρος καὶ σέ πλήρη ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν Πολιτεία, αὐτὸ ἔγινε στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸ καταστατικὸ τοῦ Μάουρερ.

Γιὰ νὰ μὴν σᾶς καταπονήσω δὲν θὰ σταθῶ στὰ τοῦ Συνδικοῦ Τόμου παρὰ μόνον εἰς ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὰ περὶ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. «...ἡ ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀρχηγὸν ἔχουσα καὶ κεφαλὴν, ὡς καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ καὶ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, τὸν Κύριον καὶ Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει τοῦ λοιποῦ κανονικῶς αὐτοκέφαλος ὑπερτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν γνωρίζουσα Σύνοδον διαρκῆ, συνισταμένην ἐξ Ἀρχιερέων προσκαλουμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, πρόεδρον ἔχουσαν τὸν κατὰ καιρὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, καὶ διοικοῦσαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς Κανόνας ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως...».

Οἱ ὅροι πού ἔθετε ὁ Τόμος δὲν ἦταν ἀρεστοὶ στὸν βασιλιά Ὅθωνα, ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τοὺς ἀπορρίψει στὰ φανερά γιατί θὰ προκαλοῦσε θύελλα διαμαρτυριῶν στὴν Ἑλλάδα. Κατέφυγε στὴ μέθοδο τῆς καθυστέρησης. Τώρα πού ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἀναγνωρισθεῖ, ἡ κυβέρνηση θὰ μπορούσε νὰ προχωρήσει μὲ νόμους τῆς ἐσωτερικῆς ἀλλαγῆς μ' ἓνα βραδύ ρυθμὸ. Δὲν ἦταν ὑπὲρ τοῦ Ὅθωνα τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνατράπηκε τελείως τὸ Καταστατικὸ τοῦ Μάουρερ τοῦ 1833.

Λίγες μέρες μετὰ τὴ λήξη τῶν συνεδριάσεων ὁ Ὅθωνας ἀναχώρησε γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία ἀνέλαβε τῆς βασιλικῆς εὐθύνες.

Ἐνῶ ἀναμενόταν ἡ ἐπιστροφή τῶν ἀπεσταλμένων ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴν Ἀθήνα μὲ τὰ ἔγγραφα, ὁ Sir Thomas Οὐάις ἔγραφε στό Λονδίνο, πὼς οἱ προφορικῆς ἀναφορῆς γιὰ τὸν Τόμο καὶ τὸ περιεχόμενό του εἶχαν προκαλέσει μεγάλη ἀνα-

ταραχὴ στὴν Ἀθήνα, ἐπειδὴ οἱ ὀδηγίαι πού εἶχαν δοθεῖ στούς διαπραγματευτὲς ἦταν πὼς ἡ ἀναγνώριση, ἔπρεπε νὰ παραχωρηθεῖ «χωρὶς ὁποιοδήποτε ὄρο καὶ συνθήκη» καὶ σύμφωνα μὲ τὸ δεύτερο ἄρθρο τοῦ Συντάγματος πού ἀπαγόρευε στὴν Ἐκκλησία νὰ τεθεῖ ὑπὸ ξένην ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία. Τώρα, ὅπως ἔγραφε, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνηση ἀκούγοντας τὸ ἀποτέλεσμα, θεωροῦσε ὅτι ἡ ἀναγνώριση, ἂν καὶ εἶχε ἐπιτευχθεῖ, ἦταν «κατὰ κάποιον τρόπο τὸ ἀντίθετο ἀπ' αὐτὸ πού σκόπευε καὶ προσδοκοῦσε ἡ Μεγαλειότης Του». Ἡ συνέπεια τῶν διαδικασιῶν αὐτῶν ἦταν ὅτι «οἱ ὑπουργοὶ καὶ ἡ αὐλὴ εἶχαν πέσει στὴ μεγαλύτερη σύγχυση. Ὁ Αἰὼν καὶ τὰ ρωσικὰ ὄργανα καὶ οἱ πράκτορες εἶναι γεμάτοι ἀγαλλίαση ἐνῶ ἡ συνταγματικὴ μερίδα (ἀγγλική), διαιρεμένη ὡς πρὸς τῆς γνώμης γιὰ τῆς αἰτίαι καὶ τῆς συνέπειαι, φαίνεται ὡς πρὸς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀδρανῆς, μέχρι νὰ ἐρθοῦν οἱ ἐπίσημες πληροφορίες καὶ ἡ κυβέρνηση νὰ ἀναλάβει δράση γιὰ νὰ ἀνακτήσει τὸν ἔλεγχον τῆς κατάστασης». Πολλοὶ εἶδαν σ' αὐτὸ ἓνα στρατήγημα τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς γιὰ νὰ σύρει τὴν Ἐκκλησία καὶ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας τὸ Ἔθνος, ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν της.

Κυβερνητικοὶ ἀξιωματοῦχοι εἶπαν στὸν Οὐάις, ὅτι πρότειναν νὰ καθυστερήσουν τὴν ἄφιξη τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν διαπραγματευτῶν μέχρις ὅτου τοποθετηθεῖ μία καινούρια Σύνοδος. Αὐτὸ θὰ ἔδινε χρόνο στὴν Κυβέρνηση νὰ ἐπεξεργασθεῖ τὴν περαιτέρω πολιτικὴ τῆς. Ὁ βρετανὸς πρεσβευτὴς δὲν μπορούσε νὰ ἐξηγήσει τὸ γιατί ὁ ἀπεσταλμένος τῆς ἴδιας κυβερνήσεως ἔπρεπε νὰ ἀποδεχθεῖ τοὺς ὅρους τοῦ Τόμου. «Ἡ συμπεριφορὰ, γράφει, τοῦ Δεληγιάννη θεωρεῖται πολὺ ἀνεξήγητη. Μερικοὶ πιστεύουν πὼς ἔχει ἀπατηθεῖ, ἄλλοι ὅτι ἔχουν ἀπατηθεῖ οἱ συνάδελφοί του καὶ ἡ κυβέρνηση ἀπὸ τὴν ρωσικὴν διπλωματία καὶ ἀπὸ συνωμοσίες». Πιστεύει ὅτι ὁ Ὅθωνας θὰ ἀκολουθήσει «τὴ συννηθισμένη του πολιτικὴ τῆς χρονοτριβῆς... Ἄν ἔτσι γίνονται τὰ πράγματα, τότε τὰ δύο λάθη θὰ διαπραχθοῦν, ἡ θεληματικὴ συναίνεση στὴν πρόταση καὶ ἡ τόσο καθυστερημένη συμφωνία πού δὲν μπορεῖ νὰ δώσει κανένα εὐεργέτημα στὸν ἴδιο καὶ στὴ χώρα»¹³.

Ὁ γάλλος πρεσβευτὴς Σαμπατιέ μὲ τὴν ἀναφορά του πού ἔστειλε στό Παρίσι, φαίνεται ὅτι ἡ

ἄποψή του ἦταν παρόμοια μέ ἐκείνη τῶν Βρετανῶν. Γράφει: «Εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ Μ. de Titon, ἦταν ὁ μέγας ὑποκινητής ὅλης αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης στήν Κωνσταντινούπολη καί ὅτι ἡ ρωσική ἐπιρροή ἔχει ὑπαγορεύσει τό πατριαρχικό διάταγμα. Ὁ Δεληγιάννης ἀπομωράθηκε ἢ ἀποπλανήθηκε. Ἡ ἑλληνική κυβέρνησις, πιεσμένη ἀπό τίς περιστάσεις ἔχει ἀποδεχθεῖ τά πάντα γιά νά κερδίσει χρόνο, ἀλλά ἡ διαδικασία δέν ἔχει τελειώσει καί πρέπει νά κριθεῖ ὡς τό τελευταῖο σημεῖο στήν ἐπόμενη συνέλευση». Ὁ Σαμπατιέ πίστευε ὅτι οἱ Ρώσοι πιθανῶς νά ἐξασκοῦσαν ἰσχυρή ἐπιρροή στήν Ἑλλάδα μόλις τοποθετεῖτο ἡ Σύνοδος σύμφωνα μέ τούς ὅρους τοῦ Τόμου¹⁴.

Ὁ Ἀρχιμ. Μισαήλ Ἀποστολίδης καί ὁ Δεληγιάννης ἔφθασαν στόν Πειραιᾶ στίς 16 Ἰουλίου φέροντας τόν Τόμο καί τά ἄλλα ἔγγραφα. Ὁ Ὅθωνας συζήτησε μέ τό Δεληγιάννη πάνω ἀπό δύο ὥρες γιά ὅσα συνέβησαν στό Φανάρι καί κατόπιν, πρὸς κατάπληξη ὄλων, τούς ἀνήγγειλε ὅτι ἐπρόκειτο νά λείψει γιά δύο μῆνες ἀπό τήν Ἑλλάδα καί ὅτι τῆ θέση τοῦ ἀντιβασιλέα θά τήν ἀνελάμβανε ἡ βασίλισσα Ἀμαλία¹⁵.

Ὁ Ὅθωνας ἐπέστρεψε στήν Ἑλλάδα ἀπό τό ταξίδι του στή Δύση μετά τόν Μάιο τοῦ 1851, χωρίς ὅμως διάθεση νά κινήσει διαδικασίες γιά τήν ἀπαραίτητη νομοθεσία γιά τόν Τόμο. Ὁ Αἰὼν κατάλαβε τήν πολιτική τοῦ Ὅθωνα καί διακήρυξε τήν καταγγελία του: «τά Ἐκκλησιαστικά νομοσχέδια κοιμῶνται εἰς τόν συνήθη βαρύν ὕπνον οὐδέποτε ἐξυπνήσοντα. Ποῖος δέ, καί ὀλίγον συλλογιζόμενος ἄνθρωπος, ἤλπισε ποτέ νά ἴδῃ αὐτά ἐπιψηφίζόμενα καί ἐφαρμοζόμενα»¹⁶.

Ὁ βασιλεὺς ἀπεσταλμένος Maximilian Pergler von Perglas κατάλαβε ἐπίσης τήν πολιτική τοῦ Ὅθωνα καί εἰδοποίησε σχετικά τόν Λουδοβίκο II: «...θά εἶναι καταστροφικό γιά τήν Ἑλλάδα, ἂν ἀναγκαστεῖ νά ἐφαρμόσει τόν Τόμο κατά γράμμα, ὅπως θέλει τό κόμμα τῶν Ναπαίων, τό ὄργανο τῶν Ρώσων»¹⁷.

Ὁ Οὐάις, ὁ βρετανὸς πρεσβευτῆς καί ὁ Forth Ρενάν ὁ Γάλλος πρεσβευτῆς παρακινούσαν τόν Ὅθωνα καί τούς φιλελευθέρους τοῦ ὑπουργικοῦ σώματος νά τροποποιήσουν τά τοῦ Τόμου. Ὁ Οὐάις συμβούλευε: «τά πνευματικά ὄπλα δέν εἶναι εὐκόλο νά συγκριθοῦν μέ τά κοσμικά καί

ἅπαξ ξεφύγουν ἀπό τά χέρια τῆς ἐξουσίας, εἶναι δύσκολο νά τά ξανακερδίσουν»¹⁸. Τελικά ἐπεκράτησαν ἡ ἄποψις τῶν πρεσβειῶν καί ὁ Νόμος ΣΑ' (201) παρέλειπε κάθε ἀναφορά στόν Τόμο.

Τελικά μετὰ πολλές παλινωδίες ἐψηφίσθη στίς 9 Ἰουνίου 1852 ὁ νόμος χωρίς οὐσιαστικά σεβασμὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου πλὴν μερικῶν ἀνώδυνων λεπτομερειῶν.

Ἀπόδειξις τούτου τό ἄρθρο στ' πού ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Παρά τῆ ἱερᾶ Συνόδῳ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Βασιλικὸς ἐπίτροπος, ὅστις, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του, δίδει ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως τὸν νενομισμένον ὄρκον τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου.

Ἐπειδὴ δέ εἰς τὴν ὑπεριότιν Βασιλικὴν ἐξουσίαν, εἰς ἣν ἐναπόκειται ἡ Κυριαρχία τοῦ Κράτους, ἀνήκει καί ἡ ἐποπτεία ἐφ' ὄλων τῶν ἐντὸς τοῦ Βασιλείου γινομένων, ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος ἔχει τό καθήκον νά παρευρίσκειται, ἄνευ ψήφου, εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί νά προσυπογράφεται εἰς ὅλα τά πρωτότυπα τῶν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκδιδομένων ἀποφάσεων καί πράξεων, ἀναγομένων εἴτε εἰς τὰ ἐσωτερικά εἴτε εἰς τὰ ἐξωτερικά αὐτῆς καθήκοντα. Πᾶσα δέ ἀπόφασις ἢ πράξις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γινομένη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου, ἢ μὴ φέρουσα τὴν προσυπογραφὴν αὐτοῦ, εἶναι ἄκυρος». Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος θά σημειώσῃ: «Κατὰ ταῦτα λοιπὸν οἱ μὲν θεῖοι τῆς Ἐκκλησίας θεσμοὶ ἐφιμώθησαν» στήν πράξη ἐπανελήφθη ὁ καταστατικὸς χάρτης τοῦ Μάουρερ πού ὑποστήριζε ὅτι πολλές δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν διπλὴ ὄψη, θρησκευτικὴ καί κοσμικὴ. Γι' αὐτὸ ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες πρέπει νά ὑπόκεινται στόν ἔλεγχο τῆς πολιτείας καί ἂν ἀποδειχθοῦν ἐπιζήμιες γιά τό δημόσιο συμφέρον νά μπορεῖ ἡ πολιτεία νά θέσῃ βέτο. Σ' ἓνα σχετικὸ κατάλογο, πού προκαλεῖ ἔκπληξη, σ' αὐτὲς τίς δραστηριότητες συμπεριλαμβάνονται «διάταξις περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, περὶ τοῦ καιροῦ αὐτῆς, τοῦ τόπου εἰς ὃν, τοῦ ἀριθμοῦ κ.λπ., τῆ σύστασις μοναστηριῶν, τίς χειροτονίες, τὴν τέλεση λιτανειῶν, τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κληρικῶν, ...ἀπαγορεύτηκε στοὺς κληρικούς ἢ ἀλληλογραφία καί κάθε ἄμεση ἐπαφὴ “μέ ἐξωτερικὰς κοσμικὰς ἢ Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς”. Καί τό σπουδαι-

ότερο δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ *σύναξις τῶν Ἀρχιερέων χωρὶς ἔκδοση σχετικοῦ βασιλικοῦ ἢ προεδρικοῦ διατάγματος*».

Συνολικά ὑπῆρχαν στόν Καταστατικό Χάρτη εἴκοσι πέντε ἄρθρα πού τό καθένα ἀπ' αὐτά ὑποδούλωνε ὄλο καί πιά πολύ τήν Ἐκκλησία στήν πολιτεία. Ἄν ὑπῆρξε ποτέ μία Ἐκκλησία χωρὶς κανένα κῦρος καί σέ πλήρη ἐξάρτηση ἀπό τήν πολιτεία, αὐτό ἔγινε στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ τό καταστατικό τοῦ Μάουρερ. Αὐτή ἡ βαβυλώνειος αἰχμαλωσία, ἡ ἰδιότυπη πατρωνία, τῆς, διήρκεσε μέχρι τό 1910 πού ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἀπευθυνόμενος πρός τό λαό τῆς Ἀθήνας εἶχε προσδιορίσει τούς βασικούς ἄξονες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς τῆς παρατάξεώς του λέγοντας «... Ἐκκλησία ἐστερημένη ἐσωτερικῆς ζωῆς περιορισμένη εἰς ξερούς τύπους καί τῆς ὁποίας ὁ ἐνοριακός ἰδία κλήρος κατατρυχόμενος ὑπό πενίας καί ἀμαθείας εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανος ὅπως ἐξυπηρετῆ τήν ὑψηλή αὐτῆς ἀποστολήν»¹⁹. Ἡ φιλοβενιζελική ἐφημερίδα «Πατρίς» σέ πρωτοσέλιδο ἄρθρο τῆς μέ τίτλο «τό Γουδί τῆς Ἐκκλησίας» ἔγραφε: «Μετά τό Γουδί τῆς Πολιτείας ὅπερ ἔφερεν στή σημερινή ἀνόρθωση, ἦτο ἐπιβεβλημένο ἀνάλογο κίνημα πρός ἀνόρθωση τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις πρέπει ἐν πάσῃ στιγμῇ νά συμβαδίζει μετά τοῦ Κράτους εἰς τήν ὁδόν τοῦ μεγαλείου διότι εἶναι καιρός νά ἀνορθωθῶσι καί νά ἐξυγιανθῶσι τά τῆς Ἐκκλησίας συμφώνως μέ τās ὑγιεῖς ἀντιλήψεις. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι ἡ θρησκεία ὑπῆρξε διά τήν ἑλληνική φυλή ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ἀντοχῆς τῆς εἰς τās δοκιμασίας καί τοῦ σθένους τῆς διά τήν πρόοδον. Καί σήμερον ὑπερπότε τό ἑλληνικόν ἔθνος ἔχει ἀνάγκην Ἐκκλησίας κύρους καί περιωπῆς, διά νά συνεχίσῃ τόν ἀγῶνα τῆς ἐπικρατήσεως, τόν ὁποῖον ὑπό τόσους αἰσίους οἰωνούς ἤρchiσε»²⁰.

Ἀφοῦ ἐπετεύχθη ὁ πρῶτος στόχος τῆς ἀντιβασιλείας πού ἦταν ἡ ἀποκοπή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐτέθη εἰς ἐνέργεια ὁ δεύτερος στόχος, πού ἦταν τό κλείσιμο τῶν ὀρθόδοξων μοναστηριῶν καί ἡ δήμευση τῆς περιουσίας τῶν, κινητῆς καί ἀκινήτου, μέ ληστρικό μάλιστα τρόπο. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν μοναστηριῶν πού διαλύθηκαν ἀπό τήν κυβέρνησις μέ τό διάταγμα τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1833 ἦσαν 412.

Στίς ἀρχές τοῦ 1834 ἄρχισαν οἱ δημεύσεις²¹. Ὅλων τούτων τῶν προϊόντων (ἔσοδα ἐκποιήσεων καί φόρων) ἡ εἴσπραξις θέλει ἀφεθῆ καταλλήλως εἰς τούς Νομάρχας, δι' ὧν θέλουν ἀποστέλλεσθαι εἰς τό Ταμεῖον τῆς Ἐπικρατείας, τό ὁποῖον θέλει κρατεῖν περί τούτων ἰδιαίτερον λογαριασμόν. Ἡ διαχείρισις τῶν πρὸς βελτίωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῶν σχολείων προσδιορισμένων τούτων εἰσοδημάτων ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τήν ἡμετέραν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς παιδείας Γραμματεῖαν. Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 25 Σεπτεμβρίου (7 Ὀκτωβρίου) 1833²².

Τά μέτρα κατά τήν Σύνοδον θά γίνουν σύμφωνα πρός τό ἄρθρον γ' τοῦ ΙΑ' ψηφίσματος τῆς ἐν Ἄργει Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Κατά τήν παράγραφον 3 (τρία) τῶν Πρακτικῶν τῆς ἐβδόμης συνεδρίας (26 Ἀπριλίου 1833) «ἐκρίθη ἐπάναγκες, οἱ μὲν ἐπίσκοποι νά μισθοδοτῶνται αὐτάρκως καί ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρος των κατ' εὐθείαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀπό τῶν ἐπί τούτω προσδιορισθησομένων πόρων (ἔσοδα Μοναστηριακῆς Περιουσίας) οἱ δέ πρεσβύτεροι, διάκονοι καί λοιποὶ ὑπηρέται τῶν Ἐκκλησιῶν κυρίως μὲν παρὰ τῶν κοινοτήτων, ἀφοῦ ἡ περιουσία τῶν ἐνοριῶν, τῶν ἐπισκοπῶν καί ἡ ὅλη ἐνορία περιῆλθε στήν διοίκηση καί κυριότητα τοῦ Δήμου ἢ τῆς Κοινότητος· ὅταν δέ οἱ πόροι τῆς Κοινότητος δέν ἐξαρκοῦν, ἡ Κυβέρνησις νά ἀναπληροῖ τό ἐλλεῖπον ἀπό τῶν προειρημένων πόρων».

Στά πρακτικά τῆς Η' συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς (27 Ἀπριλίου 1833) διαβάζουμε: «Ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τό περί μισθοδοσίας τοῦ κλήρου, κατά τόν τρίτον παράγραφον τῶν πρακτικῶν τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως καί ἀπεφασίσθη, ὅτι πρέπει νά συστηθῆ εἰς ἐκάστην κοινότητα Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον, διοικούμενον παρὰ τῶν ἐπί τούτω κατ' ἔτος ἐκλεγομένων ὑπό τῶν ἐνοριῶν ἐπιτρόπων. Εἰς τό ταμεῖον τοῦτο θέλουν σύγκεισθαι: τά ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τās Ἐκκλησίας κτημάτων εἰσοδήματα (ἔσοδα ἐκκλησιαστικῆς ἢ ἐνοριακῆς περιουσίας). Ἀπό τό ταμεῖο τοῦτο (τό δεύτερο) θέλει διατηρεῖσθαι, ἐπισκευάζεσθαι καί καλλωπίζεσθαι ὁ ναός, θέλουν μισθοδοτεῖσθαι οἱ ἐν αὐτῷ ὑπηρετοῦντες καί εἰ μὲν περισσεύουσιν οἱ πόροι, θέλουν ἐξοικονομεῖσθαι ἐξ αὐτῶν οἱ πτωχοὶ τῆς ἐνορίας, εἰ δέ ἐλλείπουσι θέλουν ἀναπληροῦσθαι πα-

ρά της Κυβερνήσεως κατά την Γ' παράγραφον της χθεσινής συνεδριάσεως (ἐκ τοῦ πρώτου ταμείου δηλαδή ἐκείνου τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας)».

Στά πρακτικά τῆς Θ' συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς (28 Ἀπριλίου 1833) «Τό Ταμεῖον τοῦτο (μοναστηριακῆς περιουσίας) θέλει ἐπαρκέσει πρὸς μισθοδοσίαν τῶν Ἐπισκόπων, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν δι' ἐκάστην κοινότητα ἀπαιτουμένων διὰ τό Ἐκκλησιαστικόν ἐξόδων, πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου, πρὸς οἰκοδομὴν Ἐκκλησιῶν, πρὸς σύστασιν φιλανθρωπικῶν καὶ κοινοφελῶν καταστημάτων, πρὸς περίθαλψιν καὶ διατροφὴν πτωχῶν καὶ ἀπόρων, καὶ ἄλλως εἰς πᾶν ὅ,τι θεοφιλές καὶ φιλάνθρωπον».

Στίς 12 Ὀκτωβρίου 1833 ἡ Ἱερά Σύνοδος μέ ἐγκύκλιόν της ἐνημέρωσε τοὺς Ἀρχιερεῖς, τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν γράφοντας τὰ ἐξῆς: «Τὰ ἔξρημα καὶ ἔρειπωμένα Μοναστήρια ὁποιασδήποτε τάξεως καὶ καταστάσεως, καθὼς καὶ τὰ ἔχοντα ὀλιγωτέρους τῶν ἑξ μοναχῶν, μεθ' ὄλων τῶν εἰς αὐτὰ ἀνηκόντων κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων, παραλαμβάνονται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς λογαριασμόν τοῦ συνιστωμένου ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ, ἐξ οὗ θέλουσι μισθοδοτεῖσθαι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐπικρατείας καὶ οἱ ἄλλοι κληρικοί, καθὼς καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν σχολειῶν καὶ θέλει συνιστᾶσθαι καὶ διατηρεῖσθαι πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν παιδείαν θεοφιλές καὶ θεάρεστον»²³.

Τό Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον συνεστήθη ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος στίς 13 Δεκεμβρίου 1834.

Μέ τὰ 25 ἄρθρα του καθορίζει μέ λεπτομέρειες τίς διαδικαστικὲς λειτουργίες ὑπογραμμίζοντας στό ἄρθρο 10 τὰ ἐξῆς: «Ἡ σύστασις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν σκοπὸν ἔχει νά καταστήσει καθαρῶς καὶ ἀσφαλῶς καταφανῆ τὴν διάκρισιν τοῦ κλάδου τούτου τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν διαχείρισιν τῶν δι' αὐτόν προσδιωρισμένων ποσοτήτων, τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νά ἔχει τό ταμεῖον ἀδιακόπως καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας του ὑπ' ὄψιν».

Στίς 1(13) Ἰανουαρίου 1838 νέο Διάταγμα ἀναφέρεται εἰς τό Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον. «Θεωροῦντες», γράφει τό κείμενον, «ἀναγκαῖον νά

εἰσαχθεῖ εἰς τὴν δημόσιαν διοίκησιν ἡ ἄκρα, ὅσο τό δυνατόν οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἀναλογιζομένων δέ ὅτι δέν ἀναγκαῖοι πολυμελής ἐπιτροπή πρὸς διαχείρισιν τῆς περιουσίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου καὶ ὅτι αἱ ἐργασίαι αὗται, ἀνατιθέμεναι εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείας ὑπ' ἄρθ. 18879 ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν:

α. Ἡ μέχρι τοῦδε δυνάμει τοῦ Ἡμετέρου Διατάγματος τῆς 1/13 Δεκεμβρίου 1834 ὑπάρχουσα ἐπιτροπή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου διαλύεται.

β. Τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ εἰρημένου διατάγματος τῆς 1/13 Δεκεμβρίου 1834 ἦσαν ἀνατεθειμένα εἰς τὴν διαληφθεῖσαν ἐπιτροπὴν ἀνατίθενται διὰ τοῦ παρόντος εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῖαν θέλουσι δέ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας, ἀπὸ τὸν ὑπουργικόν σύμβουλον εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις παρ' αὐτῇ εἰσηγούμενον.

Ἡ ἡμετέρα ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ἐπιφορτίζεται τὴν ἐκτέλεσιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 1/13 Ἰανουαρίου 1838
ΟΘΩΝ

ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας
ἐκπαιδεύσεως Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ»

Μετά μίαν περίπου πενταετίαν ὁ Βασιλεὺς Ὁθων θά ἀσχοληθεῖ καὶ πάλι μέ τό ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ δικαιολογώντας τὴν πρᾶξιν του αὐτὴν ὡς ἐξῆς:

«Θεωροῦντες ὅτι ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου (7 Ὀκτωβρίου) 1833 ἡμετέρου διατάγματος προεθέμεθα ἀνατιθέντες εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεῖαν τὴν διαχείρισιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων ἦτον ἡ ἀκριβὴς τῶν προσόδων τούτων ἀπὸ τὰς λοιπὰς τοῦ Κράτους προσόδους διαχώρισις, ὡς προσδιωρισμένων νά χρησιμεύσωσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Σκεπτόμενοι ὅτι ἐπιτυγχανομένου σκοποῦ τούτου ἐντελῶς διὰ τῆς εἰς ἰδιαίτερα βιβλία τῶν Ἐκ-

κλησιαστικῶν κτημάτων καὶ ἐξ αὐτῶν προσόδου ἐγγραφῆς ἢ διαχειρίσις αὐτῶν παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας ἀποβαίνει τοσοῦτω μᾶλλον κατάλληλος καθόσον, ἢ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης εἰδικότης ἐγγυᾶται πληροστέραν εἰς αὐτὴν ἐπιτυχίαν. Λαβόντες ὑπ' ὄψιν, γράφει, καὶ τό ἡμέτερον ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου 1834 περί συστάσεως τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου διάταγμα, δι' οὗ διετάχθη ἡ κράτησις ἰδιαιτέρας εἰς τὰ ἔθνικα κατάστιχα μερίδος τῆς ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν γραμματειῶν τῆς ἐπικρατείας ἀποφασίζομεν καὶ διατάττομεν:

1. Ἡ περί τῶν κτημάτων τῶν διαλελυμένων μοναστηρίων καὶ ἡ περί τοῦ δευτέρου δεκάτου τῶν διατηρουμένων φροντίς, ὡσαύτως δέ καὶ ἡ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἀντιπροσώπευσις τῆς περιουσίας ταύτης θέλει μεταβεῖ, εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, φροντίζουσιν καὶ περί τῆς καταλληλοτέρας διαθέσεως τῶν κτημάτων διατάξεις· ἀλλὰ καὶ καμία ἀπαλλοτριώσις τῶν κτημάτων τούτων δέν δύναται νά γίνει, ἂν ἀκουσθέντος τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας προηγουμένως δέν ἀναγνωρισθῆ δι' εἰδικοῦ νόμου, ὅτι τοῦτο συμφέρει ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν εἰς ὃν εἶναι ἀφιερωμένη ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία.

2. Τόσον τὰ κτήματα ταῦτα, καθὼς καὶ ἡ ἐκ τούτων καὶ τοῦ δευτέρου δεκάτου τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων πρόσσδος, θέλουν ἐξακολουθήσει ἐγγραφόμενα εἰς βιβλία ἰδιαίτερα μηδαμῶς συγχεόμενα μέ τὰ λοιπὰ του κράτους κτήματα.

3. Αἱ διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν δαπάναι, ὑστεροῦσαι μὲν τοῦ ποσοῦ τῶν ρηθεισῶν ἐκκλησιαστικῶν προσόδων, θέλουσι ἀναπληροῦσθαι ἀπὸ τὰ λοιπὰ δημοσία εἰσοδήματα, οὐδέποτε δέ ἐν περιπτώσει περισσεύματος τῶν προσόδων αὐτῶν, τοῦ περισσεύματος τούτου θέλει γενεῖ χρῆσις ἄλλη μὴ ἀποβλέπουσαν τὴν βελτίωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τὴν κοινὴν ἐκπαίδευσιν ἐπιφυλάττεται διὰ ταῦτα εἰς τό ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως γραμματείας τῆς ἐπικρατείας τό δικαίωμα νά λαμβάνη γνῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν προσόδων τούτων καὶ νά προτείνῃ τὰ δέοντα συνεννοούμενη μετὰ τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμ-

ματείας ἐπιφορτίζονται τὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Ἀπριλίου 1843

ΟΘΩΝ

ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Γραμματεὺς

Ι. ΡΙΖΟΣ

ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεὺς

Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ»

Αὐτὸ ἦταν καὶ τό τέλος τοῦ πρώτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου. Ὅλα τὰ οἰκονομικά του ἔπεσαν στὸν δημόσιο κορβανά καὶ ἔκτοτε ἐπηκολούθησε πλήρης σιωπή.

Τό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστηριακῆς περιουσίας, τῆς τύχης τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καὶ τίς ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἐπανέφερε ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Μελέτιος Μεταξάκης.

Μέ ὑπόμνημα τοῦ 1920 πού ζητοῦσε καὶ τὰ ἰδιαίτερα βιβλία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν προσόδου ἐγγραφῆς ἢ διαχειρίσις αὐτῶν παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας παρατηρεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μελέτιος.

«Εἶναι ἀδύνατον νά δεχθῆ τις, ὅτι ὁ ἀρχικός σκοπὸς τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὀριστικῆς καταλήψεως τῶν 3/4 περίπου τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ τῆς φορολογίας τῶν ἄλλων Μοναστηρίων δέν ἦτο πράγματι ἡ βελτίωσις τοῦ κλήρου καὶ ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ πρώτου τούτου μέρους θά ἐπερίσσειον χρήματα καὶ ἡ βοήθεια τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως ὁμως ἐξετελέσθη ἡ σχετικὴ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἀπόφασις, ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους βαρύνει ἡ εὐθύνη ἀποδόσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐν ᾧ μέρος αἱ ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις δέν ἐξεπληρώθησαν. Ἐπιβάλλεται δηλονότι νά ἐξακριβωθῆ ὅποια ὑπῆρξε τῆς περιουσίας ταύτης ἢ πρόσσδος κατὰ τὰ διαρρεύσαντα 85 ἔτη, ὅποια ἐξ αὐτῆς πραγματικὴ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν δαπάνη καὶ τό ὑπόλοιπον μετὰ τῶν σωζομένων κτημάτων καὶ κεφαλαίων νά ἐπιστραφῆ τῇ Ἐκκλησίᾳ»

Ἡ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μελέτιο Μεταξάκη ἦταν ἡ ἑξῆς:

«...Προσφάτως ότι οὐδέ τὰ βιβλία, κτηματολόγια, καί λογιστικά της ὑπηρεσίας ταύτης ὑφίστανται πλέον, καέντα εἰς πρόσφατον ἐν τοῖς Γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου πυρκαϊᾶς»

Ὁ τρίτος στόχος τῆς Ἀντιβασιλείας δηλαδή ἡ πλήρης διοικητική ὑποταγή τῆς Ἐκκλησίας στόν Κυβερνήτη ἢ τό Κράτος, μετά τά ὅσα προηγήθηκαν καί ἔχουν ἤδη διατυπωθεῖ, ἦταν εὐκολός δρόμος.

Ὁ νεαρός Ὅθων γράφει πρός τόν πατέρα του βασιλέα Λουδοβίκο στίς 13 Μαΐου 1832: «...ἡ πνευματική ἀρχή τοῦ κλήρου τῆς χώρας θά μπορούσε νά γίνει ἐπικίνδυνη γιά τόν κοσμικό ἄρχοντα, ἄν ὁ ἀνώτερος Κληρικός συνιστοῦσε μία ομάδα, καθόσον ὁλόκληρος ὁ κληρικός κατόπιν θά ἔπαιρνε τό λαό μέ τό μέρος του ἐναντίον τοῦ ἄρχοντα. Νομίζω ὅτι θά μπορούσαμε νά υπερβούμε ὅλες αὐτές τίς δυσκολίες ἄν δημιουργούσαμε μία σύνοδο ὑπό τήν διεύθυνση κάποιου μητροπολίτη πού θά ἦταν κάτι σάν τούς προέδρους τῶν δικῶν μας ἐπιτροπῶν καί οὐσιαστικά δέν θά εἶχε ἐξουσία. Σέ ὀρισμένα χρονικά διαστήματα ὁ ἄρχοντας θά μπορεῖ νά διαλέξει τά μέλη αὐτῆς τῆς συνόδου...»²⁴.

Τό πνεῦμα αὐτό τῆς φιμώσεως καί αἰχμαλωσίας θά ἐπικρατήσει περίπου ἑβδομήννα χρόνια.

7. Τό νέο Γενικό Ἐκκλησιαστικό Ταμεῖο (ΦΕΚ 270/Α' /19.9.1909) καί ἡ Ἰδρυση τοῦ ΟΔΕΠ (ΦΕΚ 150/Α' /10.5.1930). Οἱ Μεγάλες ἀπαλλοτριώσεις

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς περιόδου 1919-1920 ἔγραφε πρός τό Ὑπουργεῖο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν «Τό Ταμεῖο τοῦτο ὑπό τήν πνοή τοῦ ἀνορθωτικοῦ τήν ὑπόστασή του λαβόν μέχρι μέν τῆς στιγμῆς αὐτῆς καταβάλλει τούς μισθοῦς τῶν Ἀρχιερέων, τῶν τοποτηρητῶν, τῆς Παλαιᾶς καί Νέας Ἑλλάδος, ὄλων τῶν Ἱεροκηρύκων, ὄλων τῶν καθηγητῶν τῶν ἱερῶν μαθημάτων, τίς ὑποτροφίες ὑπέρ τεσσαράκοντα ὑποτρόφων Ἐκκλησιαστικῶν καί Θεολογικῶν σπουδῶν καί τά γενικά ἔξοδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως· ἐπιπλέον τά πρός συντήρησιν τοῦ ἱερατικοῦ φροντιστηρίου καί τήν χορηγίαν ὑπέρ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τά ὅποια κατά τήν λήξασαν ἐννιαετίαν ἀνῆλθαν εἰς 1.000.000 δρχ. ἐτησίως κατά μέσον ὄρον.

Ἀπό τοῦ προσεχοῦς δέ ἔτους νά συνεισφέρει σημαντικῶς καί διά τήν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως καί μορφώσεως τοῦ κλήρου»²⁵.

Ἡ ἀλλαγὴ ὅμως τῆς Βενιζελικῆς πολιτικῆς ὀφειλομένη καί στήν διχαστική τακτική τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν διάκριση τῶν Ἱεραρχῶν σέ Βενιζελικούς - Κωνσταντινικούς καί ἰδιαίτερα τό περιφέρμα βενιζελικό ἀνάθεμα ἀντέστρεψε ὅλο τό δημιουργημένο αἰσιόδοξο ἐκκλησιαστικό κλίμα.

Ἀκολούθησε τό νομοθετικό διάταγμα «περὶ ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀγροτικῶν ἀκινήτων», σύμφωνα μέ τό ὅποιο «κτημάτα ἀνήκοντα εἰς μονάς ἢ ἄλλα συναφῆ ἰδρύματα ἀπαλλοτριώνονταν ἐν τῷ συνόλῳ ἐπὶ σκοπῷ ἐγκαταστάσεως ἀκτημόνων γεωργῶν ἢ ὁμογενῶν προσφύγων».

Τό Γενικόν Ἐκκλησιαστικό Ταμεῖο, παρὰ τό δημιουργικό του ἔργον, καταργεῖται καί στήν θέση τοῦ δημιουργεῖται ὁ ΟΔΕΠ (Ὄργανισμός Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας) μέ τούς αὐτούς σκοπούς.

Μέ τό ἴδιο ἰδρυτικό διάταγμα (ΦΕΚ 150 Α' /10.5.1930) ἡ ἐκκλησιαστική περιουσία διακρίνεται εἰς τήν Διατηρητέα, ἐκείνην δηλαδή πού ἦταν ἀπαραίτητη γιά τήν συντήρησιν καί τήν ἐπιβίωσή της καί τήν ρευστοποιητέα, ἐκείνην πού θά μπορούσε νά ἐκποιηθῆ πρός ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας.

Κατά τό σκεπτικό τὰ ἔσοδα ἐκ τῶν ἀπαλλοτριώσεων τῶν κτημάτων θά κατετίθεντο στό Ταμεῖον τοῦ ΟΔΕΠ πρός συνέχισιν τοῦ ἔργου τοῦ καταργηθέντος Β' Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μητροπολίτης Λαρίσης καί μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κυρός Δωρόθεος γράφει: «...ἀρχίζει ἡ ἀπαλλοτριώσις τσιφλικίων καί μεγάλων συμπαγῶν κτημάτων τῶν Ἱερῶν Μονῶν διά τήν ἀγροτικήν ἀποκατάστασιν καί διενεργοῦνται οὕτως οἱ ἀφαιρέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἀξίας πολλῶν δισεκατομμυρίων, χωρίς ἡ Ἐκκλησία νά ἐκφράσει παραπόνον, καί ἔναντι τῶν ὁποίων ἐχορηγήθησαν εἰς ταύτην 46 μόνο ἑκατομμύρια δραχμῶν καί ἔναντι τῶν ὡς ἀποζημιώσεις εἰς ὁμολογίας διά τοῦ νόμου 18/44 τά ὅποια ἐξανειμίσθησαν.

Ἐάν προσθέσωμεν καί τήν διά τοῦ νόμου «περὶ ἀποσβέσεως ἀγροτικῶν χρεῶν» δηλαδή τῆς ἀπαλ-

λαγής τῶν ἀγροτῶν ἐκ τῆς ὑποχρέωσης νά καταβάλλουν τό ποσοστό τοῦ τμήματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως πού τούς ἀναλογούσε καί ἐκείνου τοῦ «περί δραχμοποιήσεως» εἶναι δυνατόν νά γίνη ἀντιληπτός ὁ οἰκονομικός σεισμός, ὅστις, προστιθέμενης καί τῆς κατάστασης τῆς ἐποχῆς, ἔφερε τήν Ἐκκλησία εἰς τήν οἰκονομικήν θέσιν, ὥστε νά ἐπαίτη τοῦτ' αὐτό καί νά ἀναγκάζεται νά προστρέχει εἰς τό Κράτος ζητοῦσα παρ' αὐτοῦ μετά τά ἀνωτέρω δάνειον πρός ἀντιμετώπισιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν».

8. Σύμβαισις Ἐκκλησίας - Πολιτείας

Δέν ἄργησε νά ἔρθει καί τό τρίτο καταστροφικό πλήγμα κατά τῆς ὑπολειφθείσης πλέον περιουσίας μέ τό Ν.Δ. 2185/1952 «Περί ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως κτημάτων πρός ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν καί κτηνοτρόφων» καί τό Β. Διάταγμα «Περί κυρώσεως τῆς ἀπό 18 Σεπτεμβρίου 1952 Συμβάσεως μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ΟΔΕΠ) καί Δημοσίου (ΦΕΚ 289/8 Ὁκτ. 1952)».

Μεταβιβάζονται εἰς τό Δημόσιον α) τό σύνολον τῶν καλλιεργησίμων ἀγρῶν ἐκ τῆς ρευστοποιητέας περιουσίας τοῦ ΟΔΕΠ (141.333 στρ. β) βοσκότοποι καί λειβάδια (601.544) στρ. δηλαδή συνολικά ἑπτακόσιες σαράντα χιλιάδες ὀκτακόσια ἑβδομήντα ἑπτὰ (742,877 στρ.), γ) ἀγροληπτικά καί ἔμφυτευτικά 32.043 στρ.

Οἱ διαπραγματεύσεις γιά τόν σκοπό κράτησαν περίπου μία πενταετία. Βάσις τῶν συζητήσεων ἦταν ἡ τακτοποίησις τοῦ θέματος τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου. Ἀξίζει νά διαβάσουμε κομμάτι ἀπό τά πρακτικά: «Ὁ Μακαριώτατος ἐσημείωσε διά μακρῶν ὅτι κατά τās μέχρι τοῦδε γενομένης συζητήσεις ἐπεδείχθη ἐνδιαφέρον διά τήν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς μισθοδοσίας τῶν ἐφημεριῶν, τούς ὁποίους ἐτόνισεν δέν ἐπιθυμεῖ δημοσίους ὑπαλλήλους, ἀλλά εἶναι ἐκ τῶν σπουδαίων ζητημάτων, διότι πολύ θά τόν βοηθήσει εἰς τήν ἀνάδειξιν τοῦ Κλήρου καί συνεπῶς τῆς Ἐκκλησίας...» ἀκόμη «Ἐζήτησεν ἐπί πλέον ἡ Ἐκκλησία, Κύριε Πρόεδρε, καί τοῦτο δεῖγμα τῆς ἀπεριορίστου συμπαθείας Αὐτῆς πρός τούς ἐκ τῶν τέκνων τῆς ἀκτήμονας, ὅπως διαμοιράσῃ Αὐτή εἰς ἕκαστον τούτων, ἐπί τῆ βάσει ἐπισήμου πίνακος περί τῆς ἀκτημοσύνης

του, τό ἀνήκον ἐκ τῆς οὕτω παραχωρουμένης ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας τοῦτο δέ, διότι εἶναι δι' Αὐτήν πικρά ἢ ἐκ τοῦ παρελθόντος πείρα, δεδομένου ὅτι, εἰς πάσας τās ἐνεργηθείσας παραχωρήσεις, ὡς ἐπί τό πολύ, γαῖαι καί ἀστικά κτήματα μοναστηριακά παρεχωρήθησαν ὑπό τοῦ Κράτους οὐχί εἰς ἀκτήμονας, χάριν καί μόνον τῶν ὁποίων ἐδόθησαν, ἀλλ' εἰς πλουσίους καί κτηματίας, καί εἰς ἐπισήμους ἀκόμη ἀλλά καί πρός τούς πολιτικούς φίλων τῶν τότε κυβερνῶντων, χαρακτηρισθεντας ὡς ἀκτήμονας, οἵτινες ἐπώλησαν μετά ταῦτα τίς ἐκτάσεις αὐτάς καταστάντες πλουσιώτεροι ἐν ὀνόματι τῆς φιλανθρωπίας καί ἀναλώμασι τῶν πτωχῶν, ἀναπήρων καί ἀκτημόνων».

Ὁ κ. Πιπέρος, Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου, παρεμβαίνων ὑπέδειξεν ὅτι κατά τήν γνώμην τοῦ εὐκολωτέρα θά ἦτο ἡ λύσις διά μικρᾶς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν τῶν μονοπωλίων ἤτοι τοῦ ἄλατος, τῶν πυρείων καί τοῦ φωτιστικοῦ πετρελαίου ὡς καί τῶν παιγνιοχάρτων...

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετά ἀνάλυσιν ἦν ἔκαμε τοῦ ζητήματος ἐκηρύχθη ὑπέρ τῆς προτάσεως τοῦ κ. Πιπέρου, συνεφώνησαν δέ ὁ κ. Ὑπουργός ἐπί τῶν Οἰκονομικῶν καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀνετέθη εἶτα εἰς τόν κ. Πιπέρον νά καταρτίσῃ λεπτομερῆ πίνακα τῶν εἰσπράξεων, νά τόν μεταφράσῃ εἰς τήν Ἀγγλικήν καί παραδώσῃ εἰς τόν κ. Πρόεδρον, ὅστις ἀνέλαβε νά συνεννοηθῇ μετά τῶν Ἀμερικανῶν πρός τοῦτο. Ἐπίσης προτάσει τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἐπί τῶν Θρησκευμάτων ἀπεφασίσθη, ὅπως ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀναγγείλῃ τήν ἡμέραν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀποφάσεως».

Στά κείμενα τῶν Ἐκθέσεων φαίνεται ὁ ἀγῶνας καί ἡ ἀγωνία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου προκειμένου νά ἀντιμετωπισθεῖ καί ἡ νέα ληστρική διαρπαγή μεγάλου τμήματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας.

Ἐκ τῆς συμβάσεως Ἐκκλησίας - Πολιτείας παραμένουν ἀκόμη οἱ ἐξῆς ἐκκρεμότητες:

α. Ἡ προβλεπομένη ὑπό τοῦ ἄρθρου 4.

«Τά ὄρια τῶν παραχωρουμένων πρός τό Δημόσιον ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων νά καθορισθῶσιν ὅποτεδήποτε διά πράξεως Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐξουσιοδοτουμένου ὀργάνου».

β. Νά ἐκδοθῆ τό πόρισμα τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς συσταθείσης διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 312/9.3.1972 κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑφυπουργῶν Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπί θεμάτων Γεωργίας, Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, προκειμένου νά ἐξετάσει τίς διαφορές πού δημιουργήθηκαν μεταξύ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (ΟΔΕΠ) καί τοῦ Δημοσίου κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς ἀπό 18.9.1952 Συμβάσεως.

9. Σήμερα

Ἡ παράθεση ὄλων αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν στοιχείων καί τεκμηρίων, τά ὅποια ἀποτελοῦν μέρος μόνο ἑνός τεράστιου ὕλικου, τό ὅποιο εἶναι ἀναγκαῖο νά μελετηθεῖ σέ βάθος καί νά μήν διαγραφῆ ἀπό τήν ἱστορική μνήμη μέσα στήν προοπτική «νά ξαναγραφῆ» ἡ ἱστορία, μπορεῖ νά ἀποτελέσει ἀσφαλῆ πηγή ἱστορικῆς αὐτογνωσίας, ἀπαραίτητη σέ ὄλους μας ὄχι ὡς ξερῆ γνώση, ἀλλά πρώτιστα ὡς βάση τῶν προβληματισμῶν μας γιά τό μέλλον.

Τό ὅτι καταφεύγουμε στήν ἐμπειρία τῆς ἱστορίας καί στήν ἀδιάφραστη μαρτυρία τῆς δέν σημαίνει ὅτι εἴμαστε περιχαρᾶ καί σέ ἕναν ἄγνοιο ἱστορισμό οὔτε ὅτι διαβάζουμε τίς ἱστορικές πηγές μέ τόν μεγεθυντικό φακό ἑνός ἀπολογητικοῦ ναρκισσισμοῦ ἢ μίας ἐπιθετικῆς ἀνταρέσκειας.

Ἔχουμε πλήρη ἐπίγνωση ὅτι ὁ Κύριος «ἐξέδoto γεωργοῖς»²⁶ τόν «ἀμπελῶνα του» καί ἐμεῖς ὡς τέτοιοι γεωργοί φέρουμε στούς ἀσθενεῖς μας ὄμοιος τήν μεγάλη εὐθύνη νά «ἀποδώσουμε καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς ἡμῶν». Καί φυσικά μᾶς συνέχει ἡ ἀγωνία νά μήν ἐπιτρέψει ἡ ἀδέκαστη ἱστορία νά ἔχουμε τήν τύχη ἐκείνων τῶν κακῶν γεωργῶν, τούς ὁποίους «κακῶς ἀπολέσει αὐτούς» ὁ Κύριος.

Μελετοῦμε τήν ἱστορική ἀλήθεια, διότι αὐτή μᾶς ἔχει διδάξει καί γιά δικά μας λάθη, γιά δικές μας ἀστοχίες, γιά ὅσα ἔχει παραχωρήσει καί ἀνεχτεῖ τό ἔλεος τοῦ Πανοικτίρμονος Κυρίου ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἡ ἱστορική πορεία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι μία «στενή καί τεθλιμμένη ὁδός» μέ πολλές μεταβολές καί ἐνίοτε παραμορφώσεις μέσα στό χρόνο. Ἱστορικές ἀρχέγονες Ἐκκλησιές σήμερα δείχνουν νά ἔχουν χαθεῖ, μεγάλα μοναστικά κέντρα τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ μοναχισμοῦ ἔχουν σβῆσει, σημαντικές ἀνακατατάξεις ἐπισυμβαίνουν

στόν ὀρθόδοξο κόσμο πολλές φορές μέσα ἀπό σχίσματα, διαιρέσεις, συγκρούσεις, συμφέροντα, ἀγκυλώσεις διαφόρων ἀποχρώσεων.

Παράλληλα δέν ἔχουν ἐκλείψει οὔτε σήμερα οἱ διωγμοί τῶν χριστιανῶν, ἡ πολεμική κατά τῆς Ἐκκλησίας, συστηματικές καί ὀργανωμένες προσπάθειες νά μᾶς θέσουν στό περιθώριο τῆς ἱστορίας καί τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Ὅσο οἱ ἄνθρωποι κλείνουν τά μάτια τους στά διδάγματα τῆς ἱστορίας, τόσο ἡ τραγικότητά τῆς θά ἀνακυκλώνεται.

Καί ὅσο θά ὑπάρχουν δυνάμεις πού θά φαντασώνονται τόν «θάνατο τοῦ Θεοῦ», τόσο θά συνεχίσει νά θανατώνεται ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ἡ ἰερότητα τῆς ζωῆς μέ τίς πανανθρώπινες οἰκουμηνικές τῆς ἀξίες.

Καί τό ἐρώτημα τοῦ Ἱεροῦ Πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, παραμένει ἐξαιρετικά ἐπίκαιρο καί ἀφοπλιστικό: «Πόσοι ἐπολέμησαν τήν Ἐκκλησίαν, καί οἱ πολέμησαντες ἀπόλοντο;»²⁷.

Ἡ ἱστορική ἀλήθεια εἶναι ἕνα πολύ χρήσιμο ἐργαλεῖο, γιά κάθε καλοπροαίρετο ἐρευνητή, γιά νά δώσει ἀπάντηση σέ αὐτό τό ἐρώτημα.

Τό μέλλον δέν μᾶς φοβίζει, διότι ἡ γνώση ἀπομακρύνει τόν φόβο. Ὁ λόγος τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου δέν εἶναι ἕνα ρομαντικό εὐχολόγιο, ἀλλά ἀπόσταγμα ἐμπειρίας, πολῦτιμο γιά τήν δική μας αὐτοσυνειδησία: «Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία· πολεμουμένη νικά· ἐπιβουλευομένη περιγίνεται· ὑβριζομένη, λαμπροτέρα καθίσταται· δέχεται τραύματα, καί οὐ καταπίπτει ὑπό τῶν ἐλκῶν κλυδωνίζεται, ἀλλ οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται, ἀλλά ναύαγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἠττάται· πυκτεύει, ἀλλ οὐ νικάται»²⁸.

Μέσα ἀπό αὐτό τό πρῶσιμα ἀπευθύνομαι σήμερα σέ σᾶς, τούς ἁγίους ἀδελφούς μου, στό Ἱερό Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά νά δώσω ἐρεθίσματα γόνιμου προβληματισμοῦ καί δυνατότητα οὐσιαστικοῦ μεταξὺ μας διαλόγου ὄχι σέ θεωρητικό ἐπίπεδο, ἀλλά στήν πράξη τοῦ σήμερα μέ τό βλέμμα μας στό αὔριο.

Τί πολίτευμα θά θέλαμε; Ἀσφαλῶς ὄχι αὐτό πού ζήσαμε στή νεώτερη Ἑλλάδα μέχρι σήμερα. Ἐνωῶ αὐτό τῆς φρικτῆς καταπίεσης, ἐκείνο τῆς «σιωπῆς» ἢ τῆς καλῶς ὀνομασθείσης «Βαβυλώ-

νειας αίχμαλυσίας και πολιτικής πατρωνίας μας» ή εκείνο των δικτατοριών και πολιτικών ανωμαλιών.

Θά ήθελα νά σᾶς ὑπογραμμίσω:

1. Ὅποιαδήποτε πρόταση ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος (ἄρθρο 110 παρ. 2) ἀπόκειται στήν πρωτοβουλία τῆς Βουλῆς. Ἐπομένως ἡ ὅποιαδήποτε συζήτηση γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό θά γίνει μέ διακομματική Ἐπιτροπή τῶν Κοινοβουλευτικῶν Κομμάτων καί ὄχι μέ ἐκπροσώπους τῆς Κυβέρνησης.

α) Ἐπειδή μόνη ἡ Βουλή ἔχει τήν ἀναθεωρητική ἀρμοδιότητα, β) ἐπειδή τά θέματα σχέσεων Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί Ἑλληνικοῦ Κράτους ἔχουν σημασία δομική καί ἱστορική γιά τήν πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους καί δέν μποροῦν νά ἐπιλυθοῦν χωρίς συζήτηση μέ τό σύνολο τῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων, πού ἐκπροσωποῦν τόν ἑλληνικό λαό.

Θά ήθελα νά τονισθεῖ, ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ἀναθεωρητικές ἐπιδιώξεις, καμία σχέση δέν ἔχουν μέ τίς νομικές ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος, πού προκύπτουν ἀπό τήν συμμετοχή της στήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωση, ὅμως μᾶς βομβαρδίζουν ἢ ἐκφοβίζουν οἱ ἐδῶ παράγοντες, καθώς εἶναι ζήτημα πού δέν ἀφορᾶ στούς πλῶνες τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνοποιητικῆς διαδικασίας. Χαρακτηριστικά τά κράτη μέλη τῆς Ε.Ε. τόνισαν στήν κοινή Δήλωση μέ ἀρ. 11 τῆς Συνθήκης τοῦ Ἄμστερνταμ ὅτι: «Ἡ Εὐρωπαϊκή Ἐνωση σέβεται καί δέν προδικάζει τό σύμφωνο μέ τό ἐθνικό δίκαιο καθεστῶς τῶν ἐκκλησιῶν καί τῶν θρησκευτικῶν ἐνώσεων ἢ κοινοτήτων στά κράτη μέλη. Ἡ Ε.Ε. σέβεται μέ τόν ἴδιο τρόπο τό καθεστῶς τῶν φιλοσοφικῶν καί ὁμολογιακῶν ἐνώσεων».

10. Χωρισμός Ἐκκλησίας - Πολιτείας

Γιά τό κεφάλαιο αὐτό θά δανεισθῶ τίς σκέψεις τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ: «Τό προτάγμα τοῦ λεγομένου χωρισμοῦ ἐπαναλαμβάνεται ἀπό προφανῶς ἀμοίρους Νομικῆς παιδείας, οἱ ὅποιοι μέ ἐφαλτήριο τό λεγόμενο θράσος ἀγνοίας τους θέτουν πρὸς κατεδάφιση ὅ,τι συνιστᾶ τό κράτος δικαίου πού ἐπί διακόσια χρόνια σχεδόν πύργωσε ὁ λαός μας μέ αἷμα καί ἰδρώτα.

Τά κόμματα τῆς ἀριστερᾶς μέ τή γνωστή φιλοσοφικοκοινωνική βιοκοσμοθεωρία τοῦ κομμουνιστικοῦ κοσμοειδώλου, ὅπως γνώρισε τόν χωρισμό αὐτό ὁ καταρρεύσας ὑπαρκτός σοσιαλισμός στό ἀνατολικό μπλόκ, πού ἦταν στήν οὐσία διωγμός τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, ἐλαύνονται ἀπό ἀποτυχημένα ἀθεϊστικά ἰδεολογήματα καί συναντῶνται μέ τά ὑπόλοιπα κόμματα τοῦ νεοφιλελεύθερου χώρου κάτω ἀπό τίς νιρεκτίβες τῆς Νέας Ἐποχῆς καί τῆς Νέας Τάξεως...

Μιλοῦν γιά χωρισμό Ἐκκλησίας καί Κράτους, διάβαζε Ἐθνους ἐπικαλούμενοι δήθεν προοδευτικά συνθήματα. Οἱ ἀντιλήψεις ὅμως περὶ χωρισμοῦ εἶναι τοῦ περασμένου αἰῶνα πού γεννήθηκαν κάτω ἀπό μισαλλόδοξο ἀντιθρησκευτικό καί ἀντικληρικαλιστικό λαϊκιστικό πνεῦμα, πού δέν συμβιβάζεται μέ τίς σημερινές κοινωνικές, πολιτειακές καί θρησκευτικές ἀντιλήψεις.

Ὁ χωρισμός, χωρίς νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ἡ συλλειτουργία τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, ἡ ἰδιομορφία τοῦ πολιτιστικοῦ καί ἐθνικοῦ παρελθόντος, οἱ ἀντιλήψεις καί ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἀφελῆς συνθηματολογία πού περιέχει μόνο ἄγνοια καί προκατάληψη».

Ἡ προσωπική μου ἄποψη εἶναι, ὅτι ἡ Πολιτεία οὔτε θέλει, ἀλλ' οὔτε μπορεῖ πράγματι νά χωρισθῆ ἀπό τήν Ἐκκλησία μέ ὄρους κοινωνίας, ὅπως δέν μπορεῖ νά χωρισθῆ ἀπό ὅποιαδήποτε «γνωστή θρησκεία».

Προφανῶς μπορεῖ ἡ Πολιτεία νά ἐπιβάλλει μέ ἰδεολογικά κριτήρια τόν χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τίς θεσμικές λειτουργίες τοῦ Κράτους, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ἐπιβάλλει καί τόν χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Κοινωνία, ἀφ' ἑνός μὲν γιατί ὁ ὅρος χωρισμός δέν ὑπάρχει στήν πνευματική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνάπτει καί τά διεστώτα, ἀφ' ἑτέρου δέ γιατί ἡ ἐντυπωσιακή ἱστορική ἀντοχή τῆς πνευματικῆς σχέσεώς της μέ τόν λαό παραμένει ἀλώβητη ἢ καί ἐνισχύεται ἀπό τίς ἰδεολογικές προκλήσεις, ὅπως ἀποδείχθηκε ἐπίσης ἀπό τήν ἱστορική ἀντοχή τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς στήν καταπίεση τῶν καθεστώτων τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὀφείλει νά ὀρίζει τίς σχέσεις της πρὸς τήν Πολιτεία μέ ὄρους κοινωνίας καί ὄχι μέ ὄρους ἰδεολογίας, δέν γνωρίζει τόν ὄρο

«χωρισμός» στην πνευματική της αποστολή, αφού δέν μπορεί νά τόν εφαρμόσει στην κοινωνία, ἔστω καί ἄν ἐπιβληθῆ μονομερῶς ἀπό τήν Πολιτεία μέ ἰδεολογικούς ὄρους, γι' αὐτό τήν ὀριστική ἀπάντηση στό ζήτημα αὐτό τή δίνει πάντοτε, «θᾶπτον ἢ βράδιον» ὁ ἴδιος ὁ εὐλαβῆς ἑλληνικός λαός.

Ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἄποψή μου δέν πρέπει νά ζητήσει ποτέ τόν χωρισμό ἀπό τό λαό της, γιατί αὐτό ἐπιδιώκεται. Ἐκεῖ ἀποβλέπει τό ἐγχείρημα. Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε, εἶναι καί θά ὑπάρχει μίαν αὐτοῦ του λαοῦ μέ ὅ,τι αὐτό σημαίνει. Ἡ Πολιτεία, ἄν τό θελήσει καί ἔχει τήν συγκατάθεση αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἄς τό ἐπιχειρήσει τηρώντας βεβαίως τίς ὑποχρεώσεις πού ἔχει ἀναλάβει ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας καί τίς σχετικές συμβάσεις.

Τό ζήτημα τῶν σχέσεων Κράτους καί Ἐκκλησίας ὑπῆρξε πάντοτε μείζον θέμα γιά δύο ὁλόκληρες χιλιετίες καί προκάλεσε πάντοτε ἀπρόβλεπτες πολιτικές, ἐκκλησιαστικές καί κοινωνικές ἐντάσεις, ἰδιαίτερα ὅταν ἀντιμετωπίσθηκε ἀπό τίς δύο πλευρές μέ δογματική ἰδεολογική ἢ ἐκκλησιαστική ἐσωστρέφεια. Οἱ σοβαρότερες κρίσεις σχέσεως Ἐκκλησίας καί Πολιτείας πάντοτε κατέληξαν σέ συμβατικές ρυθμίσεις μετά ἀπό ὀξυτάτες καί ἀλυσιτελεῖς ἀντιπαραθέσεις, οἱ ὁποῖες ὑπῆρξαν πάντοτε ὀδυνηρές γιά τούς χριστιανικούς λαούς τόσο τῆς Ἀνατολῆς ὅσο καί τῆς Δύσης καί μέ σύγχρονες προοπτικές.

Ἡ σύνδεση τῆς προτάσεως γιά τήν ἀναθεώρηση τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος μέ τήν ἰδεολογική πρότασή του γιά χωρισμό Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ὑπερβαίνει τά ὄρια ἀρμοδιότητων ὄχι μόνον τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς. Ἄλλωστε οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας οὔτε εἶναι, οὔτε μπορεῖ νά εἶναι προσωπική ἢ ἰδεολογική ὑπόθεση ἐργασίας, ἀφοῦ εἶναι ὑπόθεση ἑνός λαοῦ καί μάλιστα ὄχι μόνον μέ μεγάλο ἱστορικό βάθος. *Ὅλη αὐτή ἡ ἐπιδίωξις εἶναι ρῆξις ἰδεῶν.*

11. Διακριτοὶ Ρόλοι

Οἱ διακριτοὶ ρόλοι ἤδη ὑπάρχουν, ὅπως ἀναφέρει ὁ νῦν Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στό βιβλίο του «Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος. Ὑπό τό πρῶτο τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐμπειρίας». Κατ' αὐτόν «οἱ διακριτοὶ ρόλοι προκύπτουν ἀπό τή συγκρότηση τοῦ περιγράμματος τοῦ Κράτους δι-

καίου δηλ. ἀπό τήν συνταγματική καί ἔννομη τάξη καί εὐρίσκονται στά ὄρια ἐκκοσμικεύσεως τῶν σχέσεων Κράτους καί Ἐκκλησίας ὑφισταμένου τοῦ πολυθρύλητου διαχωρισμοῦ».

Οἱ συμβατικές αὐτές ρυθμίσεις καθόρισαν πάντοτε τά ὄρια τῶν «διακριτῶν ρόλων» τῆς πολιτικῆς καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας στό ἐνιαῖο σῶμα τῶν χριστιανικῶν λαῶν γιά νά προλαμβάνονται ἢ νά περιορίζονται ἀνεπιθύμητες συγχύσεις ἢ αὐθαίρετες ὑπερβάσεις τῶν θεσμικῶν ὁρίων, οἱ ὁποῖες ζημιώνουν δυστυχῶς ὄχι μόνον τίς διμερεῖς σχέσεις τους, ἀλλά καί τήν ἰδιαίτερη ἀναφορά τους στοὺς χριστιανούς πολίτες τοῦ κράτους.

Ἡ ἔννοια καί τό περιεχόμενο τῶν συμβατικῶν ρυθμίσεων διαμορφώθηκαν μέ διαφορετικά πολιτικά, ἐκκλησιαστικά, ἐθνικιστικά ἢ ἰδεολογικά κριτήρια δύο συναπτῶν χιλιετιῶν, γι' αὐτό προσαρμόσθηκαν στά ἀντίστοιχα κριτήρια κάθε ἐποχῆς καί καθόρισαν μέ διαφορετικούς τρόπους τόσο τήν ἔννοια, ὅσο καί τό περιεχόμενο κάθε συγκεκριμένης συμβατικῆς ρυθμίσεως ἤτοι ἀπό τήν ἀντιθετική ἢ καί ἐχθρική σχέση μέχρι τήν ἀρμονική συζυγία στή θεσμική του λειτουργία. Ἔτσι, ἄλλη ἦταν ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας στή ρωμαϊκή αὐτοκρατορία, μέ τήν ἐχθρική στάση τῆς κρατικῆς ἡγεσίας ἐναντι τῶν χριστιανῶν κατά τούς τρεῖς πρώτους αἰῶνες, ἄλλη ἦταν ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας στή βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, μέ τήν ἀρμονική ἀλληλέγγυα συζυγία τῶν θεσμικῶν λειτουργιῶν τῆς κρατικῆς καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας, καί ἄλλη ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Θρησκείας γενικότερα μετά τούς νεώτερους χρόνους, μέ τήν προβολή ἢ καί τήν ἐπιβολή τῶν ἐθνικιστικῶν ἢ τῶν ἰδεολογικῶν κριτηρίων τῆς ἐκκοσμικευμένης πολιτικῆς θεωρίας στίς δομές καί στίς λειτουργίες τοῦ σύγχρονου κράτους.

Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας στό νεώτερο Ἑλληνικό κράτος δοκιμάσθηκαν σέ ὅλα τά επίπεδα τοῦ νομοθετικοῦ πολιτειακοῦ συνδρόμου τῆς κρατικῆς ἐξουσίας γιά τίς σχέσεις της μέ τήν Ἐκκλησία, τό ὁποῖο προκάλεσε ἐπικίνδυνες συγχύσεις ὄχι μόνον στοὺς διακριτούς ρόλους τους, ἀλλά καί στή συνείδηση τοῦ εὐλαβοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ συγχύσεις αὐτές προέβαλλαν πάντοτε τά ἰδεολογικά κριτήρια τοῦ νεώτερου νομικοῦ πολιτισμοῦ γιά νά ἀμφισβητή-

σουν ή για να περιορίσουν τον παραδοσιακό θεσμικό ρόλο της Έκκλησίας στην ιστορική πορεία του Έλληνισμού, αλλά τό ιστορικό βάθος της πνευματικής σχέσεώς του μέ τήν Όρθοδοξία αποδυνάμωσε ή και άκύρωσε μέ όρους κοινωνίας *ό,τι έπιβαλλόταν μέ όρους ιδεολογίας.*

Έν τούτοις, οί άπρόβλεπτες αυτές δοκιμασίες της Έκκλησίας και από τίς Όρθόδοξες Κυβερνήσεις άπειλοῦσαν και τόν έσώτατο σκληρό πυρήνα της έκκλησιαστικής συνειδήσεως, γιατί άπειλοῦσαν τήν άπρόσκοπη λειτουργία της παραδοσιακής πνευματικής της σχέσεως μέ τό έκκλησιαστικό της σώμα.

Η κοινή όμως αναφορά της Πολιτείας και της Έκκλησίας στό ίδιο σώμα, δηλαδή τόν λαό, δέν καταργεί και τήν ιδιαιτερότητα της άποστολής τους.

Άποστολής πού προσδιορίζει και τήν είδοποιό διαφορά της σχέσεως πρός τό κοινό τους σώμα δηλαδή τό λαό. Ποιά είναι ή είδοποιός διαφορά; *Η Πολιτεία γεννιέται από τούς πολίτες της, ένω ή Έκκλησία γεννάει τά μέλη της.* Συνεπώς, ένω ή σχέση της πολιτικής έξουσίας μέ τούς πολίτες είναι συμβατική, αντίθετος ή σχέση της Έκκλησίας μέ τά μέλη της είναι μητρική, γι' αυτό οί ρόλοι τους είναι όχι μόνο διακριτοί, αλλά και διαφορετικοί, άφού ή οποιαδήποτε σύγχυση ρόλων άπειλεί τήν ταυτότητα και τών δύο θεσμικών εκφράσεων συντεταγμένης πολιτείας.

Όλοι γνωρίζουμε ότι οί έπικίνδυνες συγχύσεις της περιόδου της πρόσφατης δικτατορίας στην χώρα μας κατέστησαν αισθητότερη τήν ανάγκη συμβατικής ρυθμίσεως σχέσεων Έκκλησίας και Πολιτείας, μέ ιδιαίτερη μάλιστα έμφαση στή συνταγματική κατοχύρωση τών διακριτών ρόλων τους στή σύγχρονη κοινωνία τών πολιτών. Η προετοιμασία λοιπόν ενός συγχρόνου σχεδίου Συντάγματος για τόν εκσυγχρονισμό του κράτους άποφασίστηκε από τήν Κυβέρνηση έθνικής ένότητας, γι' αυτό χαρακτηρίστηκε Συντακτική ή Βουλή, ή οποία προέκυπτε από τίς έκλογές του 1974, ένω ζητήθηκε από τά κόμματα ή ύποβολή σχετικών προτάσεων. Στό πλαίσιο αυτό έντάχθηκαν και οί προτάσεις για τήν προσαρμογή τών παραδοσιακών σχέσεων στις άρχές του νομικού πολιτισμού για τίς σχέσεις της κρατικής έξουσίας μέ τή θρησκεία, μέ γνώμο-

να μάλιστα τήν πλήρη κατοχύρωση τόσο της θεμελιώδους άρχής της *θρησκευτικής έλευθερίας*, όσο και τών άρχών της Οικουμενικής Διακηρύξεως τών *άνθρωπίνων δικαιωμάτων.* Υπό τήν έννοια αυτή, ή προκύψασα από τίς έκλογές του 1974 Βουλή ήταν Συντακτική και έδωσε άπόλυτη προτεραιότητα στην έπεξεργασία του κυβερνητικού σχεδίου Συντάγματος, ή οποία ανατέθηκε σέ μία πολυμελή Κοινοβουλευτική Έπιτροπή, μέ τήν άποστολή μάλιστα να άξιοποιήσει όλες τίς προτάσεις τών κομμάτων και για τίς σχέσεις Έκκλησίας και Πολιτείας.

Βεβαίως, οί σχετικές προτάσεις της Κοινοβουλευτικής Έπιτροπής δέν άποσυνδέθηκαν άρχικώς από τό πολιτειοκρατικό σύνδρομο τών προηγούμενων συνταγμάτων, αλλά συμπληρώθηκαν μέ προσθήκες και διευκρινίσεις του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων στά περί θρησκείας άρθρα του Συντάγματος (3, 13, 16, 18, 105, 119 κ.ά.), οί όποιες ύποστηρίχθηκαν από τόν καθηγητή Παν. Ζέπο, ως ύπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, και έγιναν δεκτές από τήν συντριπτική πλειονοψηφία της Βουλής.

Έτσι, διαμορφώθηκε τό νέο συνταγματικό πλαίσιο για τήν πληρέστερη άποσαφήνιση τών «διακριτών ρόλων» της Όρθόδοξου Έκκλησίας, ως της «Έπικρατούσας Θρησκείας» και της Πολιτείας στις θεσμικές λειτουργίες του κράτους.

Άπό τήν έμπειρία τεσσάρων περίπου δεκαετιών από τήν ψήφισή του είναι κοινή και θεμελιωμένη ή έγκριτη γνώμη διαπρεπών συνταγματολόγων, ότι οί νέες διατάξεις στά σχετικά μέ τή θρησκεία άρθρα εισήγαγαν μέ διακριτικό τρόπο μία συμβατική ρύθμιση τών σχέσεων Έκκλησίας και Πολιτείας, ή οποία καθορίζει μέ σαφήνεια τά όρια τών διακριτών ρόλων τους στή λειτουργία του κράτους. Οί σημαντικότερες λοιπόν προσθήκες και διευκρινίσεις επικεντρώθηκαν κυρίως στό άκροτελεύτιο έδάφιο 3 παράγρ.1, τό όποιο αναφέρεται άπλως στά καθιερωμένα κανονικά όργανα διοικήσεως της Έκκλησίας της Ελλάδος, ήτοι της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας και τήν Διαρκή Σύνοδο, άφού όλες οί τριβές στις σχέσεις της Έκκλησίας μέ τήν Πολιτεία προέκυπταν πάντοτε από τίς μονομερείς ή και αυθαίρετες έπεμβάσεις τών έκασοτε κυβερνήσεων στην έσωτερική διοίκηση και

λειτουργία της Ἐκκλησίας. Συνεπῶς τὸ ἄρθρο 3 στό σύνολό του ἀναφέρεται εἰδικότερα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί τονίζει ὅτι εἶναι ἡ «ἐπικρατοῦσα» θρησκεία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἥτοι ὅπως σέ ὅλα τά μετὰ τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση (1821) συντάγματα, μέ σαφῶς οὐδέτερο ἢ ἀπλῶς διαπιστωτικό χαρακτήρα, ἥτοι *χωρίς καμμία προνομιακή διάκριση*.

Ὅσο γιά τήν οὐδετερότητα τῆς Πολιτείας ἔναντι ὄλων τῶν νομίμως ὑφισταμένων στό ἑλληνικό κράτος «γνωσῶν θρησκειῶν» καί γιά τήν ἰσότητα δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων ὄλων τῶν «γνωσῶν θρησκειῶν» ἔναντι τῆς Πολιτείας, αὐτά ρυθμίζονται μέ τὸ ἄρθρο 13 τοῦ Συντάγματος.

Ἐπομένως ἡ σαφής συνταγματική ὀριοθέτηση τῶν διακριτῶν ρόλων προσφέρει σύγχρονο συνταγματικό πλαίσιο, μέ γνώμονα μάλιστα τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη νομικῆς προστασίας τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τόσο γιά τήν «ἐπικρατοῦσα θρησκεία» ὅσο καί τίς νομίμως ὑφιστάμενες στήν Ἑλλάδα ἄλλες «γνωστές θρησκείες».

Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, ὁ πρῦτανος τῶν νεωτέρων συνταγματολόγων Ἀριστόβουλος Μάνεσης μέ τόν ἐπίσης ἔγκριτο καθηγητή Βαβοῦσκο, σέ ἐκτενῆ ἀξιολόγηση τοῦ νέου συνταγματικοῦ πλαισίου γιά τίς σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας (1975) κατέληξαν στό αὐτονόητο συμπέρασμα, ὅτι ὁ συντακτικός νομοθέτης ἔθεσε ὡς ἀφετηρία τήν παραδοσιακή ἀρχή τῆς συναλληλίας ἢ τῆς συνεργασίας τῶν δύο αὐτῶν θεσμικῶν ἐκφράσεων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἀλλά μέ τίς νέες διατάξεις εἰσήγαγε τή σταδιακή ἀποσύνδεσή τους στίς ἐσωτερικές τους λειτουργίες. Ἡ ἀποσύνδεση λοιπόν αὐτή ὀδήγησε τελικῶς σέ ἕνα ἰδιότυπο διοικητικό διαχωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τὸ Κράτος, τὰ ὅρια τοῦ ὁποίου καθορίζονται μέ συμβατική νομοθετική ρύθμιση, ἥτοι κατά τὸ «σύστημα τῆς ὁμοταξίας».

Ἡ συντακτική Βουλή, ἡ ὁποία ψήφισε τὸ ἰσχῶν Σύνταγμα, μέ τή συντριπτική μάλιστα πλειοψηφία τῶν 2/3 περίπου τῆς Ὀλομελείας της, ψήφισε μέ τήν ἴδια πλειοψηφία καί τόν προβλεπόμενο ἀπό τὸ ἄρθρο 3 παράγρ. 1, τοῦ Συντάγματος, *ἐκτελεστικό νόμο 590/1977* «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὁ ὁποῖος ἐφαρμό-

ζει τίς ἐπιταγές τῶν ἄρθρων 3 καί 13 τοῦ Συντάγματος γιά «τούς διακριτούς ρόλους» μέ ἐντυπωσιακή μάλιστα πιστότητα στό βούλευμα τοῦ συντακτικοῦ νομοθέτη. Οἱ ἐπιταγές τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος γιά τήν ἐσωτερική αὐτοτέλεια τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι στή συγκρότηση, τή λειτουργία, τίς ἀρμοδιότητες καί τίς ὑποχρεώσεις ὄλων τῶν θεσμικῶν διοικητικῶν τῆς ὁργάνων ἀναπτύσσονται ἐκτενῶς καί λεπτομερῶς στά ἄρθρα 1-36 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη, ἐνῶ οἱ ἐπιταγές τοῦ ἄρθρου 13 γιά τήν «ἴση προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὄλων τῶν γνωσῶν θρησκειῶν», ἥτοι καί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, προβάλλονται μέ περιεκτικό τρόπο στά ἐπόμενα ἄρθρα τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη, γιά νά προσδιορισθῇ προφανῶς ἡ «ἐξουσιοδότηση γιά τήν ἄσκηση ἀπό τὰ ἀρμόδια Συνοδικά ὄργανα τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας σέ ὅλα τὰ ἐσωτερικά ζητήματα πίστεως, λατρείας καί ζωῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος (Sacra interna corporis)».

Εἶναι λοιπόν προφανές ὅτι, ὅπως ὁ *συντακτικός νομοθέτης* κατοχύρωσε τὸ ἐσωτερικό δίκαιο τῆς «ἐπικρατοῦσας θρησκείας» καί τῶν ἄλλων «γνωσῶν θρησκειῶν» ἔτσι καί ὁ κοινός νομοθέτης ἀναγνώρισε μέ τίς σχετικές διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη ἀφ' ἑνός μὲν ὅλους τους διοικητικούς θεσμούς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δέ τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως νομοθετικῆς ἐξουσίας σέ ἀμιγῶς ἐσωτερικά ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ νομοθετική αὐτή περιγραφή τῶν ὁρίων τῶν «διακριτῶν ρόλων» κατά τήν ἐπιταγή τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, ἔχει σαφῶς τόν χαρακτήρα «Συμβατικῆς ρυθμίσεως» τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, κατά τόν τύπο τῶν «Κογκορδάτων» τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τῆς Δύσεως, ἀφοῦ διακηρύσσει τόσο τόν σεβασμό τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καί τήν βούληση γιά ἐποικοδομητική συνεργασία πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, ἡ Εἰσηγητική Ἐκθεση τοῦ Ὑπουργοῦ ΥΠΕΠΘ γιά τόν Καταστατικό Χάρτη εἰσάγεται μέ τή χαρακτηριστική δήλωση, ὅτι ὁ Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ ἐσωτερικό της δίκαιο, ἥτοι οἱ ἱεροὶ Κανόνες, ἀλλά γιά τίς σχέσεις μέ τήν Πολιτεία εἶναι ἀναγκαῖα ἡ νομοθετική κατοχύρωση μίας «συμβατικῆς ρυθμίσε-

ως», ήτοι ή όριοθέτηση τών «διακριτῶν ρόλων». Τά όρια λοιπόν αυτά καθορίζονται ρητῶς στό άρθρο 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη, όπου όρίζονται οί βασικοί τομείς κοινού ενδιαφέροντος, για τούς όποιους εἶναι ἀναγκαία ή όφειλετική, ή κοινή συνεργασία, ήτοι για ζητήματα: α) ἀγωγῆς τών νέων, β) γάμου καί διαζυγίου, γ) θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας στρατοῦ, δ) προστασίας τῆς θρησκευτικῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς καί ε) φιλανθρωπικῆς διακονίας.

Συνεπῶς οί «διακριτοί ρόλοι» ὅπως αὐτοί όρίζονται στό άρθρα 3 καί 13 τοῦ Συντάγματος, εἶναι σαφῶς καθορισμένοι στόν Καταστατικό Χάρτη ὡς μία ἐπίσημη «συμβατική ρύθμιση», ή ὁποία ἀποδείχθηκε λειτουργική, ἀλλά εἶναι συναινετική, ἐπειδή εἶναι αὐτόνομη τόσο μέ ὅρους ιδεολογίας, ὅσο καί μέ ὅρους κοινωνίας.

12. Νομοθετικές λύσεις σέ ἐκκλησιαστικά θέματα.

(Φεβρουάριος 2008 - Σεπτέμβριος 2016)

1. Σύσταση ἑνός διαρκοῦς ὀργάνου διαλόγου καί διαβουλεύσεως μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας. Πρόκειται για τήν «Ἐπιτροπή για τή μελέτη καί ἐπίλυση θεμάτων πού ἀπασχολοῦν τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος» (συστήθηκε μέ τήν Ἀπόφαση Πρωθυπουργοῦ Υ 332/23.5.2011, ΦΕΚ Β' 963/24.5.2011).

2. Οί ἀποσπώμενοι στό ἐξωτερικό ἱερεῖς συνεχίζουν νά ἀμείβονται ἀπό τήν ὀργανική θέση, πού κατέχουν ὡς ἐφημέριοι, καί ὄχι τήν ἐκκλησιαστική ἀρχή τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἀποτελεῖ σημαντικό μέτρο ἐνίσχυσης σέ ἀνθρώπινο δυναμικό τών Πατριαρχείων καί τών Μητροπόλεων τῆς ὁμογένειας στό ἐξωτερικό (άρθρο 25 ἐδάφ. 3 τοῦ νόμου 4024/2011, ΦΕΚ Α' 226/27.10.2011).

3. Καταργήθηκε ή ὑποχρεωτική ἄδεια τοῦ Ὑπουργοῦ Γεωργίας (άρθρο 2 Ν. 3250/1924, Α' 324) για τήν ἐκποίηση ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων ὡς πρός τήν ἔκταση πέραν τών 250 τ.μ. (καταργήθηκε μέ τό άρθρο 37 παρ. 1 περ. α τοῦ Νόμου 4061/2012 (ΦΕΚ Α' 66/22.3.2012).

4. Μέ τό Προεδρικό Διάταγμα 53/2012 διατηρήθηκε σέ ἰσχύ τό ἐιδικό σύστημα ἀξιολόγησης τών κληρικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναγνωρίζοντας ἔτσι ή Πολιτεία τήν μή ἔντα-

ξη τών ἱερέων στήν τάξη τών δημοσίων ὑπαλλήλων (ΦΕΚ Α' 105/30.4.2012).

5. Λύθηκε μία δημοσιονομική ἐκκρεμότητα τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου, διότι ὁ ἐκτός κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ λογαριασμός μέ τίτλο «Κεφάλαιο πρός πληρωμή μισθοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου» ἐντάχθηκε πλέον στόν προϋπολογισμό τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καί Θρησκευμάτων καί οί ἀποδοχές τοῦ μέχρι τότε ἀμειβόμενου ἀπό τό Κράτος κληρικοῦ καί λαϊκοῦ προσωπικοῦ τών Ἱ. Μητροπόλεων ἐντάσσονται στήν Ἐνιαία Ἀρχή Πληρωμῆς (άρθρο 13 παρ. 5 τοῦ νόμου 4111/2013, ΦΕΚ Α' 18/25.1.2013).

6. Ἀναγνωρίσθηκαν ἀναδρομικά ἀπό τήν Πολιτεία ὡς ἀρμοδίως ἐκδοθεῖσες ὅλες οί οἰκοδομικές ἄδειες τῆς Ναοδομίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπό τῆς καταργήσεως τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. (13.10.-1988) ἕως τήν ἔναρξη ἰσχύος τοῦ νόμου (άρθρο 25 τοῦ νόμου 4122/2013, ΦΕΚ Α' 42/19.2.2013). Ἔτσι ἐπιλύθηκε μία ἀμφιβολία πού εἶχε δημιουργηθεῖ στήν νομολογία τών δικαστηρίων.

7. Τά ἀκίνητα τών νομικῶν προσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μποροῦν νά ὑπαχθοῦν πλέον στήν νομοθεσία για «στρατηγικές ἐπενδύσεις» ἰδιωτῶν (άρθρο 5 παρ. 4 τοῦ νόμου 4146/2013, ΦΕΚ Α' 90/18.4.2013), ἀλλά καί νά γίνει πολεοδομική ὠρίμανσή τους καί νά ἀποκτήσουν χρήση γῆς, ἐάν δέν ἔχουν (άρθρο 69 τοῦ νόμου 4170/2013, ΦΕΚ Α' 163/12.7.2013 = ἄρθρο 17B Ν. 3986/2011).

8. Ἐξαιρέθηκαν τῆς κατεδαφίσεως οί λατρευτικοί χώροι τών γνωστῶν θρησκειῶν ή Βακουφίων Δυτ. Θράκης καί μποροῦν νά τακτοποιοῦνται χωρίς τήν καταβολή παραβόλου καί ἐιδικοῦ προστίμου (άρθρο 16) καί ἰδρύθηκε Ὑπηρεσία Δομῆσεως (Υ.ΔΟΜ.) στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί Κεντρικό Συμβούλιο Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς (άρθρο 53 νόμου 4178/2013, ΦΕΚ Α' 178/-8.8.2013). Ὁμοίως ἐξαιρέθηκαν καί οί βοηθητικοί ὑποστηρικτικοί χώροι τών λατρευτικῶν χώρων Ν.Π.Δ.Δ. τών γνωστῶν θρησκειῶν ή Βακουφίων Δυτ. Θράκης χωρίς τήν καταβολή παραβόλου καί ἐιδικοῦ προστίμου (άρθρο 10 νόμου 4237/2014 (ΦΕΚ Α' 36/12.2.2014) = ἄρθρο 16 παρ. 1 περ. δ Ν. 4178/2013). Ὁμοίως ἐξαιρέθηκαν καί οί χώροι

λατρείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ν.Π.Ι.Δ. τοῦ Ν. 590/1977 (Ἰδρύματα, Μουσεία κ.λπ.) μέ τούς βοηθητικούς τους χώρους ἐξαιροῦνται ἀπό τήν κατεδάφιση χωρίς παράβολο καί εἰδικό πρόστιμο (ἄρθρο 46 ν. 4301/2014).

9. Ἐπίσης, ὁ νομοθέτης ἐπέτρεψε τήν σύνταξη συμβολαιογραφικῶν πράξεων τακτοποιήσεως τῆς κυριότητος γιά (στερούμενα τίτλων ἰδιοκτησίας) ἐκκλησιαστικά ἀκίνητα (ἐπεκτείνοντας τίς ρητῶς καί ὑπέρ τῶν Μονῶν) καί μάλιστα ἀπό τόν ἴδιον νόμιμο ἐκπρόσωπό τους κατά ἄρθρα 8 Ν. 3800/1957, 88 Α.Ν. 2200/1940, 62 Ν. 590/1977, προκειμένου νά ἐκδοθεῖ οἰκοδομική ἄδεια ἀπό τόν νόμιμο ἐκπρόσωπο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου (ἄρθρο 53 ν. 4178/2011, ΦΕΚ Α' 178/8.8.2013 = ἄρθρο 2 παρ. 2 ν. 4030/2011).

10. Συστάθηκε ἀνώνυμη ἑταιρεία μέ συμμετοχή Δημοσίου καί Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (Ἀνώνυμη Ἑταιρεία Ἀξιοποίησης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκίνητης Περιουσίας-Ε.Α.Ε.Α.Π.) γιά τήν ἀξιοποίηση ἀκινήτων τῆς τελευταίας ἢ καί ἄλλων Μητροπόλεων μέ ἕξι ἡμισεῖας ἀπόληψη ἐσόδων τῶν δύο ἐταίρων (ἄρθρο 83 νόμου 4182/2013, ΦΕΚ Α' 185/10.9.2013).

11. Μέ τόν νόμο 4235/2014 (ΦΕΚ Α' 32/11.2.-2014):

α. Δόθηκε ἐνιαύσια προθεσμία γιά δημοσίευση μή δημοσιευθειῶν στό Φ.Ε.Κ. πράξεων διορισμῶν (πού ἐκδόθηκαν ἕως τό 2010) ὑπηρετούντων κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, Ἱ. Μητροπόλεων Δωδεκανήσου, μέ ἀναδρομική ἰσχύ (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 1). Ἡ προθεσμία καταργήθηκε καί πλέον ἐπιτρέπεται χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό ἢ δημοσίευση μέ ἀναδρομική δύναμη πράξεων διορισμῶν κληρικῶν, πού ἐκ παραδρομῆς δέν εἶχαν δημοσιευθεῖ (55 παρ. 2 τοῦ ν. 4386/2016, ΦΕΚ Α' 83/11.-5.2016), ὅπως ἀκριβῶς ἐπιτρέπεται καί γιά τούς δημοσίους ὑπαλλήλους.

β. Ἐξαίρεση ἀπό Δημόσιο Τομέα: τά Ν.Π.Δ.Δ. - Ν.Π.Ι.Δ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, Ἱ. Μ. Δωδεκανήσου, οἱ Ἰσραηλιτικές Κοινότητες, ὁ Ὄργανισμός Περιθάλψεως καί Ἀποκαταστάσεως Ἰσραηλιτῶν Ἑλλάδος, οἱ Πατριαρχικές Μονές, τό Π.Ι.Ε.Τ. ἐξαιροῦνται ἀπό τίς διατάξεις γιά τό Δημόσιο Τομέα καί τή Γενική Κυβέρνηση

ὡς πρός τήν ὀργάνωση, διοίκηση, ἐν γένει περιουσιακή καί λογιστική διαχείρισή τους, ἐκτός ἐάν εἰδική διάταξη προβλέπει τήν ὑπαγωγή τους (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 3). Ἡ ἐξαίρεση αὐτή κατοχυρώνει περισσότερο τήν θρησκευτική αὐτονομία καί αὐτοδιοίκηση τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τους.

γ. Τά ἐκκλησιαστικά Ν.Π.Δ.Δ. μποροῦν νά ἰδρύνουν ἑταιρεῖες γιά κοινωφελεῖς καί θρησκευτικούς σκοπούς, χωρίς ἄδεια τοῦ Κράτους.

δ. Γιά τήν ἱκανοποίηση φιλανθρωπικῶν ἢ μορφωτικῶν σκοπῶν ἐπιτρέπεται ἡ δωρεά ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων, ἀκινήτων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. ἢ Ο.Τ.Α., ἢ δωρεά ἀκινήτου γιά τήν ἀνέγερση ἢ λειτουργία Μονῆς, Ναοῦ ἢ Ἐπισκοπείου ἢ μεταξύ ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων καί ἀπαλλάσσονται τῶν τελῶν μεταγραφῆς (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 8.α). Δίδεται διέξοδος γιά τήν τακτοποίηση τῆς ἰδιοκτησίας ἐν ὄψει τῆς ἀπό πολλῶν ἐτῶν ἀνέγερσης παλαιῶν Ναῶν, Ἐπισκοπειῶν ἢ Μονῶν ἐπί δημοτικῶν καί δημοσίων ἀκινήτων.

ε. Καθιερώνεται οἰονεὶ καθολική διαδοχή ἐπὶ τῆς περιουσίας προϋπαρχόντων ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων ἢ Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Κοινοτήτων ἀπό τίς Ἱ. Μητροπόλεις καί Ἐνορίες, πού ἐδρεύουν στήν ἴδια ἐδαφική περιφέρεια, ἢ περιουσία τους καταγράφεται ἀτελῶς σέ μονομερῆ συμβολαιογραφική πράξη («ἔκθεση ἀπογραφῆς»), ἢ ὅποια μπορεῖ νά συντάσσεται καί γιά περιουσίες διαλελυμένων Μονῶν, Ναῶν (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 8. β). Οἱ Μητροπόλεις δηλαδή ἀποκοτῶν ρητῶς τήν περιουσία τῶν προκατόχων τους Ἐπισκοπῶν ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν τῶν καταργημένων Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, ὅπως καί τήν περιουσία τῶν διαλελυμένων Μονῶν. Τό ἴδιο ἰσχύει γιά τίς σημερινές Ἐνορίες σέ σχέση μέ τήν περιουσία τυχόν προϋπαρχουσῶν Ἐνοριῶν στήν ἴδια ἐδαφική περιφέρεια.

στ. Τό Δημόσιο ἀναγνωρίζει ὅτι δέν διεκδικεῖ κυριότητα σέ ἀγροτικά ἀκίνητά του ν. 4061/2012, στά ὅποια ἔχουν ἀνεγερθεῖ χώροι θρησκευτικῆς λατρείας καί γιά ὅσο χρόνο διαρκεῖ αὐτή, τά ἀκίνητα περιέρχονται στό οἰκεῖο ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο μαζί μέ τόν ἀναγκαῖο αὐτεῖο χώρο

(άρθρο 37 παρ. 9 ν. 4235/2014 = 22 παρ. 7 ν. 4601/2012).

12. Μέ τον Νόμο 4301/2014 (ΦΕΚ Α' 223/7.10.-2014):

α. Επιτρέπεται ή μετάταξη θεολόγων εκπαιδευτικών σε Ί. Μητροπόλεις (άρθρο 24).

β. Ο Πρόεδρος του Π.Ι.Ε.Τ. αποκτά δικαίωμα ψήφου κατά την επιλογή του Αντιπροέδρου και Γενικού Γραμματέα μεταξύ των μελών της Διοικούσας Έπιτροπής· το Π.Ι.Ε.Τ. παύει να έξαιρείται από τις διατάξεις περί έκκλ. Ίδρυμάτων και Προσκυνημάτων του Ν. 590/1977, χωρίς να καταργείται ό Ν. 349/1976 (άρθρα 26, 51 παρ. 6).

γ. Οί πέντε κενές προσωποπαγείς Μητροπόλεις του άρθρου 12 του Ν. 1951/1991 καταργούνται και μονιμοποιείται ή Μητρόπολη Γουμένισσης (άρθρο 44).

δ. Η Δ.Ι.Σ. έχει αρμοδιότητα καθορισμού της συγκροτήσεως των Μητροπολιτικών Συμβουλίων με Κανονισμό της (άρθρο 51 παρ. 1).

ε. Εκτός από τούς Ναούς, και οι περιοσιές των διαλελυμένων ή διαλυομένων Μονών αναγνωρίζονται ότι ανήκουν στίς Ί. Μητροπόλεις (άρθρο 51 παρ. 2).

στ. Τά διατάγματα διαχωρισμού μοναστηριακής περιουσίας του ΟΔΕΠ σε έκτέλεση του Ν. 4684/1930 και οι Πίνακες καταγραφής περιουσίας της από 26.9.1952 Συμβάσεως μεταξύ Δημοσίου και Έκκλησίας αποτελούν «τίτλους ιδιοκτησίας» εκ του νόμου (άρθρο 51 παρ. 7).

ζ. Μετέχει άνευ ψήφου εκπρόσωπος της Έκκλησίας της Ελλάδος στό Πολυμελές Συμβούλιο της Ριζαρείου Σχολής (άρθρο 52 παρ.2).

13. Μέ τον νόμο 4386/2016 μονιμοποιήθηκε ή Ί. Μητρόπολη Σταγών και Μετεώρων (άρθρο 55, ΦΕΚ Α' 83/11.5.2016).

13. Στελέχωση της Έκκλησίας

Άπό τά συγκεντρούμενα χρήματα στό «Γαζοφυλάκιο» της Δ' Έθνικής των Έλλήνων Συνελεύσεως στό Άργος στίς 11 Ίουλίου 1829, μέρος προοριζόταν για την ίδρυση και λειτουργία έκκλησιαστικών σχολείων «εις βελτίωσιν του Ίερατείου».

Μάταια όμως ό τότε Μητροπολίτης Μαντινείας Διονύσιος επανέφερε τό θέμα της ίδρύσεως Έκ-

κλησιαστικών σχολών για την προετοιμασία των κληρικών.

Τό έτος 1858 έδέησε ή Βασίλισσα Άμαλία, ως αντιβασιλεύς να υπογράψει τον νόμο για την δημιουργία της πρώτης ιερατικής σχολής. Έκτοτε θά δημιουργούνται περιστασιακά έκκλησιαστικές σχολές σε διάφορες Μητροπόλεις.

Σοβαρή προσπάθεια για τό θέμα αυτό υπήρξε εκείνη των αδελφών Ριζάρη που ίδρυσαν την Ριζαρείου Έκκλησιαστική Σχολή και τό Έκκλησιαστικό Φροντιστήριο που ίδρυσε ό Αρχιεπίσκοπος Γερμανός Καλλιγας.

Και τά δύο κέντρα κατέρρευσαν. Τό μέν πρώτον άφού γνώρισε πολλές έπιτυχίες σήμερα έχει καταντήσει ένα κατάλοιπο άλλοτριωμένο. Τό δεύτερο δέν μπόρεσε να λειτουργήσει, γιατί πολεμικές συρράξεις τό χρησιμοποίησαν για στέγαση στρατιωτικών αναγκών.

Τό άποτέλεσμα είναι ότι σήμερα δυστυχώς δέν λειτουργεί ύγιως ή προετοιμασία των υποψηφίων Κληρικών. Οί ευθύνες βαρύνουν και τον χώρο της Έκκλησίας και εκείνο της Πολιτείας.

Άσφαλώς τό βάρος πύπτει περισσότερο στην Έκκλησία και λιγότερο στην Πολιτεία. Χρειάζεται επανεξέταση του όλου θέματος. Η έσωτερική λειτουργία των σχολείων αυτών, οι θεματικές ένότητες των σπουδών, ή ποιμαντική προετοιμασία είναι θέμα της Έκκλησίας και όχι της Πολιτείας.

Άλλως είναι σαν ή Έκκλησία να επιδιώκει να έχει τον πρώτο λόγο σε άλλα σχολεία παραγωγικής μορφής.

Στό κεφάλαιο αυτό έχουν αναφορά όλα τά έκκλησιαστικά σχολεία, για τά όποια πρέπει να φροντίσουμε έξ αρχής και αυτά είναι:

Τά Έκκλησιαστικά Λύκεια.

Τά έτοιμαζόμενα Μεταλυκειακά Προγράμματα.

Οί ανώτατες Έκκλησιαστικές Σχολές.

Τό μάθημα των Θρησκευτικών λειτουργεί πραγματι προβληματικά. Τό βάρος ευθύνης πέφτει στην Έκκλησία, στην Πολιτεία και εν πολλοίς στό πρόσωπα που καλούνται να διακονήσουν στόν Τομέα αυτό.

Υπήρξα από τούς πρώτους που υπεστήριξα ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές στό μάθημα αυτό. Και μάλιστα κατακρίθηκα από μερικούς.

Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο πρωτοστάτησε ἡ Πολιτεία, τά καινούργια προγράμματα τά ὁποῖα μελέτησα, μέ ἔπεισαν ὅτι δέν πρόκειται γιά Ὁρησκευτικά, ἀλλά γιά μία ἐπιχείρηση ἀλλοιώσεως τῆς πίστεώς μας.

Γιά τό θέμα αὐτό παραπέμω στήν πολυσέλιδη ἐπιστολή τήν ὁποία ἀπηύθυνα στόν Πρωθυπουργό καί τούς Ἀρχηγούς τῶν Κομμάτων καί τήν ὁποία πρό ὀλίγων ἡμερῶν σᾶς κοινοποίησα.

Πρότασίς μου: Ἐξ ἀρχῆς ἀντιμετώπιση κάθε ἀναγκαίας ἀλλαγῆς σέ συνεργασία πραγματική Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ὅπως προβλέπει τό Σύνταγμα καί ὁ Καταστατικός μας Χάρτης.

14. Ἐκκλησιαστική Περιουσία καί ἀξιοποίηση αὐτῆς

Ποιά εἶναι ἐπί τέλους αὐτή ἡ μυθώδης ἀκίνητη περιουσία τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ὁποία γίνεται τόσο θόρυβος καί ἐξάπτονται φαντασίες; Ὅση καί ὅποια εἶναι ἡ θρυλουμένη αὐτή περιουσία δέν μπορεῖ νά ἀξιοποιηθῆ οὔτε ἕνα τετραγωνικό μέτρο γῆς ἄν δέν συναινέσει ἡ Πολιτεία.

Ἐχουν ἐπιβληθεῖ σέ αὐτή τόσα βάρη καί τόσες δεσμεύσεις πού πιστεύω, ἄν δέν βρεθῆ τρόπος Ἐκκλησία καί Πολιτεία νά συνεργαστοῦν εἰλικρινά καί μέ ἀποφασιστικότητα δέν γίνεται τίποτε. Ἄν ἐπιτευχθῆ αὐτή ἡ συνεργασία τότε τό ὄφελος τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δυνατότητες ὠφέλειας τῆς Πολιτείας καί κυρίως ἡ ἀνακούφιση τῶν πτωχῶν καί ἀναγκασμένων ἀνθρώπων θά ἐπιτευχθοῦν.

Ποιά εἶναι ἐπί τέλους αὐτή ἡ περιουσία:

1. Δέν γίνεται ἀσφαλῶς λόγος γιά ἐκείνην πού παρέλαβε μέ νόμο καί σύμβαση τό Κράτος καί ἀνέλαβε τήν μισθοδοσία τοῦ Κλήρου καί τήν λειτουργία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν. Ἀσφαλῶς οὔτε γιά τήν ἄλλη τεράστια περιουσία πού διέθεσε ἡ Ἐκκλησία στήν Πολιτεία καί τούς Δήμους γιά Σχολεῖα, Νοσοκομεῖα καί κάθε εἶδους ἱδρύματα σέ ὅλα τά μέρη τῆς πατρίδος μας.

2. Εἶναι ἡ ἐν ἐκκρεμότητι τεράστια περιουσία τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀπαλλοτριωθεισῶν ἐκτάσεων πού ἀκόμη δέν κατεβλήθησαν οἱ ἀποζημιώσεις.

3. Εἶναι ἡ ἐν ἐκκρεμότητι περιουσία τῆς συμβάσεως Ἐκκλησίας καί Πολιτείας τοῦ Ν.Δ. 2185/1952, ΦΕΚ 289/8 Ὀκτ. 1952.

Γιά τίς ἐκκρεμότητες αὐτές συστάθηκε Ἐπιτροπή διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 312/9.3.1972 κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑφυπουργῶν Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπί θεμάτων Γεωργίας, Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Παιδείας καί Ὁρησκευμάτων, προκειμένου νά ἐξετάσει τίς διαφορές πού δημιουργήθηκαν μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (ΟΔΕΠ) καί τοῦ Δημοσίου κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς ἀπό 18.9.1952 Συμβάσεως.

4. Εἶναι ἡ ἐν ἐκκρεμότητι περιουσία τῶν Ν. 1700/1987, 1811/1998 καί ὅπως ἐκείνη διαμορφώθηκε μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 10/1993/405/483-484 ἀπόφαση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «πᾶν φυσικόν ἢ νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμοῦ τῆς περιουσίας του. Οὐδεὶς δύναται νά στερηθῆ τῆς ιδιοκτησίας αὐτοῦ εἰ μὴ διά λόγους δημοσίας ὠφελείας καί ἀπό τούς προβλεπομένους ὑπό τοῦ Νόμου καί τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ διεθνοῦς δικαίου».

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος δηλώνω ἀπό τή θέση αὐτή ὅτι μέ βάση τόν ὑπάρχοντα νόμον 4182/2013 (ἄρθρα 83 ἔπ.) - (ΦΕΚ 185/Α' /13.9.2013) προσκαλῶ τήν Πολιτείαν ἀπό αὔριο τό πρωί, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί τά Μοναστήρια Πεντέλης καί Πετράκη νά ἀρχίσουμε τήν διαδικασία ἀξιοποιήσεως τουλάχιστον τοῦ πρώτου ἀκινήτου τῆς Ἐκκλησίας.

Γιά τά ὑπόλοιπα ἀκίνητα νά ἀρχίσει ἡ ἐκκαθάριση, ἡ τακτοποίηση καί ἡ καταγραφή.

Θά εἴμεθα ὁμως ἀνεδαφικοί ἄν δέν ὑπολογίσουμε Κράτος καί Ἐκκλησία τίς παρενέργειες καί ἐπιπτώσεις τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καί τό βάρος τῆς κρατούσης γραφειοκρατικῆς συμπεριφορᾶς προκειμένου νά ἀντιμετωπισθοῦν τέτοιες ὑποθέσεις.

Γιά νά φθάσουμε στό ἐπιθυμητό σημεῖο αὐτῆς τῆς συνεργασίας πρέπει νά ὑπολογίσουμε καί τά ἐμπόδια πού παρεμβάλλονται καί ἰδιαίτερα ἐκεῖνα πού προέρχονται ἀπό τόν χῶρο τῆς γραφειοκρατικῆς λειτουργίας τῆς Δικαιοσύνης.

Ἀπό τά στοιχεῖα πού ἔχω στά χέρια μου ὑπογραμμίζω τά ἑξῆς:

1. Ὁ πρῶην ΟΔΕΠ ἤγειρε τήν ἀπό 7.11.1961 διεκδικητικὴν ἀγωγήν κυριότητος δι' ἕκασιν 60 στρ. ἐπί τῆς ὁδοῦ Μεσογειῶν, ὅπου κεῖται τό

Υπουργείο Μεταφορών. 'Επί τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς ἐξεδόθη ἡ 7207/1978 ὀριστικὴ ἀπόφασις δεχθεῖσα τὴν ἀγωγὴν μας. 'Επί ἀσκηθείσης ἐφέσεως τοῦ Δημοσίου ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 9266/1981 Ἀπόφασις τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν τάξασα ἐμμαρτύρους ἀποδείξεις. Διεξαχθεισῶν τῶν ὡς ἄνω ἀποδείξεων κατετέθη ὑπὸ τοῦ ΟΔΕΠ κλησις διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς ὑποθέσεως πρὸς συζήτησιν ἢ ὅποια προσδιωρίσθη διὰ τὴν 17.11.1987. Ἡ ἐν λόγῳ ἔκτασις ἐδηλώθη ὡς ἐκκλησιαστικὴ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Κτηματολόγιον ἐν ἔτει 2008 καὶ ἀναμένομεν τὴν ἀνάρτησιν τῶν προσωρινῶν κτηματολογικῶν στοιχείων (1961-2016=55 χρόνια).

2. Ὁ πρ. ΟΔΕΠ κατέθεσε τὴν ἀπὸ 31.7.1969 διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κυριότητος 4.858 στρ. εἰς τὴν θέσιν «Ἄσπρο Λιθάρι» ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κτήματος Λεργρινῶν Σουνίου. 'Επί τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1830/1981 ὀριστικὴ ἀπόφασις τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἰ. Μ. Πεντέλης ὡς κυρία τῆς ἐκτάσεως τῶν 4.858 στρ.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἠσκήθη ἔφεσις ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἢ ὅποια ἀπερρίφθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 219/1984 ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν. Κατὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως ἠσκήθη αἴτησις ἀνατρέσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἢ ὅποια οὐδέποτε συνεζητήθη λόγῳ τοῦ Ν. 1811/1988. Ἡ ἐν λόγῳ ἔκτασις 4.858 στρ. εἰς τὸ Ἄσπρο Λιθάρι ἐδηλώθη ὡς ἐκκλησιαστικὴ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Κτηματολόγιον, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὑπολοίπου κτήματος, συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 15.000 στρ. περίπου καὶ ἀναμένομεν τὴν ἀνάρτησιν τῶν κτηματολογικῶν στοιχείων (1969-2016=47 χρόνια).

3. Ὁ πρ. ΟΔΕΠ κατέθεσε τὴν 7.12.1963 διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κυριότητος διὰ δύο ἐκτάσεις συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 66.400 τ.μ. εἰς τὴν θέσιν «Κόκκινα Χώματα» Ἀμπελοκήπων, αἱ ὅποια κατέχονται παρανόμως ὑπὸ τῆς Χωροφυλακῆς. 'Επί τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 10293/1965 προδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν πού διέταξε ἀποδείξεις. Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς υπηρεσίας δὲν εὑρέθη ἄλλη ἀπόφασις ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἀγωγῆς. Ὡστόσο, ἀπὸ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 7206/1978 ὀριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ἀναφορικῶς μὲ ἐτέραν ἔκτασιν 425 μ. ἐγγὺς τῆς Σχολῆς Χωροφυ-

λακῆς, ἢ ὅποια ἐξεδόθη ἐπὶ ἀγωγῆς τοῦ ΟΔΕΠ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου, προκύπτει ὅτι μέχρι τὸ ἔτος 1978 δὲν εἶχε ἐκδοθεῖ ὀριστικὴ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἀγωγῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ὡς ἄνω ἐκτάσεις συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 66.400 μ.

Μόλις ὀλοκληρωθῆ ἡ ἔρευνα ὑπὸ τοῦ Γραφείου Νομικῶν Ὑποθέσεων καὶ τοῦ Τμήματος Κτηματολογίου τῆς ΕΚΥΟ θὰ δηλωθῆ ἢ ἐν λόγῳ ἔκτασις εἰς τὸ Ἐθνικὸν Κτηματολόγιον.

Δηλαδή μία ὑπόθεσις πού ἀρχίζει στὶς 7.12.1963 καὶ πού μέχρι σήμερα κλείνει 53 χρόνια ὑπογραμμίζουμε: μόλις ὀλοκληρωθῆ ἡ ἔρευνα τοῦ Γραφείου Νομικῶν Ὑποθέσεων καὶ τοῦ Τμήματος Κτηματολογίου τῆς ΕΚΥΟ θὰ δηλωθῆ ἢ ἐν λόγῳ ἔκτασις εἰς τὸ Ἐθνικὸν Κτηματολόγιον (!!!).

Δέν θὰ σᾶς καταπονήσω μὲ πάμπολλες ἄλλες ὅμοιες περιπτώσεις. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ σταθῶ σὲ δύο τρεῖς κραυγάζουσες.

α) Παραπήγματα-Βάρη.

Παραπήγματα εἶναι ἡ ἔκτασις 207 στρεμ. ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Πετρόκη μέχρι τὴν πλατεῖα Μαβίλη. Μὲ τὸ Π.Δ. 14/22.9.1931 (ΦΕΚ 328/Α' /-22.9.1931) διαχωρισμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας περιέχεται ὡς πρὸς τὴν διαχείριση στὸν ΟΔΕΠ.

Λόγῳ πολεμικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν ἐνοικίασε τὴν ἔκτασι αὐτὴ καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ὑπάρχοντα γραπτὰ στοιχεῖα στὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετρόκη εἰσέπραττε ἐνοίκιον μέχρι τῆς 11.7.1903. Στὴν ἔκτασι αὐτὴ ἀνήγειρε τὸ κράτος νοσοκομειακὴς ἐγκαταστάσεις γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ πολέμου τοῦ 1897, παραπήγματα τῶν Στρατῶνων τοῦ Πεζικοῦ καὶ ἄλλα στρατιωτικὰ κτίρια.

Ἡ μὴ κοινοβουλευτικὴ Κυβέρνησις τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Κονδύλη μὲ πολιτειακὴ πράξις καὶ συγκεκριμένα δυνάμει τῆς ἸΔ' Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 21.11.1935 (ΦΕΚ 590/Α' /21.11.1935) ἀπαλλοτρίωσε ἀναγκαστικὰ τὸν χώρον τῶν Παραπηγμάτων ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Τ.Ε.Θ.Α.) καὶ καθορίστηκε ἀποζημίωσις 5.000.000 (πέντε ἑκατομμυρίων) δραχμῶν, τὰ ὅποια θὰ καταβάλλονταν ἀπὸ τὸ Ταμεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης στὸν Ὀργανισμό Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ) ἀτόκως σὲ δύο ἴσες ἄτοκες δόσεις. Τὸ ποσὸν οὐδέποτε κατεβλήθη.

Μέ την ανωτέρω Συντακτική Πράξη όριστηκε, κατά παράβαση του ισχύοντος τότε Συντάγματος του 1911, ότι ή νομή και ή κυριότητα του απαλλοτριωθέντος κτήματος των Παρατηρημάτων θα περιερχόταν στο ΤΕΘΑ, από της δημοσιεύσεως της Συντακτικής Πράξης, ήτοι από της 21.11.1935, και πρό της καταβολής της αποζημίωσης. [Περί απαλλοτριώσεως γηπέδου του ΟΔΕΠ εις θέσιν Παραπήγματα υπέρ του Ταμείου Έθνικής Άμυνας, ΦΕΚ 590/Α'/21.11.1935].

Έπειδή όμως δέν κατεβλήθη ή όρισθεΐσα αποζημίωση, τό ιδιοκτησιακό καθεστώς της εκτάσεως των Παρατηρημάτων ρυθμίστηκε εκ νέου, την περίοδο της μεταξικής δικτατορίας, με την από 12 Μαρτίου του 1939 σύμβαση, που συνήφθη μεταξύ του Έπουργού Οικονομικών, ως εκπροσώπου του Έλληνικού Δημοσίου, του Έπουργού Συγκοινωνίας, ενεργοϋντος για λογαριασμό του Ειδικοϋ Ταμείου Μονίμων Όδοστρωμάτων Άθηνων (Ε.Τ.Μ.Ο.Α), του Έφυπουργού Στρατιωτικών, ενεργοϋντος για λογαριασμό του Όργανισμοϋ του Ταμείου Έθνικής Άμυνας, του Γενικοϋ Διευθυντοϋ του ΟΔΕΠ, ενεργοϋντος για λογαριασμό του Όργανισμοϋ αυτοϋ και του Γενικοϋ Διευθυντοϋ του Ταμείου Παρακαταθηκων και Δανειων. Με την εν λόγω σύμβαση, ή οποια κυρώθηκε με τον Άναγκαστικό Νόμο 1706/1939 (ΦΕΚ 158/Α'/1939) συμφωνήθηκαν τά εξής:

...
β. Ό ΟΔΕΠ νά παραιτηθεΐ οΐασδήποτε αξιώσεως κυριότητος αποζημίωσης υπό του Δημοσίου για την μέχρι την υπογραφή της Συμβάσεως χρήση της ανωτέρω εκτάσεως υπό τον όρο ό ΕΤΜΟΑ νά καταβάλλει στον όργανισμό τό ποσό των 63.000.000 δραχμων.

...
Η ανωτέρω σύμβαση παρέμεινε ανεκτέλεστη. Δέν πραγματοποιήθηκε κανένas όρος της. Τό μεγαλύτερο μέρος της εκτάσεως παρέμεινε κάτω από την διαχείριση του ΤΕΘΑ. Ό δέ πόλεμος που πλησίαζε και σε λίγο έφτασε απέτρεψε κάθε σκέψη κατεδαφίσεως στρατιωτικων εγκαταστάσεων και κυρίως του νοσοκομειακοϋ συγκροτήματος.

Μετά την χρονιά της απελευθερώσεως (1944), τό Δημόσιον μή σεβόμενον την σύμβαση του 1939

άρχισε την διάθεση των εκτάσεων αυτων κατά την κρίση του.

Κατόπιν διαμαρτυριων της ιδιοκτήτριας Έρās Μονής Πετράκη, ό ΟΔΕΠ κατέθεσε την από 23.1.1959 άγωγή ενόπιον του Πρωτοδικείου Άθηνων και δικάσιμος ώρίσθη ή 6 Μαρτίου 1959. Δυστυχώς με την μέθοδο των συνεχων αναβολων ή τελευταία συζήτηση όρίσθηκε για τίς 20.2.1967, παραμονές του πραξικοπήματος του 1967, κατά την οποια δόθηκε και άλλη αναβολή.

Άκολούθησε ή δικτατορία του 1967 και ή καινούρια Έκκλησιαστική Διοίκηση άκολούθησε άλλη τακτική. Άπεφάσισε δηλαδή νά άγοράσει την δική της ιδιοκτησία με δύο συμβολαιογραφικές πράξεις.

α. Με την πρώτη, αρ. 2358/26 Ίουλίου 1971 του συμβολαιογράφου Άθηνων Νικ. Άνας. Παπαντωνίου, τμήμα του έναπομείναντος οικοπέδου εκτάσεως 4954,72 τ.μ. ανταλλάχθηκε με έκταση της Μονής Πετράκη 2689,706 τ.μ. από τό μεγαλύτερο κομμάτι της Βάρης για την δημιουργία της Σχολής Ευελπίδων. Ό τότε ύπουργός Γεωργίας δέν συγκατετέθη εις τον αποχαρκτηρισμόν της εν λόγω εκτάσεως, διότι ύπεστήριζε ότι έπρεπε ή όλη εκεί έκταση της Έκκλησίας νά αποχαρκτηρισθεΐ και όχι μόνον ή παραχωρουμένη εις τό Δημόσιον. Έν τούτοις τό Συμβόλαιο ύπεγράφη.

β. Με τό ύπ' αριθμ. 17619/20 Ίουλίου 1973 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Άθηνων Πραξιτέλους Δημ. Φραντζεσκάκη ό ΟΔΕΠ άγόρασε και τό υπόλοιπον εκκλησιαστικόν κτήμα της όδοϋ Δεινοκράτους εκτάσεως έξι χιλιάδων πεντακοσίων δέκα και είκοσι όκτώ (6.510,28) μ² αντί του ποσοϋ των εκατόν όγδόντα δύο εκατομμυριων, διακοσίων όγδοήκοντα επτά χιλιάδων και όκτακοσίων σαράντα (182.287,840) δραχμων.

Τό λυπηρόν στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι ό ΟΔΕΠ ύπογράφει εις τό συμβόλαιο και τά εξής:

«Συμφωνείται ειδικότερον ότι ό Όργανισμός Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Έκκλησιαστικής Περιουσίας (ΟΔΔΕΠ) παραιτείται ρητώς του δικογράφου και του δικαιώματος της από 12.1.1959 άγωγής του κατά 1) του Ειδικοϋ Ταμείου Μονίμων Όδοστρωμάτων Άθηνων ανακοινωθείσης δε εις α) τό Έλληνικόν Δημόσιον, β) τό Ταμειον

Ἐθνικῆς Ἀμύνης καί γ) Τό Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καί Δανείων, ἥτις ἀγωγή ἐγερεθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ἔλαβεν ἀριθμόν πράξεως καταθέσεως 965/23 Ἰανουαρίου 1959. Συναινεῖ δέ ρητῶς ὁ ἀφ' ἐτέρου συμβαλλόμενος ΟΔΕΠ ὅπως διαγραφῆ ἡ εἰρημένη ἀγωγή ἐκ τῶν Βιβλίων Διεκδικήσεων τοῦ Ὑποθηκοφυλακείου Ἀθηνῶν, παραγγέλλων τόν ἀρμόδιον Ὑποθηκοφύλακα ὅπως διαγράψῃ ταύτην».

Οἱ δύο αὐτές συμβολαιογραφικές πράξεις εἶναι ἄκυρες, διά πολλούς λόγους, κυρίως ὅμως διότι ἡ Συντακτική Πράξις τῆς 21.11.1935 ἦταν ἄκυρη ὡς ἀντισυνταγματική καί τά Δικαστήρια ὄφειλαν νά προβοῦν σέ αὐτεπάγγελτο ἔλεγχο τῆς συνταγματικότητάς της, παρά τό γεγονός ὅτι ὁ ΟΔΕΠ δέν πρόβαλε ἰσχυρισμό περί ἀντισυνταγματικότητας αὐτῆς καί κυρίως διότι ὁ συμβαλλόμενος ἀπό πλευρᾶς Ἐκκλησίας δέν ἦταν ἡ ἰδιοκτῆτρια τῆς ἐκτάσεως, ἀλλά ὁ ΟΔΕΠ δηλ. ὁ διαχειριστής αὐτῆς, ἐνεργῶν ἐν προκειμένῳ ἐρήμην τῆς ἰδιοκτητίας Μονῆς.

β) Νέα Νοσηλευτική Μονάδα.

Ἡ Ἱερά Μονή Πετράκη μέ τό ὑπ' ἀρ. 11615/-2.3.1916 δωρητήριο συμβόλαιο ἐδώρισε κατά πλήρη κυριότητα νομή καί κατοχή στό Θεραπευτήριο «ΣΩΤΗΡΙΑ» ἔκταση 215,512 στρ. ὑπό τούς ἐξῆς ὅρους:

1) νά ὑφίσταται τό θεραπευτήριο «ΣΩΤΗΡΙΑ» αὐτοτελῶς, μὴ διαλυόμενο ἢ συγχωνυόμενο μέ ἄλλο Ἰδρυμα ἢ Νομικό Πρόσωπο καί νά ἐκπληροῖ τόν προορισμό τοῦ χρησιμοποιώντας τήν δωρούμενη ἔκταση πρὸς νοσηλεία φυματιῶντων ἀποκλειομένης πάσης ἄλλης χρήσεως. 2) Νά βρῶνται στή διάθεση τῆς Ἱερᾶς Μονῆς πέντε (5) κλῖνες πρὸς δωρεάν νοσηλεία ἀσθενούντων ἀπό φυματίωση, οἱ ὅποιοι θά ὑποδεικνύονται κάθε φορά ἀπό τό Ἡγουμενοσυμβούλιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. 3) Τό Θεραπευτήριο ΣΩΤΗΡΙΑ θά στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἢ ὑποθηκεύσεως τῆς δωρουμένης ἐκτάσεως. 4) Σέ περίπτωση μὴ ἐκπληρώσεως τῶν ἀνωτέρω ὄρων ἀπό τό Νοσοκομεῖο ἢ ἐν λόγω δωρεά θά ἀνεκαλεῖτο αὐτοδικαίως.

Μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 31184/1.4.1978 συμβόλαιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Χρήστου Παπαχρήστου πάλιν ἡ Ἱερά Μονή Πετράκη δωρίζει πρὸς

τό Δημόσιο 319 στρ. συνεχόμενης ἐκτάσεως γιά τήν ἀνέγερση Νέας Νοσοκομειακῆς Μονάδας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς. Μεταξύ τῶν ὄρων πού ἐτέθησαν ἦταν καί ὁ ἐξῆς:

«ἡ σύμβαση νά τελεῖ ὑπό τήν διαλυτική αἴρεση, ὅτι σέ περίπτωση μὴ πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Νέας Νοσηλευτικῆς Μονάδας ἐντός δεκαετίας ἀπό τῆς συγγραφῆς τοῦ συμβολαίου, θά ἐλύετο αὐτοδικαίως μέ μονομερῆ δήλωση τοῦ δωρητοῦ, συντασσομένης ἐνώπιον Συμβολαιογράφου σχετικῆς πράξεως μεταγραφησομένης νομίμως. 5) Ἡ ἀποδοχή καί ἡ ἔγκριση ὑπό τοῦ δωροδόχου Δημοσίου νά γίνῃ μέ ἄλλη πράξι ἀποδοχῆς, ἡ ὁποία θά μετεγράφετο νομίμως ἄνευ οἰασδήποτε ἐπιφυλάξεως καί ἡ ὁποία ἀποδοχή θά ἔπρεπε νά γίνῃ ἐντός προθεσμίας τριῶν (3) μηνῶν ἀπό τήν ἡμερομηνία ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου δωρεᾶς».

Ἡ δωρεά αὐτή ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τό Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 6498/1655/3 Αὐγ. 1978 ἀπόφαση καί μέ τήν ἔνδειξη «περὶ ἀποδοχῆς προτάσεως δωρεάν παραχωρήσεως ἀκινήτου ὑπό τῶν ΟΔΕΠ καί Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη πρὸς τό Ἑλληνικόν Δημόσιον ὑπό ὄρον».

Δυστυχῶς ὅμως μέ τήν ἀπό 20.7.1993 Σύμβαση μεταξύ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί τοῦ Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πού κυρώθηκε διά τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ Ν. 2166/1993 (ΦΕΚ 137/24.8.1993 τ. Α) τό Δημόσιο ἀναγνώρισε ὅτι δέν ἐξεπλήρωσε τήν ὑποχρέωσή του γιά ἀνέγερση ἐντός δεκαετίας τῆς Νέας Νοσηλευτικῆς Μονάδας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δηλαδή μέχρι τήν 18.5.1989.

Δοθέντος ὅτι ἡ Νέα Νοσηλευτική Μονάδα δέν ἀνεγέρθηκε ὑπό τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τήν 18.5.1989 πληρώθηκε ἡ διαλυτική αἴρεση τόσο τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 256790/1979 συμβολαίου ἀνταλλαγῆς τοῦ Συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἰωάννου Καβαλέκα, ὅσο καί τῆς διά τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 31184/-12.7.1978 πράξεως τοῦ ἰδίου Συμβολαιογράφου καί ἔγινε δεκτή ἀπό τό Ἑλληνικό Δημόσιο, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. Π 6498/1655/3-8-1978 τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν. Κατά συνέπεια, ἀπό τῆς παρελεύσεως ἀπράκτου δεκαετίας ἀπό τῆς ὑπογραφῆς

του ὑπ' ἀριθμ. 256790/1979 συμβολαίου ἀνταλλαγῆς ἢ Ἱερά Μονή Πετράκη ἐπανέκτησε αὐτοδικαίως τήν κυριότητα τῆς ἐκτάσεως τῶν 319 στρεμμάτων.

Οἱ συμβάσεις πού ὑπεγράφησαν ἐν συνέχειᾳ μεταξὺ του Δημοσίου καί τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι ἀπολύτως ἄκυρες, διότι τόσο ὁ ΟΔΕΠ, ὅσο καί ἡ Ἱερά Μονή Πετράκη δέν συμβλήθηκαν σ' αὐτές, τό δέ Δημόσιον δέν εἶχε ἐξουσία διάθεσης τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος ἐπί τμημάτων τῆς ἐκτάσεως τῶν 319 στρεμμάτων, χωρίς τήν συναίνεση τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἀκόμη λόγω τῆς ὀριστικῆς πλέον ἀποφάσεως τοῦ Δημοσίου νά μὴν προχωρήσει στήν κατασκευή νέας νοσηλευτικῆς μονάδας στήν ἔκταση τῶν 319 στρεμμάτων, ὅπως αὐτή προκύπτει ἀπό τήν 15.12.2000 σύμβαση μεταξύ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί τοῦ Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, ἡ ὁποία κυρώθηκε μέ τό ἄρθρο 10 τοῦ Ν. 2892/2001, πληρώθηκε ἡ διαλυτική αἴρεση τοῦ ἀνωτέρω δωρητηρίου συμβολαίου καί συνεπῶς ἡ κυριότητα τῆς ὡς ἄνω ἐκτάσεως ἐπανήλθε αὐτοδικαίως στήν Ἱερά Μονή Ἀσωμάτων (Πετράκη) ἀπό τῆς 15.12.2000.

Ἡ Ἐκκλησία κατέθεσε ἀγωγή κατά τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καί ἐπ' αὐτῆς ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 573/2015 ἀπόφασις τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν.

Κατά τήν ἀπόφασιν «ἡ κρινομένη ἀγωγή ἀπαράδεκτως εἰσάγεται πρὸς συζήτηση ἐνώπιον τοῦ παρόντος Δικαστηρίου δεδομένου ὅτι δέν προσκομίσθηκε ἀπό τό ἐνάγον Ν.Π.Δ.Δ. πιστοποιητικό του ἀρμόδιου Προϊσταμένου Δημόσιας Οἰκονομικῆς Ὑπηρεσίας μέ τό ὁποῖο θά πιστοποιεῖται ὅτι τό ἀκίνητο ἔχει δηλωθεῖ στή δήλωση ΕΝΦΙΑ, ὅπως ἀπαιτεῖται ἀπό τή διάταξη τοῦ ἄρθρου 51Α παρ. 5 τοῦ Ν. 4134/2013 σχετικά μέ τίς ἐμπράγματα ἀγωγές...».

Δυστυχῶς ὁ χρόνος καί ὁ κόπος σας δέν ἐπιτρέπουν νά ἐπεκταθῶ σέ ἄλλα θέματα ὅπως: ἡ λειτουργία τῶν Ναῶν-Μνημείων, οἱ ἀναγκαῖες μεταρρυθμίσεις στό Νόμο περί Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης, ἡ ἀπονομή χάριτος στούς Κληρικούς κ.ἄ. Πιστεύω ὅτι θά δοθεῖ εὐκαιρία πρὸς ἀντιμετώπιση καί αὐτῶν.

15. Τά οἰκονομικά μας

Ἡ οἰκονομική ἀσφυξία πού ἔχει πλήξει τήν χώρα μας ἦταν φυσικό νά πλήξει καί τόν οἰκονομικό ὀργανισμό τῆς Ἐκκλησίας μας, τόν ΟΔΕΠ.

Τά οἰκονομικά τοῦ ἔτους 2015 ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Ἔσοδα: 8.007.667,42 Εὐρώ.

Ἔξοδα: 10.010.807,30 Εὐρώ.

Χρέος: 2.003.139,88 Εὐρώ.

Φόροι: 3.050.590,98 Εὐρώ.

Εὐχὴ ὅλων μας εἶναι ἡ κατάστασις νά μὴν ὀδηγήσει εἰς ἀπόλυση ὑπαλλήλων ἀπό τοὺς ἐκκλησιαστικούς ὀργανισμούς. Εἶναι ὁμως ἀνάγκη συγκρότησης μόνιμης Ἐπιτροπῆς γιὰ ἐνασχόληση μέ τό θέμα αὐτό.

Φιλανθρωπικό-Κοινωνικό Ἔργο

Ἡ φιλανθρωπία καί ἡ κοινωνική πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει τήν ἐξῆς εἰκόνα σέ ὅλη τήν χώρα:

Σύνολο Μονάδων: 3.738 μονάδες.

Σύνολο Ἐπωφελομένων Ἀτόμων: 1.267.147 ἄτομα.

Τό 2015 δαπανήθηκε γιὰ τό ἐπιτελούμενο ἔργο συνολικό ποσό 126.041.801,73 Εὐρώ, ἐνῶ τή δεκαετία 2005-2015, τήν περίοδο δηλαδή τῆς κρίσεως, τό συνολικό ποσό ἀνῆλθε στό 1.130.422.739,83 Εὐρώ.

Ἡ βαρεῖα φορολογία ὀδηγεῖ μέ μαθηματική ἀκρίβεια στό κλείσιμο πολλῶν ἀπό αὐτά τά ἰδρύματα. Ἀπαιτεῖται συγκρότηση μόνιμης Ἐπιτροπῆς γιὰ συζήτηση μέ τήν Πολιτεία γιὰ τό ἔργο αὐτῆς τῆς διακονίας.

16. Τί συμβαίνει στή Γερμανία

Πολλές φορές στόν δημόσιο διάλογο ἀκούγεται τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ προωθούμενες ἀλλαγές στήν προοπτική τῆς ἐκκοσμηκείσεως τοῦ Κράτους ἀπορρέει ἀπό τό Εὐρωπαϊκό δίκαιο καί ὅτι τρόπον τινά ἀποτελεῖ τρόπο ἐναρμονίσεως τῆς ἐγχώριας νομοθεσίας μέ τήν Εὐρωπαϊκή.

Ἄν μελετήσῃ κανεῖς ὁμως σχετικά ἰσχύοντα νομοθετικά κείμενα ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως θά καταλήξῃ σέ ἄλλα συμπεράσματα.

Ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας, βασικός καί ἰσχυρός πυλώνας τῆς Ἐνώσεως, καταβάλλει ἐτησίως διόλου εὐκαταφρόνητα ποσά ὡς

αποζημίωση για την άρπαγή της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Σύμφωνα με τα δικά τους δεδομένα για τον λόγο αυτό οι κρατικές παροχές για το έτος 2013 ήταν περίπου 470 εκ. Ευρώ.

Τά έσοδα από την εκκλησιαστική φορολογία υπολογίζονται περίπου στο είκοσαπλάσιο.

Η εκπαίδευση αποτελεί, βάσει του άρθρου 7 του Γερμανικού Συντάγματος εθύνη του Κράτους, ή όποια όμως δεν παραγνωρίζει ούτε το ρόλο των κηδεμόνων-γονέων των παιδιών ούτε των θρησκευτικών κοινοτήτων.

Η παράγραφος 3 είναι χαρακτηριστική:

«3. Η διδασκαλία των Θρησκευτικών στα δημόσια σχολεία με εξαίρεση τα ελεύθερα όμολογίας σχολεία (ειδική κατηγορία σχολείων) είναι κανονική διδακτική κατεύθυνση. Χωρίς να παραβλάπεται το δικαίωμα εθύνης του Κράτους ή διδασκαλία των Θρησκευτικών γίνεται σε απόλυτη συμφωνία με τις αρχές των θρησκευτικών κοινοτήτων. Κανένας εκπαιδευτικός δεν επιτρέπεται να υποχρεώνεται να διδάξει Θρησκευτικά ενάντια στη θέλησή του».

Τό μάθημα, λοιπόν, των Θρησκευτικών γίνεται σε σχέση και συμφωνία με τις θεμελιώδεις αρχές της εκάστοτε θρησκευτικής οντότητας διατηρουμένου του δικαιώματος της κρατικής επίβλεψης.

Τό μάθημα των Θρησκευτικών είναι στα δημόσια σχολεία κανονικό, τακτικό μάθημα, και έτσι εξασφαλίζεται ως θεσμός, που έχει την αρχή του στο ίδιο τό δημόσιο-κρατικό δίκαιο. Επιβάλλεται λοιπόν εκ του Συντάγματος της χώρας να υπάρχει τό μάθημα των Θρησκευτικών και δεν επαφίεται στή διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε νομοθέτη να τό επιτρέψει ή όχι. Μέ αυτόν τον τρόπο τό μάθημα των Θρησκευτικών είναι συστατικό μέρος του σχολείου γενικότερα, ακριβώς όπως όλα τά υπόλοιπα υποχρεωτικά μαθήματα, με τά όποια απολαμβάνει την ίδια περιοπή. Τό εκάστοτε κρατικό συμβόλαιο, αναλαμβάνοντας την εθύνη του μορφωτικού καθιδρύματος-όντότητος, στήν εθύνη παροχής του μορφωτικού αγαθοῦ, συμπεριλαμβάνει και την εθύνη για τό μάθημα των Θρησκευτικών.

Στό πλαίσιο του άρθρου 7 που αναφέρθηκε γίνεται ξεκάθαρο ότι, στους μαθητές, στους κηδεμόνες, στίς θρησκευτικές οντότητες, αναγνωρίζεται τό δικαίωμα για απαίτηση του μαθήματος των Θρησκευτικών. Αυτό έχει και τό νόημα ότι, τό μάθημα των Θρησκευτικών οφείλει να γίνεται σύμφωνα με τίς αρχές της εκάστοτε θρησκευτικής οντότητας.

Αξίζει επίσης να επισημάνουμε τά εξής, τά όποια είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα για την νομική μεταχείριση του μαθήματος των Θρησκευτικών.

α) Τό μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό μέ εξασφαλισμένη από τό Σύνταγμα δυνατότητα προσωπικής άρσης της υποχρεωτικότητας μέ δήλωση των κηδεμόνων των μαθητών. Τό δικαίωμα όμως αυτό της μερικής απαλλαγής δεν βασίζεται σε καμία περίπτωση στον άν επιθυμεί κάποιος ή όχι να μετέχει στο μάθημα, αλλά στήν θεμελιώδη αναγνώριση της ελευθερίας της συνειδήσεως και της πίστεως. Άρα ανατιολόγητη δυνατότητα απαλλαγής δεν υφίσταται στο γερμανικό δίκαιο.

β) Υπάρχει μόνο ή δυνατότητα της όμολογιακά ή θρησκειακά συνδεδεμένης διδασκαλίας των Θρησκευτικών. Αυτό δίνει τή δυνατότητα στο μάθημα των Θρησκευτικών να γίνονται δεκτά και παιδιά άλλων όμολογιών που αποτελούν μειονότητα, εάν υπάρχει ή συγκατάθεση των γονέων ή κηδεμόνων.

Μέ αυτόν τον τρόπο δίδεται και ή δυνατότητα γνώσης των άλλων θρησκείων παρά τον σαφή όμολογιακό χαρακτήρα του μαθήματος.

γ) Οι θεολόγοι δάσκαλοι και καθηγητές του μαθήματος προκειμένου να διδάξουν τό μάθημα χρειάζονται τή σχετική άδεια από τον οικείο έπισκοπο της Ρωμαιοκαθολικής ή της εκάστοτε Προτεσταντικής Έκκλησίας. Οι όρθόδοξοι δάσκαλοι Θρησκευτικών σε γερμανικά σχολεία οφείλουν να έχουν τή σχετική άδεια από τον εκάστοτε Μητροπολίτη Γερμανίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως άσχετως εθνικότητας και προέλευσης.

δ) Όταν δεν συμπληρώνεται ό ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός μαθητών (π.χ. στή Βάδη-Βυρτεμβέργη 8) για τον διορισμό από τό Κράτος κα-

θηγητοῦ Θρησκευτικῶν, τότε ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά γίνει μάθημα μέ εὐθύνη τῆς θρησκευτικῆς κοινότητας χωρίς νά ὑπάρχει ἀμοιβή ἀπό τό Κράτος γιά τό δάσκαλο τῶν Θρησκευτικῶν.

Κατά συνέπεια ὁ ὁμολογιακός χαρακτήρας τοῦ μαθήματος δέν θίγει τά δικαιώματα τῶν μειονοτήτων.

17. Προτάσεις μου:

1. Δέν θά ἤθελα νά συνεχισθεῖ αὐτός ὁ τρόπος λειτουργίας Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, ἐκείνης δηλαδή ἀπό τό ἔτος 1834 μέχρι σήμερα. Τῆς καταπίεσεως, τῆς ἀναγκαστικῆς σιωπῆς, τῆς «Βαβυλώνας αἰχμαλωσίας» ἢ τῆς «ὑπό πατρωνίαν» διαβίωσης.

2. Ὁ χωρισμός Ἐκκλησίας καί Πολιτείας δέν εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Ἡ Ἐκκλησία «δέν χωρίζεται ἀπό τά παιδιά της». Ὅποιος θέλει ἀποχωρεῖ. Ὅποιος θέλει ἐπιστρέφει.

3. Νά καθιερωθεῖ ὁ τρόπος «τῶν Διακριτῶν Ρόλων» πού ἐν μέρει λειτουργεῖ σήμερα, ἀλλά τῶν «Καθαρῶν Διακριτῶν Ρόλων» μέ τάση συνεργασίας, ὅταν τό χρειάζεται ὁ λαός μας.

4. Τρόπος Στελέχωσης τῆς Ἐκκλησίας.

5. Ἀξιοποίησις τῆς ἐναπομεινάσης ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας σέ συνεργασία μέ τήν Πολιτεία.

6. Ἀντιμετώπισις τῶν παρενεργειῶν τῶν ἀποφάσεων τῆς Κοσμικῆς Δικαιοσύνης.

7. Ὑλοποίηση τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως στή Βουλή τήν Τετάρτη 28 Σεπτεμβρίου 2016 σύμφωνα μέ τήν ὁποία θά συνεχισθῇ ἡ συνεργασία μέσα ἀπό ἀμοιβαῖο διάλογο ἀπό μηδενική βάση Ἐκκλησίας - Πολιτείας γιά τό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν.

Προτείνω: α) τά ἀρχιερατικά μέλη τῆς Ἐκκλησίας νά εἶναι

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...

β) ἀπό λαϊκά μέλη νά μή συμμετάσχη κανεῖς ἀπό τίς μέχρι τώρα δύο συνδικαλιστικές ἐνώσεις ΠΕΘ καί ΚΑΙΡΟΣ.

8. Ἡ Ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι καθωρισμένη. Αὐτήν θά ἀκολουθήσουμε σταθερά κάτω ἀπό ὅποιεσδήποτε κοσμικές συνθήκες. Πυλῶνες μας θά συνεχίσουν νά εἶναι:

α) «ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου», β) «ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» καί γ) «οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι ἀλλά διακονῆσαι».

Εὐχαριστῶ.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πρὸς Φιλιππησίους 3, 13
2. Κατά Ματθαῖον 22, 37-40
3. Κατά Λουκᾶν 10, 30-37
4. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἐπιστολή 101, PG 37, 181C
5. Κατά Ματθαῖον 25, 35-37
6. Κατά Ματθαῖον 25, 40
7. Κατά Λουκᾶν 15, 13
8. Κατά Λουκᾶν 15, 18
9. Ἁγίου Πορφυρίου Κουσοκαλυβίτου, Βίος καί Λόγοι, I. Μ. Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2014, σελ. 197.
10. Κατά Ἰωάννην 18, 36
11. Κατά Ματθαῖον 20, 28
12. Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ «Τό ράσο στήν Ἐπανάσταση τοῦ '21», Περιοδικό Ρεσάλτο, τεῦχος 6, 2006, σ. 46
13. T. Wyse πρὸς λόρδο Παλμερστον, 28 Ἰουλίου 1850, Fr. 225.
14. Sabatier πρὸς στρατηγὸν Witte, Ἀθήνα, 18 Σεπτεμβρίου 1850, Grece LIV 156, MAE, Fr. 225.
15. Fr. 225-226
16. 22. Αἰών, Ἀθήνα 29 Σεπτεμβρίου 1851 σ. 1196.

17. P.von Perglas προς βασιλιά Λουδοβίκο, Αθήνα (8 Νοεμβρίου 1851 fr.....231.
18. 36. T. Wyse προς κόμη του Malmesbury, Αθήνα, 7 Ιουνίου 1852. FO 32 Greece 190, 66, fr....238.
19. Θεοδώση Τσιρώνη, Έκκλησία πολιτευόμενη, 2010 σελ. 42.
20. (20 Φεβρουαρίου 1914) 76 Αυτόθι σελ.
21. Κων/νου Δυοβουνιώτη, Ή κατά τό 1834 Διάλυσις τῶν Μοναστηριῶν ἐν Ἑλλάδι, Ίερά Σύνοδος XII (1908) σ. 4.
22. Μάμουκα Ἀνδρέου. Τά Μοναστηριακά σελ. 77. Κων/πολη 235.
23. 70 Συλλογή Ἐγκυκλίων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1833-1901) σελ. 642.
24. (44 Ὅθων προς Λουδοβίκο, Μόναχο, 13 Μαΐου 1832, ἀπό τόν H.Rall σελ. 193) fr.143.
25. Ἀθηνῶν Μελετίου Μεταξάκη, Ὑπόμνημα προς Ἱεράν Σύνοδον 1920.
26. Κατά Ματθαῖον 21, 33
27. Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεῖς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη» PG 52.
28. Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου, ὄ.π.

Ἀντιφώνησις εἰς τὴν Ἱεραρχίαν

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ,
Ἀντιπροέδρου τῆς Ι.Σ.Ι.

(Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
4.10.2016)

Μακαριώτατε,
ἡ παροῦσα σύναξις τῆς Ἱεραρχίας εἶναι μὲν Τακτική, δύναται ὅμως νὰ χαρακτηρισθῆ καὶ ὡς Ἑκτακτος. Καί ὁ διπλὸς χαρακτήρας ἐξηγεῖται καὶ δικαιολογεῖται ἐκ δύο λόγων τοῦ Νόμου πού ὀρίζει τὴν Τακτικὴν καὶ τοῦ ἀνακύψαντος Θέματος πού ἐπιβάλλει τὴν σύναξιν. Ἐκτός τούτου ἡ παροῦσα Σύνοδος ἔχει καὶ μία πρωτοτυπίαν. Δέν ὑπάρχουν εἰσηγήσεις πολλῆς ἐπὶ διαφόρων θεμάτων παρὰ μόνον δύο εἰσηγήσεις. Ἡ μόνη καὶ κυρία Εἰσήγησις εἶναι τοῦ Μακαριωτάτου μέ θέμα «Ἐκκλησιαστικοὶ Προβληματισμοί», ἡ ὁποία ὅταν ἐπρογραμματίσθηκε ἀσφαλῶς θά εἶχε περιεχόμενο τούς μέχρι τότε προβληματισμούς. Σήμερα ὅμως θά ἔχη ἀναθεωρηθῆ σέ ἔκδοσι βελτιωμένη καὶ ἐπαυξημένη καὶ ἀσφαλῶς θά εἶναι εἰσηγησις ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης καὶ ἀπὸ πρῶτο χέρι πού ἔχει ἄμεση γνώσι καὶ πλήρη ἐπίγνωσι τῶν προβλημάτων. Ἡ τεκμηριωμένη αὐτὴ εἰσήγησις ἀσφαλῶς θά ἐκφράζει γεγονότα καὶ ἐνέργειες πού θά διευκολύνουν τὴν συζήτησιν καὶ θά προετοιμάσουν ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν προβλημάτων.

Ἦδη προθέσεις καὶ διαθέσεις τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἔχουν πλέον ἐκδηλωθῆ καὶ τὰ προγράμματα ἔχουν τεθῆ εἰς ἐφαρμογή.

Οἱ ἄμεσες καὶ ἐνδεδειγμένες ἐνέργειες ἔχουν γίνῃ καὶ εἶναι δυνατές καὶ ἀπόλυτα ἀποδεκτές. Τὰ Μ.Μ.Ε. ἔχουν ἀσχοληθῆ μὲ τὸ θέμα καὶ ἀναλόγως τῶν προσωπικῶν καὶ ἰδεολογικῶν πεποιθήσεων ἔχουν σέ δημοσιεύματα ἐκφραστῆ κατὰ τὸ πλεῖστον σέ ἀρνητικὰ σχόλια καὶ μάλιστα ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μακαριωτάτου ἔχουν δημιουργήσῃ κλίμα Ἱεροῦ Πολέμου μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Βεβαίως δέν πρέπει νὰ παρασυρθοῦμε καὶ ὀδηγηθοῦμε σέ σύγκρουσι, οὔτε ὅμως ὑποχωρήσομε, ἀλλὰ κάνοντας χρῆσι τῆς πνευματικῆς πανο-

πλίας καὶ τὸ Ἐφεσ. Στ' . 10-18 νὰ ἀντιμετωπίσομε τὰ προκείμενα θέματα. Στό σημεῖο αὐτό, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι Πατερικὴ, θά προσθέσω δύο μικρὰ ἀποσπάσματα τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τούς ἐγκωμιαστικούς λόγους εἰς τούς Ἱερομάρτυρας Λουκιανόν πρεσβύτερον καὶ Βαβύλαν Ἐπίσκοπον. Μᾶς κατευθύνουν στὴν πολεμικὴ τακτικὴ καὶ τὴν μεθοδικὴ ἐξέτασι τῶν Θεμάτων.

Ὁ Λουκιανός, ἐδίδαξε λεπτομερῶς ποιός ἦτο καὶ μέ τί πράγμα ἦτο ἀπασχολημένος καὶ ἐξοῦσε καὶ μέ αὐτόν τὸν τρόπο ἀπῆλθε εἰς τὸν οὐρανόν προσκομίζων εἰς τὸν Χριστόν σῶαν τὴν παρακαταθήκην συμβουλευῶν τούς μεταγενεστέρους νὰ ἀνθίστανται καὶ νὰ μὴ φοβοῦνται τίποτε ἐκτός ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

* * *

Ἄς φροντίσομε, λοιπόν, καὶ ἐμεῖς διὰ τὰ πολεμικὰ πράγματα κατὰ τὸν καιρόν πού ἔχουμε εἰρήνην, ὥστε ὅταν φθάσῃ ἡ ὥρα τοῦ πολέμου νὰ στήσομε λαμπρὰ τρόπαια.

Καὶ ἐάν ἐκεῖνοι ἐγκωμιάζουν τὰ δικά τους καὶ ταπεινώνουν τὰ ἰδικά μας, καὶ ἡμεῖς μὴ σιωπῶμεν οὔτε νὰ τούς ἀνεχθῶμεν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀποκαλύπτωμε τὴν ἀπρέπειαν νὰ ἐξυμνοῦμε μέ φρόνησιν καὶ παρησίαν ὅλα τὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐκεῖνος φορεῖ βασιλικόν διάδημα, ἐμεῖς ἄς περιφέρωμε τὴν ὁμολογία τῆς πίστεως μὴ μόνον μέ λόγους, ἀλλὰ καὶ μέ βίον ἀντάξιον τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως. Δέν ὁμορφαίνει Ἐκεῖνον τὸ διάδημα ὅσον ἡμᾶς ἡ πίστις καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως πού δοξάζει τὸν Δεσπότην Ἰησοῦ Χριστόν.

Καὶ τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν λόγον εἰς Βαβύλαν: Ἄς ἐντρυφήσομεν εἰς τούς μαρτυρικούς ἄθλους τοῦ Μακαρίου Βαβύλα.

Πῶς μὲν αὐτός διετέλεσεν ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησίας, Πῶς διέσωσε τὸ Ἱερόν τοῦτο σκάφος εἰς ὦραν κακοκαιρίας καὶ κλυδωνισμοῦ ἐκ τῶν κυμά-

των. Πόσην παρησίαν ἔδειξε πρὸς τὸν βασιλέα, πῶς ἔδωκε τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τῶν προβάτων. Πῶς ἐδέχθη τὸ μαρτύριον καὶ ἄλλα παρόμοια.

Δι' ὅλα αὐτὰ ἃς ἀφήσωμεν νὰ μᾶς τὰ εἰπῇ ὁ πνευματικός μας πατήρ, ὁ Ἐπίσκοπος.

Μακαριώτατε,

Τὴν διήγησιν τῶν πόσα καὶ πῶς συνέβησαν τότε

ὁ Χρυσόστομος παρέπεμψε εἰς τὸν Ἐπίσκοπον. Ἐπιτρέψατέ μου τὴν μεταφοράν: Τοὺς τόσους προβληματισμούς καὶ τὸ πῶς θὰ τοὺς ἀντιμετωπίσωμε ἐπιτυχῶς ἐμεῖς μετὰ ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς δεούσης προσοχῆς εἰς ὑμᾶς ἀναθέτομεν, Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε καὶ Πρόεδρε εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀκούσωμεν καὶ ὑπακούσωμε.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Ἐκπροσώπων Ἱερῶν Μητροπόλεων

(Λαμία, 19-21.9.2016)

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Ἡ ἔναρξη

τοῦ ΙΣΤ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου

Ἄρχισαν στίς 19 Σεπτεμβρίου οἱ ἐργασίες τοῦ ΙΣΤ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τό ὁποῖο διοργανῶναι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος, καί συγκεκριμένα στό Πνευματικό - Διοικητικό Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μέ τή συμμετοχή ὀγδόντα ἐκπροσώπων ἀπό ἑξήντα ἑπτὰ Ἱερές Μητροπόλεις. Γενικό θέμα τοῦ Συμποσίου, τό ὁποῖο ἔχει θέσει ὑπό τήν αἰγίδα του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, εἶναι: «Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας»

Κατά τήν προσφώνησή του ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, φιλοξενῶν τό Συμπόσιο, τόνισε μεταξύ ἄλλων τά ἑξῆς: «Ἐπειδή τά πάντα στή ζωή μας, τίς προθέσεις μας, τίς ἐπιθυμίες μας, τούς πόθους καί τά ἐνεργήματά μας κατευθύνει ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, πιστεύω, ὅτι οὐχί τυχαῖα ὀρίστηκε ὡς τόπος τοῦ 16ου Λειτουργικοῦ Συμποσίου ἡ Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, καθ' ὅτι τό θέμα τοῦ Συμποσίου «Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας» θά ἀναλυθεῖ καί θά μελετηθεῖ σέ τόπο πολλῶν Ἀγίων, τῶν ὁποίων ὁ πάντιμος χορός, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τόν ἰδρυτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ὑπάτης ἁγιο Ἀπόστολο Ἡρωδίωνα, καταλήγει εἰς τόν πρό δεκαετίας συνταράξαντα τό Πανελλήνιον μέ τήν λάμψη τῆς φιλελεήμονος Ἀγιότητός του Ὁσιο Γέροντα Βησσαρίωνα, τόν ἀδελφό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος, τοῦ ὁποίου τό ἄφθαρτο καί εὐωδιάζον σκῆνωμα, ὡς σημεῖο τοῦ Οὐρανοῦ, κατά τήν δῆλωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κηρύττει τήν δύναμη καί τήν ἀξία τῆς Ἀγιότητος».

Στή συνέχεια ἀναγνώσθηκε τό μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου. Μεταξύ ἄλλων ὁ Μακαριώτατος τόνισε:

«Στούς καθ' ἡμέραν ἐορταζομένους Ἀγίους, ἡ Ἐκκλησία προβάλλει τήν ἀλληλεγγύη, τόν ἀλληλοσεβασμό, τήν ἀλληλοκατανόηση, τήν ἀλληλοπεριχώρηση. Τά πρόσωπα τῶν Ἀγίων στίς τοιχογραφίες ἀποπνέουν τήν ταπεινότητα, τήν ὑπομονή, τήν ἐπιείκεια, τήν συγχωρητικότητα, τήν κατανόηση καί τήν ἀποδοχή. Στίς μνήμες τῶν Ἀγίων νοοῦμε τήν μυστικά ἐπαναστατική δύναμη τῆς πίστεως. Στά μαρτυρολόγια καί τίς συλλογές Μαρτύρων αὐτό τό γεγονός - τῆς βαθειᾶς πίστεως - λαμπρύνεται. Στά Συναξάρια πού ἀποτελοῦν τήν αἵματοβαμμένη ἱστορία τῆς πίστεώς μας, ἀκούμε γιά φωτοφόρους, ἐλεύθερους, ἀφοβους φίλους τοῦ Χριστοῦ, πού προσέφεραν τήν ὑπαρξή τους εἰρηνικά στό μαρτύριο. Τό ἄνθος τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως μας φύτρωσε μέσα ἀπό τό ποτισμένο μέ αἶμα χῶμα τῶν ἀνά τήν Οἰκουμένη μαρτύρων. Ὅπως ψάλλουμε: Τῶν ἐν ὄλῳ τῷ Κόσμῳ Μαρτύρων σου, ὡς πορφύραν καί βύσσον τά αἶματα, ἡ Ἐκκλησία σου στολισαμένη...».

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ, Πρόεδρος τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, κηρύσσει τήν ἔναρξη τόνισε ὅτι: «...στό παρόν Λειτουργικό Συμπόσιο θά ἐξετασθεῖ ἡ θέση τῶν Ἀγίων στήν Ἐκκλησία, ἡ σχέση τῶν πιστῶν μαζί τους, τά χαρακτηριστικά τῆς Ἀγιότητος, ὁ τρόπος τιμῆς τῶν Ἀγίων καί τά κριτήρια ἐντάξεώς τους στό Ἀγιολόγιο». Κατακλείοντας ἀνέγνωσε τήν ἀπόφαση τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τήν τιμή τῶν Ἀγίων. Χαρακτηριστικά ἀνέφερε: «Τιμᾶν καί μεγαλύνειν ἐδιδάχθημεν πρῶτον μέν τήν κυρίως καί ἀληθῶς Θεοτόκον, τήν ἀνωτέραν πασῶν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, τάς τε ἀγίας καί ἀγγελικάς δυνάμεις, τούς

τε μακαρίους και πανευφήμους αποστόλους, προφήτας τε, τούς ενδόξους και τούς καλλινίκους και υπέρ Χριστού ἀθλήσαντες μάρτυρας και τούς αγίους και θεοφόρους διδασκάλους και πάντας τούς όσίους άνδρας, και έξαιτεϊσθαι τάς τούτων πρεσβείας, ως δυναμένες ήμās οικειώσαι τῷ παμβασιλεί τῶν όλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδή τάς αὐτοῦ έντολάς και έναρέτως βιοῦν προαιρουμένους έτι γε μήν ασπαζόμεθα και τόν τύπον τοῦ τιμίου και ζωοποιοῦ σταυροῦ και τά άγια λείψανα τῶν αγίων, και τάς αγίας και σεπτάς εικόνας αποδεχόμεθα και ασπαζόμεθα και περιπτυσσόμεθα, κατά τήν αρχήθεν παράδοσιν τῆς αγίας τοῦ Θεοῦ Καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Κατά τήν τέλεση τοῦ Ἀγιασμοῦ τῆς έναρξεως παρέστησαν οί Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Σταγῶν και Μετεώρων κ. Σεραφείμ, Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιος, Δημητριάδος και Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, Νέας Σμύρνης κ. Συμεών, Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμόθεος. Ἐπίσης παρέστησαν βουλευτές τοῦ Νομοῦ Φθιώτιδος, ὁ Περιφερειάρχης Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὁ Ἀντιπεριφερειάρχης Φθιώτιδος, ὁ Δήμαρχος Λαμιέων και Μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, οί Δήμαρχοι Λοκρῶν, Μακρακώμης - Σπερχαιάδος και Στυλίδος, ὁ Ἐξοχώτατος Διοικητής τοῦ ΚΕΥΠ με άξιωματικούς τοῦ Στρατοῦ, ὁ Γενικός Περιφερειακός Διευθυντής Στερεᾶς Ἑλλάδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας και πλῆθος κόσμου.

Στή συνέχεια έλαβε χώρα ή πρώτη Συνεδρία με προεδρεύοντα τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φθιώτιδος κ. Νικόλαο.

Ἡ πρώτη Είσηγηση είχε ως θέμα: «Ἡ έννοια τοῦ “Ἀγίου” στή βιβλική θεολογία». Ὁ εισηγητής Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Σκιαδαρέσης, Ἀναπληρωτής Καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος παρουσίασε πτυχές τοῦ θέματος, τόνισε μεταξύ άλλων τά έξῆς: «Μέ τή σάρκωση τοῦ Λόγου ή Κ. Διαθήκη από τή μιά άφομοίωσε τόν περί Ἀγιότητας πλοῦτο τῆς Π. Διαθήκης κι από τήν άλλη προχώρησε, προσδιόρισε και αποκρυστάλλωσε περισσότερο τό θέμα τοῦ αγιασμοῦ τοῦ κόσμου, με άποκορύφωμα τή θυσία-αὐτοπροσφορά στόν Θεό και στόν κόσμο τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, πράξη πού θυμόμαστε στή Θεία Λειτουργία».

Ὁ δεύτερος εισηγητής Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας, Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ανέπτυξε τό θέμα : «Οί πρό νόμου Πατέρες»: τό Ἀγιολόγιον τῆς Π.Δ.». Ὁ Σεβασμιώτατος ανέφερε ὅτι: «.....γιά νά πετύχουμε τήν αγιότητά μας πρέπει: α) Νά εἶμαστε δίκαιοι πρός όλους τούς ανθρώπους· β) νά αγαπάμε όλους· και γ) νά εἶμαστε πρόθυμοι νά πράττουμε ὅ,τι θέλει ὁ Θεός («έτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετά Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου», στίχ. 8)».

Ἡ τρίτη Είσηγηση είχε ως θέμα: «Οί “Χοροί” τῶν Ἀγίων». Ὁ Εισηγητής, Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Θεόδωρος Κουμαριανός, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, με τή διατύπωση έμπεριστατωμένων θεολογικῶν θέσεων τόνισε ὅτι: «Σέ όλους τούς αγίους ή Ἐκκλησία βλέπει τό πρότυπο τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανοῦ, στόν ὁποῖον φανερώνονται με ποικίλους και θαυμαστούς τρόπους τά χαρίσματα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος».

Ἡ τέταρτη Είσηγηση είχε ως θέμα: «Ἀναγνώριση Ἀγίων και άγιοκατάταξη στήν Ἐκκλησία». Ὁ Εισηγητής, κ. Παναγιώτης Ὑφαντής, Ἀναπληρωτής Καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπογράμμισε τά ακόλουθα: «Μέ γνώμονα τίς έμπειρικές παραδοχές τῆς βιβλικῆς έμπειρίας έπιχειρεῖται μιά ιστορική και περιγραφική παρουσίαση τοῦ θέματος πού φωτίζει τή σημασία τῆς συλλογικῆς συνείδησης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τόν ρόλο τῆς επίσημης ἐκκλησιαστικῆς αρχῆς, αλλά και τίς παρεκκλίσεις ή άμφιλεγόμενες επιδράσεις πού διαμορφώνουν τήν τρέχουσα θεωρία και πράξη τῆς ανακήρυξης πού ακολουθεῖ ή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἐπιπλέον, επιδιώκεται ή κριτική προσέγγιση τῶν θεολογικῶν, πνευματικῶν και έν τέλει ἐκκλησιολογικῶν κριτηρίων πού δεσπόζουν ή άπουσιάζουν στήν ανακήρυξη αγίων και ή ανάδειξη τῆς σημασίας τους για τήν ἴδια τήν βιβλική πιστότητα, τήν ταυτότητα και άποστολή τῆς Ἐκκλησίας και τήν αγιότητα κάθε μέλους τῆς».

Ἡ πρώτη ήμέρα τοῦ Συνεδρίου έκλεισε με γόνιμη συζήτηση επί τῶν αναπτυχθέντων θεμάτων. Ἀκολούθως παρατέθηκε από τήν φιλοξενούσα Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος δεῖπνο πρός τιμήν τῶν Είσηγητῶν και Συνέδρων και οί εκπρόσωποι

των Ἱερῶν Μητροπόλεων ἀναχώρησαν γιά τούς τόπους διαμονῆς τους.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

*Ἡ δεύτερη ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν
τοῦ ΙΣΤ' Λειτουργικοῦ Συμποσίου*

Συνεχίσθηκαν στίς 20 Σεπτεμβρίου οἱ ἐργασίες τοῦ ΙΣΤ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τό ὁποῖο διοργανώνει ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος, μέ τή συμμετοχή καί τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Σερρών καί Νιγρίτης κ. Θεολόγου, Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Γεωργίου, Κίτρους καί Κατερίνης κ. Γεωργίου. Οἱ ἐργασίες φιλοξενοῦνται στό Πνευματικό - Διοικητικό Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος καί συμμετέχουν ὀγκόντα ἐκπρόσωποι ἀπό ἐξήντα ἑπτὰ Ἱερές Μητροπόλεις. Γενικό θέμα τοῦ Συμποσίου, τό ὁποῖο ἔχει θέσει ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, εἶναι: «Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας»

Τό πρῶτο τελέσθηκε Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Ν. Ἀμπλιανῆς προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου, μέ τή συμμετοχή ὄλων τῶν ἐκπροσώπων - συνέδρων. Στό Ἱερό Βῆμα παρέστη συμπροσευχόμενος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ.

Ἀκολούθως στό Πνευματικό κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ παρετέθη πλούσιο πρωινό σέ ὄλους τους παρισταμένους.

Ἀργότερα στό Πνευματικό - Διοικητικό Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος συνεχίσθηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου σέ δεύτερη συνεδρία, μέ προεδρεύοντα τόν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη π. Νικόλαο Ἰωαννίδη, Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κατά τήν ὁποία ὁμίλησαν οἱ ἀκόλουθοι μέ τά ἐξῆς θέματα:

Ὁ πρῶτος εἰσηγητής, Ἐλλογιμώτατος κ. Συμεών Πασχαλίδης, Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Πηγές, συλλογές καί ἐκδόσεις στήν παλαιότερη καί σύγχρονη ἀγιολογική ἔρευνα». Ὁ ὁμιλητής ἀνέφερε ὅτι: «...ἡ κωδικοποίηση τῶν ἐκδόσεων τῶν ἀγιολο-

γικῶν πηγῶν θεραπεύεται σήμερα μέσα ἀπό σημαντικά ἐργαλεῖα μελέτης» (instrumenta studio-rum), ὅπως ἡ Bibliotheca Hagiographica Graeca, ἀλλά πλέον καί μέσα ἀπό ἠλεκτρονικές πηγές (Βάσεις Δεδομένων, Κατάλογοι ἀγιολογικῶν χειρογράφων κ.ἄ.)».

Ἡ δεύτερη εἰσηγήτρια κ. Ἀριάδνη Σαραντουλάκου, Δρ Θεολογίας, ΕΔΙΠ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρουσίασε τό θέμα: «Ἡ ἀγιολογική ἀφηματολογία: Βιογράφοι καί Συναξαριστές τῶν Ἁγίων». Ἡ ὁμιλήτρια τόνισε ὅτι: «Ἡ θεολογική κάθαρση ἀπό παρεισφρήσεις αἰρετικῶν στοιχείων πού ἀλλοιώνουν τήν δογματική ἀκρίβεια, ἡ ἱστορικότητα τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων ὅπως καί ἡ σχέση ὕψους καί περιεχομένου τους πού πέρασε διακυμάνσεις ὡς πρός τό ἂν τό ὑψηλό περιεχόμενο θέματος πού διαχειρίζονται χρειάζεται ἡ ὀχι ρητορικό καλλωπισμό, δίνουν ἀπάντηση στήν σπουδαιότητα τοῦ ρόλου τοῦ ἀγιογράφου στήν συγγραφή ἑνός κειμένου, ἡ τέχνη συγγραφῆς ἀποτελεῖ τό ὄχημα καί ὁ ἀγιογράφος τό μέσο διάδοσης τῶν ἁγίων στούς ἀναγνώστες ἡ ἀκροατήριον».

Ὁ τρίτος εἰσηγητής, Ἐλλογιμώτατος κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς, Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης παρουσίασε τό θέμα: «Ὁ λειτουργικός χαρακτήρας τῆς μνήμης τῶν Ἁγίων». Ὁ ὁμιλητής τόνισε ὅτι: «Οἱ ἅγιοι κοσμοῦν τό λειτουργικό ἔτος, τό ἐμπλουτίζουν καί προβάλλουν τήν ἀγάπη τῶν πρός τήν Ἐκκλησία καί τόν ἄνθρωπο. Καί τοῦτο διότι θεωροῦνται μιμητές τῆς ζωῆς καί τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ καί σέ καθημερινή βάση προβάλλουν τό μυστήριο τῆς Θεῆς Οἰκονομίας».

Μετά τό σύντομο διάλειμμα ἐπανελήφθησαν οἱ ἐργασίες μέ τήν τρίτη συνεδρία ὑπό τήν προεδρία τοῦ Ἐλλογιμώτατου κ. Γεωργίου Φίλια, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ πρῶτος εἰσηγητής, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερρών καί Νιγρίτης κ. Θεολόγος, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Οἱ Νεομάρτυρες». Ὁ Σεβασμιώτατος ἀνέφερε πώς: «...Μία ξεχωριστή θέση μέσα στό πολύφωτο νοητό στερέωμα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μᾶς κατέχουν οἱ πολυάθλοι Νεομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι στήν μακρὰν καί ἀσέληνη νύκτα τοῦ ἔθνικου μας βίου, πού ἄρχισε μετά τήν πώση τῆς Βασιλίδος στούς Ὀθωμανούς Τούρκους, ἀνεδείχθησαν τά ἔμπυχα ἐκεῖνα λυχνάρια πού φώτισαν πα-

ρακλητικῶς τὴν ζωὴ τοῦ ὑπόδουλου Γένους... Οἱ Μάρτυρες καὶ οἱ Νεομάρτυρες συνιστοῦν χαρακτηριστικὲς πραγματικότητες μέσα στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πού παρουσιάζουν πολλές ἐσωτερικὲς ὁμοιότητες, ἀλλὰ καὶ κάποιες ἐξωτερικὲς διαφορὲς μεταξύ των.....».

Ἡ δευτέρα εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα: «Ἡ τιμὴ τῶν ἱερῶν λειψάνων». Ὁ εἰσηγητὴς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόλαος Ἰωαννίδης, Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὑπογράμμισε ὅτι: «Ἡ τιμὴ πρὸς τὰ ἱερά λείψανα οὐδόλως σημαίνει ἀπόδοση λατρείας, ἡ ὁποία ὡς γνωστόν ἀποδίδεται μόνον στὸν Τριαδικὸ Θεό. Ἡ περὶ λειψάνων θεολογία τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἰσχυρὴ καὶ σαφῆ ἀπάντηση στοὺς ἀνά τοὺς αἰῶνες μέχρι σήμερα ἀγιολάτρους, πού περιφρονητικὰ ἀποκαλοῦν τὰ ἱερά λείψανα κόκκαλα καὶ μέμφονται τοὺς πιστοὺς, ὅπως οἱ ἔθνικοί, γιὰ εἰδωλολατρία».

Ὁ τρίτος εἰσηγητὴς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρνάβας Θεοχάρης, Γραμματεὺς τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως παρουσίασε τὸ θέμα: «Ἐγκωμιστικοὶ Λόγοι στοὺς Ἁγίους». Ὁ ὁμιλητὴς τόνισε ὅτι: «Δύο εἶναι οἱ βασικὲς, ποιμαντικῆς φύσεως, λειτουργίαι τῶν Ἐγκωμίων καὶ γενικότερα τῶν Βίων ἁγίων: Ἡ μίμηση καὶ ἡ μνήμη. Ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος ἔδωσε τὸ μέτρο μίμησης γιὰ τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς μέ τὰ κάτωθι λόγια: *«Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε»* (Ἰωάν. 13, 15). Τὸ δὲ ὑπόδειγμα πού προσέφερε ὁ Χριστὸς στοὺς πιστοὺς εἶναι αὐτὸ τῆς θυσίας. Ἔτσι, ἀπὸ νωρὴς οἱ μάρτυρες θεωρήθηκαν τὸ πρότυπό του πραγματικοῦ μιμητῆ τοῦ Χριστοῦ καὶ ταυτόχρονα ἀναπτύχθηκε ἡ θεολογία τοῦ μαρτυρίου, ἰδίᾳ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν διωγμῶν».

Ὁ τέταρτος εἰσηγητὴς, Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης, Ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρουσίασε τὸ θέμα: «Ἡ μνημόνευση τῶν Ἁγίων στὴ Θεία Λειτουργία». Ὁ ὁμιλητὴς ἀναπτύσσοντας τὸ θέμα ἀνέφερε ὅτι: «...ἡ μνημόνευση τῶν Ἁγίων ἐρευνᾶται στίς ἀρχαῖες λεγόμενες λειτουργίαι, ὅπου βέβαια ἡ μνημόνευση εἶχε γενικὸ χαρακτήρα μέ ἀνάμειξη στὴν μνημό-

νευση τῶν τελειωθέντων ἁγίων, τῶν κεκοιμημένων χριστιανῶν καὶ τῶν ἤδη ἀγωνιζομένων ζώντων χριστιανῶν...».

Ἀκολούθησε ἐποικοδομητικὴ συζήτηση καὶ ἡ καθιερωμένη μεσημβρινὴ διακοπὴ, κατὰ τὴν ὁποία παρατέθηκε τὸ Γεῦμα.

Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴ τέταρτη συνεδρία προήδρευσε ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Βασίλειος Καλλιακμάνης, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καὶ παρουσιάσθηκαν ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς εἰσηγητὲς τὰ ἐξῆς θέματα:

Ἡ πρώτη εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα «Ἡ τιμὴ τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων» μέ εἰσηγητὴ τὸν Ἐλλογιμώτατο κ. Γεώργιο Φίλια, Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὁ καθηγητὴς ἀνέφερε πῶς: «Ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων ἐδράζεται ἐπὶ καταγεγραμμένων μαρτυριῶν καὶ διανθίζεται μέ τίς ἐπὶ τῶν μαρτυριῶν αὐτῶν ἐρμηνεῖες σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Ἔτσι διαμορφώθηκε τὸ σαφὲς ἑορτολογικὸ πλαίσιο τῆς ἀποδόσεως τιμῆς πρὸς τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἐπέτρεψε στὴν Ἐκκλησία νά τοὺς τιμᾷ μέ λαμπρότητα καὶ νά ἐπικαλεῖται τὴν προστασία καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεό μεσιτεία τους».

Ἡ δευτέρα εἰσήγηση ἀνεφέρετο στό θέμα: «Ἡ εἰκονογράφηση τῶν Ἁγίων». Ὁ Εἰσηγητὴς Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Σταμάτιος Σκλήρης, Διδάκτωρ Θεολογίας - Ἀγιογράφος ἀνέφερε τὰ ἀκόλουθα: «...Ἡ τιμὴ τῶν Ἁγίων στὴν Ἀρχαία Ἐκκλησία ἀρχίζει μέ τὴν τιμὴ πρὸς τοὺς κεκοιμημένους πιστοὺς. Ἀργότερα ξεχωρίζει ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, Μάρτυρας καὶ Ἀσκητάς. Στὴ συνέχεια ἀφιερώνονται ναοὶ στὴ μνήμη Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ζωγραφίζονται στὴν κόγχη τοῦ Ἱεροῦ Βήματος... Ὑπάρχει στὴν εἰκονογραφία διαλεκτικὴ σχέση μεταξύ ἱστορίας καὶ ἐσχατολογίας...».

Ἡ τρίτη εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα: «Σύνθεση νεωτέρων ἀκολουθιῶν πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων». Ὁ ὁμιλητὴς, Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου, Δρ Θεολογίας, ἀναφέρθηκε στὰ ἀκόλουθα: «...Ἡ σύνταξη νέων ἱερῶν ἀκολουθιῶν ἐπικροτεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μέ σκοπὸ τὴν ἀγιοπνευματικὴν προβολὴν τῶν νέων ἁγίων. Κατὰ τὴν σύνταξη οἱ ὕμνογράφοι

ὀφείλουν νά λαμβάνουν ὡς παράμετρό τους τή δυνατότητα κατανόησης τῶν κειμένων τους ἐκ μέρους τῶν πιστῶν καί φυσικά δέν ἐπιτρέπεται ἡ ἀντιγραφή..... Ὅλες οἱ νέες ἱερέες ἀκολουθίες πρέπει νά λαμβάνουν τήν ἔγκριση τῆς Ἱεραῆς Συνόδου».

Ἐπακολούθησε γόνιμη συζήτηση καί ἐνδιαφέρουσες τοποθετήσεις τῶν συνέδρων καί μετά τό Δεῖπνο ἔγινε συζήτηση ἐπί γενικῆς φύσεως λειτουργικῶν θεμάτων.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱεραῆς Συνόδου

*Ἡ τρίτη ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν
τοῦ ΙΣΤ' Λειτουργικοῦ Συμποσίου*

Ὁλοκληρώθηκαν στίς 22 Σεπτεμβρίου οἱ ἐργασίες τοῦ ΙΣΤ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τό ὁποῖο διοργάνωσε ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος. Οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου φιλοξενήθηκαν στούς χώρους τοῦ Πνευματικοῦ καί Διοικητικοῦ Κέντρου τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως Φθιώτιδος. Γενικό θέμα τοῦ Συμποσίου, τό ὁποῖο εἶχε θέσει ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ἦταν: «*Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας*»

Ἡ πέμπτη καί τελευταία συνεδρία πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν προεδρία τοῦ Ἐλλογιμώτατου κ. Παναγιώτη Σκαλτσῆ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κατά τήν σημερινή συνεδρία παρέστη καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Γεώργιος.

Ἡ πρώτη εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα: «*Ἀγιολόγιον καί ποιμαντική πράξις τῆς Ἐκκλησίας*». Ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Βασίλειος Καλλιακμάνης, Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, παρουσιάζοντας πτυχές τοῦ θέματος του, ἐπισήμανε τά ἑξῆς: «...οἱ ἅγιοι συνδέονται μέ τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τό Εὐαγγέλιό Του. Γι' αὐτό πρέπει νά ἀποφεύγεται ἡ ἐνδεχόμενη ἀσυμφωνία τῶν ἀγιολογικῶν διηγήσεων μέ τό εὐαγγελικό καί ἀποστολικό κήρυγμα, καθὼς καί ἡ αὐτονόμηση καί ὁ ὑπερτονισμός ὀρισμένων ἀμφισβητούμενων πλευρῶν τῆς ζωῆς τῶν ἁγίων καί ἀποσιώπησης ἄλλων πιό σημαντικῶν...».

Ἐπίσης ὁ ὁμιλητής τόνισε τήν ἐκκλησιολογική θεώρηση τῆς ἀγιότητας καί τήν εὐρύτητα τῶν σω-

στικῶν ὁδῶν, πού φανερώνει τήν ποικιλία τῶν χαρακτηρισμάτων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Συμπερασματικά οἱ Βίοι τῶν ἁγίων ἀποτελοῦν θαυμαστά παραδείγματα γιά τό πῶς μπορεῖ κάποιος νά φθάσει στήν ἀγιότητα καί ἀποτελοῦν ἄριστο μέσο παιδαγωγίας στά χέρια ἐμπείρων ποιμένων.

Ὁ δεύτερος εἰσηγητής, Ἐλλογιμώτατος κ. Ἀθανάσιος Βουρλῆς, Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁμίλησε γιά τά «*Ἵμνολογικά θέματα στήν τιμή τῶν Ἁγίων*». Ὁ ὁμιλητής μέ γλαφυρότητα εἶπε μεταξύ ἄλλων: «...Στήν Ἵμνογραφία τῶν Ἁγίων ἔχουν συνυφανθεῖ ὅλα τά Ἵμνογραφικά εἶδη μέ ὅλα τά ἤχοχρώματα τοῦ βυζαντινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους καί τῶν μελικῶν εἰδῶν του (σύντομα - ἀργοσύντομα -ἀργά)... Ἡ πληθωρική παραγωγή Ἀκολουθιῶν πρὸς τιμὴν τῶν Νεομαρτύρων καί νεοφανῶν Ἁγίων καί ὁ πλουτισμός τους μέ διάφορα Ἵμνογραφικά εἶδη (Ἐγκώμια - εὐλογητάρια - ὀκτάηχους ἐβδομαδαίους κανόνες - Οἴκους - Χαιρετισμούς - Μεγαλυνάρια δημιουργοῦν κάποιους προβληματισμούς, ἀλλά ὁ ποιμαντικός καί σωτηριολογικός τελευταῖος λόγος ἀνήκει γιά τό θέμα αὐτό στήν Ἐκκλησία. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἵμνογραφία δέν θά στερέψει, γιατί ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία λούζεται στή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί συνεχῶς θά παρουσιάζει νέους Ἁγίους ὡς φίλους Χριστοῦ καί ὡς ἁγιασμένους ἀδελφούς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου του».

Ἡ τρίτη καί τελευταία ἡμέρα τοῦ συνεδρίου ἔκλεισε ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμητοῦ κ. Δανιήλ, Προέδρου τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως, καί τήν διεξαγωγή γενικῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν ἀναπτυχθέντων θεμάτων καθὼς καί τήν ἀνάγνωση τῶν τελικῶν συμπερασμάτων ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο. Μέ τόν τρόπο αὐτό ὀλοκληρώθηκαν ἐπιτυχῶς οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου.

Στή συνέχεια παρατέθηκε ἀπό τήν φιλοξενούσα Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος ἀποχαιρετιστήριο γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν εἰσηγητῶν καί συνέδρων, διανεμήθησαν τά σχετικά ἀναμνηστικά καί οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἀνεχώρησαν εἰς τά ἴδια.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱεραῆς Συνόδου

Μήνυμα προς τό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Λαμία, 26.9.2016)

Σεβασμιώτατοι,
Θεοφιλέστατοι,
Ἑλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγηταί

Μέ αισθήματα χαρᾶς ἀπευθύνομαι πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, πού συμμετέχουν εἰς τό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιον Λειτουργικόν Συμπόσιον μέ θέμα: «Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας». Τό Λειτουργικό αὐτό Συμπόσιο, ὅπως καί τά προηγούμενα, διά τήν καθοριστικήν των συμβολήν στήν Λειτουργικήν μας ζωή, ἐτέθησαν ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Εὐχαριστῶ τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καισαριανῆς Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Πρόεδρον τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως, διά τήν μέριμναν καί τοὺς καταβληθέντας κόπους ὡς καί τά Μέλη της, διά τήν διοργάνωσιν αὐτῆς τῆς εὐλογημένης συνάξεως. Εὐχαριστῶ δέ ἐκ μέσης καρδίας τόν φιλοξενούντα τό Συμπόσιον Σεβασμιώτατον ἀδελφόν Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Νικόλαον διά τήν ἀρωγήν Του στίς ἐργασίεις τοῦ Συμποσίου.

Τό Ἀγιολόγιον ἄπτεται τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Τά διδάγματα ἀπό τό βίο καί τά μαρτύρια τῶν Ἁγίων συνοψίζονται στό γεγονός εἶναι ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἡ Ἀλήθεια καί ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκκλησία ἐργάζεται γιά τήν μεταμόρφωση τοῦ ὅλου ἀνθρώπου. Τό πρόσωπο δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος κατά τήν θεϊκήν ὠραιότητα, καί γιά τόν λόγο αὐτό δύναται νά μετατρέψῃ τόν κόσμο. Στά πρόσωπα τῶν Ἁγίων βλέπουμε αὐτή τήν μεταμόρφωση ἐμπειρικά. Βλέπουμε τήν δυνατότητα πού ἔχουμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νά γίνουμε Ἅγιοι, κατά τήν Εὐαγγελική ἐντολή «Ἅγιοι γίνεσθε ὅτι Ἐγὼ ἅγιος εἰμί», μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ σέ ὀρισμένα πρόσωπα νά γίνεται πραγματικότητα.

Οἱ Ἅγιοι, ὡς γνήσιοι φίλοι Χριστοῦ κατά τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη, ἐκπέμπουν τό ὑπερκόσμιον φῶς πού πρέπει νά φωτίζει καί τίς καρδιές ὄλων μας. Στό πρόσωπο τοῦ Ἁγίου βλέπουμε τήν αὐτάρκεια, τήν ὀλιγάρκεια, τήν ἐγκράτεια, τήν λιτότητα, τήν ἀπλότητα καί τήν χάρη τοῦ ἀσύνθετου καί ἀμέριμου. Βλέπουμε πῶς οἱ Ἅγιοι ἦταν καί εἶναι ἄνθρωποι σάν καί μᾶς, μέ ἀδυναμίες, μέ πάθη, μέ ἀγωνίες, κακουχίες, διωγμούς, βασιανιστήρια, μέ συκοφαντίες ἐναντίον τους. Ζοῦσαν τίς ἴδιες δυσκολίες μέ ἐμᾶς, σέ κοινωνίες πού βρίσκονταν καί τότε, ὅπως καί σήμερα, σέ ὀλοκληρωτική κρίση. Παρ' ὅλα αὐτά ὁμως μέ τήν ἀκλόνητη πίστη στόν ἀληθινό Θεό κατάφεραν νά καταστοῦν μυρίπνοα δοχεῖα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Τόσο πολύ πίστεψαν καί ἀγάπησαν τόν Θεό, ὥστε καί τό μαρτύριο ἦταν δῶρο τοῦ Κυρίου γιά νά βρεθοῦν μαζί Του.

Στούς καθημέραν ἐορταζόμενους Ἁγίους ἡ Ἐκκλησία προβάλλει τήν ἀλληλεγγύη, τόν ἀλληλοσεβασμό, τήν ἀλληλοκατανόηση καί ἀλληλοπεριχώρηση. Τά πρόσωπα τῶν Ἁγίων στίς τοιχογραφίες ἀποπνέουν τήν ἐπιείκεια, τήν συγχωρητικότητα, τήν κατανόηση καί τήν ἀποδοχή. Στίς μνήμες τῶν Ἁγίων βλέπουμε τήν μυστικά ἐπαναστατική δύναμη τῆς πίστεως. Στά μαρτυρολόγια καί στίς διάφορες συλλογές Μαρτύρων αὐτό τό γεγονός τῆς βαθείας πίστεως λαμπρύνεται. Στά συναξάρια, πού ἀποτελοῦν τήν αἱματοβαμένη ἱστορία τῆς πίστεώς μας, ἀκοῦμε γιά τοὺς φωτοφόρους, ἐλεύθερους, ἄφοβους φίλους του Χριστοῦ πού προσέφεραν τήν ὑπαρξή τους εἰρηνικά στό μαρτύριο. Τό ἄνθος τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως μας ἀναπτύχθηκε πάνω στό ποτισμένο ἀπό αἶμα χῶμα τῶν ἀνά τήν Οἰκουμένη μαρτύρων. Ὅπως ἀναφέρει χαρακτηριστικά ἡ ὑμνολογία: «Τῶν ἐν ὄλω τῷ Κόσμῳ Μαρτύρων

σου, ὡς πορφύραν καί βύσσον τά αἵματα, ἡ Ἐκκλησία σου στολισαμένη...». Δέν πρέπει βεβαίως νά λησμονοῦμε ὅτι τά μαρτυρολόγια, τά συναξάρια, οἱ ἐγκωμιαστικοί λόγοι κ.λπ. ὑπῆρξαν τρόποι, ὥστε νά τονωθεῖ τό ἀγωνιστικό φρόνημα τῶν χριστιανῶν στό διάβα τῆς ἱστορίας. Ἡ πίστη ὡς ἐμπιστοσύνη στό Θεό, ἀποτελεῖ διαχρονικά ἄλλωστε καί τήν βαρυσήμαντη σωτηριολογική πρόταση τῆς Ἐκκλησίας στήν σύγχρονη ταλανιζόμενη κοινωνία.

Τό θέμα, λοιπόν, δέν εἶναι ἡ ἀπουσία τῶν δοκιμασιῶν καί τοῦ μαρτυρίου. Μέ πρότυπα τούς Ἁγίους μας νά σηκώνουμε τόν Σταυρό τοῦ μαρτυρίου μέ πίστη καί ἀγάπη στόν Χριστό, γνωρίζοντας ὅτι,

ὅπως ὁ Κύριος, ὅσο ὀλοκληρωτική εἶναι ἡ κένωσή μας, τόσο μεγαλύτερη θά εἶναι ἡ δόξα καί ἡ μακαριότητα.

Ἡ θεματική τοῦ Συμποσίου εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα καί πολύπτυχος καί διά τῶν εἰσηγήσεων τῶν δοκίμων καί ἐγκρίτων ἐπιστημόνων στοχεύομεν εἰς τήν δυνατότητα τῆς ἐνδελεχοῦς καί εἰς βάθος μελέτης τοῦ ἐπιλεγέντος θέματος. Ἀφοῦ λοιπόν ἐκ προοιμίου εὐχαριστήσω μετά πατρικῆς ἀγάπης ἅπαντας τούς μετέχοντες εἰς τό παρόν Λειτουργικόν Συμπόσιον, εὐχομαι καλήν ἐπιτυχίαν εἰς τās ἐργασίας καί ἐπικαλοῦμαι ἐπί πάντας ὑμᾶς τήν Χάριν καί εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τήν ἀγιοτόκον καί ἠρωτοτόκον Φθιώτιδα, ἔνθα διεξάγονται αἱ ἐργασίαι του.

Προσφώνηση στό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου

(Λαμία, 19 Σεπτεμβρίου 2016)

Σεβασμιώτατε Πρόεδρε τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως, Μητροπολίτα Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ

Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς Πανοσιώτατατοι καί Αἰδεσιμώτατοι ἐκπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐλλογιμώτατοι εἰσηγηταί Κύριοι Βουλευταί καί τέως Βουλευταί Κύριε Περιφερειάρχῃ καί κ. Ἀντιπεριφερειάρχῃ Κύριοι Δήμαρχοι Λαμιέων, Λοκρῶν καί Στυλίδος Κυρία Προϊσταμένη τῆς Ἱατροδικαστικῆς Ὑπηρεσίας

Ἐνδοξώτατε Ταξίαρχε Διοικητὰ τοῦ ΚΕΥΠ Ἐνδοξώτατοι Διοικηταί τῶν Στρατοπέδων Ἐνδοξώτατε Στρατηγέ Περιφερειακῆ Διοικητῆς Ἀστυνομίας Ἐνδοξώτατε Ἀρχιπύραρχε Περιφερειακῆ Διοικητῆς τῆς Πυροσβεστικῆς

Κύριε περιφερειακῆ Διευθυντὰ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Κύριοι Σύμβουλοι τῆς Περιφέρειας Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, προϊστάμενοι καί ἐκπρόσωποι Ὑπηρεσιῶν. Κυρίες καί Κύριοι

Τό 16ο Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τό ὅποιον ἐπί τριήμερον θά διεξαχθεῖ στό φιλόξενο χῶρο τοῦ Πνευματικοῦ - Διοικητικοῦ Κέντρου τῆς Μητροπόλεώς μας, μέ τήν εὐλογία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Αὐτῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, διοργανώθηκε ἀπό τήν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως ὑπό τήν ἀνύστατη μέριμνα τοῦ

Προέδρου Αὐτῆς, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ καί τήν ἀκούραστη συμπαράσταση τοῦ ἀεικινήτου Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Βαρνάβα Θεοχάρη, περιποιεῖ μεγάλη τιμή στήν Ἱερά Μητρόπολη Φθιώτιδος καί στήν ἐλαχιστότητα μου, ὁ ὁποῖος μετά χαρᾶς καί προθυμίας ἐδέχθηκα τήν πρόταση τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ Συμποσίου στήν πόλη τῆς Λαμίας.

Ἡ παρουσία ὑψηλῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ἐπιστημόνων Λειτουργιολόγων, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου καί δεκάδων Κληρικῶν καί Λαϊκῶν ὑπευθύνων στελεχῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι γιά τήν Ἐπαρχία μας γεγονός μεγάλης πνευματικῆς σημασίας, τό ὅποιον προσθέτει στόν κληρο καί τόν λαό, πέραν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κύρους καί πνευματικῆν ἀναζωογόνησιν.

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καί τιμῆς σᾶς καλωσορίζω στήν ἱστορική πόλη τῆς Λαμίας. Στήν πόλη τῶν ἡρώων καί τῶν Ἀγίων. Στήν ἁγιασμένη πόλη ἀπό τό αἶμα τῆς θυσίας τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, ἀπό τό λόγο τῆς σπορᾶς τοῦ Ἱεροκλήρουκός της Ἁγίου Νεκταρίου καί ἀπό τήν προστασία τοῦ πολιούχου της Ἁγίου Εὐαγγελιστοῦ Λουκά.

Σᾶς καλωσορίζω στήν «ἐρίβωλο Φθία» κατά τόν Ὅμηρο, στήν Στερεά Ἑλλάδα, στήν χώρα τῶν ἀρματωλῶν καί τῶν κλεφτῶν, στήν ὁμορφη γῆ, ὅπου ἡ εὐωδία τοῦ ἔλατου ἀναμειγνύεται μέ τό ἰώδιο τῆς θάλασσας καί οἱ καταρράκτες τῶν βουνῶν ἀρδεύουν τίς κοιλάδες ἀπ' ὅπου ἀναβλαστάνει πλούσια καρποφορία.

Σᾶς καλωσορίζω στόν τόπο, ὅπου ἀνθεῖ ἡ φιλοπατρία, ἡ εὐσέβεια καί ἡ φιλοξενία. Ὅπου ἡ παράδοση δέν ἔδωσε οὔτε μία σπιθαμή στήν ἰσοπε-

δωτική μανία της παγκοσμιοποίησης, αλλά κρατεί πολύ ψηλά τὰ λάβαρα τῶν ιδανικῶν.

Σᾶς καλωσορίζω στή Μητρόπολη μέ τίς 246 ἐνορίες, τὰ 18 ἐπανδρωμένα Μοναστήρια καί τὰ ἐπάνω ἀπό 1.000 ἐξωκκλήσια.

Στήν Μητρόπολη μέ τήν ὀργανωμένη φιλανθρωπία, τόν συνεχῶς καλλιεργούμενο πολιτισμό καί τό ἀξιόλογο πνευματικό καί ἐπιστημονικό δυναμικό.

Ἐπειδή τὰ πάντα στή ζωή μας, τίς προθέσεις μας, τίς ἐπιθυμίες μας, τούς πόθους καί τὰ ἐνεργήματά μας κατευθύνει ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, πιστεύω, ὅτι οὐχί τυχαῖα ὀρίστηκε ὡς τόπος τοῦ 16ου Λειτουργικοῦ Συμποσίου ἡ Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, καθότι τό θέμα τοῦ Συμποσίου «Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας» θά ἀναλυθεῖ καί θά μελετηθεῖ σέ τόπο πολλῶν Ἀγίων, τῶν ὁποίων ὁ πάντιμος χορός, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τόν ἰδρυτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ὑπάτης ἅγιο Ἀπόστολο Ἡρωδίωνα, καταλήγει εἰς τόν πρό δεκαετίας συ-

ναράξαντα τό Πανελλήνιον μέ τήν λάμψη τῆς φιλελήμονος Ἀγιότητός του Ὅσιο Γέροντα Βησσαρίωνα, τόν ἀδελφό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος, τοῦ ὁποίου τό ἄφθαρτο καί εὐωδιάζον σκήνωμα, ὡς σημεῖο τοῦ Οὐρανοῦ, κατά τήν δήλωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κηρύττει τήν δύναμιν καί ἀξία τῆς Ἀγιότητος.

Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους πού ἤλθατε στήν πόλη μας καί θά μᾶς δώσετε τήν εὐκαιρία νά σᾶς περιποιηθοῦμε καί νά σᾶς ἐκφράσουμε τήν ἀγάπη μας.

Καλή ἐπιτυχία νά ἔχει τό 16ο Λειτουργικό Συμπόσιο μέ χρήσιμα διδάγματα καί πορίσματα γιά τήν Λειτουργική μας ἀνανέωση καί ἀναγέννηση.

Αὐτός δέ ὁ Θεός καί πατήρ ἡμῶν καί ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός κατευθύνει τήν ὁδόν ἡμῶν ... Ὑμᾶς δέ ὁ Κύριος πλεονάσαι καί περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καί εἰς πάντας, ... εἰς τό στηρίζαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιοσύνη ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καί ... πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ (Α' Θεσσαλ. 3,11-13).

Τό άγιολόγιον τής Ἐκκλησίας

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ
Προέδρου τῆς Ε.Σ.Ε. Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως

(Προσφώνηση στό ΙΣΤ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Ἐκπροσώπων Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Λαμία, 19-21 Σεπτεμβρίου 2016)

Ἐνότητα 1η Ἡ πρόνοια τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί ἡ μέριμνά Της γιά τά θέματα τῆς θείας Λατρείας

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκτός τῶν ἄλλων ἀρμοδιοτήτων της, κατά τόν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ν. 590/1977 Φ.Ε.Κ. τ. Α΄ 146), «Μεριμνά διά τήν ἐκκλησιαστικήν τάξιν καί εὐπρέπειαν ὡς καί διά πᾶν εἰς τήν θείαν Λειτουργίαν ἀφορῶν θέμα» (ἄρθρο 46γ΄).

Οἱ Συνοδικές Ἐπιτροπές

Σέ ἐφαρμογή τῆς ἀνωτέρω προβλέψεως μεταξύ τῶν ἀναφερομένων στόν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν περιλαμβάνονται:

1. Ἡ Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς θείας Λατρείας καί τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου (ἄρθρο 10δδ΄ τοῦ Ν. 590/1977 Φ.Ε.Κ. τ. Α΄ 146), τῆς ὁποίας ἀρμοδιότητα εἶναι κατά τό ἄρθρο 16 τοῦ Κανονισμοῦ 160/2004 «Περί λειτουργίας τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν» Φ.Ε.Κ. τ. Α΄ 100/20.5.2004):

«α. Ἡ μελέτη τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ, διά τῆς οἰκείας Ὑποεπιτροπῆς, ἐποπτεία συντάξεως καί ἐκδόσεως τῶν Διπτύχων ἐκάστου ἔτους.

β. Ἡ σύνταξις πλήρους καί σαφοῦς «λειτουργικοῦ κώδικος», ἀναγκαίου διά τήν εὐταξίαν ἐν τῇ Θείᾳ Λειτουργίᾳ καί τοῖς λοιποῖς Ἱεροῖς Μυστηρίοις καί Τελεταῖς, ὡς καί διά τήν καθιέρωσιν ἐνιαίας λειτουργικῆς πράξεως καθ' ἅπασαν τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

γ. Ἡ ἐποπτεία καί φροντίς διά τήν συμπλήρωσιν τῶν ἐν τοῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων εἰς βασικάς Ἱεράς Ἀκολουθίας, ὡς καί διά τήν καταλογογράφησιν καί τήν ἔκδοσιν ἐνημε-

ρωτικῶν πινάκων τῶν ἐκδοθεισῶν ἤ καί ἀνεκδότων Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

δ. Ἡ τεκμηριωμένη, σαφῆς καί πλήρης καταγραφή τῆς δεοντολογίας, τῶν σκοπῶν, τῶν τρόπων, τῶν εἰδικῶν προβλημάτων ἢ δυσχερειῶν καί τῶν προτεραιοτήτων τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἔναντι γενικῶς τῶν κοινωνικῶν «ομάδων».

ε. Ἡ πρότασις περὶ διοργανώσεως πανελληνίων καί τοπικῶν Συνεδρίων στελεχῶν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου κατά τομεῖς δραστηριότητος, ὡς καί ἡ ποιμαντική φροντίς καταρτίσεως τῶν πρεσβυτερῶν καί τῶν ὑποψηφίων πρεσβυτερῶν, ὡς ἀμέσων συνεργατῶν καί πολυτίμων βοηθῶν τῶν Ἐφημερίων.

στ. Ἡ συνεργασία μετά Σ.Ε. ὁμοειδῶν σκοπῶν ἐν τῇ ἀντιμετώπισει συναφῶν προβλημάτων».

2. Ἡ Συνοδική Ἐπιτροπή Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καί Μουσικῆς, πού ἔχει τίς ἐξῆς ἀρμοδιότητες, κατά τό ἄρθρο κατὰ τό ἄρθρο 14 τοῦ Κανονισμοῦ 160/2004 (Φ.Ε.Κ. τ. Α΄ 100/20.5.2004) «Περί λειτουργίας τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν»:

«α. Ἡ παρακολούθησις τῶν λειτουργικῶν τεχνῶν καί ἡ προαγωγή αὐτῶν διά παντός προσφόρου μέσου.

β. Ἡ ἄγρυπνος μέριμνα καί διαφύλαξις τοῦ λειτουργικοῦ ἤθους καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ἐπί τῶν λειτουργικῶν τεχνῶν καί ἡ ὑπεύθυνος γνωμοδοτική ἐπισήμανσις τῶν παρεισφρομένων καινοτομιῶν πρός ἀποφυγὴν ἢ διόρθωσιν τούτων, δι' ἐνδελεχοῦς μελέτης, συντάξεως ὑπομνημάτων πρός τήν Δ.Ι.Σ., ἐκδόσεως ἐνημερωτικῶν ἐντύπων καί διοργανώσεως Συνεδρίων.

γ. Ἡ καταγραφή τῶν ὑφισταμένων, παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ καί ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι, σχετικῶν Σχολῶν (ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀγιογραφίας, συντηρήσεως ἱερῶν εἰκόνων

κ.λπ.) τοῦ ἱστορικοῦ λειτουργίας καί τοῦ ὀργανο-
γράμματος μίας ἐκάστης, ὡς καί ἡ ἐκπόνησις ἑνός
Γενικοῦ Κανονισμοῦ περί τῆς λειτουργίας αὐτῶν.

δ. Ἡ ἐνημέρωσις καί ἡ παροχή προγραμματικῆς
ἢ ὀργανωτικῆς βοήθειας εἰς Ἐκκλησιαστικά Νο-
μικά Πρόσωπα, Ἱεράς Μητροπόλεις, Ἱεράς Μο-
νάς, Ἑνορίας, Ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα, προτι-
θέμενα νά ἀναπτύξουν ἀντιστοίχους δραστηριότη-
τας.

ε. Ἡ ἐξόφλησις διά καταλλήλων εἰσηγήσεων
πρός τήν Δ.Ι.Σ. καί διά διαβημάτων Αὐτῆς πρὸς
τήν Πολιτείαν τῆς δυνατότητος τελέσεως κατά
καιρούς τῆς Θείας Λειτουργίας ἐντός χριστιαν-
ικῶν μνημείων, τελούντων ἐν ἐξαρτήσῃ πρὸς τό
Κράτος, διαφυλαττομένης τῆς ἱερότητος, τῆς ἱστο-
ρίας, ἀλλά καί τῆς συμφύτου καλλιτεχνικῆς ἀξίας
αὐτῶν.

στ. Ἡ προβολή τῶν ὑφισταμένων ἱερῶν μνημεί-
ων δι' ἐνημερωτικῶν δημοσιευμάτων καί τευχι-
δίων καί λοιπῶν μέσων ἠλεκτρονικοῦ τύπου (H/Y,
P/S, Τηλεοράσεως, Διαδικτύου, κ.λπ.) πρὸς τὰ
στελέχη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, τόν ἐπιστημο-
νικόν κόσμον καί τόν ποιμαίνόμενον λαόν, ἐπί
σκοπῶ τονισμοῦ τῆς δι' αἰῶνων συνεχοῦς καί
ἀδιακόπου ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας καί καλ-
λιτεχνικῆς δημιουργίας, ὑποβοηθητικῶς πρὸς τήν
ἀσκουμένην λειτουργικὴν καί ἀντιαιρετικὴν ποι-
μαντικὴν.

ζ. Ἡ ἐπισταμένη, δι' Εἰσηγήσεων πρὸς τήν
Δ.Ι.Σ., φροντίς πρὸς διασφάλισιν τοῦ δικαιώματος
τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν μνημείων.

η. Ἡ συνεργασία καί συμπαράστασις πρὸς τό
Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας (Κανονισμός
17/1981 τῆς Ἱεράς Συνόδου, «Σύστασις καί Ὁρ-
γάνωσις Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» Φ.Ε.Κ. 135/1982 - τ.
Α').

θ. Ἡ συμπαράστασις πρὸς τό ἔργον τῆς Ὑπε-
ρεσίας Ναοδομίας τῆς Ἱεράς Συνόδου.

ι. Ἡ εἰσήγησις, πρὸς τήν Δ.Ι.Σ., περί ἀπονομῆς
τιμητικῶν διακρίσεων εἰς τόν χῶρον τῆς λειτουρ-
γικῆς τέχνης καί τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς».

Εἰδικές Συνοδικές Ἐπιτροπές

Μέ ἀπόφασιν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας
συνεστήθη:

1. Ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς
Ἀναγεννήσεως μέ τήν ἐξῆς ἀρμοδιότητα κατά τό
ἄρθρο 4 τοῦ Κανονισμοῦ 139/1999 «Περί συστά-
σεως, ὀργανώσεως καί λειτουργίας τῆς Εἰδικῆς
Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννή-
σεως» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 236/8.11.1999).

Ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή:

«α. Προσδιορίζει καί μελετᾷ συγκεκριμένα προ-
βλήματα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας
σήμερον καί γνωματεύει ἐπ' αὐτῶν, ὥστε νά ἔχη ἡ
Ἱερά Σύνοδος ὑπεύθυνον καί τεκμηριωμένην ἐνη-
μέρωσιν κατά τήν λήψιν τῶν ἐνδεικνυομένων ἀπο-
φάσεων.

β. Μέ ἔγκρισιν τῆς Ἱεράς Συνόδου καί ἐν συνερ-
γασίᾳ μέ τὰς λοιπὰς Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς, τὰς
Ἱεράς Μητροπόλεις, τὰς Ἱεράς Μονάς καί πάντα
ἄλλον φορέα, διοργανώνει διαφόρους ἐκδηλώ-
σεις, ὅπως: Συνέδρια, Ἡμερίδας, Σεμινάρια κ.λπ.
ἢ προβαίνει εἰς θεολογικάς ἐκδόσεις, ἐκλαϊκευτι-
κά δημοσιεύματα, παραγωγή ὀπτικοακουστικῶν
μέσων, ραδιοτηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν, ἀξιοποίησιν
τῶν δυνατοτήτων τοῦ διαδικτύου (Internet) κ.λπ.,
τόσον διά τήν ἐκπαίδευσιν καί ἐπιμόρφωσιν τοῦ
Ἱεροῦ Κλήρου ἐπὶ λειτουργικῶν θεμάτων, ὅσον
καί διά τήν καλλιέργειαν τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς
τῶν πιστῶν.

γ. Μέ ἔγκρισιν τῆς Ἱεράς Συνόδου καί ἐν συνερ-
γασίᾳ ἰδιαίτερος μέ τὰς Ὁρθοδόξους Θεολο-
γικάς Σχολάς, προγραμματίζει ἐπιστημονικάς
ἐρεῦνας, προτείνει τήν χορήγησιν ὑποτροφιῶν λει-
τουργικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι καί ἐν τῷ Ἐξωτε-
ρικῷ, ἀποστέλλει ἐκπροσώπους αὐτῆς εἰς λειτουρ-
γικά καί ἄλλα παρεμφερῆ συνέδρια καί γενικῶς
ἀναλαμβάνει πᾶσαν πρωτοβουλίαν, ἥτις θά συντε-
λέσῃ εἰς τήν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐνδιαφέροντος διά τήν
σπουδὴν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας
ἡμῶν καί τήν ἀνάδειξιν καί προβολὴν τοῦ γνησίου
ὀρθοδόξου λειτουργικοῦ ἥθους».

2) Ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή γιὰ τήν Ἀκα-
δημία Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν πού ἔχει τίς ἐξῆς
ἀρμοδιότητες, κατά τό ἄρθρο 4 τοῦ Κανονισμοῦ
133/199 «Περί συστάσεως, ὀργανώσεως καί λει-
τουργίας Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διά τήν
Ἀκαδημίαν Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν» Φ.Ε.Κ.
τ. Α' 236/8.11.1999):

«α. Νά ὀργανώση τήν λειτουργίαν Ἀκαδημίας ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς ἐκμαθήσεως καί διακονίας ἐν συνεχείᾳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν, μέ προοπτικήν διορθοδόξου συμβολῆς, τῆς ὁποίας τό ὀργανόγραμμα, τήν σύνθεσιν καί τούς ὄρους λειτουργίας, ὥστε νά ἀποτελέσῃ Κιβωτόν διατηρήσεως καί διαφυλάξεως καί διαδόσεως τῶν στοιχείων τῆς πατρῴας Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β. Νά προσδιορίσῃ τήν στάθμην τῶν σπουδῶν (ΙΕΚ-ΤΕΙ), ἀφοῦ διερευνήσῃ τήν δυνατότητα περὶ τῆς ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας καί τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων αὐτῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἀντιστοιχῶν τίτλων, πρὸς ἐπαγγελματικὴν κατοχύρωσιν τῶν ἀποφοίτων.

γ. Νά συντάξῃ τὰ προγράμματα σπουδῶν τῆς συνδρομῆς ἐιδικῶν καθ' ὕλην ἀρμοδίων καθηγητῶν.

δ. Νά δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις ὥστε οἱ σπουδασταὶ τῆς ἐξονομασθείσης Ἀκαδημίας νά βιώνουν μέ ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν καί τό ἀρμόζον ἐκκλησιαστικόν ὕφος καί ἦθος τήν διακονίαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν - Λειτουργικῶν Τεχνῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ πληρώματος Αὐτῆς.

ε. Νά ὑποβάλλῃ προτάσεις πρὸς ἐξασφάλισιν χρηματοδοτικῶν πόρων διὰ τήν οικονομικὴν αὐτοτέλειαν καί ἀνάπτυξιν τῆς Ἀκαδημίας».

3) Ἡ Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Χριστιανικῶν Μνημείων πού ἔχει τίς ἐξῆς ἀρμοδιότητες, κατὰ τό ἀρθρο 4 τοῦ Κανονισμοῦ 137/199 «Περὶ συστάσεως, ὀργανώσεως καί λειτουργίας Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὰ Χριστιανικά Μνημεῖα» (Φ.Ε.Κ. τ. Α' 236/8.11.1999):

«α. Νά ἐπικοινωνῇ ἀμέσως μέ τὰς κατὰ τόπους Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε τό συντομώτερον δυνατόν νά ἐπιτελεσθῇ ἡ καταγραφή τῶν σωζομένων εἰς αὐτάς Χριστιανικῶν Μνημείων, παλαιοχριστιανικῶν, βυζαντινῶν, μεταβυζαντινῶν καί νεωτέρων.

β. Νά ἐπικοινωνῇ μέ τὰς κατὰ τόπους Διευθύνσεις τῶν Ἐφορειῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, ὥστε νά διερευνηθῇ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συνεργασίας καί νά διαπιστωθῇ ὁ καλύτερος τρόπος, διὰ τήν ἔναρξιν τῶν προσπαθειῶν

ἀναστηλώσεως τῶν Μνημείων, τὰ ὁποῖα θά καταγραφοῦν, καί μάλιστα ἐκείνων, ἅτινα ἔχουν ἀνάγκην ἀναστηλώσεως ἢ συντηρήσεως.

γ. Νά μελετήσῃ τήν ἀξιοποίησιν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν τόπων, ἐν τῷ πλαίσίῳ τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πληρώματος Αὐτῆς.

δ. Νά εὐαισθητοποιήσῃ τήν κοινὴν γνώμην, μέ κάθε πρόσφορον μέσον (Τύπον, ΜΜΕ, διανομὴν ἐντύπων κ.λπ.), ὥστε νά ὑπάρξῃ ἐνδιαφέρον καί ἀνιδιοτελὴς προσφορὰ ἐκ μέρους εἰδημόνων Ἀρχιτεκτόνων Μηχανικῶν καί Συντηρητῶν διὰ τήν ἀποτύπωσιν τῶν μνημείων αὐτῶν καί τήν ἐκπόνησιν τῶν ἀπαιτούμενων μελετῶν.

ε. Νά ἐντάξῃ τὰ μνημεῖα αὐτά εἰς Προγράμματα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἢ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ὥστε νά ὑπάρξουν ὑπὲρ αὐτῶν οἰκονομικαὶ χορηγία.

στ. Νά ἐκπονήσῃ Ἐκκλησιαστικόν Χάρτην, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νά ἀποτυπωθοῦν τὰ κατὰ τόπους Χριστιανικά Μνημεῖα».

Τὰ Λειτουργικά Συμπόσια

Γιὰ τήν ἐξειδικευμένη μελέτη τῶν θεμάτων τῆς θείας λατρείας θεσπίσθησαν τὰ Λειτουργικά Συμπόσια.

Στὰ συνελθόντα Λειτουργικά Συμπόσια ἐξετάσθησαν ἐν βάθει καί πλάτει τὰ θέματα τῆς θείας λατρείας μέ ἐμπεριστατωμένες εἰσηγήσεις πού ἀνέπτυξαν οἱ πλέον εἰδήμονες καί κατάλληλοι ἐπιστήμονες τῶν θεολογικῶν μας Σχολῶν καί ἀποτελοῦν πολύτιμο βοήθημα μελέτης γιὰ τήν ἀντιμετώπιση τῶν προκυπτόντων ἀναγκῶν καί προβλημάτων. Ὅλες αὐτές οἱ ἀποκομισθεῖσες γνώσεις, ἐμπειρίες, προβληματισμοὶ καί προτάσεις ἔχουν ἀποθησαυρισθεῖ στοὺς τόμους τῶν Πρακτικῶν πού ἔχουν ἐκδοθεῖ.

Ὑπενθυμίζουμε τὰ θέματα τῶν προηγουμένων Πανελληνίων Λειτουργικῶν Συμποσίων

Τό Α' συγκλήθηκε τό ἔτος 1999 στήν Ἱερά Μονή Πεντέλης, μέ θέμα: «*Τό Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος*»

Τό Β' συγκλήθηκε τό ἔτος 2000 στόν Βόλο, στήν Ἱερά Μητρόπολη Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ, μέ θέμα: «*Τὴν Λειτουργικὴν Ἀνανέωσιν*»

Τό Γ' συγκλήθηκε τό έτος 2001 στήν Νεάπολη Θεσσαλονίκης, στήν Ίερά Μητρόπολη Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως, μέ θέμα: «*Τό Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας*»

Τό Δ' συγκλήθηκε τό έτος 2002 στό Νέο Προκόπιο Εὐβοίας, στήν Ίερά Μητρόπολη Χαλκίδος, μέ θέμα: «*Τό Μυστήριον τοῦ Γάμου*»

Τό Ε' συγκλήθηκε τό έτος 2003 στό Νέο Προκόπιο Εὐβοίας, στήν Ίερά Μητρόπολη Χαλκίδος, μέ θέμα: «*Ίερουργεῖν τό Εὐαγγέλιον*»

Τό ΣΤ' συγκλήθηκε τό έτος 2004 στήν Τήνο, στήν Ίερά Μητρόπολη Σύρου, μέ θέμα: «*Χριστιανική Λατρεία καί εἰδωλολατρία*»

Τό Ζ' συγκλήθηκε τό έτος 2005 στό Νέο Προκόπιο Εὐβοίας, στήν Ίερά Μητρόπολη Χαλκίδος, μέ θέμα: «*Τό Μυστήριον τῆς Ίερωσύνης*»

Τό Η' συγκλήθηκε τό έτος 2006 στό Συνεδριακό Κέντρο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ στά Μελισσιάτικα Ν. Μαγνησίας, μέ θέμα: «*Τό Χριστιανικόν Ἑορτολόγιον*»

Τό Θ' συγκλήθηκε τό έτος 2007 στό Συνεδριακό Κέντρο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ στά Μελισσιάτικα Ν. Μαγνησίας, μέ θέμα: «*Τό Μυστήριον τοῦ θανάτου εἰς τήν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας*»

Τό Ι' συγκλήθηκε τό έτος 2008 στό Συνεδριακό Κέντρο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ στά Μελισσιάτικα Ν. Μαγνησίας, μέ θέμα: «*Ἡ ὑγεία καί ἡ ἀσθένεια στήν λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας*»

Τό ΙΑ' συγκλήθηκε τό έτος 2009 στό Συνεδριακό Κέντρο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ στά Μελισσιάτικα Ν. Μαγνησίας, μέ θέμα: «*Μυσταγωγῶν Κύριε τούς μαθητάς ἐδίδασκες λέγων*»

Τό ΙΒ' συγκλήθηκε τό έτος 2010 στό Συνεδριακό Κέντρο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ στά Μελισσιάτικα Ν. Μαγνησίας, μέ θέμα: «*Πρόσωπα καί Σταθμοί, ὁρόσημα στήν διαμόρφωση τῆς θείας λατρείας*»

Τό ΙΓ' συγκλήθηκε τό έτος 2011 στό Ἴδρυμα Τηνιακοῦ Πολιτισμοῦ στήν Τήνο τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Σύρου, μέ θέμα: «*Ὁ Λειτουργικός Λόγος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σήμερα*».

Τό ΙΔ' συγκλήθηκε τό έτος 2012 στήν Πάτρα στήν Ίερά Μητρόπολη Πατρῶν, μέ θέμα: «*Οἱ λειτουργικῆς Τέχνες*»

Τό ΙΕ' συγκλήθηκε τό έτος 2014 στήν Ἀθήνα, στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καρέα στόν Βύρωνα τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ μέ θέμα: «*Ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου*»

Ἐνότητα 2η

Τό παρόν Λειτουργικό Συμπόσιο θά μελετήσῃ τό θέμα: «*Τό Ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*».

Μέ τόν ὄρο Ἀγιολόγιον ἐννοοῦμε τόν κατάλογο τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας στόν ὁποῖο ἐντάσσονται ἢ κατατάσσονται οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας πού εὐαρέστησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μέ τήν ἁγία ζωή τους, τό μαρτύριό τους, καί ἐν γένει τήν μαρτυρία τους.

«*Μαρτύρων μνήμη τίς ἄν γένοιτο κόρος τῶ φιλομάρτυρι; διότι ἡ πρός τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρός τόν οἰκεῖον δεσπότην εὐνοίας*» (Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία ιθ', Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας, P.G. 31, 508)

«*Ἡ πρός τοὺς εὐνοὺς τῶν ὁμοδούλων διάθεσις τήν ἀναφορὰν ἐπὶ τόν δεσπότην ἔχει, ᾧ δεδουλευκάσιν, καί ὁ τοὺς διὰ πίστιν ἠθληγῶτας τιμῶν, δηλὸς ἐστίν τόν ζῆλον ἔχων τῆς πίστεως*» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ίερά Παράλληλα, P.G. 1237H)

Στήν ἀπόφαση τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού συμπεριελήφθη στό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας καθορίζεται ἡ θέση τῶν Ἁγίων στήν Ἐκκλησία, ἡ τιμὴ πρός αὐτούς καί ἡ σχέση τῶν πιστῶν μέ αὐτούς.

«*Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογματίσαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφρόνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τό ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαρρησιάσατο, ὁ Χριστός ὡς ἐβράβευσεν. Οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστόν τόν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν, καί τοὺς Αὐτοῦ ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν γαοῖς, ἐν εἰκονίσμασι, τόν μὲν ὡς Θεόν καί δεσπότην προσκυνοῦντες καί σέ-*

βοντες, τούς δέ διό τόν κοινόν Δεσπότην ὡς αὐτοῦ γνησίους θεράποντας τιμῶντες καί τήν κατά σχέσιν προσκύνησιν ἀπονέμονες.

Αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν οἰκουμένην ἐστήριξε».

«Ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὄλες τίς δωρεές τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς ἀνθρώπους εἶναι ἡ τελείωσις τῶν ἁγίων, ... Καί τί λέγω ὅτι ἡ μεγαλύτερη; ὅλη ἡ δωρεά τοῦ Θεοῦ αὕτη εἶναι. Διότι ὁ σκοπός καί ὁ καρπός ὅλων τῶν ἀγαθῶν πού πραγματοποιοῦσε ὁ Θεός στό ἀνθρώπινο γένος μας εἶναι οἱ χοροὶ τῶν ἁγίων. Καί γι' αὐτό τόν σκοπό δημιουργήθηκε ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ καί ὅλα τά ὄρατά. Γι' αὐτό ἐγινε ὁ παράδεισος, γι' αὐτό οἱ προφῆτες, γι' αὐτό σαρκώθηκε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, γι' αὐτό οἱ διδασκαλίαι Του, τά ἔργα Του, τά πάθη Του, ὁ θάνατός Του: γιά νά μεταικήσουν οἱ ἀνθρώποι ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό καί νά γίνουν κληρονόμοι τῆς ἐκεῖ βασιλείας. (Ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας, Ἐρμηνεία στήν θεία Λειτουργία, κεφ. 49, 21).

Οἱ Ἅγιοι καί οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδόξου πίστεώς μας κατέχουν στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, μετά τόν Κύριο καί θεμελιωτὴ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τήν Παναγία Μητέρα Του, τήν κεντρικότερη θέση. Μέ τήν ἐν Χάριτι Θεοῦ ζωὴ τους, τό μαρτύριο τῆς συνειδήσεως καί τοῦ αἵματός τους, ἔγιναν καί συνεχίζουν νά εἶναι ἡ ζωντανή μαρτυρία τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο. Γι' αὐτό καί ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καυχᾶται γιά τούς Ἅγίους καί τούς Μάρτυρες τῆς, τούς τιμᾷ καί τούς γεραίρει, καί Αὐτοὶ μέ τή σειρά τους φανερώνουν ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι τό «καλό δένδρο» πού φέρει καλοὺς καρπούς, τό ἀληθινὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπίκληση τῶν Ἁγίων ἀπὸ τούς πιστοὺς δέν προσκρούει οὔτε ἀντιβαίνει στό μεσιτικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφ' ὅσον κατά τήν ἁγία Γραφή «εἷς γάρ ἐστὶ μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός» (Πρὸς Τιμόθεον Α', β', 5)

«Ὁ δὲ τρόπος οὗτος τῆς γνώσεως τῶν ἁγίων εἶναι «ἡ ἀποκάλυψις τοῦ παναγίου Πνεύματος, τοῦ πανταχοῦ παρόντος καί μηδέν ἀγνοοῦντος, ἄλλα πάντα εἰδότης –Θεός γάρ– καί τούτων ὅσα βούλεται τοῖς πιστοῖς τῶν δούλων ἀποκαλύπτο-

ντος, κακείνους εἰς ἔντευξιν ὑπὲρ τῶν δεομένων ἐγείροντος καί τὰς τοιαύτας ἐντεύξεις καί ἀποδεχομένου καί πληροῦντος. Τοῦτο οὖν ἰδοῦσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καί πάλαι τούτους ἐπεκαλεῖτο καί μέχρι σήμερον τοῦτο ποιεῖ, οὐδέν ἕτερον παρά τούτων αἰτοῦσα ἢ τό πρεσβεῦν τόν πάντα δυνάμενον Θεόν ὑπὲρ ἡμῶν, πολλαῖς θλίψεσι καί ἀνωμαλίαις τοῦ βίου περικυκλωμένων ὁσημέραι, ἴν' ὑπομονήν τε ἐν ταῖς θλίψεσι δῶ ὁ οἰκτίρμων Θεός καί τήν ὑπὸ τούτων ἀπαλλαγὴν ἐν τάχει». Διὰ τοῦτο δέν ἐπικαλούμεθα τούς ἁγίους, ὅπως σώσωσιν ἡμᾶς ἢ λυτρώσωσιν ἢ προνοήσωσιν περὶ ἡμῶν, διότι ταῦτα ἀρμόζουσι μόνῳ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως πρεσβεύσωσιν εἰς τόν Θεόν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐπίκλησις καί πρεσβεία τῶν ἁγίων οὐδαμῶς προσκρούει εἰς τό μεσιτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος, ὄντος μόνου μεσίτου μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων· διότι ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι «οὐ λέγομεν τούς ἁγίους μεσίτας· εἷς γάρ ἐστὶ μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ὃς μόνος ἀμέσως δύνатаι τῷ τε Πατρὶ καί ἡμῖν μεσιτεῦν... οἷς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε πείθων τόν αὐτοῦ κατ' οὐσίαν, ἡμῶν δὲ κατὰ χάριν πατέρα οἰκτεῖραι τε ἡμᾶς καί τῆς αἰωνίου σωτηρίας ἀξιῶσαι, ἡμῖν δὲ μυστικῶς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν λαλῶν καί τά εἰκότα παραινῶν ἀοράτως καί πρὸς ἀγαθόν τό ἡμῶν θέλημα διευθύνων καί ἐνισχύων.... Οὐ μεσίτας τοίνυν τούς ἤδη μεταστάνας ἁγίους καλοῦμεν, ἀλλὰ πρέσβεις καί ἱκέτας πρὸς τόν Θεόν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀδελφῶν ἐκείνων ὄντων». Ὅθεν πρεσβεύοντες ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων οἱ ἅγιοι, καί ὑπὲρ πάντας ἡ παναγία μήτηρ τοῦ Κυρίου ἐξαιτοῦνται ὅπως ὁ Θεός μνησθῆ τῶν ἐπὶ γῆς ἀδελφῶν οὐχὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις αὐτῶν κατορθώμασιν ἢ ἀκριβοδικαίοις, ἤτοι ἀξιομισθίαις, διότι τοιοῦτόν τι δίκαιον δέν ἔχουσι παρά τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἐν τοῖς κατορθώμασι καί ἀκριβοδικαίοις τοῦ κοινοῦ πάντων Σωτῆρος. Διὸ οὔτε τήν Θεοτόκον οὔτε ἄλλον τινά τῶν ἁγίων «λέγομεν κατὰ τινά δικαίαν ὀφειλήν ἢ ἀκριβοδικαίον παρά τῷ Θεῷ τοῦτο ποιεῖν· ἄπαγε· οὐδενὶ γάρ ὁ Θεός ὀφείλει, πᾶσα δὲ ἡ λογικὴ κτίσις ὄρατὴ τε καί ἀόρατος πλείστα καί ἄπειρα τούτῳ ὀφείλει ἀλλὰ κατὰ παρρησίαν, ἣν ὁ Θεός αὐτοῖς ἔδωκεν» (Ἰωάννου Καρμίρη, Ἡ Ὁμολογία μετὰ τῶν πρὸς Γῶδον Ἀποκρίσεων τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου καί ἡ Δογματικὴ Διδα-

σκαλία αὐτοῦ, Θεολογία ιθ' (1941-1948), τ. Γ', σ. 417-418).

α'. Ὁ ὄρος Ἀγιολογία ἀφορᾷ στὸν Κλάδο ἐκεῖνο τῶν ἱστορικῶν ἐπιστημῶν, πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο μελέτης τὸν βίον τῶν ἁγίων καὶ τὴν τιμὴν, ἢ ὅποια τοὺς ἀπεδόθη κατὰ τὴν ροὴ τῶν αἰῶνων.

Ἡ σημασία τῆς παρουσίας αὐτῆς τῶν Ἀγίων στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, στὴν Θεολογία καὶ στὴν λατρεία καθὼς καὶ ἡ προβληματικὴ τῆς διακηρύξεως τῆς ἁγιότητος τῶν Ἀγίων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μὲ τίς ἐπὶ μέρους πτυχές πού θὰ ἀναπτυχθοῦν ἀπὸ τοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονες.

Ἡ δημιουργία αὐτῆς τῆς ἐπιστημονικῆς εἰδικότητος ἐπεβάλλετο ἐξ αἰτίας τοῦ ὅλως ἰδιαιτέρου χαρακτήρος τῶν ὑπὸ ἐπεξεργασία δεδομένων. Οἱ πράξεις τῶν μαρτύρων, οἱ βίοι τῶν ἁγίων μοναχῶν, ἐπισκόπων, ἀρχόντων καὶ παρθένων, τὰ ἐνεργούμενα στοὺς τάφους τοὺς ἢ διὰ τῶν λειψάνων καὶ τῶν εἰκόνων τοὺς θαύματα δὲν εἶναι διηγήσεις ὡς οἱ λοιπές. Ἐμπνεόμενα ἀπὸ ἐνθουσιαστικό θαυμασμό, ἀπὸ τὴν μέριμνα ἐποικοδομῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ συχνάκις ὡσαύτως ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐλκυσθοῦν οἱ προσκυνητὲς σὸ ἱερό ἐνός θαυματουργοῦ, τὰ εὐλαβῆ αὐτὰ κείμενα, ὅσον καὶ ἂν διαφέρουν μεταξὺ τους, παρουσιάζουν τόσα κοινὰ χαρακτηριστικά, ὥστε ἀποτελοῦν πρᾶγματι μία εἰδικὴν γραμματεία καὶ πρέπει νὰ μελετῶνται ὡς σύνολο.

β'. Ἡ σπουδαιότης τῆς Ἀγιολογίας προέρχεται ἀπὸ τὸν κεφαλαιώδη ρόλο πού ἡ πρὸς τοὺς ἁγίους τιμὴ ἔπαιξεν, σ' ὄλο τὸν χριστιανικό πολιτισμό, τόσο στὴν Ἀνατολή ὅσο καὶ στὴν Δύση. Προέρχεται ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐκπληκτικὴ ἀφθονία πολυτίμων πληροφοριῶν, τίς ὁποῖες οἱ ἀγιολογικὲς ἀφηγήσεις μᾶς διασώζουν ὄχι μόνον σχετικῶς μὲ τίς θρησκευτικὲς δοξασίες καὶ ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ τὴν καθημερινὴν ζωὴ, τοὺς θεσμούς καὶ τὰ γεγονότα ἐποχῶν, γιὰ τίς ὁποῖες ἄλλες μαρτυρίες δὲν εἶναι ἀκριβολόγοι ἢ ἐλλείπουν παντελῶς.

γ'. Οἱ πηγές τῆς Ἀγιολογίας διακρίνονται ἀνέτως σὲ δύο κατηγορίες: τὴν φιλολογικὴ καὶ τὴν λειτουργικὴ.

Οἱ φιλολογικὲς πηγές εἶναι τὰ πάθη τῶν μαρτύρων καὶ οἱ βίοι τῶν Ἀγίων, οἱ περὶ τῶν θαυμάτων διηγήσεις, οἱ εὐρέσεις καὶ ἀνακομιδές λειψάνων,

αἱ “ψυχωφελεῖς” ἱστορίες κ.λπ. Παραπλεύρως τῶν τμημάτων, τῶν διαλαμβανόντων περὶ ἐνός ἁγίου ἢ ἐνός ὁμίλου μαρτύρων ὑπάρχουν ἀπὸ τὸν Δ' αἰῶνα καὶ πέραν, συλλογές ἀφιερωμένες σὲ μία κατηγορία ἁγίων, ὡς οἱ Μάρτυρες τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας, οἱ Μοναχοὶ τῆς Συρίας ὑπὸ τοῦ Θεοδορήτου, οἱ τῆς Ἰταλίας ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου. Οἱ πλεῖστοι τῶν βίων τῶν ἁγίων εἶναι ἀνώνυμοι, ὑπάρχουν ὁμως καὶ μερικοὶ ἀποδιδόμενοι, βασίμως ἢ καθ' ὑπόθεσιν, στὰ μεγαλύτερα ὀνόματα μεταξὺ τῶν χριστιανῶν συγγραφέων. Ὄταν ἐπεκράτησε ἡ συνήθεια νὰ ψάλλεται ἡ Ἀκολουθία εἰς δέ τὴν τράπεζαν νὰ ἀναγιγνώσκεται ὁ βίος τῶν κυριωτέρων ἁγίων κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς ἐκάστου, ταξινομήθηκαν τὰ ἀναγνώσματα αὐτὰ συμφώνως πρὸς τὴν ἡμερολογιακὴ σειρὰ καὶ ἀπηρτίσθησαν δι' αὐτῶν τόμοι, καλούμενοι Μηνολόγια. Ἐπειδὴ ὠρισμένοι βίοι ἦταν λίαν ἐκτενεῖς γιὰ τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν, ἐπετμήθησαν. Τὸ βυζαντινὸ αὐτοκρατορικό Μηνολόγιο (ΙΑ' αἰῶν) εἶναι συλλογὴ τέτοιων ἐπιτομῶν.

Οἱ λειτουργικὲς πηγές ἐνδιαφέρουν τὴν ἱστορίαν τῆς πρὸς τοὺς ἁγίους τιμῆς. Κατ' ἀρχὴν, ἡ ἐορτὴ ἐνός ἁγίου ἐτελεῖτο ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ τάφου του καὶ κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἐκδημίας του. Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα τόπος καὶ ἡμερομηνία - ὑπῆρξαν αἱ «ἀγιολογικὲς συντεταγμένες», οἱ ἐπιτρέπουσες τὸν καθορισμὸ τῆς νομιμότητος γιὰ τὴν ἀπόδοση τιμῆς σ' ἓνα ἅγιο.

Στὴν Ἀνατολὴ ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνες διαμορφώθηκαν τὰ Συναξάρια, περιέχοντα περιλήψη τοῦ βίου τῶν ἐορταζομένων ἐκάστη ἡμέρα ἁγίων.

Κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, «τιμᾶν καὶ μεγαλύνειν ἐδιδάχθημεν πρῶτον μὲν τὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, τὴν ἀνωτέραν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, τὰς τε ἁγίας καὶ ἀγγελικὰς δυνάμεις, τοὺς τε μακαρίους καὶ πανευφήμους· ἀποστόλους, προφήτας τε τοὺς ἐνδόξους καὶ τοὺς καλλινίκους καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντες μάρτυρας καὶ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους διδασκάλους καὶ πάντας τοὺς ὁσίους ἄνδρας, καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὰς τούτων πρεσβείας, ὡς δυναμένας ἡμᾶς οἰκειῶσαι τῷ παμβασιλεῖ τῶν ὄλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδὴ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ ἐναρέτως βιοῦν προαιρουμένους· ἔτι γε

μήν ἀσπαζόμεθα καί τόν τύπον τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ σταυροῦ καί τά ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων, καί τās ἁγίας καί σεπτάς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα καί ἀσπαζόμεθα καί περιπτυσσόμεθα, κατά τήν ἀρχῆθεν παράδοσιν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Καθολικῆς Ἐκκλησίας» (J. Harduin, Acta Conciliorum IV, 265. Ἴδε καί Πρακτικά τῶν Ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων..., Ἔκδοσις Καλύβης Τιμίου Προδρόμου Ἱερῶς Σκήτης Ἁγίας Ἐννης, Ἁγιον Ὅρος, τόμος Γ', σελ. 413).

Μέ τίς εἰσηγήσεις τοῦ παρόντος Συμποσίου ἐπιδιώκεται νά ἐπισημανθοῦν, ἡ θέση τῶν ἁγίων στήν Ἐκκλησία, ἡ σχέση τῶν πιστῶν μαζί τους, ἡ τιμή στά πρόσωπά τους, τό μαρτύριο καί ἡ μαρτυρία τους, ὁ τρόπος ἀποδόσεως ἀπό τούς πιστούς τιμῆς σ' αὐτούς καί ἄλλα.

Ἐνότητα 3η Χαιρετισμοί

Χαιρετίζω ἐγκάρδια καί φιλάδελφα:

α. Τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο.

β. Τούς παρόντες Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες, πού εὐλογοῦν μέ τήν σεπτή παρουσία τους τούς ποιμαντικούς προβληματισμούς ὄλων μας.

γ. Τούς ἐντιμοτάτους Ἄρχοντες τῶν ἐπ' ἐξουσίας τοῦ Τόπου πού μᾶς τιμοῦν μέ τήν παρουσία τους.

δ. Τούς Πανοσιολογιωτάτους, Αἰδεσιμολογιωτάτους Πρεσβυτέρους καί Ἐλλογιμωτάτους Εἰσηγητές καί Μέλη τοῦ παρόντος Συμποσίου, πού ὅλοι μαζί θά συμπροβληματισθοῦμε γιά τά θέματα πού θά ἀναπτυχθοῦν στίς ἐπί μέρους εἰσηγήσεις.

ε. Ὅλους αὐτούς πού προσῆλθαν στό συγκαλούμενο σήμερα, μετά ἀπό ἀπόφαση τῆς Ἱερῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, δέκατο ἕκτο (ΙΣΤ') Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων

Ἐνότητα 4η Εὐχαριστίες

Ἐπιτρέπατέ μου, ὡς Πρόεδρος τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς νά εὐχαριστήσω:

α. Τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά τήν ἀπόφασή της νά συγκαλέσει τά παρόν Συμπόσιο.

β. Τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπό μας κύριο Ἱερώνυμο τόν Β' γιά τήν ἀποδοχή τοῦ αἰτήματος τῆς Ἐπιτροπῆς μας νά συγκαληθεῖ τό παρόν Λειτουργικό Συμπόσιο καί νά τό θέσει ὑπό τήν αἰγίδα του, ὅπως ἐπίσης καί γιά τήν ὅλη ὑποστήριξή του στό ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς μας.

γ. Τούς Σεβασμιωτάτους ἀδελφούς, τούς παρόντες καί ὄσους ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους στό παρόν Συμπόσιο.

δ. Τούς παρισταμένους Ἄρχοντες τῶν Δήμων μας πού μᾶς τιμοῦν μέ τήν παρουσία τους.

ε. Τούς προσελθόντες ἀπό τίς Ἱερές Μητροπόλεις πατέρες καί ἀδελφούς, Μέλη τοῦ Συμποσίου.

στ. Τούς Εἰσηγητές, πού ἀνέλαβαν τήν εὐθύνη καί τόν κόπο νά ἐτοιμάσουν τίς εἰσηγήσεις τους.

ζ. Τά μέλη τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως καί τῶν Συναρμοδίων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν πού ἀναφέρθηκαν γιά τήν συμβολή στήν πραγματοποίηση τοῦ Συνεδρίου.

η. Ὅσους κοπίασαν ἢ θά κοπιᾶσουν γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ Συμποσίου μας. Τόν Γραμματέα μας Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδριτή κ. Βαρνάβα Θεοχάρη, τούς κληρικούς καί συνεργάτες τῆς Ἱερῶς Μητροπόλεως μας ἄνδρες καί γυναῖκες πού προθύμως θά διακονήσουν.

ι. Τούς χορηγούς μας.

«Περί τῶν ἁγίων καί τῆς τῶν λειψάνων αὐτῶν τιμῆς»

«Περί τῶν ἁγίων καί τῆς τῶν λειψάνων αὐτῶν τιμῆς Τιμητέον τούς ἁγίους ὡς φίλους Χριστοῦ, ὡς τέκνα καί κληρονόμους Θεοῦ, ὡς φησιν Ἰωάννης ὁ θεολόγος εὐαγγελιστής· «Ὅσοι δέ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι». «Ὡστε οὐκέτι εἰσὶν δοῦλοι, ἀλλ' υἱοί· εἰ δέ υἱοί, καί κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκαληρονόμοι δέ Χριστοῦ». Καί ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις τοῖς ἀποστόλοις φησίν· «Ἕμεῖς φίλοι μου ἐστε.

Οὐκέτι ὑμᾶς καλῶ δούλους· ὁ γάρ δοῦλος οὐκ οἶδε, τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος». Εἰ δέ καί «*Βασιλεύς βασιλέων καί Κύριος κυριευόντων*» καί «*Θεός θεῶν*» ὁ Δημιουργός τῶν ἀπάντων καί Κύριος λέγεται, πάντως οἱ ἅγιοι θεοί τε καί κύριοι καί βα-

σιλεῖς. Τούτων Θεός ὁ Θεός καὶ Κύριος καὶ βασιλεύς ἐστι καὶ λέγεται. «Ἐγὼ γάρ εἰμι», φησὶ τῷ Μωσεῖ, «Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Θεὸς Ἰσαάκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ». Καὶ Θεὸν Φαραὼ τὸν Μωσῆν ὁ Θεὸς ἐποίησεν. Θεοὺς δὲ λέγω καὶ βασιλεῖς καὶ κυρίους οὐ φύσει, ἀλλ' ὡς τῶν παθῶν βασιλεύσαντας καὶ κυριεύσαντας καὶ τὴν τῆς θείας εἰκόνας ὁμοίωσιν, καθ' ἣν καὶ γεγένηται, ἀπαραχάρακτον φυλάξαντας – βασιλεύς γάρ λέγεται καὶ ἡ τοῦ βασιλέως εἰκὼν – καὶ ὡς ἐνωθέντας Θεῷ κατὰ προαίρεσιν καὶ τοῦτον δεξαμένους ἔνοικον καὶ τῇ τούτου μεθέξει γεγονότας χάριτι, ὅπερ αὐτὸς ἐστι φύσει. Πῶς οὖν οὐ τιμητέον τοὺς θεράποντας καὶ φίλους καὶ υἱοὺς τοῦ Θεοῦ χρηματίσαντας; Ἡ γὰρ πρὸς τοὺς εὐγνώμονας τῶν ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν Δεσπότην εὐνοίας.

Οὗτοι ταμιεῖα Θεοῦ καὶ καθαρὰ γεγονόσι καταγώγια: «Ἐνοικήσω γὰρ ἐν αὐτοῖς», ὁ Θεὸς φησὶ, «καὶ ἐμπεριπατήσω καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός». Ὅτι μὲν οὖν «ψυχὰι δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄφηται αὐτῶν θάνατος», φησὶν ἡ θεία Γραφή· ὁ θάνατος γὰρ τῶν ἁγίων ὑπνος μᾶλλον ἐστι ἢ θάνατος. «Ἐκοπίασαν γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζήσονται εἰς τέλος», καὶ· «Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ». Τί οὖν τιμιώτερον τοῦ ἐν χειρὶ εἶναι Θεοῦ; Ζωὴ γὰρ ἐστὶν ὁ Θεός καὶ φῶς καὶ οἱ ἐν χειρὶ Θεοῦ ὄντες ἐν ζωῇ καὶ φωτὶ ὑπάρχουσιν.

Ὅτι δὲ διὰ τοῦ νοῦ τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἐνώκησεν ὁ Θεός, φησὶν ὁ ἀπόστολος: «Οὐκ οἴδατε, ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ὑμῖν Πνεύματος Ἁγίου ἐστίν;» «Ὁ δὲ Κύριος τό πνευμά ἐστι», καὶ· «Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός». Πῶς οὖν οὐ τιμητέον τοὺς ἐμψύχους ναοὺς τοῦ Θεοῦ, τὰ ἐμψυχα τοῦ Θεοῦ σκηνώματα; Οὗτοι ζῶντες ἐν παρρησίᾳ τῷ Θεῷ παρεστήκασι.

Πηγὰς ἡμῖν σωτηρίους ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὰ τῶν ἁγίων παρέσχετο λείψανα, πολυτρόπως τὰς εὐεργεσίας πηγάζοντα, μύρον εὐωδίας βρύνοντα. Καὶ μηδεὶς ἀπιστεῖτω. Εἰ γὰρ ἐξ ἀκροτόμου πέτρας ὕδωρ ἐν ἐρήμῳ, ἐπήγαγε βουλομένου Θεοῦ καὶ ἐκ σιαγόνος ὄνου τῷ Σαμψὼν διψῶντι, ἐκ μαρτυρικῶν λειψάνων μύρον εὐῶδες ἀναβλύζειν ἄπιστον; Οὐδαμῶς, τοῖς γε εἰδόσι τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἁγίων παρ' αὐτοῦ τιμὴν.

Ἐν τῷ νόμῳ πᾶς ὁ νεκροῦ ἀπτόμενος ἀκάθαρτος ἐχρημάτιζεν, ἀλλ' οὐχ οὗτοι νεκροί. Ἄφ' οὗ γὰρ ἡ αὐτοζωή, ὁ τῆς ζωῆς αἴτιος, ἐν νεκροῖς ἐλογίσθη, τοὺς ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ τῇ εἰς αὐτὸν πίστει κοιμηθέντας οὐ νεκροὺς προσαγορεύομεν. Νεκρὸν γὰρ σῶμα πῶς θαυματουργεῖν δύναται; Πῶς οὖν δι' αὐτῶν δαίμονες ἀπελαύνονται, ἀσθενεῖς θεραπεύονται, τυφλοὶ ἀναβλέπουνται, λεπροὶ καθαιρούνται, πειρασμοὶ καὶ ἀνία λύονται, πᾶσα δόσις ἀγαθὴ ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων δι' αὐτῶν τοῖς ἀδιστάκτῳ πίστει αἰτοῦσι κάτεισι; Πόσα ἂν ἔκαμες, ἵνα προστάτην εὐρῆς θνητῶ σε βασιλεῖ προσάγοντα καὶ ὑπὲρ σοῦ πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους ποιούμενον; Τοὺς οὖν προστάτας τοῦ γένους παντός τοὺς τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν τὰς ἐντεύξεις ποιουμένους οὐ τιμητέον; Ναὶ μὴν τιμητέον, ναοὺς ἐγείροντας τῷ Θεῷ ἐπὶ τῷ τούτων ὀνόματι, καρποφορίας προσάγοντας, τὰς τούτων μνήμας γεραίροντας καὶ ἐν αὐταῖς εὐφραينوμένους πνευματικῶς, ἵνα οἰκεία τῶν συγκαλούντων ἢ εὐφροσύνη γένηται, ἵνα μὴ θεραπεύειν πειρώμενοι τοῦμπαλιν αὐτοὺς παροργίσωμεν. Οἷς μὲν γὰρ Θεὸς θεραπεύεται, καὶ οἱ τούτου θεράποντες εὐφρανθήσονται· οἷς δὲ προσοχθίζει Θεός, καὶ οἱ τούτου προσοχθιοῦσιν ὑπασπισταί. «Ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς» καὶ κατανύξει καὶ τῶν δεομένων ἐλέω τοὺς ἁγίους πιστοὶ θεραπεύσωμεν, οἷς μάλιστα καὶ Θεὸς θεραπεύεται. Στήλας αὐτοῖς ἐγείρωμεν ὀρωμένας τε εἰκόνας καὶ αὐτοὶ ἔμψυχοι στήλαι καὶ εἰκόνες αὐτῶν τῇ τῶν ἀρετῶν μιμήσει γενώμεθα.

Τὴν Θεοτόκον ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοῦ μητέρα τιμήσωμεν· τὸν προφήτην Ἰωάννην ὡς πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν ἀπόστολόν τε καὶ μάρτυρα· «οὔτε γὰρ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου ἐγγήγερται», ὡς ὁ Κύριος ἔφησε, καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸς πρῶτος κῆρυξ γεγένηται. Τοὺς ἀποστόλους ὡς ἀδελφούς τοῦ Κυρίου καὶ ἀντόπτας καὶ ὑπέρτας τῶν αὐτοῦ παθημάτων, οὓς «προγνοὺς προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ὁ Θεός καὶ Πατὴρ· πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καὶ διδασκάλους». Τοὺς τε τοῦ Κυρίου μάρτυρας ἐκ παντός τάγματος ἐκλελεγμένους ὡς στρατιώτας Χριστοῦ καὶ τὸ αὐτοῦ πεπωκότας ποτήριον τὸ τε τοῦ ζωοποιοῦ αὐτοῦ θανάτου βαπτισθέντας βάπτισμα ὡς κοινω-

νούς τῶν παθημάτων αὐτοῦ καί τῆς δόξης, ὧν ταξίαρχος ὁ πρωτοδιάκονος Χριστοῦ καί ἀπόστολος καί πρωτομάρτυς Στέφανος· καί τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν τοὺς θεοφόρους ἀσκητάς, τοὺς τό χρονιώτερον καί ἐπιπονώτερον μαρτύριον τῆς συνειδήσεως διαθλήσαντας, «οἱ περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακοχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καί ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος». Τοὺς πρό τῆς χάριτος προφήτας, πατριάρχας, δικαίους τοὺς προκατηγελοτάτας τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Τούτων πάντων ἀναθεωροῦντες τὴν πολιτείαν ζηλώσωμεν τὴν πίστιν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἐλπίδα, τὸν ζῆλον, τὸν βίον, τὴν καρτερίαν τῶν παθημάτων, τὴν ὑπομονὴν μέχρις αἵματος, ἵνα καί τῶν τῆς δόξης στεφάνων αὐτοῖς κοινωνήσωμεν».

Δηλαδή : «Πρέπει νὰ τιμοῦμε τοὺς ἁγίους ὡς φίλους τοῦ Χριστοῦ, ὡς παιδιὰ καί κληρονόμους τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ θεολόγος Εὐαγγελιστής· Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι (Ἰωάννη α΄, 12). Ὅστε οὐκ ἐτι εἰσὶν δοῦλοι, ἀλλ’ υἱοί· εἰ δὲ υἱοί, καί κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ (Γαλάτας δ΄, 7 καί Ρωμαίους η΄, 17). Καί ὁ Κύριος στὰ ἱερά Εὐαγγέλια λέγει στοὺς Ἀποστόλους· Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε. Οὐκ ἐτι ὑμᾶς καλῶ δούλους· ὁ γὰρ δοῦλος οὐκ οἶδε, τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος (Ἰωάννου ιε΄, 14-15). Ἄν καί ἡ δημιουργὸς καί κύριος ὅλων λέγεται βασιλεὺς βασιλέων καί Κύριος κυριευόντων (Α΄ Τιμόθεον στ΄, 15) καί Θεός θεῶν (Δευτερονομίου ι΄, 12) πάντως καί οἱ Ἅγιοι λέγονται θεοὶ καί κύριοι καί βασιλιάδες. Αὐτῶν Θεός καί Κύριος καί βασιλιάς εἶναι καί λέγεται ὁ Θεός Ἐγὼ γάρ εἰμι, λέγει στὸν Μωυσῆ, ὁ Θεός Ἀβραάμ καί Θεός Ἰσαάκ, καί Θεός Ἰακώβ (Ἐξόδου γ΄, 6. Ματθαίου κβ΄, 32). Καί ὁ Θεός ἔκανε τὸν Μωυσῆ θεὸ τοῦ Φαραώ (Ἐξόδου ζ΄, 1). Καί τοὺς ἀποκαλῶ θεοὺς καί βασιλιάδες καί κυρίους ὄχι κατὰ φύσιν, ἀλλὰ ἐπειδὴ βασιλεύσαν στὰ πάθη καί κυριάρχησαν πάνω σ’ αὐτὰ, καί φύλαξαν ἀπαραχάρακτη τὴν ὁμοίωσιν τῆς θείας εἰκόνας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγιναν (γιατί βασιλιάς λέγεται καί ἡ εἰκόνα τοῦ βασιλιᾶ), καί ἐνώθησαν μὲ τὸν Θεὸ κατὰ προαίρεσιν καί τὸν δέχτηκαν σάν ἔνοικο καί ἔγιναν μὲ τὴ μέθεξιν σ’ αὐτόν κατὰ χά-

ρη ὅ,τι εἶναι αὐτὸς κατὰ φύσιν. Πῶς λοιπὸν μποροῦμε νὰ μὴ τιμοῦμε αὐτοὺς πού ὑπῆρξαν διάκονοι καί φίλοι καί υἱοὶ τοῦ Θεοῦ; Γιατί ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς εὐγνώμονες τῶν ὁμοδοῦλων ἀποδεικνύει τὴν καλὴν διάθεσιν πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην.

Αὐτοὶ ἔγιναν ναοὶ τοῦ Θεοῦ καί καθαρὰ καταλύματα· Ἐνοικήσω γὰρ ἐν αὐτοῖς, λέγει ὁ Θεός, καί ἐμπεριπατήσω καί ἔσομαι αὐτῶν Θεός (Λευιτικό κοστ΄ 11-12. Ἰεζεκιήλ λζ΄ 27. Β΄ Κορινθίους στ΄ 16). Ὅτι λοιπὸν ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ, καί οὐ μὴ ἄφηται αὐτῶν βάσανος (Σοφία Σολομώντος γ΄, 1) τό λέγει ἡ θεία Γραφή· γιατί ὁ θάνατος τῶν ἁγίων εἶναι μᾶλλον ὕπνος παρά θάνατος. Ἐσκόπισαν γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα καί ζήσονται εἰς τέλος (Ψαλμὸς μη΄ 10) καί Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ (Ψαλμὸς ριε΄ 6). Τί λοιπὸν πιὸ πολύτιμο ὑπάρχει ἀπὸ τό νὰ εἶναι κανεὶς στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ; Γιατί ὁ Θεός εἶναι ζωὴ καί φῶς καί ὅσοι βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ ὑπάρχουν στὴ ζωὴ καί τὸ φῶς. Ὅτι διὰ μέσου τοῦ νοῦ ὁ Θεός ἔγινε ἔνοικος στὰ σώματα τους, τό λέγει ὁ ἀπόστολος· Οὐκ οἶδατε, ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἔνοικοῦντος ἐν ὑμῖν Πνεύματος Ἁγίου ἐστίν (Α΄ Κορινθίους στ΄ 19). Ὁ Κύριος τό Πνεῦμά ἐστι, (Β΄ Κορινθίους γ΄, 17) καί Εἴ τις ναὸν τοῦ Θεοῦ φθειρεῖ, φθειρεῖ τοῦτον ὁ Θεός (Α΄ Κορινθίους γ΄, 17). Πῶς λοιπὸν μποροῦμε νὰ μὴ τιμοῦμε τοὺς ἔμψυχους ναοὺς τοῦ Θεοῦ, τὰ ἔμψυχα τοῦ Θεοῦ σκηνώματα; Γιατί αὐτοὶ ζώντας στάθησαν στὸν Θεὸ μὲ παρησία.

Ὁ δεσπότης Χριστὸς μᾶς ἔδωσε πηγὲς σωτηρίας τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων, πού μὲ πολλοὺς τρόπους παρέχουν τίς εὐεργεσίες, ἀναδίνοντας εὐωδιαστὸ μύρο. Καί κανεὶς νὰ μὴν ἀπιστεῖ. Γιατί, ἂν ἀπὸ ἀπότομο βράχο στὴν ἔρημο ἔκανε νὰ ἀναβλύσει νερό, ὅταν ἤθελε ὁ Θεός (Ἐξόδου ιη΄ 6) καί ἀπὸ σιαγόνα ὄνου γιὰ τὸν Σαμψὼν πού διψοῦσε (Κριταί ιη΄ 6) εἶναι ἀπίστευτο ὅτι ἀναβλύζει εὐωδιαστὸ μύρο ἀπὸ τὰ μαρτυρικά λείψανα; Διόλου, γι’ αὐτοὺς πού ξέρουν τὴ δύναμιν τοῦ Θεοῦ καί τὴν τιμὴν πού ἀξιῶνται οἱ ἅγιοι ἀπ’ αὐτόν. Κατὰ τὸν νόμον ὁ καθένας πού ἄγγιζε νεκρὸ ἦταν ἀκάθαρτος, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν εἶναι νεκροὶ (Ἀριθμοὶ ιθ΄ 11). Ἀπὸ τότε πού ἡ αὐτοζωὴ, δηλαδή ὁ αἴτιος τῆς ζωῆς, συμπεριλήφθηκε στοὺς νεκροὺς, δὲν ἀποκαλοῦμε πιά νεκροὺς αὐτοὺς πού κοιμήθηκαν μὲ τὴν

ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως καί τήν πίστη σ' αὐτόν. Γιατί πῶς μπορεῖ νεκρό σῶμα νά θαυματουργεῖ ; Πῶς λοιπόν διά μέσου αὐτῶν δαίμονες καταδιώκονται, ἄρρωστοι γιαιτρεύονται, τυφλοί ἀποκοῦν τό φῶς τους, λεπροί καθαρίζονται (Ματθαίου ια΄, 5 καί Λουκᾶ ζ΄, 22) πειρασμοί καί ἀνίες καταπολεμοῦνται, κάθε ἀγαθή δωρεά (Ἰακώβου α΄, 17) κατέρχεται ἀπό τόν Πατέρα τῶν φώτων διά μέσου αὐτῶν σέ ὅσους ζητοῦν μέ πίστη χωρίς δισταγμούς; Πόσους κόπους δέν θά κατέβαλες, γιά νά βρεῖς ἕνα προστάτη πού θά σέ πῆγαινε σέ θνητό βασιλιά καί γιά χάρη σου θά μιλοῦσε σ' αὐτόν; Δέν πρέπει λοιπόν νά τιμοῦμε τούς προστάτες ὁλόκληρου τοῦ γένους, πού γιά μᾶς παρακαλοῦν τόν Θεό; Καί βέβαια πρέπει νά τούς τιμοῦμε, κτίζοντας ναούς γιά τόν Θεό στό ὄνομά τους, προσφέροντας καρπούς, ὑμνώντας τίς μνήμες τους καί νιώθοντας εὐφροσύνη πνευματική σ' αὐτές, γιά νά γίνει οἰκεία ἢ χαρά ὅλων αὐτῶν πού συγκεντρώνονται, γιά νά μή τούς ἐξοργίσουμε προσπαθώντας νά τούς τιμήσουμε μέ διαφορετικό τρόπο. Γιατί ὅταν ὁ Θεός λατρεύεται, τότε καί οἱ πιστοί του ὑπηρέτες χαίρονται· ὅταν ὀργίζεται ὁμως ὁ Θεός, τότε ὀργίζονται καί οἱ ὑπάσπιστές του. Ἐν ψαλμοῖς καί ὕμνοις καί ᾠδαῖς πνευματικαῖς (Ἐφεσίους ε΄, 19) καί μέ κατάνυξη καί μέ τό ἔλεος τῶν προσευχομένων ἄς τιμήσουμε ἐμεῖς οἱ πιστοί τούς Ἁγίους, στούς ὁποίους κατ' ἐξοχήν ὁ Θεός λατρεύεται. Ἄς ὑψώνουμε γι' αὐτούς στήλες καί ὀρατές εἰκόνες καί οἱ ἴδιοι ἄς γίνουμε ἔμπυχες στήλες καί εἰκόνες αὐτῶν μέ τή μίμηση τῶν ἀρετῶν.

Ἄς τιμήσουμε τή Θεοτόκο ὡς κυριολεκτικά καί ἀληθινά μητέρα τοῦ Θεοῦ· τόν προφήτη Ἰωάννη ὡς πρόδρομο καί Βαπτιστή καί ἀπόστολο καί μάρτυρα. Οὔτε γάρ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου ἐγήγεραται (Ματθαίου ια΄, 11) ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, καί τῆς βασιλείας αὐτός ἐγινε πρῶτος κήρυκας· τούς ἀποστόλους ὡς ἀδελφούς τοῦ Κυρίου καί αὐτόπτες καί ὑπηρέτες τῶν παθημάτων του, τούς ὁποίους προγόνους καί προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ (Ῥωμαίους η΄ 29) ὁ Θεός καί Πατέρας. Πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καί διδασκάλους (Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 28) καί τούς μάρτυρες τοῦ Κυρίου, πού διαλέχθηκαν ἀπό κάθε τάγμα σάν

στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ, πού ἔχουν πιεῖ τό ποτήρι του καί πήραν τό βάπτισμα τοῦ ζωοποιοῦ θανάτου του ὡς κοινωνοί τῶν παθημάτων του καί τῆς δόξας, στούς ὁποίους ταξίαρχος εἶναι ὁ πρωτοδιάκονος τοῦ Χριστοῦ καί ἀπόστολος καί πρωτομάρτυρας Στέφανος· καί τούς ὁσίους πατέρες μας τούς θεοφόρους ἀσκητές πού γυμνάστηκαν στό διαρκέστερο καί ἐπιπονότερο μαρτύριο τῆς συνειδησεως, πού περιήλθον περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καί ὄρεσι καί σπηλαιαῖς καί ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς (Ἐβραίους ια΄, 37-38) τούς πρῖν ἀπό τή χάρη προφήτες, πατριάρχες, δικαίους πού εἶχαν προαναγγεῖλει τήν παρουσία τοῦ Κυρίου. Ὁλων αὐτῶν ἐξετάζοντας (Ἐβραίους ιγ΄, 7) τήν πολιτεία, ἄς ζηλώσουμε τήν πίστη, τήν ἀγάπη, τήν ἐλπίδα, τόν ζῆλο, τήν ζωή, τήν καρτερία τῶν παθημάτων, τήν ὑπομονή ὡς τόν μαρτυρικό θάνατο γιά νά κοινωνήσουμε μέ αὐτούς στά στεφάνια τῆς δόξας (Α΄ Πέτρου ε΄ 4) »

Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἔκδοσις Ἀκριβῆς τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεως, κείμενο-μετάφραση-εἰσαγωγή - σχόλια Νίκου Ματσούκα, ἐκδόσεις Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1983, 15 (88) σσ. 384-391).

«Περί μνείας ἁγίων»

«Μιᾶ τῶν ἡμερῶν μνεῖαι ἁγίων ἐπετελοῦντο ἐν τῇ πόλει, καί παρελθόν ὁ Ἀλέξανδρος λέγει τῷ μακαρίῳ Εὐσεβίῳ τῷ ἐπισκόπῳ· Πάτερ τίμιε, εἰπέ μοι, παρακαλῶ, οἱ τὰς μνείας τῶν Ἁγίων ἐπιτελοῦντες ἐν ποίᾳ τάξει εἰσίν, καί ποῖον μισθόν ἔχουσιν παρά τοῦ Σωτῆρος, λογίζομαι γάρ ἐγώ ὅτι οὐδέν παρ' ἡμῶν χρῆζουσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ ὑπάρχοντες. Καί ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ μακάριος Εὐσέβιος· Οὐ γάρ ἔχουσιν ἐκεῖνοί τι παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐμεῖς χρείαν ἔχομεν. Τά παρ' ἐκείνων ἀγαθὰ ἀτελεύτητα γάρ ὑπάρχουσιν καί ἀδαπάνητα, καί τό ἐκείνων φῶς δικαίοις διά παντός, τὰ δέ ἡμετέρα ἀγαθὰ πρόσκαιρα καί ὀλιγοχρόνια τυγχάνουσιν, καί τό φῶς παρερχόμενον. Διά τοῦτο οὖν ἐκελεύσθημεν μετ' εὐχῆς καί ὕμνων ἐπιτελεῖν τὰς τῶν Ἁγίων μνείας, ἵνα δεξάμενοι τούς ὕμνους καί ἀκούοντες τὰ ἐγκώμια, δυσωπήσωσι τόν φιλόνητον Ἰησοῦν δέξασθαι χρονίους εὐχάς ἡμῶν

χρή οὖν τὰς μνείας ἐπιτελοῦντας τῶν Ἁγίων, τελεῖν αὐτάς μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, προσδέξασθαι εἰς τὸν ἄριστον οὓς ἂν λάχῃ ἀνθρώπους ἀναγκάσασθαι αὐτούς· ὅτι οὕτως ὀφείλει λογίσασθαι ὅτι οἱ μάρτυρες εἰσιν οἱ ἀριστοῦντες· καὶ μὴ ἀμφιβάλλῃς τοῦτο· ἀληθῶς γὰρ τοῖς μετὰ σπουδῆς ἐπιτελοῦσιν καθαρῶς τὰς μνείας τῶν Ἁγίων, αὐτοὶ παραγίνονται εἰς τὸν ἄριστον· καθὼς ὁ Σωτὴρ ἔφη, ὅτι Ὅς ἂν ποιήσει ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησεν. Καὶ πάλιν· Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμέ δέχεται. Εἰ οὖν ὁ τοὺς πένητας δεχόμενος δηλοῖ ὅτι τὸν Χριστὸν δέχεται, καὶ ὁ δεχόμενος εἰς ὄνομα μαρτύρων, αὐτούς δέχεται τοὺς μάρτυρας, καὶ τὸν μισθὸν καὶ τὸ κέρδος μετὰ τῶν Ἁγίων ἔχει, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται.

Εἴ τις οὖν ἐστὶν φιλάργυρος, καὶ ἐπιτελεῖ μνείας Ἁγίων, οὕτως ὀφείλει ἐπιτελεῖν. Πρὸ πάντων ὀφείλει ἔχειν τὴν ἀγάπην· κἂν ἔχθραν, κἂν μάχην ἔχει μετὰ τινος, κἂν ἔριν, κἂν φθόνον, λῦσαι ὀφείλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἵνα εὐπρόσδεκτος αὐτοῦ ἢ δεξιῶσις τῆς εὐχῆς γένηται· ἐάν δέ ποιῇ κάματον μέγαν καὶ ἀναλίσκει πολλά, τὴν κακίαν δὲ κακίαν τῶν ἐχθρῶν οὐ λύει, μάταιος ὁ κάματος αὐτοῦ γέγονεν· Ὁ γὰρ Κύριος παρήγγειλε λέγων Ἐάν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Εἶδε ὅτι ἐάν μὴ διαλλαγῆς τῷ ἀδελφῷ σου καὶ μισῆς τὴν κακίαν σου, οὐκ ἐπέστρεψεν σε ὁ Κύριος προσενέγκαι τὸ δῶρόν σου; μεγάλην κρίσιν κέκτηται ψυχὴ μνησικάκος, μέγαν μισθὸν ἔχει ὁ ἄκακος· ὅπου γὰρ ἀγάπη, ἐκεῖ αὐλίζεται ὁ Θεός, καὶ μόνην παρ' αὐτῷ ποιήσει· ὁ γὰρ μετὰ ἀγάπης ποιῶν, πάντα αὐτῷ εὐπρόσδεκτα γίνονται· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, ἐώρακε τὸν Θεόν· οὕτως ὀφείλει ἐπιτελεῖν μνείας ἁγίων, ὅς καὶ βουλόμενος μισθὸν λαβεῖν παρὰ Κυρίου.

Οἱ δὲ παραγενόμενοι εἰς μνείας τῶν ἁγίων, ὄφειλον μετὰ πάσης σπουδῆς τὸ μῆκος τῆς νυκτός ἀόκνως πληρῶσαι. Μηδεὶς ἀμελήσει· ἵνα μὴ ἄμισθον ποιήσῃ τὸν κόπον αὐτοῦ. Πολλοὺς γὰρ οἶδα παραγινομένους εἰς τὰς μνείας τῶν ἁγίων, καὶ προστιθέντας ἁμαρτίας, καὶ οὕτως ἀπερχομένους·

παραγίνοντα γὰρ οὐκ ἔνεκεν εὐχῆς, ἀλλ' ἔνεκεν τέρψεως· οἱ μὲν γὰρ ζητοῦσιν πρωτοκαθέδρας, τόπους ὑψηλοὺς, ποιοῦσιν θοροῦβους, ἐφείρουσιν μάχας καὶ ἀηδίας· ἄλλοι καθεζόμενοι βύουσιν ὡσεὶ ἀσπίδων τὰ ὄτα αὐτῶν, καὶ οὔτε Γραφῆς ἀκούουσιν, οὔτε Ψαλμωδίας, οὔτε εὐχῆς, ἀλλὰ τὰς γλώσσας ὀξύνουσιν ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἐκ τῆς φλυαρίας οὐκ ἐξίστανται, περιβλεπόμενοι καὶ γελῶντες καὶ σκώπτοντες τὸν πλησίον· καὶ γρηγοροῦσιν, καὶ ἐν τούτοις ἀσχολοῦνται· καὶ ὅτε λοιπὸν ὁ ὕπνος αὐτοὺς νικήσῃ ἐξέρχονται καὶ διδοῦσιν ἑαυτοὺς τῷ ὕπνῳ, καὶ ἕως μέση ἡμέρα διαφύσει κείνται ὡς νεκροὶ· καὶ ὅταν ἐγερθῶσιν, ἄρχονται θέατρα κατασκευάζειν, καὶ συγκροτοῦσιν τοὺς θέλοντας παραμεῖναι τῇ εὐχῇ καὶ ἀσχολοῦσιν εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ποιοῦσι γὰρ παλαιστρικά κροτήματα ἕσω ὁ ἱερεὺς προσφέρει τὴν ἱκεσίαν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, προτεθεικῶς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, καὶ ἔξω γίνονται παίγνια. Οὐαὶ τοῖς παίζουσιν τὸ παίγνιον τῆς πλάνης· οὕτως γὰρ ἔπαιξαν οἱ Ἰσραηλίται, καὶ ἐπῆλθεν αὐτοῖς κακά. Μωσῆς γὰρ ἐν τῷ ὄρει τὸν Θεόν ἰκέτευεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ λαὸς μετὰ τὸ φαγεῖν καὶ ποιεῖν, ἀνέστησαν παίζειν, καὶ ἐπῆλθεν αὐτοῖς ὄλεθρος καὶ ὀργή, καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες.

Τί παραγένονας, ἄνθρωπε, εἰπέ μοι ἐλαττώσαι σου τὰ κακά, ἢ προσθεῖναι; εὐξασθαι ἢ παλαιῖσαι; Φίλος παραγένου τῷ πλησίον σου, καὶ ἐχθρὸς ἀπέρχῃ· δίκαιον ἦν μᾶλλον ἔχοντά σε κακίαν μετὰ τοῦ πλησίον σου, λῦσαι ἐρχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐξιλάσασθαι τὸν Θεόν· νῦν δὲ φίλος παραγένου, καὶ ἐχθρὸς ἀπέρχῃ.

Οὐδὲν κακὸν μέσον σοῦ κακείνου, οὐ χρήματα, οὐ κληρος, οὐ μερισμὸς κτημάτων, οὐδὲν κοινόν ἔχοντες, ἀλλὰ μετὰ ἀγάπης ἐλθόντες εἰς τὴν ἀκεροδῆ πληγὴν, ἐχθροὺς ἄλλους κτῶνται· μετὰ ἀγάπης παραγίνονται, καὶ μετὰ πολλῆς κακίας ἐκπορευόνται. Εἶπω σοι τὸ κέρδος τῆς πάλης, αἵματα, κλάσματα, κατατομὴν σωμάτων, ἔριν, φθόνον, ζῆλον, ἔχθραν, ψυχῆς ἀπώλειαν, σώματος καταφθοράν, ματαίαν τοῦ παλαιστοῦ τὴν μερίδα. Εἰ οὖν οὐδὲν κέρδος ἔχειν πάλην, ἀλλὰ μᾶλλον ζημία, τί οὐκ ἐκκόπτεις ἀπὸ σοῦ τὸ κακόν, καὶ μετὰ σπουδῆς παραμένη τῇ εὐχῇ, καὶ προσπίπτεις τοῖς ἁγίοις

μάρτυσιν; ἵνα πρεσβείαν ὑπὲρ τοῦ ποιήσωσιν πρὸς τὸν Δεσπότην Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν σου ἐξαλείψουσιν· ἕκαστος οὖν ὁ παραγινόμενος εἰς μνήμην ἁγίων μαρτύρων, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς τὸν ἐργάτην πληρώσει, ἵνα μὴ ἄμισθος ἐξέλθῃ. Οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ· οὐδεὶς λαμβάνει μισθόν, ἐὰν μὴ τὸν ἐργάτην τέλειον ἀναδέξῃται.

Ὁ πρεσβύτερος, τὰς εὐχὰς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ἀνάπεμψον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ· εὐγρήγορος γενοῦ, μὴ δώσης ἑαυτὸν τῷ ὑπνῷ· Γρηγορεῖτε γάρ, ὁ Κύριος, καὶ προσεύχεσθε, ἔφη, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· μὴ ὑπνώσης, ἵνα μὴ ἀπολέσης τὰ πρόβατα. Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ λύκος τὸν ποιμένα κοιώμενον, ταχέως ὑπείσέρχεται εἰς τὴν ἀγέλην· μὴ κοιμηθῆς, ἵνα μὴ ἀπολέσης τὸ ποίμνιον, ὡς ὁ Σαμψὼν τοὺς βόστρυχας τῆς χάριτος· ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς τὴν ποιμνὴν σου φύλαξον· τὸν φλύαρον ἐπιστόμισον, τὸν ἀμελοῦντα ἐπίδειξον σπουδάξιν, τὸν μὴ παραγενόμενον καταδίκασον, τοὺς κάμνοντας μακάρισον, τοὺς ὀλιγοροῦντας ὑπομένειν δίδαξον· ἵνα ἐν πᾶσιν δόκιμος εὐρεθῆς. Ὁ διάκονος, ἐν σπουδῇ τῆς εἰρήνης φώνει, τὸν λαόν καταπραΰνων, τοὺς θορύβους καταπαύων· τοὺς ὑπολειφθέντας συνάγαγε τοὺς ἐξερχομένους τῆς ἐκκλησίας ἐπιτίμησον, τοὺς ψυθιριστὰς κατάστειλον, ἵνα ἐν πᾶσιν

ἀκατάκριτος ἐξέλθῃ· ὁ ἀναγνώστης, μὴ ἀμέλει τοῦ σοῦ χαρίσματος, τὴν τῶν θείων Γραφῶν διδασχὴν καὶ παραίνεσιν τοῖς πᾶσιν ἄφθονος μετάδος, μετὰ πολλῆς τῆς εὐσεβείας μεταδιδούς, ἵνα τὸν τῆς διδασκαλίας μισθόν σαυτῷ περιποιήσῃ· ὁ ψάλτης, τῆς δοθείσης σοι χάριτος μὴ καταφρονήσῃς, ἀλλὰ τὴν τῶν μελωδημάτων ὑμνωδίαν ἄοκνος ἐκβόησον, ψάλλον ἀδιαλείπτως, καθὼς εἶπεν ὁ Δαβὶδ παραγγέλλων, Ψάλλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν· ψάλατε ὅτι Βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ Θεός, ψάλατε συνετῶς.

Ὁ ὑπηρέτης, τοῦ ἔργου σου μὴ ἀμέλει, ἀλλὰ πάντα ἀγόγγυστος ἐπιτέλεσον. Ὁ λαϊκός, τὴν ἀκοήν εὐτρέπισον καὶ πρὸς τὴν τῶν θείων Γραφῶν ἀκρόασιν ἔτοιμος γενοῦ. Αἱ γυναῖκες, τὰς φλυαρίας ἐκ τῶν στομάτων ὑμῶν ἐξάρατε, τοὺς ψιθυρισμοὺς καταπαύσατε· μνήσθητε πῶς τῇ Εὐᾷ ψυθυριάσας ὁ ὄφις τοῦ παραδείσου ἐξέβαλεν· τὰς γλώσσας ὑμῶν καταπαύσατε, καὶ τοῦ ὑπακούειν τοὺς ψαλμοὺς εὐπρόθυμοι γίνεσθε· ἵνα πάντες τέλειον ἐργάτην ἀποδιδούντες, τελείου μισθοῦ ἀξιωθῆτε ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Δεσπότη ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Εὐσεβίου Ἀλεξανδρείας,
Λόγοι (Η΄) PG 86A, 357A-361I

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Άριθμ. 2483/1846/6.9.2016

**Ἀναγνώρισις συστάσεως Ἐνοριῶν
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰλίου, Ἀχαρνῶν
καί Πετροπόλεως
συμφώνως πρός τό ἄρθρον 25 τοῦ Ν. 4301/2014**

**Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. τό ἄρθρον 25 παρ. 1 τοῦ Ν. 4301/2014,
2. τήν ὑπ' ἀριθμ. 106/15.2.2016 εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετροπόλεως κ. Ἀθηναγόρου,
3. τήν ἀπό 19.8.2016 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

διαπιστοῦμεν

τήν σύστασιν πρό τῆς ἐνάργεως ἰσχύος τοῦ Νόμου 590/1977, τῶν ὡς κάτωθι Ἐνοριῶν καί Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετροπόλεως:

Ἐνορίαί

1. Ἐνορία τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἰλίου, μέ ἔδραν τήν Δημοτικήν Κοινότητα Ἰλίου, τῆς Δημοτικῆς Ἐνότητος Ἰλίου, τοῦ Δήμου Ἰλίου (Νέων Λιοσίων), τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Δυτικοῦ Τομέα Ἀθηνῶν, τῆς Περιφερείας Ἀττικῆς, ἰδρυθεῖσα πρό τοῦ ἔτους 1909, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Βιβλίου Γεννήσεων - Βαπτίσεων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν ἐτῶν 1909-1911.
2. Ἐνορία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Ἰλίου, μέ ἔδραν τήν Δημοτικήν Κοινότητα Ἰλίου, τῆς Δημοτικῆς

Ἐνότητος Ἰλίου, τοῦ Δήμου Ἰλίου (Νέων Λιοσίων), τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Δυτικοῦ Τομέα Ἀθηνῶν, τῆς Περιφερείας Ἀττικῆς, ἰδρυθεῖσα πρό τοῦ ἔτους 1958, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Βιβλίου Γάμων καί ἐκ τοῦ Βιβλίου Γεννήσεων - Βαπτίσεων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν ἐτῶν 1958.

3. Ἐνορία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου Αὐλῶνος, μέ ἔδραν τήν Δημοτικήν Κοινότητα Αὐλῶνος, τῆς Δημοτικῆς Ἐνότητος Αὐλῶνος, τοῦ Δήμου Ὠρωποῦ, τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς, τῆς Περιφερείας Ἀττικῆς, ἰδρυθεῖσα πρό τοῦ ἔτους 1930, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀπό 10.3.1940 διαθήκης τῆς Λουκίας Ἀντωνίου Ζυγομαλᾶ, καί ἐκ τοῦ Βιβλίου Γάμων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν ἐτῶν 1945-1947.

4. Ἐνορία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Κρυονερίου, μέ ἔδραν τήν Δημοτική Κοινότητα Κρυονερίου, τῆς Δημοτικῆς Ἐνότητος Κρυονερίου, τοῦ Δήμου Διονύσου, τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς, τῆς Περιφερείας Ἀττικῆς, ἰδρυθεῖσα πρό τοῦ ἔτους 1955, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2/1.4.1956 καί 7/24.11.1957 Πράξεων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἡ παρούσα Διαπιστωτική Πράξις νά δημοσιευθῇ εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Αὐγούστου 2016

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεῖς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 3262/1890/8.9.2016

Ἀναγνώρισις συστάσεως Ἐνορίας
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Ν. 4301/2014

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. τὸ ἄρθρον 25 παρ. 1 τοῦ Ν. 4301/2014,
2. τὴν ὑπ' ἀριθμ. 308/11.7.2016 εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίου,
3. τὴν ἀπὸ 7.9.2016 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

διαπιστοῦμεν

τὴν σύστασιν, πρὸ τῆς ἐνάργεως ἰσχύος τοῦ Νόμου 590/1977, τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων

Ταξιαρχῶν, χωρίου Καμαρίτσα, μέ ἔδρα τὴν τοπικὴν Κοινότητα Μεγαλοπόλεως, τῆς Δημοτικῆς Ἐνότητος Μεγαλοπόλεως, τοῦ Δήμου Μεγαλοπόλεως, τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Ἀρκαδίας, τῆς Περιφέρειας Πελοποννήσου, ἰδρυθείσης πρὸ τοῦ ἔτους 1970, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Βιβλίου Ταμείου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἡ παρούσα Διαπιστωτικὴ Πράξις νά δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 3933/1901/8.9.2016

Άναγνώρισις συστάσεως
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Διδυμοτείχου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καί Σουφλίου,
συμφώνως πρός τό ἄρθρον 25 τοῦ Ν. 4301/2014

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἔχοντες ὑπ' ὄψει:

1. τό ἄρθρον 25 παρ. 1 τοῦ Ν. 4301/2014,
2. τήν ὑπ' ἀριθμ. 956/29.8.2015 εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκνοῦ,
3. τήν ἀπό 7.9.2016 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

διαπιστοῦμεν

τήν σύστασιν πρό τῆς ἐνάργεως ἰσχύος τοῦ Νόμου 590/1977, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Διδυμοτείχου, μέ ἔδραν τήν Δημοτικήν Κοινότητα Διδυμοτείχου τοῦ Δήμου Διδυμοτείχου, τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος

Ἐβρου, τῆς Περιφερείας Ἀνατολικῆς Μακεδονίας - Θράκης, ἰδρυθείσης κατά τόν 14ον αἰῶνα, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Νικολάου Γ. Βαφείδου, «Ἱστορική πραγματεία - Τό ἐν Διδυμοτείχῳ Μοναστήριον τό φερόμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς», ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Διδυμοτείχου, Διδυμοτείχον 1933, σελ. 15-16.

Ἡ παρούσα Διαπιστωτική Πράξις νά δημοσιευθῇ εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 3941/1907/19.9.2016

Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας
τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ
Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 πα. 4, 29 παρ. 2 καί 46 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπως ἐτροποποιήθησαν διά τοῦ ἀρθροῦ 68 παρ. 5 τοῦ Ν. 4235/2014,

2) τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους,

3) τὰς ὑφισταμένες κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος,

4) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 134/8.8.2016 Πράξιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μεγάρων,

5) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 777/12.8.2016 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεγάρων καί Σαλαμίνος κ. Κωνσταντίνου,

6) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 29/2016 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

7) τὴν ἀπὸ 7.9.2016 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

συνιστᾶ Τεχνικὴ Ὑπηρεσίαν στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναο Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μεγάρων, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος, ἡ λειτουργία τῆς ὁποίας θά διέπεται ἀπὸ τὸν ἐξῆς Κανονισμό:

Κανονισμός συστάσεως καί λειτουργίας
τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ
Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος

Ἄρθρον 1

Σύσταση - Ἐπωνυμία

Συνιστᾶται Τεχνικὴ Ὑπηρεσία στὴν Ἐνορία τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων τῆς

Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος, γιὰ τὸν προγραμματισμὸ, τὴν μελέτη, τὴν παρακολούθησιν καί τὴν ἐκτέλεσιν ἐκκλησιαστικῶν ἔργων τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων, σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῶν Ν. 4412/2016, Ν. 3669/2008 καί τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 55/1974 (Φ.Ε.Κ. Α'/185) Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περί μελέτης καί ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔργων».

Ἄρθρον 2

Ὅρισμοί

1. Ὡς «Ἀναθέτουσα Ἀρχή» (κατὰ τὴν ἔννοια τῶν Ὁδηγιῶν 2014/24/ΕΕ καί 2014/25/ΕΕ καί τῆς ἐναρμονισθείσης πρὸς αὐτὲς ἐλληνικῆς νομοθεσίας (Ν. 4412/2016), ὡς «Ἐργοδότης - Κύριος τοῦ ἔργου», ὡς «Φορεὺς κατασκευῆς» (κατὰ τὸν Κανονισμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 55/1974 καί Ν. 3669/2008) ὀρίζεται τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιον τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος.

2. Ὡς «Προϊσταμένη Ἀρχή» (κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 55/1974 καί τοῦ Ν. 3669/2008), ὀρίζεται ἐπίσης τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιον τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος.

3. Ὡς «Διευθύνουσα Ὑπηρεσία» (κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 55/1974, τοῦ Ν. 3669/2008 καί τοῦ Ν. 3316/2005), ὀρίζεται ἡ Τεχνικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος.

4. Ὡς «Ἐπιβλέπουσα Ὑπηρεσία», ὀρίζονται τὰ μέλη τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦν καί καθήκοντα Ἐπιβλέποντος Μηχανικοῦ κατ' ἀνάθεσιν. Ἐπί πλέον καθήκοντα Ἐπιβλέποντος Μηχανικοῦ μποροῦν νὰ ἀνατεθοῦν καί σὲ τρίτα πρόσωπα, ἰδιώτες Μηχανικούς, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ προσληφθοῦν ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιον τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλε-

ως Μεγάρων και Σαλαμίνας, με σύμβαση έργου ή σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου ή σύμβαση έντολης ή παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, για την κάλυψη αναγκών της Τεχνικής Υπηρεσίας.

Άρθρον 3 Θεσμικό πλαίσιο

Η εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου εκτελέσεως των εκκλησιαστικών έργων διέπει τις καταρτισθσόμενες συμβάσεις εκτελέσεως μελετών και έργων του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας, υπό την επιφύλαξη της νομοθεσίας αναθέσεως - εκτελέσεως των δημοσίων έργων ή μελετών ή κοινωνικών συμβάσεων, ή όποια ισχύει σε όσες περιπτώσεις πρόκειται για μελέτες ή έργα επιχορηγούμενα ή συγχρηματοδοτούμενα από έθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 3 Ν. 4235/2014).

Άρθρον 4 Σύνταξη και έκπνση μελετών

1. Η σύνταξη μελετών των προς εκτέλεση έργων πραγματοποιείται από την Τεχνική Υπηρεσία, ή δέ θεώρηση αυτών από τον Προϊστάμενο αυτής.

2. Για την δημοπράτηση των έργων, οι συνταχθείσες μελέτες εγκρίνονται από την Προϊσταμένη Αρχή, δηλαδή τό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο, τό όποιο εγκρίνει και τή σχετική διακήρυξη.

3. Σε περίπτωση αδυναμίας της Τεχνικής Υπηρεσίας νά συντάξει και νά έκπνση τις σχετικές μελέτες, δύναται νά αναθέτει την έκπνση αυτών σε ειδικό έμπειρο επί του προς εκτέλεση έργου Μηχανικό, μετά από απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής. Οι μελέτες πού συντάσσονται από τρίτους, θεωρούνται από την Τεχνική Υπηρεσία και εγκρίνονται από την Προϊσταμένη Αρχή.

Άρθρον 5 Άρμοδιότητες Τεχνικής Υπηρεσίας

1. Έκπονεί τις μελέτες των τεχνικών και καλλιτεχνικών έργων του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας.

2. Παρακολουθεί, έλέγχει και εγκρίνει τις μελέτες πού έκπονούν ιδιώτες Μηχανικοί για τά έργα του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας.

3. Επιβλέπει και έλέγχει τις κατασκευές, έπισκευές και συντηρήσεις έργων του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας, πού έκτελούνται είτε με άνάδοχο, είτε με άυτεπιστασία, σύμφωνα με την κειμένη νομοθεσία.

4. Γνωμοδοτεί στό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο σχετικά με τά ύποβαλλόμενα προς έγκριση τεχνικά έργα του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας.

5. Γνωμοδοτεί και παρακολουθεί την έκτέλεση έργων πού πραγματοποιούνται με προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας ή άλλων Νομικών Προσώπων άφ' ενός και Ο.Τ.Α. ή άλλων φορέων άφ' έτέρου, όπως προβλέπεται στό άρθρο 12 του Ν. 3513/2006.

6. Παρέχει κάθε τεχνική βοήθεια προς τό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας.

Άρθρον 6 Όργάνωση Τεχνικής Υπηρεσίας

Κατά ταύτα ή όργάνωση της Τεχνικής Υπηρεσίας για την έκτέλεση Έκκλησιαστικών Έργων του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων της Ίερās Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας καθορίζεται ως κάτωθι:

α. Η «Προϊσταμένη Αρχή» και ή «Αναθέτουσα Αρχή» είναι τό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων.

β. Η «Διευθύνουσα Υπηρεσία» και ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι ή Τεχνική Υπηρεσία του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεγάρων.

γ. Η Τεχνική Υπηρεσία στελεχώνεται από Αρχιτέκτονες, Μηχανικούς, Μηχανολόγους Π.Ε ή Τ.Ε, Συντηρητές έργων τέχνης, επί σχέσει δημοσίου ή και ιδιωτικού δικαίου.

δ. Ό Προϊστάμενος της ύπηρεσίας είναι Πολιτικός Μηχανικός Π.Ε ή Τ.Ε ή Αρχιτέκτων Μηχανικός.

ε. Τόν Προϊστάμενο της Τεχνικής Υπηρεσίας και τόν αναπληρωτή αυτού όρίζει με Πράξη του τό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ένοριακού Καθεδρικού Ίερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου και είναι άρμόδιος εισηγητής προς τό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο για τά θέματα της Τεχνικής Υπηρεσίας.

στ. Η πρόσληψη του προσωπικού, έμμισθου ή έθελοντικού, θά γίνει με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή άορίστου χρόνου ή με σύμβαση έργου ή ανεξάρτητων ύπηρεσιών ή έντολης, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Άρθρον 7 Τελικές διατάξεις

Κάθε θέμα, τό όποιο δέν προβλέπεται από τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού και δέν συνιστά τροποποίηση

τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ, ἀλλὰ βασίζεται καί δέν ἀντιβαίνει σ' αὐτές, ρυθμίζεται μέ ἰδιαίτερη ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, ἡ ὁποία ὀφείλει νά εἶναι πάντοτε σύμφωνη μέ τοὺς Ἱερούς Κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τίς νομοθετικές καί κανονιστικές διατάξεις, πού διέπουν τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

ἄρθρον 8
Ἰσχύς

1. Μέ τόν παρόντα Κανονισμόν οὐδεμία ἐπιβάρυνση προκαλεῖται στόν προϋπολογισμό τοῦ Ἐνοριακοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μεγάρων.

2. Ἡ ἰσχύς τῆς παρούσης ἀποφάσεως ἄρχει ἀπό τήν ἡμέρα πού θά δημοσιευθεῖ στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀπόφαση δημοσιεύεται καί στό ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία».

Ἡ ἀπόφαση αὐτή νά δημοσιευθεῖ στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀθήνα, 7 Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 1242,3811/1675/18.8.2016

Ἐσωτερικός Κανονισμός
τῆς Ἱερᾶς Κοινοβιακῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ
Παρνασσίδος
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΩΚΙΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΟΒΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ
ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ἄρθρον 1

Ἡ Μονή καί ὁ σκοπός αὐτῆς.

Ἡ Ἱερά Μονή ἀποτελεῖ τήν Θεανθρώπινη πνευματική οἰκογένεια ὄλων ἐκείνων τῶν ψυχῶν αἱ ὁποῖαι ἐδέχθησαν μέ χαράν καί ἐλευθέρως τήν κλήσιν τοῦ Κυρίου καί ἀπεφάσισαν νά ζήσουν τήν ζωὴν τῆς προσευχῆς, τῆς ἀγνότητος, τῆς πτωχείας, τῆς ταπεινώσεως καί ὑπακοῆς μέ ἀπώτερον σκοπὸν τήν κατά χάριν θέωσίν των. Διό καί τελικός σκοπὸς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς εἶναι ὁ ἀγιασμός καί ἡ ἐν Χριστῷ τελείωσις τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, δι' ἀκριβοῦς ἀσκητικῆς ζωῆς ὡς παρεδόθη αὐτῇ ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων καί Μπτέρων καί κατωχυρώθη ὑπὸ τῶν Ἁγίων Οἰκουμεικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων αὐτῶν.

ἄρθρον 2

Κανονικά Δικαιοδοσίαι Μητροπολίτου

Ἡ Ἱερά Μονή τελεῖ ὑπὸ τήν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν καί ἐποπτείαν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, κατά τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συγκεκριμένως ὁ Μητροπολίτης Φωκίδος:

α. Μνημονεύεται ἐν πάσαις ταῖς Ἱεραῖς Ἀκολουθίαις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, συμφώνως τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει καί τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησιαστικῇ τάξει.

β. Ἀσκεῖ τήν ἀνωτάτην πνευματικὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καί παρακολουθεῖ τήν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

γ. Παρέχει τήν ἄδειαν καί εὐλογίαν διὰ τήν κουράν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου προτεινομένων δοκίμων ἀδελφῶν καί τελεῖ αὐτάς αὐτοπροσώπως ἢ διὰ

τοῦ Πνευματικοῦ Πατρός - Γέροντος τῆς Μονῆς κατόπιν ἀδείας του.

δ. Ἐγκαθιδρύει δι' εἰδικῆς Ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς τήν ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐκλεγομένην Ἱγουμένην.

ε. Χορηγεῖ ἔγγραφον ἄδειαν, διὰ τὰς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀπουσίας τῶν Μοναχῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

στ. Ἀσκεῖ πειθαρχικὸν ἔλεγχον εἰς τὰς τυχόν κανονικὰς παρεκτροπὰς τῶν μοναχῶν.

ζ. Ἐλέγχει τήν νομιμότητα τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 3

Ἡ Μονή καί ἡ ζωὴ τῆς Μοναχῆς

Ἡ Μονή διέπεται ἀπὸ τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τὸν παρόντα Κανονισμόν. Ἐλέγχεται καί ἐποπτεύεται ἡ τάξις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φωκίδος.

Αἱ ἀποφάσεις ἐπὶ δευτερευόντων θεμάτων λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου καί ἐγκρίνονται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

Αἱ ἀποφάσεις ἐπὶ σοβαρῶν θεμάτων, ἀφορώντων τὸ σύνολον τῆς ἀδελφότητος, λαμβάνονται κατόπιν συνεδριάσεως τῆς ἀδελφότητος παρόντων τῆς Γεροντίσεως καί τοῦ Γέροντος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καί ἐγκρίνονται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

Τὸ κέντρον τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀμοιβαίας ὑπακοῆς εἶναι ἡ Ἱγουμένη, εἰς τὴν ὁποίαν δεόν νά ἀποβλέπουν αἱ μοναχαὶ μετ' ἐμπιστοσύνης καί βεβαιότητος ὅτι αὐτὴ διὰ τῆς Ὀρθόδοξου ἀγαπητικῆς ποιμαντικῆς καί διδασκαλίας τῆς, θά τὰς ὀδηγήσῃ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ἄρθρον 4

Ἄργανα διοικήσεως.

Ἄργανα διοικήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἶναι:

Ἡ Ἱγουμένη

Τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον

ἄρθρον 5

Καθήκοντα καὶ δικαιοδοσίαι Ἱγουμένων.

α. Ἡ Ἱγουμένη κατὰ τὸν Μέγα Βασίλειο (ὄροι κατὰ πλάτος Β') ὡς πνευματικὴ μητέρα καὶ ὁδηγὸς τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος πρέπει νὰ εἶναι ζωντανὸ παράδειγμα ὑπακοῆς στὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου.

Πρέπει νὰ τὴν χαρακτηρίζουν ἡ ταπεινότης, ἡ πραότης καὶ ἡ μακροθυμία. Ἀκόμη νὰ χρησιμοποιῇ τὴν κατάλληλον θεραπείαν διὰ κάθε πνευματικὸ ἄρρώστημα, μετ' εὐσηλίας, διακρίσεως καὶ ἀγάπης ἀνοθεύτου. Καὶ τοῦτο διότι «τό τοῦ Σωτῆρος Πρόσωπον ἐν τῇ ἀδελφότητι - κατὰ τὸν Ἅγιο Συμεὼν τὸν Νέον Θεολόγον καὶ τὸν Μέγα Βασίλειον - ἱεουργῶν τῷ Θεῷ τὴν τῶν πειθομένων αὐτῷ σωτηρίαν», εἶναι πνευματικὴ μήτηρ τῆς ἀδελφότητος, ἡ ὁποία ἐν ἐπιγνώσει τῶν ἑαυτῆς καθηκόντων «ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀγάπῃ» ἀσκεῖ ὑπεύθυνον πνευματικὴν ἐπιστάσιαν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπιμελουμένη τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

Ρυθμίζει δὲ τὴν ἐν φόβῳ Θεοῦ συγκαταβίωσιν τῶν ἀδελφῶν δι' ἑξατομικευμένης ποιμαντικῆς.

β. Δὲν ἐπιτρέπει εἰς οὐδεμίαν μοναχὴν νὰ παραβῇ τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας, τοὺς κοινοβιακοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, ἀφοῦ πρώτη ἐκείνη γίνεται πιστὸς ἐφαρμοστὴς τῶν ὧσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, οἱ ἔσμοί καὶ αἱ ἐπιταγαὶ διακελεύουσιν.

γ. Ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν εὐταξίαν καὶ ἰσορροπίαν τοῦ Κοινοβίου καὶ συνεργαζομένη μετὰ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου κατανέμει τὰς διακονίας «καθ' ὃ ἐκάστη ἀδελφὴ ἐπιτηδίως ἔχει» ὡς λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος.

δ. Εἰς περίπτωσιν ἀπουσίας τῆς Ἱγουμένης διὰ λόγους προσωπικοῦς ἢ ὑπηρεσιακοῦς ἢ ἀσθενείας, ἀναπληροῦται αὕτη ὑπὸ μιᾶς τῶν μελῶν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ὀριζομένης ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆς Ἱγουμένης.

Ἡ ἀναπληροῦσα τὴν Ἱγουμένην ἐνεργεῖ ἀντ' αὐτῆς ἐπὶ τρεχούσης φύσεως ἢ ἐπειγόντων θεμάτων καὶ προεδρεύει εἰς τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον, περιοριζομένη ἐν γένει ἐντὸς τῶν πλαισίων τὰ ὁποῖα ἔχει καθορίσει ἡ ἀπουσιάζουσα Ἱγουμένη. Ἐπὶ παρατεταμένης δὲ ἀπουσίας τῆς Ἱγουμένης ἀναφέρεται εἰς τὸν Μητροπολίτην, μάλιστα δὲ ἐπὶ ζητημάτων σοβαρῶν καὶ κρίσιμων.

ε. Συγκαλεῖ εἰς συνεδρίασιν τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον καὶ προεδρεύει αὐτῆς.

στ. Προτείνει εἰς τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον τὴν πρόσληψιν ἢ τὴν ἀποβολὴν δοκίμων ἀδελφῶν.

ζ. Παρέχει εἰς τὰς ἀδελφὰς ἀδειαν ἐξόδου ἐκ τῆς Μονῆς ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχη εὐλόγος αἰτία καὶ αἱ ὑπηρεσιακαὶ ἀνάγκαι τῆς Μονῆς τὸ ἐπιτρέπουν.

η. Ὑπογράφει πᾶν ἔγγραφον ἐξερχόμενον ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὡς καὶ τὰ διπλότυπα εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν.

Τὰς συμβάσεις ὑπογράφει ἡ Ἱγουμένη, μετ' ἐξουσιοδότησιν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου, τὰς δὲ ἀποφάσεις τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ὑπογράφουν ἅπαντα τὰ παρόντα μέλη.

θ. Ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἱεράν Μονὴν ἐνώπιον πάσης ἐν γένει διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς ἀρχῆς παντός βαθμοῦ καὶ δικαιοδοσίας.

ι. Ρυθμίζει ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Πνευματικοῦ τῆς Μονῆς, τὸν χρόνον τῆς κουρᾶς τῶν μοναχῶν ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν.

ἄρθρον 6

Ἐκλογὴ Ἱγουμένης καὶ Ἱγουμενοσυμβούλων.

α. Διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἱγουμένης ἐκλέγεται πρόσωπον διακρινόμενον διὰ τὸ ἥθος, τὴν εὐσεβειάν του, τὴν προσήλωσιν του εἰς τοὺς μοναχικοὺς κανόνες, τὸ ἀκραιφνὲς Ὁρθόδοξον φρόνημα, τὰς διοικητικὰς αὐτοῦ ἰκανότητας καὶ τὸ χάρισμα τοῦ ποιμαίνειν ψυχὰς.

β. Ἡ Ἱγουμένη ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, ἐὰν ἐγκαταβιοῦν εἰς αὐτὴν τουλάχιστον πέντε (5) ἀδελφαί. Ἄλλως διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου κατὰ τὸν Ν. 590/77 ἄρθρ. 39 πάρ. 5. Ὁ διορισμὸς τῆς ἰσχύει ἕως ὅτου συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς 5 τῶν ἐγκαταβιούντων εἰς τὴν Μονὴν. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν γίνεται ἐκλογὴ.

γ. Τὸ δικαίωμα ὑποψηφιότητος διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἱγουμένης ἔχουν ἅπασαι αἱ ἐγγεγραμμέναι εἰς τὸ Μοναχολόγιον τῆς Μονῆς καὶ ὑπηρετοῦσαι ἐν αὐτῇ, νὰ εἶναι δὲ ἄνω τῶν 35 ἐτῶν καὶ νὰ ἐγκαταβιοῦν τουλάχιστον 5 ἔτη ἐν τῇ Μονῇ.

δ. Ἡ ἐκλογὴ τῆς Ἱγουμένης γίνεται ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος συγκαλουμένης πρὸς τοῦτο ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς καθ' οἰονδήποτε τρόπου κενώσεως τῆς θέσεως τῆς Ἱγουμένης.

ε. Ἱγουμένη ἐκλέγεται ἡ λαβοῦσα τὸ ἥμισυ σὺν ἓνα τῶν ψήφων τῶν ψηφισαῶν ἀδελφῶν. Ἄλλως ἐπαναλαμβάνεται ἡ ψηφοφορία μετὰ τῶν δύο πλειοψηφισαῶν ἀδελφῶν, ἐκλέγεται δὲ ἡ σχετικῶς πλειοψηφισθεῖσα. Ἐν τῇ ἐπαναλήψει ταύτῃ καὶ εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας μετὰ τῶν δύο, τίθεται κληρὸς ἐνώπιον τῆς ἀδελφότητος ἀναπεμπομένης ἐιδικῆς πρὸς τοῦτο προσευχῆς.

στ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκλογῆς ὑπογράφεται πρακτικὸν παρά πάντων τῶν παρισταμένων ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, τελειομένης οὕτω καὶ τυπικῶς τῆς διαδικασίας ἀναδείξεως τῆς Ἱγουμένης. Ἐφ' ὅσον δ' ἐντὸς τριημέρου δὲν ὑποβληθῶν ἐνστάσεις, ἡ ἐκλεγείσα διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

Ἄλλως ἀποφαίνεται ὁ Μητροπολίτης ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων, ἀποδεχόμενος ἢ ἀπορρίπτων ταύτας ἡτιοιογημένως καὶ μετὰ συνεννόησιν μὲ τὸν Πνευματικὸν τῆς Μονῆς.

Ἐπὶ ἀποδοχῆς ἐνστάσεων διατάσσεται ἐπαναλήψις τῆς ἐκλογῆς.

ζ. Αἱ δύο Ἱγουμενοσύμβουλοι ἐκλέγονται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἐγκαταβιούντων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ἀδελφῶν. Ἐπὶ τυχόν ὑποβολῆς ἐνστάσεων κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἐφαρμόζονται τὰ ἐν παρ. στ'.

ν. Αἱ Ἱγουμενοσύμβουλοι ἐκλέγονται διὰ πενταετῆ θητεΐαν καὶ εἶναι ἐπανεκλεγίμοι.

θ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θητείας τῶν Συμβούλων, ἐάν μία ἐξ αὐτῶν παρακωλύῃ καθ' οἷονδήποτε τρόπον τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ἢ τοῦ Κοινοβίου, παύεται, τῇ αἰτήσῃ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου, πληροῦται δέ ἡ θέσις αὐτὴ ὑφ' ἑτέρας, ὀριζομένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου τῇ συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἱγουμένης καὶ τοῦ Πνευματικοῦ τῆς Μονῆς, διὰ τὸ μεσοδιαβῶν χρονικὸν διάστημα μέχρι τῆς ἐπομένης ἐκλογῆς Συμβούλων.

ι. Ἡ ἐκλεγείσα Ἱγουμένη εἶναι ἰσόβιος, ἐπιφυλασσομένης τῆς ἐπιτάξεως τοῦ Ν. 590/77 ἄρθρ. 39 παρ. 5.

ια. Ἡ ἐκλογή Ἱγουμένης καὶ Ἱγουμενοσυμβούλων διενεργεῖται μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, ἡ ὁποία τελεῖται ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἢ ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς τῆς Μονῆς, παρουσίᾳ ὄλων τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, προσκαλουμένων ἐγγράφως καὶ ἐπὶ ἀποδείξει πρὸς ψηφοφορίαν.

ιβ. Τὰ τῆς προετοιμασίας καὶ διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν ἐκτελεῖ ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν δύο πρώτων, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Μοναχολογίου, ἀδελφῶν καὶ τῆς τελευταίας τοιαύτης, ἡ ὁποία καὶ ἐκτελεῖ χρεὴ γραμματέως.

ιγ. Τὰ πρὸς ἐκλογήν Ἱγουμένης ψηφοδέλτια καὶ οἱ φάκελοι φέρουν τὴν μεγάλην σφραγίδα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τὴν ὑπογραφήν τῆς Προέδρου τῆς Συνελεύσεως.

ιδ. Ἡ ψηφοφορία εἶναι μυστικὴ. Ἐκάστη ἀδελφὴ ἀναγράφει ἐν μόνον ὄνομα διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱγουμένης. Ἐάν ἀναγράφωνται περισσότερα ὀνόματα τὸ ψηφοδέλιον εἶναι ἄκυρον.

ιε. Ἡ σφράγις καὶ ἀποσφράγις τοῦ κιβωτιδίου, καθὼς καὶ ἡ καταμέτρσις τῶν ψήφων, γίνονται ἐνώπιον τῶν παρισταμένων μελῶν τῆς ἀδελφότητος.

ιστ. Περαιτωθείσης τῆς ἐκλογῆς Ἱγουμένης, δύναται νὰ ἐπακολληθῇ ἡ ψηφοφορία ἐκλογῆς Συμβούλων (Ἱγουμενοσυμβούλων) - ἐάν ἔχη λήξει ἡ θητεία αὐτῶν - κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ψηφοφορίας. Ἐπιπλέον λαμβάνει χώραν τὴν ἐπομένην ἡμέραν.

ἄρθρον 7

Τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον
καὶ αἱ δικαιοδοσίαι αὐτοῦ.

α. Τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον τῇ προεδρίᾳ τῆς Ἱγουμένης ἀποτελεῖ σῶμα ἀσκοῦν τὴν διοίκεισιν τῆς Μονῆς καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν. Εἶναι τριμελὲς μετὰ τῆς Ἱγουμένης.

Δύναται νὰ γίνῃ πενταμελὲς ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκαταβιούτων ἀδελφῶν ὑπερβῇ τὰς 15 διὰ τροποποιήσεως τῆς παραγράφου ταύτης.

β. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ἅπαντα τὰ μέλη αὐτοῦ, ὀφείλουσιν νὰ

ἐκφράζουσιν ἐλευθέρως τὰς ἀπόψεις των, συμπεριφέρονται δὲ ἐναντι ἀλλήλων μετὰ σεβασμοῦ καὶ ταπεινώσεως. Εἰς περίπτωσιν δὲ διαφωνίας αἱ ἀπόψεις τῶν διαφωνούντων καταχωρίζονται εἰς τὸ βιβλίον πρακτικῶν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου.

γ. Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐπί ἰσοψηφίας (εἰς δικαιολογημένην ἀπουσίαν μέλους τῆς) βαρύνει ἡ γνώμη τῆς Ἱγουμένης.

δ. Τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον συνέχεται τακτικῶς μὲν ἅπαξ τοῦ μηνός, ἐκτάκτως δὲ ὡσάκις προκύπτει σοβαρὸν θέμα πρὸς συζήτησιν κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἱγουμένης.

ε. Τὸ Ἱγουμενοσυμβούλιον διαχειρίζεται κατὰ νόμον τὴν περιουσία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἀποφασίζει περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως δωρεᾶς ἢ κληρονομίας, συνάψεως δανείου, ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως κινητῶν καὶ ἀκινήτων, περὶ ἀνεγέρσεως οἰκοδομῶν ἢ οὐσιωδῶν ἐπισκευῶν κτιρίων. Αἱ ἀποφάσεις δὲ αὐτοῦ ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Μητροπολίτου διὰ τὴν τήρησιν τῶν νόμων τοῦ κράτους καὶ τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιβάλλονται διὰ τῆς ἐγκρίσεως αὐτοῦ, ἐνδεχομένως δὲ καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅταν οὕτως ὀρίζεται ἐν τῷ νόμῳ.

στ. Συντάσσει τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν καὶ ἀπολογισμόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ὑποβάλλει τοῦτον εἰς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην πρὸς ἐγκρίσιν.

ζ. Ἐκλέγει ἐν μέλος αὐτοῦ ὡς ταμίαν (οἰκονόμον) ἡ ὁποία διενεργεῖ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ κεφ. Γ' ἄρθρον 14 παράγρ. 3 τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

ἄρθρον 8

Ὁ Πνευματικὸς τῆς Μονῆς

α. Ὁ Πνευματικὸς - Γέροντας τῆς Μονῆς ἐκλέγεται κατόπιν λεπτομεροῦς ἐξετάσεως ὑπὸ τῆς Γεροντίσεως ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, ὁ ὁποῖος τελικῶς διορίζει αὐτόν. Ἡ τοποθέτησις του πρέπει νὰ τύχῃ καὶ τῆς ἐγκρίσεως τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς. Ἡ ἡλικία του δέον ὄπως εἶναι ἄνω τῶν 45 ἐτῶν.

β. Ὁ Πνευματικὸς, ἀναλαμβάνει τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὸν πνευματικὸν καταρτισμὸν τῆς ἀδελφότητος μετὰ ζήλου καὶ πάντοτε ἐν συνεργασίᾳ καὶ συνεννοήσει μετὰ τῆς Γεροντίσεως, ἡ ὁποία δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὸ ποιμαντικὸ - κανονικὸ ἔργον αὐτοῦ.

γ. Τὸν Πνευματικὸν δέον ὄπως τὸν χαρακτηρίζει ἡ σοβαρότης, ἡ εὐλάβεια, ἡ αὐστηρότης καὶ ἐν ταυτῷ ἡ ἐπιείκεια, ἡ εὐλαβία, ἡ τελεία ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Ἁγίαν του Ἐκκλησίαν, τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν Μοναχικὴν Πολιτείαν.

δ. Ἐκτὸς τοῦ ἔργου τῆς ἐξομολογήσεως οὐδὲν ἄλλο ἔργον ἐπιτελεῖ. Δὲν δύναται νὰ παρεμβαίῃ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Μονῆς ἢ ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς ἀδελφότητος παρά μόνον ὅταν τοῦ ζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς Γεροντίσεως ἢ θέμα τι ἐν τῇ ἐξομολογήσει συμπλέκεται μετὰ διοικητικοῦ ἢ ἄλλου θέματος.

ε. Ὁ χρόνος τῆς ἐξομολογήσεως τῆς Γεροντίσσης καὶ τῶν ἀδελφῶν καθορίζεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Γέροντος πάντοτε ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἡγουμένης.

Ἄρθρον 9

Ὁ Ἐφημέριος τῆς Μονῆς.

α. Ἡ Μονὴ δύναται νὰ ἔχῃ μόνιμον ἐφημέριον ἢ μὴ, διὰ τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας αὐτῆς τῆ ἐγκρίσει τῆς Ἡγουμένης καὶ συνεννοήσει μετὰ τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Γέροντος τῆς Μονῆς. Δύναται, ὅμως, νὰ εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Γέρον τῆς Μονῆς.

β. Ὁ ἐφημέριος τῆς Μονῆς δεόν νὰ εἶναι πρόσωπον σοβαρόν, πνευματικόν, προχωρημένης ἡλικίας (βλέπε Πηδάλιον σελ. 340 συμφωνία Μεγ. Βασιλείου καὶ Ἀγ. Νικηφόρου), ἐνδιαιωμένον ἐκτός τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τοῦτον δεόν ὅπως περιποιεῖται ἡ πλήρης ἡλικιωμένη ἐκ τῶν ἀδελφῶν.

Ἄρθρον 10

Τὰ βιβλία τῆς Μονῆς

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τηροῦνται τὰ ἑξῆς ἐπίσημα βιβλία:

1. Βιβλίον Πρακτικῶν Ἡγουμενοσυμβουλίου
2. Βιβλίον Εἰσερχομένων καὶ Ἐξερχομένων ἐγγράφων (Πρωτόκολλον)
3. Μοναχολόγιον
4. Κτηματολόγιον
5. Βιβλίον Ταμείου
6. Καθολικὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ἄρθρον 11

Ἵποχρεώσεις καὶ καθήκοντα τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς.

α. Ἄπασαι αἱ Μοναχαὶ - μέλη τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς - ὑποχρεοῦνται νὰ ζοῦν συμφώνως πρὸς τὰς περὶ Μοναχισμοῦ διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς αὗται διευτυπώθησαν ὑπὲρ τοῦ παλαιαύτου Μοναχισμοῦ.

β. Ἐκάστη μοναχὴ ὀφείλει νὰ γνωρίζει ὅτι ἔρχεται εἰς «σύμβασιν πνευματικῆς συμβίωσης, τῆς ἀλητοῦ καὶ αἰώνιον τὴν συνάφειαν κεκτημένης» κατὰ τὸν Μέγ. Βασίλειον. Τοιοῦτοτρόπως δεόν ὅπως περιβάλλῃ τὴν Μονὴν μὲ ἀγάπην, μὲ ἐνθεον ζῆλον, ὅπως ἀκριβῶς λέγει ὁ Προφήτης: «Ὁ Ζῆλος τοῦ Οἴκου σου κατέφαγε μέ» μὲ σεβασμὸν καὶ ἐπιμέλειαν.

γ. Ἡ θεμελιώδης μοναχικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ ὑπακοή, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχει ἕκαστη μοναχὴ πρὸς τὴν Ἡγουμένην καὶ τὸν Πνευματικὸν Πατέρα «μηδὲν παρά γνώμην αὐτῶν διαπραττούσα» (Μέγ. Βασίλειος).

δ. Αἱ Ἀδελφαὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχουν μεταξύ των ἀγάπην, εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν καὶ νὰ ἀπονέμουν αἱ νεώτεραι πρὸς τὰς πρεσβύτερας καὶ ἅπασαι πρὸς τὴν Ἡγουμένην τὸν προσήκοντα σεβασμὸν. Αἱ δὲ πρεσβύτεραι ἀνεχόμενοι ἀλλήλων τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας δεόν ὅπως

συμπεριφέρονται πρὸς τὰς νεωτέρας ἀδελφὰς μὲ κατανόησιν, μὲ πνεῦμα ἀγάπης, ταπεινώσεως καὶ πραότητος, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς αὐτῶν.

ε. Ἐκ τῶν πρωταρχικῶν μοναχικῶν ἐπιδιώξεων εἶναι ἡ διατήρησις τῆς καθαρότητος «ἀπὸ παντός μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος». Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων Παῦλος παραγγέλλει «*Σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει*». Πρὸς τοῦτο, δεόν νὰ ἀποφεύγεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται ἐνδεχομένως νὰ προκαλέσῃ τὴν ἠθικὴν - ὑπὸ τὴν στενὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως - παρέκκλισιν τῆς μοναχῆς.

στ. Κατὰ τὸν βον Κανὸνα τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (869-870), αἱ μοναχαὶ δὲν δικαιοῦνται νὰ ἔχουν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν. Ἡ παντὸς εἴδους ἰδιοκτησία παραχωρεῖται καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν.

Ἐδελφὴ ἢ ὁποῖα δι' οἰανδήποτε αἰτία ἀποχωρεῖ ἢ ἀπομακρύνεται ἐξ αἰτίας κάποιου σοβαροῦ κανονικοῦ παραπτώματος ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δὲν δικαιούται ἀποζημιώσεως, παρ' ἐκτός τῶν ἀτομικῶν τῆς πραγμάτων κἰ ἐνὸς ποσοῦ διὰ τὰς πρῶτας ἀνάγκας τῆς.

ζ. Αἱ Μοναχαὶ ὀφείλουσι νὰ παραμείνουν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς μετανοίας των, κατὰ τὸν 4ο Κανὸνα τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου, μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των.

Εἰς εἰδικὰς μόνον περιπτώσεις πνευματικῆς ἢ γενικώτερον ἐκκλησιαστικῆς ἀνάγκης δύναται νὰ ἀλλάξουν Μονὴν κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, συγκαταθέσεως τοῦ Γέροντος τῆς Μονῆς καὶ ἐγκρίσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

η. Εἰς τὸ κελλίον ἐκάστης Μοναχῆς δεόν ὅπως ὑπάρχουν τὰ αὐστηρῶς ἀπαραίτητα ἀτομικὰ εἶδη, εἰκόνες, βιβλία πνευματικά - ἀποκλειομένων τῶν κοσμικῶν τοιούτων - καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐπιτρέψει ἡ Γεροντίσση.

θ. Ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος ἀνδρῶν ἐν τοῖς κελλίοις τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, παρεκτός τοῦ πατρὸς των (τοῦ σαρκικοῦ) καὶ κατόπιν ἀδείας τῆς Ἡγουμένης. Ἀκόμη ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος ἐν τοῖς κελλίοις καὶ αὐτῶν τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν παρεκτός τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Γέροντος.

ι. Αἱ ἀδελφαὶ δεόν ὅπως συναντῶσι τοὺς ἐπισκέπτας, συγγενεῖς καὶ πνευματικούς ἀδελφούς ἐν τῷ Ἀρχονταρικῷ τῆς Μονῆς κατόπιν ἀδείας τῆς Γεροντίσσης.

ια. Ἀπαγορεύεται ἡ παραμονὴ καὶ διανυκτέρευσις ἀδελφῆς εἰς κελλίον ἑτέρας ἀδελφῆς, παρεκτός ἀδηρίτου ἀνάγκης ἀσθενείας τῆ ἀδείᾳ καὶ εὐλογία τῆς Ἡγουμένης ἢ τῆς ἀναπληρωτριάς αὐτῆς.

ιβ. Ἐν τῇ Μονῇ τηροῦνται μετὰ ζήλου αὐστηρῶ πάνσαι αἱ νηστεῖαι κατὰ τοὺς Ἱεροῦς Κανόνες. Αἱ νηστεῖαι τῶν ἀσθενῶν ἀδελφῶν κανονίζονται ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς τῆ συνεννοήσει μετὰ τῆς Γεροντίσσης.

ιγ. Ἄπασαι αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Κοινοβίου τρώγουν εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν κατὰ τὴν καθοριζομένην ὑπὸ τῆς Ἡγουμένης ὥραν. Οὐδεμία ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπεται νὰ τρώγῃ κατ' ἰδίαν (ἐκτός τῆς κοινῆς Τραπέζης). Ἵποχρεοῦνται δὲ αἱ ἀδελφαὶ νὰ τρώγουν τὸ κοινὸν παρατιθέμενον φαγητόν, παρεκτός ἀσθενείας.

ιδ. Τά γεύματα συνοδεύονται υπό αναγνώσεως κειμένου Πατερικού. Ἡ ἀναγνώστρια ἀναγιγνώσκει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ γεύματος μέχρι τέλους καὶ κατόπιν τρώγει ἢ ἴδια, ἀφοῦ λάβῃ τὴν εὐχὴν τοῦ Γέροντος ἢ τῆς Γεροντίσσης ἀπόντος ἐκεῖνου.

Εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν οὐδεὶς λαμβάνει μέρος παρὰ μόνον ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ Γέροντας τῆς Μονῆς.

ιε. Ἐκάστη ἀδελφὴ ὑποχρεοῦται ἐν ὑπακοῇ καὶ ἐπιμελείᾳ νὰ ἐκτελεῖ τὸ ἀνατιθέμενον εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς Ἡγουμένης διακόνημα.

ιστ. Ἡ κοινὴ προσευχὴ ἐν τῷ Καθολικῷ ἢ ἐν Παρεκκλησίᾳ τῆς Μονῆς εἶναι διὰ πάσας τὰς ἀδελφὰς ὑποχρεωτική. Ἡ προσέλευσις τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ Ναῷ δέον νὰ πραγματοποιεῖται εὐθὺς μετὰ τὴν κρούσιν τοῦ σημάντρου.

ιζ. Αἱ ἀδελφαὶ ὑποχρεοῦνται νὰ προσέρχωνται ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ εἰς πάσας τὰς Ἀκοιλουθίας ἐν εὐσχήμῳ περιβολῇ καὶ νὰ προσεύχωνται ἐν κατανύξει ἀκρώμεναι τῶν Ἱερῶν Ἀκοιλουθίων, ἀποφεύγουσαι τὰς παρατηρήσεις καὶ ὑποδείξεις εἴτε εἰς νεωτέρας, εἴτε εἰς ἀνωτέρας αὐτῶν.

ιη. Ἀπαγορεύεται ἡ παραμονὴ τῶν ἀδελφῶν ἐκτὸς τῆς Μονῆς πέραν τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, παρκετός διακονίας κατόπιν ἀδείας τῆς Ἡγουμένης. Εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διακονίαν θὰ πηγαίνουν - κατὰ προτίμησιν - ἀνά δύο μετὰ ἀρτίας ἐνδυμασίας (ράσου καὶ ἐπανωκαλύμματος), μετὰ σοβαρότητος, συνέσεως καὶ νοερᾶς προσευχῆς.

ιθ. Ἡ ἐξαγόρευσις τῶν λογισμῶν, ἀδυναμιῶν καὶ προσωπικῶν προβλημάτων εἰς τὴν Γερόντισσα εἶναι ἡλυτρωτικὴ πράξις διὰ τὰς μοναχάς.

κ. Εἰς τὸ Ἱερόν Κοινόβιον τῆς παρούσης Μονῆς ἀπαγορεύεται ἡ συγκαταριθμησις μοναχῶν προερχομένων ἐξ ἄλλων κοινοβίων.

κα. Καθῆκον πασῶν τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἡ εὐσυνείδητος ἄσκησις καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη. Αὗται ἐξοβελίζουσι τὰς φευκταίας κακίας τοῦ φθόνου, τῆς κατακρίσεως, τῆς πομπηλογίας, τῆς ζηλίας, τῆς μεμονωμένης ἢ μερικῆς φιλίας, τῆς ἀντιλογίας, τῆς ἰδιορρυθμίας καὶ ἐξουδετερώσασιν ὅσα διαβιβρώσκουσι καὶ ὑποσκάπτουσι τὰ θεμέλια τῆς ἐνότητος τοῦ κοινοβίου καὶ τὴν πορείαν πρὸς τὴν ἡλυτρωσιν καὶ σωτηρίαν. Πάντοτε δὲ νὰ ἐνηχοῦν εἰς τὰς διανοίας τῶν ἀδελφῶν οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: *«Παρακαλῶ, ἀξίως περιπατῆσαι, τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Ἐν σῶμα καὶ ἐν Πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μίᾳ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν»*.

Ἄρθρον 12

Περὶ Δοκίμων Μοναχῶν.

α. Πᾶσαν ψυχὴν προσερχομένην καὶ ἐπιζητοῦσαν τὸν μονήρη βίον δύναται μετ' ἐξέτασιν ἢ ἀδελφότητος νὰ συγκαταριθμῆται μετὰ τῶν Δοκίμων μελῶν τῆς.

β. Πρὸ τῆς ἐντάξεως τῆς ὑποψηφίου Δοκίμου εἰς τὸ Κοινόβιον ἀπαιτεῖται ἰκανὸς χρόνος ἐπικοινωνίας αὐτῆς μετὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὥστε ἡ Ἡγουμένη νὰ δυνηθῇ νὰ ἐνημερωθῇ πλήρως διὰ τὸν πρότερον βίον τῆς καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ δεχθῇ αὐτὴν εἰς τὸ Κοινόβιον, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον διαπιστώσῃ κλήσιν Θεοῦ.

γ. Ἐκάστη ὑποψηφία γίνεται δεκτὴ εἰς οἰανδήποτε ἡλικία κι ἂν εὐρίσκειται, ἐφ' ὅσον διαπιστωθῇ γνησίᾳ διάθεσις καὶ ἔνθεος ζῆλος, συμφώνως τῇ προτροπῇ τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου: *«Μὴ ἐξουθενεὶ γέροντας, ἐὰν βουληθῶσιν ἐλθεῖν εἰς κόπον τοῦ Μοναχικοῦ βίου καὶ γὰρ Κύριος τὸν περὶ τὴν ἐνδεκάτην οὐκ ἀπεβήτητο· οὐ γὰρ οἶδας μήποτε ἐκλογῆς σκευὸς ἐστὶν οὗτος»*.

δ. Ὡς κατώτερον ὄριον εἰσόδου ὀρίζεται τὸ 20ον ἔτος τῆς ἡλικίας, παρκετός καὶ ὑπάρχει ἰδιάζουσα περίπτωση διὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἀποφανθῇ ἡ Γερόντισσα μετὰ τὴν σύμφωνον γνώμην τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Γέροντος τῆς Μονῆς.

ε. Ἡ εἴσοδος δοκίμων εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν γίνεται κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως αὐτῶν πρὸς τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ ἀναφέρεται ρητῶς, ὅτι ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσπασθῇ τὸν Μοναχικὸν βίον.

στ. Ἡ διάρκεια τῆς δοκιμασίας εἶναι τριετής, δυναμένη νὰ συντμηθῇ ἢ νὰ αὐξηθῇ ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς ἐπιδόσεως τῆς Δοκίμου ἢ εἰς ὅλως ἡτιολογημένας ἐκτάκτως περιστάσεις.

Αἱ δόκιμοι Μοναχαὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δοκιμασίας τῶν, ἀναλαμβάνουσι διακονήματα συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς τῆς Ἡγουμένης.

Ἄρθρον 13

Λατρευτικὴ Ζωή

α. Κέντρον τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῆς μοναχῆς εἶναι ὁ Ναός. Τὸ μοναχικὸν ἦθος εἶναι ἀρρηκτως συνδεδεμένο μετὰ τὴν λατρευτικὴν ζωὴν. Ἐν τῇ λατρείᾳ ἡ ἀγωνιζομένη Μοναχὴ ἐνοῦται μυστικῶς μετὰ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, δεχομένη συνεχῶς τὴν ἄκτιστον χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Μετὰ τὴν λειτουργικὴν τῶν ζωῆ κυρίως, αἱ Μοναχαὶ ὑμνοῦν καὶ δοξολογοῦν τὸν Κύριον τῆς δόξης, διοχετεύουσαι μυστικῶς καὶ ἀθουρῶσιν ἐντὸς τοῦ μυστικοῦ Σώματος τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας τὴν ἀφιέρωσιν τῶν καὶ ἀπευθύνουσι θερμὰς ἱκεσίας πρὸς τὸν οἰκτίρμονα Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν παντὸς τοῦ κόσμου.

β. Ἡ ἡμερονύκτιος Ἀκολουθία τελεῖται βᾶσει τῶν τυπικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οὐδεμία παρέκκλισις ἐπιτρέπεται.

γ. Ὡς ὥρα ἐνάρξεως τοῦ Μεσονυκτικοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου ὀρίζεται διὰ μὲν τὰς καθημερινὰς ἡ 5η πρωινή, διὰ δὲ τὰς Κυριακάς καὶ μεγάλης ἑορτᾶς ἡ 6η πρωινή.

δ. Ὡς ὥρα ἐνάρξεως τῆς ἐνάτης καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ ὀρίζεται ἡ 5η ἀπογευματινὴ.

ε. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀποδείπνου τελεῖται μετὰ χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Παναγία, ἐκτὸς τῆς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν παραμονῶν μεγάλων ἑορτῶν κατὰ τὰς ὁποίας δέον νά ἀναγιγνώσκειται ἡ Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως. Ὡς ὥρα ἐνάργεως τοῦ Ἀποδείπνου ὀρίζεται ἡ 9η βραδυνή.

στ. Εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν κατὰ τὰς Κυριακὰς δέον ὅπως ψάλλωνται τὰ «ΤΥΠΙΚΑ».

ζ. Ἡ Ἠγουμένη μετὰ τοῦ Ἐφημερίου καθορίζουν τὰς ἡμερομηνίας πρὸς τέλεισιν Παννυχίδων.

η. Κατὰ τὰς Ἱερὰς Ἀκολουθίας ὑποχρεοῦνται ἅπασαι αἱ Μοναχαὶ νά εὐρίσκωνται ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ, παρεκτὸς ἀναγκαίων περιπτώσεων καὶ περιστάσεων ὅπως π.χ. ἀσθενείας, διακονήματος ἢ ἄλλης ἀπολύτου ἀνάγκης καὶ κατόπιν ἀδείας τῆς Ἠγουμένης.

θ. Αἱ Ἀκολουθίαι δέον ὅπως ἀναγιγνώσκωνται καὶ ψάλλωνται εὐκρινῶς, αἱ δὲ ἀδελφαὶ φροντίζουν ἵνα βιώσουν τὰ νοήματα αὐτῶν μετὰ τοῦ νοός καὶ τῆς καρδίας τῶν ὥστε νά εἶναι λατρεία αὐτῶν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ».

ι. Ὁ προσωπικός κανὼν ἐκάστης μοναχῆς καὶ δοκίμου, ὀρίζεται βάσει τῶν μοναχικῶν κανόνων καὶ τῆ ὑποδείξει τῆς Γεροντίσσης ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Γέροντος τῆς Μονῆς. Οὗτος γίνεται κατὰ τὰς ὥρας 4.30 - 5 πρωινήν καὶ 9 - 10 βραδυνήν, συνεχίζεται ὅμως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν διὰ τῆς «ἀδιαλείπτου» νοερᾶς προσευχῆς.

ια. Ἱερός χώρος πλὴν τοῦ Ναοῦ θεωρεῖται καὶ ὁ χώρος τῆς Τραπεζῆς. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν αἱ ἀδελφαὶ δέον νά τρώγουν ἐν σιωπῇ, παρακολουθοῦσαι τὴν ἀνάγνωσιν.

ιβ. Κλίμα ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐν γένει λατρευτικὴν ζωὴν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς ἀποτελεῖ ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἐν τῇ Μονῇ ἐπικράτησις ἀτμοσφαιρᾶς πλῆρους ἡσυχίας καὶ ἡρεμίας.

ἄρθρον 14

Τὰ Διακονήματα.

α. Ἡ κατανομὴ τῶν Διακονημάτων καὶ ἡ ἄσκσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μετὰ τὴν μοναχικὴν τῶν τελείωσιν καὶ ἀποτελεῖ μία τῶν ἀπαραιτήτων καὶ βασικῶν προϋποθέσεων διὰ τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν πνευματικὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητος αὐτῶν.

β. Τὰ βασικώτερα Διακονήματα εἰς τὰ ὁποῖα δέον νά ἀπασχολοῦνται αἱ ἀδελφαὶ τῆς Μονῆς εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) τῆς Γραμματέως, 2) τῆς Οἰκονόμου, 3) τῆς Βηματαρίσσης, 4) τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, 5) τῆς Ξενοδόχου, 6) τῆς Μαγειρίσσης, 7) τῆς Τραπεζάρισσας καὶ 8) τῆς Εὐτρεπίζουσας τὴν Μονήν.

γ. Ἡ Γραμματεὺς. Αὕτη διορίζεται ὑπὸ τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου, ἐν ἀνάγκῃ ὅμως δύναται νά εἶναι καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς ἀδελφότητος. Αὕτη συντάσσει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, διεκπεραιώνει τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς Μονῆς καὶ τὰ πάσης φύσεως ἔγγραφα αὐτῆς. Δέον ὅπως τὴν διακρίνη ἡ ἐχεμύθεια καὶ ἡ ὑπευθυνότης.

δ. Ἡ Οἰκονόμος. Αὕτη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἠγουμένης μεριμνᾷ διὰ τὴν προμήθειαν καὶ συντήρησιν τῶν τροφίμων κι ὄλων τῶν χρεωδῶν πραγμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἀποφεύγουσα τὰ ἄκρα, τῆς ἐλλείψεως δηλαδή ἢ τῆς ὑπερβολῆς. Χορηγεῖ τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς εἶδος καὶ ποσότητα καθ' ἐκάστην εἰς τὴν μαγειρίσσαν. Κρατεῖ τὰ κλειδιά τῶν Ἀποθηκῶν καὶ λαμβάνει φροντίδα διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν ἀδελφῶν εἰσηγουμένη σχετικῶς εἰς τὴν Ἠγουμένην καὶ εἰς τὸ Ἠγουμενοσυμβούλιον.

ε. Ἡ Βηματαρίσσα. Ἡ τοιαύτη Μοναχὴ δέον ὅπως εἶναι ἄνω τῶν 50 ἐτῶν προσέχουσα μετ' εὐλαβείας τὴν καθαρότητα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καὶ διακονοῦσα κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ τὰς ἄλλας ἀκολουθίας τὸν Λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου.

στ. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ. Ἡ διακονία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Διὸ καὶ εἶναι ἐπάναγκες νά ἐπιμελεῖται αὕτη μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ Ἱεροῦ δέους τῆς καθαρότητος καὶ εὐταξίας τοῦ Ναοῦ. Πρῶτη πάντων εἰσέρχεται ἐν τῷ Ναῶ, τελευταία δὲ ἐξέρχεται.

ζ. Ἡ Ξενοδόχος. Αὕτη δέον ὅπως εἶναι οὐχὶ πολὺ μικρᾶς ἡλικίας, ἔχουσα σύνεσιν, πνευματικὸν καταρτισμὸν, σοβαρότητα, ἀγάπη καὶ νοερὰ προσευχὴ. Ἡ Ξενοδόχος εἶναι ἐπιφορτισμένη μετὰ τὴν καθαρότητα τοῦ ἀρχονταρικίου καὶ τῶν ξενῶνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποδοχῆς τῶν φιλοξενουμένων καὶ πάντων τῶν προσκυνητῶν.

η. Ἡ Μαγειρίσσα. Τὸ διακόνημα τῆς Μαγειρίσσης εἶναι σπουδαῖον καὶ λεπτόν. Δέον ὅπως ἐτοιμάζῃ τὸ φαγητὸν μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ νοερᾶς προσευχῆς.

θ. Ἡ Τραπεζάρισσα. Αὕτη ὑπηρετεῖ εὐσυνειδήτως εἰς τὴν Τράπεζαν, εὐτρεπίζουσα αὐτὴν κατὰ τὴν ἑναρξιν καὶ τὸ τέλος τοῦ φαγητοῦ, βοηθοῦσα τὴν μαγειρίσσαν καὶ ἐξυπηρετοῦσα φιλαδέλφως καὶ ὑπευθύνως τὴν ἀδελφότητα.

ι. Ἡ Εὐτρεπίζουσα τὴν Μονήν. Αὕτη ἐπιμελεῖται τὴν καθαρότητα τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν χώρων τῆς Μονῆς, βοηθουμένη ἀφ' ἐτέρων δύο ἢ καὶ περισσοτέρων ἀδελφῶν, ὅταν ὑπάρξῃ ἀνάγκη, ὀριζομένων ὑπὸ τῆς Ἠγουμένης. Ἡ καθαρότητα τῶν χώρων δέον νά εἶναι τοιαύτη, ὥστε νά ἀπνῆχῃ τὴν ψυχικὴν εὐκοσμίαν καὶ καλαισθησίαν τῶν μοναχῶν.

ια. Ἡ χρονικὴ διάρκεια ὄλων τῶν διακονημάτων ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου.

ἄρθρον 15

Ἡ Φιλοξενία

α. Ἡ Μονὴ ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων τοῦ ξενῶνος αὐτῆς προσφέρει φιλοξενίαν τριήμερον εἰς πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦν νά λάβουν μέρος εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν τῆς Μονῆς καὶ νά ἀναπαυθοῦν ψυχικῶς.

β. Ὁ ξενῶν δέον νά εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

γ. Τούς προσκυντάς επισκέπτας υποδέχεται ἡ ξενοδόχος ἀδελφή καί τούς ὀδηγεῖ εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἵνα προσκυνήσουσι καί ἐν συνέχειᾳ εἰς τό ἀρχονταρίκιον, προσφέρουσα κάθε δυνατή ἐξυπηρέτησιν καί περιποίησην ἐνθουσιάζουσαν τόν λόγον τοῦ Κυρίου: «*ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὧσιν ἐποιήσατε ἐνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε*» (Ματθ. κε' 40).

δ. Οἱ φιλοξενούμενοι καί προσκυνταί δέν εἰσέρχονται εἰς τά διαμερίσματα τῆς ἀδελφότητος. Ὅφείλουσι νά σέβωνται τήν ἱερότητα τοῦ χώρου καί τό ἡμερήσιον πρόγραμμα τῆς Μονῆς.

ε. Συνομιλία ἐπισκεπτῶν μετά Μοναχῆς, ἐκτός τῆς ξενοδόχου, ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν ἀδείας τῆς Ἡγουμένης.

στ. Ἡ Ἡγουμένη, ἡ ὁποία ἀπαραιτήτως πρέπει νά γνωρίζῃ πόσοι καί ποιοί εἰσήλθον εἰς τήν Μονήν, πρέπει νά σπεύσῃ πρὸς συνάντησίν των, ὅταν τοῦτο ζητηθῇ ὑπ' αὐτῶν, μετά χαρᾶς καί Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς ἀγάπης, ἵνα οἰκοδομήσῃ μέ τό λαμπρόν παράδειγμά της καί τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν της. Συνεχῶς πρέπει νά ἐνηχοῦν εἰς τά ὦτα της αἱ φράσεις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου: «*Φῶς μὲν Μοναχοῖς ἄγγελιοι, Φῶς δέ πάντων μοναχοί*».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ἄρθρον 16

Γενικαὶ Διατάξεις.

α. Εἰς τήν Ἱεράν Μονήν ἀπαγορεύεται ρητῶς ἡ τέλεισι γάμων καί κηδειῶν ἢ λοιπῶν Ἀκολουθιῶν αἱ ὁποῖαι δύνανται νά τελεσθοῦν εἰς τοὺς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς.

β. Ἡ Ἱερά Μονή δέχεται προσκυντάς εἰς ὥρας καθορισμένας καί ἐμφανῶς ἀναγεγραμμένας εἰς τὰς εἰσόδους. Πάντως οὐχὶ πρὸ τῆς ὁρῆς πρωινῆς καί μετά τήν δύσιν τοῦ ἡλίου.

γ. Ἡ Ἱερά Μονή εἶναι τόπος ἱερός καί προσκυνηματικός. Διὰ τοῦτο ὀφείλουσι οἱ προσκυνταί καί φιλοξενούμενοί της νά συμπεριφέρωνται ἐν αὐτῇ μετά σεβασμοῦ καί εὐπρεπείας. Φωναί, ἡχηροὶ γέλωτες, ᾄσματα, μουσικά ὄργανα καί ἀπρεπεῖς ἐνδυμασίαι ἀπαγορεύονται.

δ. Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι ἐκτελοῦνται ὑπὸ λαϊκῶν ἐργατῶν.

ε. Τὰ ὡς ἄνω ἄρθρα τοῦ Παρόντος Κανονισμοῦ (1-17) θεωροῦνται θεμελιώδη καί δέν ἐπιδέχονται οἰανδήποτε τροποποίησιν. Ὅποιαδήποτε μετατροπὴ ὀρισμένων παραγράφων τοῦ Κανονισμοῦ δέον ὅπως γίνεται ὑπὸ τῆς Ἡγουμένης ἐν συνεννοήσει μετά τοῦ Γέροντος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καί κατόπιν ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου.

ἄρθρον 17

Ἡμερήσιον Πρόγραμμα

Τῆς Ἱερᾶς Κοινοβιακῆς Μονῆς Προφῆτου Ἡλίου.

04.30	Ἐγερτήριον
04.30 - 05.00	Κανόνας μοναχῆς
05.00 - 07.00	Μεσονυκτικόν, Ἵ Ορθρος, Ἵ Ωραι
07.00 - 07.30	Προετοιμασία
07.30 - 08.00	Πρωινό - Ἀνάγνωσις Ἀγιογραφικῆ
08.00 - 12.00	Διακονήματα
12.00 - 12.30	Γεῦμα - Πατερικὴ Ἀνάγνωσις
12.30 - 14.30	Ἐλεύθερη ὥρα (Ἀνάπαυσις - Μελέτη)
14.30 - 17.00	Διακονήματα
17.00 - 17.45	Ἐνάτη ὥρα - Ἐσπερινός
17.45 - 19.45	Ἐλεύθερη ὥρα (Ἀποπεράτωσις Διακονημάτων, ἀτομικὴ μελέτη, κοινὴ μελέτη, συνεδρίασις τῆς Ἀδελφότητος, προσωπικὴ ἐπικοινωνία μετά της Γερωντίσσης).
19.45 - 20.15	Δεῖπνον
20.15 - 21.00	Τακτοποιήσις, ἀποπεράτωσις ἐργασίας
21.00	Ἀπόδειπνον
21.00 - 22.00	Κανόνας - Προσωπικὴ ἄσκησις ἐν τοῖς κελήθιοις
22.00	Κατάκλισις

Τό ἀνωτέρω πρόγραμμα δύναται νά ἀλλοιωθῇ τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἡγουμένης, ἀναλόγως τῶν ἐιδικῶν περιπτώσεων καί περιστάσεων.

ἄρθρον 18

Ὁ παρῶν Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς, συνταχθεὶς καί προταθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος καί ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρου, δημοσιευθήσεται κατὰ νόμον εἰς τό ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Ἐκκλησία».

ἄρθρον 19

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἀποφάσεως ἄρχει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τό Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ νά δημοσιευθῇ εἰς τό περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

Ἀθήναι τῇ 2ῃ Ἰουλίου 2016

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4,5,7 καί 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἀλεξανδρουπόλεως,

Ἁγίας Κυριακῆς Ἀλεξανδρουπόλεως,

Μεταμορφώσεως Σωτήρος Ἀλεξανδρουπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῆ 29ῃ Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καί Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4,5,7 καί 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Παναγίας Ἐπισκέψεως Τρικάλων,

Ἁγίας Παρασκευῆς Τρικάλων,

Ζωοδόχου Πηγῆς Σαραγίων Τρικάλων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 23ῃ Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Τρίκκης καί Σταγῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καί Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ.

230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Παναγίας Ἐπισκέψεως Τρικάλων,

Ἁγίου Ἀθανασίου Μπάρας Τρικάλων,

Μεταμορφώσεως Σωτήρος χωρίου Σωτήρα,

Ἁγίου Οἰκουμενίου Χαϊδεμένης,

Ἁγίου Νικολάου Πύλης,

Ἁγίου Γεωργίου Γριζάνου,

Ἁγίου Κωνσταντίνου Διασέλλου,

Ἁγίων Ἀναργύρων Λιλή,

Ἁγίων Πάντων Πρίνου,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεσοχωράς,

Ἁγίας Παρασκευῆς Ἄετοῦ,

Ἁγίου Γεωργίου Κορυφῆς,

Ἁγίου Νικολάου Παχτουρίου,

Ἁγίου Νικολάου χωρίου Ἁγίου Νικόλαος (Καμναί),

Ἁγίας Παρασκευῆς χωρίου Ἁγία Παρασκευή

(Τζιούρτζι),

Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀθαμανίας,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαρδικίου,

Προφήτου Ἡλιοῦ Δέσης,

Ἁγίων Ἀποστόλων Δροσοχωρίου,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Πεύκης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 23ῃ Σεπτεμβρίου 2016

† Ὁ Τρίκκης καί Σταγῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

Τὸν Ἱερέα

Πέτρον Βασιλείου

(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας δυνάμει τῶν ἄρθρων (55) καί τοῦ (110) τοῦ Ν.5383/1932, Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασίας, ὡς οὗτος

ισχύει κατά τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 44 παρ. 1 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας» τῆ 17ῃ Νοεμβρίου 2016 ἡμέρα Πέμπτην καὶ ὥραν 12η π.μ. ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐν Κυπαρισσίᾳ ἵνα δικασθῆς ἐπὶ τῶν ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν.

Προσεπιδηλοῦμεν σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 17ῃ Αὐγούστου 2016

Ὁ Μητροπολίτης
καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Πρ. Δημήτριος Καραϊσκος

**Ἱερά Μητρόπολις
Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων**

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς
Τὸν Εὐλαβέστατον Διάκονον
Παρθένιον (κατὰ κόσμον Παναγιώτην) Τζωρτζῆν
Μοναχόν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πέτρας Καταφυγίου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἀναρτήθηκε στὴν ἱστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 13.10.2016

**Ἱερά Μητρόπολις
Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Παρασκευῆς Παιδεμένου,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλογερεσίου,
Ἁγίου Νικολάου Λυκουδεσίου,
Ἁγίου Βασιλείου Ἀμφιθέας,
Ἁγίων Ἀποστόλων Μοναστηρίου,
Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Πολυθέας,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Σύρριζου,
Ἁγίας Βαρβάρας Κακαλητρίου,
Μεταμορφώσεως Σωτήρος Πέτρας,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Στασίμου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμε-

Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, δυνάμει τῶν ἄρθρων (55) καὶ τοῦ (110) τοῦ Ν.5383/1932, «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», ὡς οὗτος ἰσχύει κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 44 παρ. 1 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τὴν 7ην Δεκεμβρίου 2016 ἡμέρα Τετάρτην καὶ ὥραν 10.00 π.μ. ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰς Καρδίτσαν ἵνα ἀπολογηθῆς διὰ τὴν μὴ ἐγκαταβίωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τῆς μετανοίας σου, ἐγκατάλειψιν τῆς Μονῆς σου, καὶ ἀπουσίαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἄνευ ἀδείας τόσον τοῦ Καθηγουμένου σου, ὅσο καὶ τοῦ Μητροπολίτου.

Ἐν Καρδίτῃ τῆ 13ῃ Ὀκτωβρίου 2016

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Κωνσταντῖνος Κελεσιδης

να δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 10ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κασσανδρείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Παντελεήμονος Βατοπαιδίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πολυγύρῳ τῆ 19ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Κασσανδρείας ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις
Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καὶ 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἀγίου Γεωργίου Καρδίτσας,
Ἀγίου Ἀθανασίου Ροῦμ Παλαμᾶ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 18ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων
ΤΙΜΟΘΕΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας σχετικὰς διατάξεις καὶ προτιθέμενοι, ἵνα πληρώσωμεν τὴν ὑφισταμένην μία (1) κενὴ θέσιν τοῦ Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει ἡμῶν τοῦ ἀρθρου 25 § β' τοῦ Ν. 817/1978 (Φ.Ε.Κ. τ. α' 170/5.10.1978) καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ τῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΣΥΜΕΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου,
Ἁγίας Κυριακῆς Παλαιοῦ Φαλήρου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ τῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου 2016

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΣΥΜΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 10.10.2016

Συνήλθε τὴν Δευτέρα 10 Ὀκτωβρίου 2016, στὴν πρώτη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴ σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

Μὲ ἀπόφαση τῆς Δ.Ι.Σ. ἐντάσσεται στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀπὸ Καρθαγένης Ἀλέξιος (γνωρίζομενος κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος Λεονταρίτης) προερχόμενος ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ὡς Τιτουλάριος Μητροπολίτης μὲ τὸν τίτλο τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Διαυλείας, ἡ ὁποία ἀνυψοῦται ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εἰς Μητρόπολιν. Εἰς τὸν Πανιερώτατον Διαυλείας ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀνέθεσε καθήκοντα ἐποπτείας τῆς λειτουργίας τῶν δύο Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνταποκρινόμενη στὴν πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας νὰ συμμετάσχει στὶς ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις ἀπὸ 17 ἕως 21 Νοεμβρίου ἐ.ἔ., ὄρισε ὡς ἀντιπροσώπους Αὐτῆς τοὺς Σεβασμιώτατους Μητροπολίτες Δημοτριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιο καὶ Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ, καθὼς καὶ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Χριστιανουπόλεως κ. Προκόπιο.

Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 12.10.2016

Συνήλθε τὴν Τετάρτη 12 Ὀκτωβρίου 2016, στὴν τρίτη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρ-

χιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινή καὶ χθεσινὴ Συνεδρία:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῶν προηγουμένων Συνεδριῶν.

Ἀκολούθως ἀσχολήθηκε μὲ θέματα Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν: Ἀρχιεραματείας, Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων, Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς καὶ Νεότητος, Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ Ἐπιμορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας.

Ἡ Δ.Ι.Σ. ἀποφάσισε νὰ θέσει ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ Β΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Προσκυνηματικῶν περιηγήσεων, τὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἱερά Μητρόπολη Κίτρους καὶ Κατερίνης ἀπὸ τὴν 25^η ἕως τὴν 27^η Νοεμβρίου ἐ.ἔ. Θέμα τοῦ Συνεδρίου εἶναι: «Οἱ προσκυνηματικὲς περιηγήσεις ὡς μοχλὸς τουριστικῆς ἀνάπτυξης. Ἡ περίπτωση τῆς Πιερίας».

Συνεδρίασε χθὲς ἡ τριμελής ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπὴ προκειμένου νὰ συμπεριλάβει τοὺς εἰδικοὺς ἐμπειρογνώμονες ἐπὶ τῆς διδακτικῆς τοῦ μαθήματος τῶν Θεοσκευτικῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ συνεχίζει τίς ἐπαφές της μὲ ὀρίζοντα ὀριστικοποίησης τῆς σύνθεσής της τὴν 1^η Νοεμβρίου, ὅποτε καὶ θὰ εἶναι ἔτοιμη γιὰ τὴν ἔναρξη τοῦ διαλόγου μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, Ἐρευνας καὶ Θεοσκευμάτων.

Τέλος ἡ Δ.Ι.Σ. συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ ἀποσπάσεις Κληρικῶν στό Ἐξωτερικὸ καὶ διάφορα τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἱερά Μητρόπολις
Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

*Ἡ ἀγιοκατάταξη τοῦ Ἱερομάρτυρος
Ἀγίου Βλασίου τοῦ Ἀκαρνανῶς*

Τὴν ἀναγραφή καὶ τὴν συναρίθμηση στό Ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου

ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Βλασίου τοῦ ἐν Σκλαβαίνοις Ἀκαρνανίας ἀσκήσαντος καί τῶν συμμαρτυρησάντων του, ἀποφάσισε ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Κατόπιν τούτου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμάς ἐξέδωσε ἐγκύκλιο μέ τήν ὁποία ἐνημερώνει τό χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἡ Ἐγκύκλιος ἀνεγνώσθη σέ ὅλους τους Ναούς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τήν Κυριακή 26 Σεπτεμβρίου.

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Βλασίου καί τῶν συμμαρτυρησάντων του θά τιμᾶται κατά τήν ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου τους, τήν 7η Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Μέ τήν παραλαβή ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τῆς Συνοδικῆς Πράξεως Ἁγιοκατατάξεως, θά ρυθμισεῖ καί θά ἀναγγελθεῖ ἐπισημως τό πρόγραμμα τῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων.

Ἱερά Μητρόπολις Περιστερίου

Μνήμη Ἐθνομάρτυρος ἱερέως Σπυρίδωνος Ζαφείρη

Στίς 11.9.2016 συμπληρώθηκαν 72 χρόνια ἀπό τόν ἥρωικό θάνατο τοῦ ἱερέως Σπυρίδωνος Ζαφείρη, ἐφημερίου Πηγῶν Ἱ. Ἁρτης καί

Ναπολέοντος Ζέρβα καί τῆς Ὁργάνωσης ΕΔΕΣ.

Ὁ ἥρωικός π. Σπυρίδων συμμετεῖχε στήν ἱστορική ἀνατίναξη τῆς Γέφυρας τοῦ Γοργοποτάμου, ἐνῶ παράλληλα ἀνέπτυξε ὡς κληρικός σημαντική ποιμαντική καί λατρευτική δραστηριότητα. Στήν ἐπιμνημόσυνη δέηση, ἡ ὁποία ἐτελέσθη στόν τόπο τῆς θυσίας, προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος μέ τή συμμετοχή πολλῶν κληρικῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἱ. Ἁρτης καί Περιστερίου. Τή μνήμη τοῦ Ἁγωνιστοῦ κληρικοῦ τίμησαν ἐπιζῶντες συμπολεμιστές του καί πολλοί κάτοικοι τῆς περιοχῆς Ραδοβυζίων.

ἀγωνιστοῦ κατά τῶν ἐπιβουλεωμένων τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδος. Ὁ αἰόδιμος ἱερεύς ἦταν κατά σάρκα πατέρας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Χρυσόστομου καί εἶχε ἐνταχθεῖ στήν Ἐθνική Ἀντίσταση ὑπό τίς ὁδηγίες τοῦ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησία τῆς Κρήτης

*Τό βιογραφικό
τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἱεραπότνης
καί Σπτείας κ. Κυρίλλου*

Ο Σεβασμιώτατος κ. Κύριλλος (κατά κόσμον Γεώργιος) Διαμαντάκης γεννήθηκε στίς Κάτω Ἀσῖτες Ἡρακλείου στίς 19.7.1971. Τίς ἐγκλίσεις σπουδῆς ἔλαβε στή γενέτειρά του, στό Γυμνάσιο Ἁγίου Μύρωνος καί στό Γενικό Λύκειο Ἁγίας Βαρβάρας Ἡρακλείου.

Στή συνέχεια φοίτησε στό Τμήμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀπό ὅπου ἔλαβε τό πτυχίο τόν Μάρτιο τοῦ 1995.

Ἀπό τά ἐφηβικά του χρόνια συνδέθηκε μέ τήν ἱστορική Ἱερά Μονή Ἁγίου Γεωργίου Γοργολαῖτι καί τόν τότε Ἡγούμενό της καί μετέπειτα Μητροπολίτη Ἱεραπότνης καί Σπτείας Εὐγένιο (Πολίτη), τόν ὁποῖο καί ἀκολούθησε ἀμέσως μετά τήν ἐνθρόνισή του στήν Ἱεράπετρα.

Ἐκάθη Μοναχός ἀπό τόν μακαριστό Γέροντά του Μητροπολίτη Εὐγένιο στίς 24.6.1995 στήν Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Παναγίας Ἀκρωτηριανῆς καί Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Τοπλοῦ Σπτείας, καί στό Καθολικό της ἴδιας Μονῆς στίς 25.6.1995 χειροτονήθηκε Διάκονος. Στίς 17.5.1998 χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος στόν Ἱερό Καθεδρικό Ναό Ἁγίας Φωτεινῆς Ἱεράπετρας καί τήν ἴδια ἡμέρα ἔλαβε τό ὄφθικιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱεραπότνης καί Σπτείας διορίσθηκε ἀπό τόν ἀοίδιμο Μητροπολίτη Εὐγένιο στίς 1.1.1999, θέση ἀπό τήν ὁποία διπλόνησε ἐπί δεκαεπτά ἔτη.

Διακόνησε τίς λειτουργικές καί διοικητικές ἀνάγκες τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱεραπότνης καί Σπτείας ἀπό διάφορες θέσεις, μεταξύ τῶν ὁποίων τοῦ Γραμματέως αὐτῆς, τοῦ Γραμματέως τοῦ Μη-

τροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Ἡγουμενοσυμβούλου τῆς Ἱεράς Μονῆς Τοπλοῦ, τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως στή Μ.Κ.Ο. τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης «ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ», τοῦ Μέλους καί Γραμματέα τοῦ Δ.Σ. τοῦ Κοινοφελούς Ἰδρύματος τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως «Παναγία ἡ Ἀκρωτηριανή» κ.ἄ.

Ἀπό τίς 6.6.2001 μέ Συνοδική Ἀπόφαση διορίσθηκε ἀρχικά Κωδικογράφος τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης. Στίς 26.5.2005 ἐξελέγη παμψηφεί Ὑπογραμματεὺς, ἐνῶ 12.9.2010 ἐπίσης παμψηφεί ἐξελέγη Ἀρχιγραμματεὺς Αὐτῆς ἕως τήν ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς του εἰς Ἐπίσκοπον.

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

*Συνάντηση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως*

Ἀπό 8-10 Ὀκτωβρίου 2016 συνήλθε ἡ Ἐπιτροπή τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωσι (CROCEU) στή Λευκωσία τῆς Κύπρου κατόπιν εὐγενικῆς πρόσκλησης τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ. Χρυσοστόμου.

Τό κύριο θέμα τοῦ σεμιναρίου ἦταν «Οἱ Θεραπευτικές Ἐλευθερίες τῶν Ὁρθοδόξων ἀνά τόν κόσμον».

Στήν συνάντηση συμμετείχαν: ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βελγίου κ. Ἀθηναγόρας, ὁ Πανοσιολογίωτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Αἰμιλιανός Βογιάννου (Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο), ὁ Αἰδεσιμολογίωτατος πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀθηνόδωρος Παπαευρυβιάδης (Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας), ὁ Πανοσιολογίωτατος Ἀρχιμανδρίτης Μωσοῦς Alkhassi (Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας), ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βόστρον κ. Τιμόθεος (Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων), ὁ Πανοσιολογίωτατος πρωθιερέας π. Δημήτριος Sizonenko

(Πατριαρχείο Μόσχας), ὁ Ὅσιολογιώτατος Ἱερομόναχος π. Ενσενίε Μεαντζίτζα (Πατριαρχείο Σερβίας), ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ταργονίστε κ. Νήφων, ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβύτερος Δρ Sorin Selaru (Πατριαρχείο Ρουμανίας), ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος καί ὁ Ἱερολογιώτατος ἱεροδίακονος π. Νεκτάριος Ἰωάννου (Ἐκκλησία τῆς Κύπρου).

Οἱ συμμετέχοντες συζήτησαν τό θέμα τῆς θρησκευτικῆς Ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ταλανίζεται ἀπό τίς αἱματοχυσίες καί τήν ἀπώλεια τόσων ψυχῶν καί ἰδίως τῶν χριστιανῶν στήν εὐαίσθητη περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ὁ Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Κύπρου, Δρ Ἰωάννης Κασουλίδης, καθὼς καί οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ Γραφείου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στήν Κύπρο, καθὼς καί ὅλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὑπογράμμισαν τή σημασία τῆς θρησκευτικῆς Ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ βασικό στοιχεῖο τῆς ἰδιοπροσωπείας τοῦ ἀνθρώπου καί ἀποτελεῖ θεμέλιο γιά μία δημοκρατική κοινωνία.

Τονίστηκε ἡ σημασία καί ὁ ρόλος τοῦ θεμελιώδους αὐτοῦ ἀνθρωπίνου δικαιώματος, διότι εἶναι εὐθύνη μας ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί νά δείξουμε σεβασμό, ὑπομονή καί ἀγάπη σέ ὅλους, ἀκόμα καί στοὺς διώκτες καί στοὺς ἐχθροὺς μας καί μέσα ἀπό εἰλικρινῆ, ἔντιμο καί ἀνοικτό διάλογο νά χτίσουμε γέφυρες μεταξύ πολιτισμῶν καί

θρησκειῶν, ὥστε νά διασφαλιστεῖ ἡ εἰρηνική συνύπαρξη μεταξύ ἀνθρώπων διαφορετικῶν πεποιθήσεων.

Μιλώντας κάποιος γιά τό θέμα τῆς θρησκευτικῆς Ἐλευθερίας σκέφτεται πρωτίστως τά δικαιώματα πού τοῦ ἐξασφαλίζει, ὡστόσο, πρέπει κανεὶς νά λάβει ὑπόψη καί τίς εὐθύνες πού ἀπορρέουν ἀπό αὐτήν.

Ἡ CROCEU κλήθηκε ἀπό ὅλους τοὺς συμμετέχοντες νά ἐντείνει ἀκόμα περισσότερο τίς ἐργασίες τῆς στό θέμα τῶν παραβιάσεων τῶν θρησκευτικῶν Ἐλευθεριῶν ἀλλά καί νά ὀργανώσει περαιτέρω συναντήσεις μέ τά εὐρωπαϊκά θεσμικά ὄργανα, ὥστε νά γίνουν γνωστοί οἱ κίνδυνοι πού οἱ Χριστιανοί ἀντιμετωπίζουν σέ διάφορες κῶρες, ὅπως τῆ Μέση Ἀνατολή, τήν Τουρκία, τό Κοσσυφοπέδιο καί τό Μετόχια, τήν Οὐκρανία, τήν Κύπρο καί ἄλλοῦ.

Σέ εἰδική συνάντηση τά μέλη τῆς CROCEU ἐνεκρίναν τήν ἐτήσια ἔκθεση τοῦ ἀπελθόντος ἔτους συζήτησαν προτάσεις γιά μελλοντικές δραστηριότητες.

Τήν Κυριακή, ὁ Μακαριώτατος συλλειτουργῆσε μαζί μέ τοὺς συμμετέχοντες στό σεμινάριο στήν ἐνορία τῆς Ἁγίας Σοφίας στόν Στροβόλο.

Τέλος, κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς τοὺς τά μέλη τῆς CROCEU ἐπισκέφθηκαν τά Φυλακισμένα Μνήματα, τήν ἱερά μονή Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ, καθὼς καί ἱστορικά μνημεῖα στό κατεχόμενο μέρος τῆς Κύπρου ὅπου εἶδαν ἰδίους ὄμμασι τήν ἐξαιρετικά δύσκολη κατάσταση.